

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

นิทานเป็นวรรณกรรมรูปแบบหนึ่งที่เล่าสืบต่อกันมาอย่างช้านานจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกคนรุ่นหนึ่งมีการถ่ายทอดแบบตรงไปตรงมาจากเหตุการณ์ ประสบการณ์ต่าง ๆ มุ่งให้ความเพลิดเพลิน ดึงคำกล่าวของ ฌรงค์ ทองปาน (2524: 57) ว่า

นิทานเป็นเรื่องเล่าสืบต่อกันมาแต่โบราณเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะแต่ก็มีอยู่เป็นจำนวนมากที่ได้รับการบันทึกไว้แล้ว แต่เวลาบันทึกก็บันทึกโดยสำนวนเล่าด้วยปากเช่นเดิม อาจจัดไว้ว่านิทาน เป็นเครื่องให้ความบันเทิงใจชิ้นแรกสำหรับมนุษยชาติก็เป็นได้

นิทานที่เล่าสืบต่อกันมานานและเป็นที่ยึดกันดี เช่น เรื่องกระต่ายกับเต่า ซึ่งมีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับกระต่ายทำเต่าวิ่งแข่งกัน เต่าก็ยอมแข่งขันด้วย ทั้งสองออกวิ่งพร้อม ๆ กัน แต่กระต่ายลำพองใจว่าตนเองขยาว่ากว่า วิ่งเร็วกว่า จึงหยุดพักแล้วกลับไป ทำให้เต่าชนะการแข่งขันในครั้งนั้น เนื้อหาในเรื่องมีความสนุกสนาน เป็นเรื่องราวของสัตว์ที่เด็กรู้จักกันดี และแทรกคำสอนเรื่องของความประมาทนำมาสอนเด็กให้เห็นเป็นตัวอย่างได้เป็นอย่างดี

ในอดีตการพัฒนาเนื้อหาในนิทานยังมีไม่มากนัก ความเปลี่ยนแปลงทางชนชาติที่เกิดขึ้นอาจหาคำตอบไม่ได้ มนุษย์จึงนำเหตุการณ์ต่างๆ มาผูกเป็นเรื่องราวหลากหลายจากจินตนาการเพื่อนำมาเล่าต่อให้ลูกหลานฟังต่อกันไปเรื่อยๆ ในแบบของนิทาน ส่วนในปัจจุบันนิทานมีการพัฒนาเนื้อหามากขึ้นกว่าการเล่าจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแบบอดีต ซึ่งนิทานในปัจจุบันเน้นเรื่องของคุณค่า การพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เนื้อหาในนิทานนอกจากจะให้ความบันเทิงแล้วยังช่วยจรรโลงใจและกล่อมเกลาคติใจของผู้อ่านโดยแทรกความคิดไว้หลายแง่มุม มีคติสอนใจซึ่งนำไปใช้ได้กับบุคคลทุกเพศทุกวัย ดังที่จรูญท์ เพชรมณี (2523: 87) กล่าวถึงความสำคัญของนิทานว่า “นิทานนอกจะเป็นวรรณกรรมเพื่อความเพลิดเพลินและคติสอนใจแล้วยังเป็นการควบคุมความประพฤติกรรมและเป็นการดักเตือนทางอ้อม และเป็นเรื่องที่มีคุณค่า

สำหรับเด็กและผู้ใหญ่” จึงเห็นได้ว่าตามธรรมชาติของมนุษย์ไม่ชอบให้ใครสั่งสอนโดยตรง และใช้นิทานเป็นเครื่องมือในการอบรมทางอ้อม

นิทานสำหรับเด็ก เป็นเรื่องเล่าที่ทำให้เด็กเกิดความสนใจ เสริมสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เสริมสร้างพฤติกรรมและประสบการณ์ทางภาษา ในทางจิตวิทยานิทานช่วยให้มีสุขภาพจิตดี สามารถรับรู้และเข้าใจความต้องการของเด็ก เป็นการสั่งสมประสบการณ์เพื่อการพัฒนาจิตใจ ความคิด สติปัญญาและความสามารถของเด็ก เพื่อการเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปในอนาคต ซึ่งในเรื่องนี้ วัชรภรณ์ พิมพ์ใจพงศ์ (2528:1) ได้กล่าวไว้ว่า

ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกหันมาสนใจความต้องการของเด็กในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น กิจกรรมอย่างหนึ่งที่จัดขึ้นคือ การผลิตหนังสือนิทานสำหรับเด็ก ซึ่งมีคุณค่าแก่เด็กใช้เป็นสื่อพัฒนาเด็กในทุกด้านและปลูกฝัง จริยธรรม ฝึกให้รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง จึงเห็นได้ว่านิทานแม้จะมีมานานก็ยังมีมีความสำคัญในการพัฒนาเด็กรุ่นใหม่ให้เรียนรู้ในสิ่งรอบตัวเป็นอย่างดี

ดังนั้นหนังสือนิทานสำหรับเด็ก จึงต้องตระหนักถึงคุณภาพที่จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กในด้านสติปัญญา อารมณ์ พัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาของเด็กให้เจริญงอกงาม ส่งผลให้นิทานสำหรับเด็กมีอยู่หลายประเภท เช่น นิทานท้องถิ่น นิทานปรัมปรา นิทานสัตว์ นวนิยาย ตำนาน เทพนิยาย เป็นต้น ทั้งนี้การจำแนกประเภทยังจำแนกตามเกณฑ์อื่นได้อีกหลายประเภทซึ่งการเลือกนิทานแต่ละประเภทให้กับเด็กต้องคำนึงถึงความสนใจของเด็ก และเป็นเนื้อเรื่องที่แฝงด้วยคุณธรรม ส่งเสริมจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ตัวละครต้องมีวัยใกล้เคียงกับเด็ก ใช้ภาษาง่าย ๆ มีภาพ ประกอบเพื่อสร้างความสนใจ เมื่อพิจารณาคัดสรรนิทานที่ดี เหมาะสมกับเด็กแล้วทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านสติปัญญา และอารมณ์ เป็นนักคิด นักถาม ใฝ่หาความรู้ มีความรู้สึกที่ดีงามเนื่องจากถูก กล่อมกล่าจากเนื้อหานิทานที่มุ่งส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม

นอกจากนั้นหนังสือนิทานต้องอาศัยเครื่องมือในการสื่อสารที่ประกอบไปด้วย ภาพ สัญลักษณ์อักษร และคำนึงถึงความสนใจของผู้อ่านแต่ละวัยที่มีความแตกต่างกัน เพื่อให้สอดคล้อง กับความสนใจของผู้อ่านมากที่สุด ฉะนั้นควรพิจารณาเลือกสรรนิทานที่มี เนื้อเรื่อง สนุกสนาน มีคติสอนใจ ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้เด็กสนใจในการอ่าน การฟัง ปลูกฝังอุปนิสัยที่ดี สร้างเสริมจินตนาการ ประสบการณ์ รู้จักคิด แก้ไข

ปัญหา และทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งวิริยะ สิริสิงห (2524: 28) กล่าวถึงองค์ประกอบของลักษณะหนังสือเด็กที่ดีไว้ว่า “หนังสือเด็กที่ดีควรมีจุดสุดยอดของเรื่องดี โครงเรื่องซาบซึ้งกินใจ เข้ายวนชวนให้เด็กอ่าน ตัวละครมีการพัฒนาดีขึ้น ภาษาที่ใช้เขียนง่าย อ่านเข้าใจทันที เนื้อหาอื่นใดเรื่องต้องสนุก”

ส่วนลักษณะหนังสือนิทานที่ดีนั้น นาสิงห์ กิ่งรัตนวาปี (2549: 1) ได้กล่าวถึงบทความอาหารสมองของลูกรัก ในนิตยสารบันทึกคุณแม่ ฉบับเดือนพฤษภาคมไว้ว่า

...หนังสือนิทานที่ดีต้องตรงกับความสนใจเด็ก เป็นเรื่องที่สนุกสนานเพลิดเพลิน แต่แฝงด้วยคุณธรรม ต้องมีคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากวัยเด็กเป็นวัยที่มีจินตนาการและชอบสร้างเรื่องตามความนึกฝันของตนเอง ช่วยเสริมสร้างจินตนาการ เด็ก ๆ จะอ่านหรือฟังได้ไม่รู้จบเป็นเรื่องที่ส่งเสริมความมั่นใจเนื่องจากเด็กคิดว่าตัวเองเป็นตัวละครในเรื่องต้องประสบผลสำเร็จเหมือนตัวละครในนิทานทำให้เด็ก ๆ เกิดความประทับใจ ตอบสนองอารมณ์ ความปรารถนาต่าง ๆ จะเป็นทีพอใจของเด็กต้องเสริมความรู้เป็นเรื่องที่ให้ข้อมูลเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ชีวิตประจำวันของเด็กเอง เช่น การแต่งตัว อาบน้ำ คำโครงเรื่องไม่วกวน เด็กเข้าใจง่าย กระชับ ตัวละครเป็นเด็กหรือวัยใกล้เคียงกับเด็ก เป็นเรื่องที่เด็ก ๆ ได้มีประสบการณ์ร่วมด้วย ตัวหนังสือควรมีขนาดใหญ่ บรรทัดไม่ยาวเกินไป คำบรรยายมีเท่าที่จำเป็น เพราะ ส่วนใหญ่เด็กดูภาพประกอบมากกว่า ซึ่งภาพประกอบต้องสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง และกะทัดรัดเหมาะกับมือเด็ก ทนทานต่อการหยิบจับ

นอกจากความสำคัญในการศึกษาเนื้อหาของนิทานที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ แล้ว การใช้ภาษาก็มีความสำคัญในการเรียนรู้ เสริมสร้างพัฒนาการ จินตนาการในการเรียนรู้ไม่รู้ตัวซึ่งเป็นการส่งเสริมประสบการณ์ในด้านภาษาเบื้องต้น เป็นการสร้างความคุ้นเคยกับศัพท์ รูปคำ รูปประโยค เสียง ความหมาย ในเรื่องนี้ ชวน ศรสงคราม (2531: 60) กล่าวถึงการใช้ภาษาในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กไว้ว่า

...ต้องรู้จักใช้ภาษาให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพของเด็กด้วย กล่าวคือผู้เขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กจำเป็นต้องรู้จักใช้ภาษาให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ ของเด็กในแต่ละวัยย่อมเข้าใจวงศัพท์ที่ต่างกัน เด็กเล็กต้องการภาษาที่ง่าย อ่านแล้วเข้าใจทันทีแต่เด็กที่โตขึ้นวงศัพท์ก็กว้างขึ้น ภาษาก็ยากขึ้นตามลำดับ

ดังนั้น การใช้ภาษาที่ดีในนิทานสำหรับเด็ก ควรใช้ภาษาเรียบ ๆ เข้าใจง่าย ถูกต้องและตรงความหมาย เป็นภาษาสุภาพ ไม่หยาบคาย และใช้คำที่ทำให้เด็กเห็นภาพ ทำให้เด็กเกิดความสนใจ ซึ่งดวงเดือน แจ่มสว่าง (2542: 64) ได้กล่าวถึงการใช้นิทานสำหรับเด็กไว้ว่า “...ใช้คำที่มีเสียงแปลก ๆ เสียงสัมผัส ร้อง จะทำให้เด็กตื่นตัว และมีความสนใจตลอดเวลา...”

นอกจากนี้ หทัย ดันหยง (2529: 115) ได้กล่าวถึงการใช้นิทานในวรรณกรรมสำหรับเด็ก และหนังสือสำหรับเด็กพอสรุปได้ว่า

ลักษณะภาษาสำหรับเด็ก ควรเป็นภาษาคำโดด ใช้ภาษาตรง ๆ เข้าใจง่าย เหมาะสมตามระดับวัยของเด็กและเป็นภาษากลาง ถ้าจะใช้ภาษาอื่นควรพิจารณาในส่วนที่จำเป็น ควรใช้คำต่าง ๆ ไม่ซ้ำ จำเจ หรือการหลอกคำ เป็นคำสุภาพ ทันสมัย ไม่เย็นเยื่อ หากมีภาษาพูดหรือสนทนาควรมีลักษณะ เป็นธรรมชาติ และใช้ภาษาให้สอดคล้องกับภาพในหนังสือโดยตลอด และหลีกเลี่ยงการใช้คำภาษาต่างประเทศ การใช้ประโยคควรเป็นประโยคสั้น ๆ เข้าใจง่าย ซึ่งเด็กเล็กไม่เกินประโยคละ 10 คำ เด็กโตไม่เกินประโยคละ 14 คำ

นิทานจึงเป็นกิจกรรมในการสอนทักษะทางภาษาโดยให้เด็กร่วมกิจกรรมเพื่อฝึกประสบการณ์ด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ซึ่งต้องมีการดัดแปลงให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัยด้วยเพราะเด็กมีความสนใจแตกต่างกันไปซึ่ง ดวงเดือน แจ่มสว่าง (2542: 15) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “นิทานที่มีเนื้อหาสาระมุ่งให้เด็กได้ขยายประสบการณ์ ได้รับข้อมูลข่าวสารที่แปลกใหม่ก็เป็นนิทานที่เลือกโดยพิจารณาให้เหมาะสมกับช่วงอายุ วุฒิภาวะและประสบการณ์พื้นฐานเดิมของเด็ก” ดังนั้นการเลือกนิทานที่เหมาะสมกับวัยเด็กเป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นที่ทำให้เด็กได้รับคุณค่าจากนิทานนำไปพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมด้วย

นิทานสำหรับเด็กจึงมีประโยชน์อย่างมากมายทั้งสร้างนิสัยรักการอ่าน เสริมสร้างจินตนาการและสร้างความประทับใจในวัยเด็ก ที่มาพร้อมกับความสุขความเพลิดเพลินซึ่งแฝงด้วยแนวคิดในด้านต่าง ๆ จากเนื้อเรื่อง อีกทั้งต้องใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยเด็กในแต่ละวัยสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก เด็กจะเกิดความสนใจและรู้คุณค่าจากเรื่องที่อ่านเป็นอย่างดี นิทานสำหรับเด็กจึงเป็นวรรณกรรมที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาโดยเฉพาะการใช้ภาษาในนิทานสำหรับเด็ก กลวิธีการแต่งนิทาน และแก่นเรื่องในนิทาน เพื่อพัฒนาอารมณ์ ความคิด สติปัญญาของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้ภาษา กลวิธีการแต่ง แก่นเรื่อง ในนิทานสำหรับเด็ก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบการใช้ภาษา กลวิธีการแต่ง แก่นเรื่อง ในนิทานสำหรับเด็ก
2. ทำให้ทราบแนวทางในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็ก
3. ทำให้เด็กสนใจการอ่าน และรักการอ่านเพิ่มขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นิทานที่คณะกรรมการประกวดประเภทนิทานสำหรับเด็กของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ทั้งหมด 30 เรื่อง โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกนิทานคณะกรรมการประกวด มีดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงประชากร

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ผู้แต่ง
1	หมिन้อยกลับใจ	มริยา เจียมรัตน์
2	หนูออกวาดบ้าน	อุไร ฟ้าคุ้ม
3	พ่อจ๋า แม่จ๋า	ส.พุ่มสุวรรณ
4	ลูกโป่งสวรรค์	อำนาจ เย็นสบาย
5	กล้วย กล้วย	อารี พฤกษ์อาภรณ์
6	รถไม้ของขวัญ	อิทธิพล วาตะวัฒน์
7	ดอกไม้ของขวัญ	เกริก ชุ่นพันธ์
8	ความโลภของแม่เสือ	เกริก ชุ่นพันธ์
9	สัตว์ประหลาดกับแม่	วิภา ตัณฑุลพงษ์
10	ดอกบัวไม่ยอมบาน	สุรินทร์ ช่างโชติ
11	แมวน้อยตกปลา	มาลา คำจันทร์
12	รองเท้าแดง	นพดล จันทร์เพ็ญ
13	แม่ช้างใจอารี	มานพ ถนอมศรี

ตารางที่ 1 ตารางแสดงประชากร (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ผู้แต่ง
14	เจ้ากบปากกว้าง	มานพ ถนอมศรี
15	ต้นไม้	จารุพงษ์ จันทรเพชร
16	นกกระยางขาว	ศิรินทีพย์ กรรณิกา
17	บ้านของสีนวล	สินจิรา สินธุเสน
18	หมिन้อยเข้าเมือง	ดวงดาว ทิฆัมพร
19	บทเรียนของฝูงสัตว์	อำนาจ เย็นสบาย
20	ลิงน้อยขูดเก้ง	อำนาจ เย็นสบาย
21	ช่วยหนูด้วย	เกริก ยूनพันธ์
22	กระต่ายจอมโง่	ประชุม สุวรรณแสง
23	สำนึกของปลาทอง	วิรุณ ตั้งเจริญ
24	หมา ลา แพะ ข้ามสะพาน	วิสุทธิ์ สุทธิศรีทธา
25	ดอกทานตะวันกับถุงทอง	สุรินทร์ ช่วงโชติ
26	พระอาทิตย์พักร้อน	อรุณรัตน์ วิจารณ์ะเดช
27	ฟ้าจ้ำอ่าร้องไห้	ส. พุ่มสุวรรณ
28	ประกวดร้องเพลง	เสริมสกุล โทณะวณิก
29	หนอนอ้วน	กอบชัย สุขสวัสดิ์
30	หนูนากับยักษ์ใหญ่	อรัญญา วรรณดิศอุดมพงศ์

2. กลุ่มตัวอย่าง คือนิทานสำหรับเด็ก ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างด้วยการจับสลากจาก นิทานของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติที่ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวด จำนวน 15 เรื่อง เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ต่อไป ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตารางแสดงกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ผู้แต่ง
1	หมिन้อยกลับบ้าน	มริยา เจียมรัตนะ
2	ลูกโป่งสวรรค์	อำนาจ เย็นสบาย
3	ดอกไม้ของขวัญ	เกริก ยूनพันธ์

ตารางที่ 2 ตารางแสดงกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ผู้แต่ง
4	สัตว์ประหลาดกับแม่	วิภา ตันทุลพงษ์
5	ดอกบัวไม่ยอมบาน	สุรินทร์ ช่างโชติ
6	แมวน้อยตกปลา	มาลา คำจันทร์
7	เจ้ากบปากกว้าง	มานพ ถนอมศรี
8	นกกระยางขาว	ศิริทิพย์ วรรณิกา
9	บ้านของสีนวล	สินจิรา สินธุเสน
10	หมिन้อยเข้าเมือง	ดวงดาว ทิฆัมพร
11	บทเรียนของฝูงสัตว์	อำนาจ เย็นสบาย
12	ช่วยหนูด้วย	เกริก ชื่นพันธ์
13	หนูนากับยักษ์ใหญ่	อรัญญา วรชาติอุดมพงศ์
14	ดอกทานตะวันกับลูกทอง	สุรินทร์ ช่างโชติ
15	ฟ้าจ่าอย่าร้องไห้	ส. พุ่มสุวรรณ

นิยามศัพท์

การใช้ภาษา หมายถึง การใช้คำ การใช้ประโยค การใช้ภาพพจน์ในนิทานสำหรับเด็ก

กลวิธีการแต่ง หมายถึง เทคนิค วิธีการที่ใช้ในการวางโครงเรื่อง สร้างตัวละคร สร้างฉาก และการใช้ภาษาทำให้เนื้อเรื่องมีความน่าสนใจ

แก่นเรื่อง หมายถึง สาระสำคัญหรือหัวใจของงานเขียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งของผู้เขียนหรืองานเขียนสะท้อนหรือแสดงให้ผู้อ่านเห็นและเข้าใจ

นิทานสำหรับเด็ก หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา หรือแต่งขึ้นจากจินตนาการของผู้เขียนทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน และสอดแทรกคติสอนใจ

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจำแนกประเด็นของการศึกษาค้นคว้าเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนิทาน

1. ความหมายของนิทาน
2. ประเภทของนิทาน
3. องค์ประกอบของนิทาน

กลวิธีในการแต่งนิทาน

1. วิธีการแต่งนิทาน
2. เทคนิคในการแต่งนิทาน
3. กลวิธีการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก

การใช้ภาษาในนิทานสำหรับเด็ก

1. การใช้ภาษาในการเขียนนิทานสำหรับเด็ก
2. การใช้คำ
3. การใช้ประโยค
4. การใช้ภาพพจน์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์และคุณลักษณะของคนไทย

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. คุณลักษณะของคนไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนิทาน

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนิทาน ผู้วิจัยพบว่า มีผู้ให้ความหมายของนิทาน และกล่าวถึงประเภทของนิทาน องค์ประกอบของนิทาน ดังนี้

1. ความหมายของนิทาน

ผู้วิจัยพบว่าผู้มีความรู้เกี่ยวกับนิทานได้ให้ความหมายของนิทานไว้ดังนี้

พรทิพย์ วินโกมินทร์ (2542: 5) ได้กล่าวถึงความหมายของนิทานไว้ว่า “นิทานเป็น เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา โดยใช้วาจาเป็นสื่อของการถ่ายทอด ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าใครเป็นเจ้าของ เรื่องนั้นๆ รู้แต่ว่าการเล่านิทานมีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และเป็นที่ยอมรับในหมู่ชนทุกชั้น นิทานจัดเป็นวรรณกรรมที่เก่าแก่ที่สุด และเป็นมรดกทางวัฒนธรรม”

ดวงเดือน แจ่มสว่าง (2542: 1) ได้กล่าวถึงความหมายของนิทานพอสรุปได้ว่า เรื่องเล่าซึ่ง ผู้เล่าต้องการถ่ายทอดประสบการณ์สิ่งที่ได้พบเห็น ความคิดฝันจินตนาการ และความมุ่งหวังของตนไปสู่ผู้ฟัง การเล่านิทานมีมาแต่โบราณซึ่งไม่อาจกำหนดได้ว่าเริ่มขึ้นตั้งแต่เมื่อใด เป็นเรื่องเล่า สืบต่อกันมาโดยใช้วิธีมุขปาฐะ คือการถ่ายทอดด้วยการพูดด้วยจุดประสงค์หลักเพื่อความ สนุกสนานบันเทิงใจ แม้ว่าบางครั้งบางเรื่องอาจจะมีลักษณะคล้าย ๆ กับเป็นการแสดงประวัติ อ้างอิงหลักฐาน แต่การอ้างอิงเหล่านี้มักจะเลื่อนลอยไม่ชัดเจน นิทานจึงไม่ใช่เรื่องที่จะแสดง ประวัติโดยตรง ในเชิงคติชนวิทยาถือว่านิทานเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ด้วยเหตุที่มีการสืบทอด จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง บางครั้งก็ได้รับการแต่งเติมเสริมต่อเปลี่ยนแปลงไปบ้างเพื่อให้ สอดรับกับค่านิยมหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 441) ได้ให้ความหมายของนิทานไว้ว่า “น. เรื่องเล่าที่เล่ากันมา เช่น นิทานชาดก นิทานอีสป; เหตุ เช่น โรคนิทาน; เรื่องเดิม เช่น วัตตุนิทาน (ป.) นิทานวจนะ (นิทานะ วะ จะ นะ) น. คำแถลงเรื่องเดิม, ข้อความเบื้องต้น(ป.)”

วิลโล มาศจรัส (2539: 11) ได้กล่าวถึงความหมายของนิทานในหนังสือนิทานสำหรับเด็กไว้ว่า

รากศัพท์ของนิทานนั้นมีที่มาจากภาษาบาลี และมีความหมายหลายนัย แต่ในปัจจุบันนิทานหมายถึง เรื่องที่เล่ากันมา เช่น นิทานอีสป นิทานชาดก ในทางคติชนวิทยา ถือว่านิทานเป็น เรื่องเล่าสืบสานต่อ ๆ กันมา ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรม อย่างหนึ่งในหลายอย่างของมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความหมาย มีคุณค่า ซึ่งนิทานนั้นจะมีทั้งนิทานที่เล่าปากเปล่าจาดจำกันมาแบบมุขปาฐะ และนิทานที่มีการเขียนการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

ณรงค์ ทองปาน (2524: 57) กล่าวถึงเรื่องเกี่ยวกับนิทานในทรรศนะของตนไว้ว่า “นิทานเป็นเรื่องเล่าสืบต่อกันมาแต่โบราณเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะแต่ก็มีอยู่เป็นจำนวนมากที่ได้รับการบันทึกไว้แล้ว แต่เวลาบันทึกก็บันทึกโดยสำนวนเล่า ด้วยปากเช่นเดิม อาจจัดไว้ว่านิทานเป็นเครื่องให้ความบันเทิงใจชิ้นแรกสำหรับมนุษยชาติก็เป็นได้”

จรุณห์ เพชรมุณี (2523: 51) กล่าวถึงคำว่า “นิทาน” ไว้สรุปได้ว่า คนทั่วไปมักนึกถึงเรื่องเล่าสำหรับเด็ก หรือเรื่องโกหกเหลวไหลไร้สาระ สำหรับใช้หลอกเด็กให้เกิดความเพลิดเพลินเท่านั้น เช่นเรื่อง เจ้าชาย เจ้าหญิง แม่มด และยักษ์ เป็นต้น ถ้ามิใช่เรื่องโกหกเหลวไหล ก็มักเข้าใจว่าเป็นเรื่องให้คติสอนใจแก่เด็กเท่านั้นเอง แท้จริงแล้วนิทานเป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ของมนุษย์ และสะท้อนสภาพสังคมได้ไม่น้อย

มานพ ถนอมศรี (2546: 30) กล่าวถึงนิทานไว้ว่า

นิทาน เป็นหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และความบันเทิงมักมีเนื้อหาสาระที่เปิดจากจินตนาการของผู้เขียนหรือเป็นเรื่องสมมุติสร้างขึ้นจากเค้าโครงและเหตุการณ์ต่าง ๆ มีการกำหนดหน้าที่ และบทบาทของตัวละคร สถานที่เกิดเหตุ รวมไปถึงพฤติกรรมและความสะเทือนใจในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านั้น โดยไม่ต้องคำนึงถึงความเป็นจริง เพียงแต่สร้างให้เกิดความสมจริงและเหตุผล

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า นิทาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาเกิดจากจินตนาการของผู้เขียน เพื่อความสนุกสนาน ทั้งผู้เล่าและผู้ฟัง มุ่งสนองความต้องการทางด้านจิตใจของผู้ฟัง บางครั้งก็สอดแทรกคติสอนใจเอาไว้ด้วย

2. ประเภทของนิทาน

นิทานมีหลายประเภทซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้แบ่งไว้ ดังนี้

ดวงเดือน แจ่มสว่าง (2542: 4) กล่าวถึงการแบ่งประเภทของนิทานซึ่งมีได้มีกฎเกณฑ์แน่นอนตายตัวแต่ก็ได้มีผู้รู้หลายท่านจัดแบ่งประเภทนิทานโดยใช้หลักการทางคติชนวิทยาเป็น 4 วิธีด้วยกัน

1. การแบ่งนิทานตามเขตพื้นที่(Area) ซึ่งการแบ่งตามพื้นที่ ที่เชื่อกันว่าเป็นแหล่งกำเนิดของนิทาน ได้แก่ เขตอินเดีย เขตประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม เขตชนชาติยิวในเอเชียไมเนอร์ เขตกลางระหว่างตะวันออกและตะวันตกหรือสลาวิก เขตรัฐต่าง ๆ แถบตะวันออกและทะเลบอลติก เขตแหลมสแกนดิเนเวีย เขตชนชาติที่พูดภาษาเยอรมัน เขตประเทศฝรั่งเศส เขตประเทศอิตาลี เขตประเทศอังกฤษ เขตสกอตแลนด์และไอแลนด์

2. การแบ่งนิทานตามรูปแบบ (Form) เป็นการจัดเอานิทานที่มีรูปแบบเดียวกัน เข้าเป็นประเภทเดียวกัน โดยมีหลักการพิจารณารูปแบบของนิทานตามลักษณะของเนื้อเรื่องซึ่งนักคติชนวิทยาได้แบ่งนิทานตามรูปแบบไว้สรุปได้ดังนี้

2.1 ตำนานหรือนิทานท้องถิ่น (Legends) มักเป็นเรื่องเหตุการณ์เดียวและเกี่ยวกับความเชื่อ ขนบธรรมเนียมอันเป็นเรื่องราวประจำท้องถิ่นนั้น ๆ

2.2 นิทานปรัมปรา (Fairy Tales) เป็นเรื่องค่อนข้างยาวสมมุติว่าเกิดขึ้นที่ใดที่หนึ่งเสมอ มักขึ้นต้นว่า “กาลครั้งหนึ่ง” หรือ”นานมาแล้ว” เนื้อเรื่องประกอบด้วยอิทธิฤทธิ์ มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อห้ามหรือคำสั่งที่ผู้ใดขัดขึ้นต้องเกิดเภทภัย และการเกิดเหตุมักเกิดในครั้งที่สามเสมอ เรื่องตอนจบมักจบลงด้วยความสุข

2.3 เทพนิยาย (Myths) หมายถึงนิทานที่เทวดานางฟ้าเป็นตัวบุคคลในนิทาน หรือเรื่องเกี่ยวกับกึ่งเทวดา เช่น นางไม้ เจ้าป่า เจ้าเขา เทพนิยายที่เรียกว่า มิธ (Myths) มีสองประเภทคือ เทพนิยายที่เล่าเกี่ยวกับธรรมชาติ (Explanatory Myths) และเทพนิยายที่ไม่มีจุดมุ่งหมายอะไร นอกจากความสนุกสนาน (Aes the tic Myths) เทพนิยายรูปแบบนี้จึงคล้ายคลึงกับนิทานปรัมปรา

ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากความนิยมในวีรบุรุษประจำท้องถิ่นก่อน ต่อมาจึงยกย่องขึ้นเป็นเทวดา ในบางแห่งเทพนิยายที่เกี่ยวกับเทพเจ้าอาจเรียกว่า นิทานเทพปกรณัม

2.4 นิทานเรื่องสัตว์ เป็นนิทานที่ตัวเอกเป็นสัตว์แต่มีการกระทำและพูดได้เหมือนมนุษย์ มีทั้งสัตว์ป่าสัตว์บ้านและบางเรื่องก็มีมนุษย์เกี่ยวข้องด้วย นิทานสัตว์แบ่งได้เป็นสองประเภท คือนิทานประเภทเล่าซ้ำหรือเล่าไม่รู้จบ (Cumulative Tales) เช่น เรื่องยายกะตา เป็นต้น ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือคติธรรม (Fables) เป็นนิทานที่สร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายจะสอนใจคน โดยเฉพาะ และกำหนดให้สัตว์เป็นตัวเอก เช่น นิทานอีสป บางตำราได้รวมเอานิทานชาดกเข้าเป็นนิทานคติธรรมด้วย

3. นิทานที่แต่งขึ้นใหม่ เป็นนิทานที่ผูกเรื่องขึ้นใหม่เพื่อให้สัมพันธ์สอดคล้องกับบทเรียน กิจกรรม หรือประสบการณ์ที่ผู้เล่าหรือผู้แต่งมุ่งหมายที่จะสร้างความคิดรวบยอด หรือมุ่งหมายที่จะปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของผู้ฟัง นิทานที่แต่งขึ้นใหม่อาจจะแต่งขึ้นโดยอาศัยรูปแบบเก่า ๆ หรือรูปแบบใหม่และสอดแทรกพฤติกรรมและคุณธรรม และต้องการให้เป็นประโยชน์แก่เด็ก ๆ มีการเน้นบทสนทนาโต้ตอบ มีการบรรยายกิริยาอาการของตัวละคร ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็นลักษณะนิยาย เช่นเรื่อง แม่ไก่แดง สามสือยากเป็นเสือ ไข่ขอลา ฯลฯ หรือเป็นเรื่องชุด เช่น ชุดมาม่า มูเลนซิงช้า น่องหมีสร้างบ้าน ฯลฯ เนื้อเรื่องมักจะเน้นที่สภาพความเป็นจริงมากขึ้นกว่ารูปแบบเดิม

4. แบ่งนิทานตามธรรมชาติหรือตามสารัตถะ เป็นการแบ่งนิทานตามแก่นของเรื่อง ซึ่งแก่นของเรื่องดังกล่าวมีลักษณะสำคัญ คือ

4.1 ตัวละครสำคัญในนิทานต้องมีลักษณะแปลกพิเศษ เช่น โง่ ฉลาด ขยันมาก เกียจคร้านมาก เป็นสัตว์ประหลาด ฯลฯ

4.2 มีสิ่งพิเศษหรือเหตุการณ์พิเศษที่เป็นต้นเหตุให้เกิดเรื่องราวต่าง ๆ ขึ้น เช่น รongเท้าแก้ว ของวิเศษ การเสี่ยงทาย เวทมนต์คาถา ฯลฯ

4.3 นิทานเรื่องหนึ่ง ๆ อาจจะมีลักษณะเดียวหรือหลาย ๆ สารัตถะหนึ่ง ๆ จะต้องมียุติเหตุเหตุการณ์เดียว

วรรณิ ศิริสุนทร (2532: 12) ได้แบ่งนิทานเป็น 3 หมวดไว้พอสรุปได้ว่า

1. นิทานเกี่ยวกับสัตว์ ซึ่งแยกย่อยเป็นสัตว์ป่าและสัตว์บ้าน
2. นิทานชาวบ้านทั่วไป ได้แก่ นิทานที่เกี่ยวกับเวทมนต์คาถา นิทานศาสนา ยักษ์ ราชส และนิทานโรมานติก
3. นิทานตลกขบขัน เป็นเรื่องเกี่ยวกับความโง่ ความฉลาด เรื่องโกหก

พรทิพย์ วินโกมินทร์ (2542: 11) กล่าวพอสรุปได้ว่า ประเภทของนิทานที่เหมาะสมกับเด็กวัยก่อนเรียนคือนิทานปรัมปรา เพราะทำให้เด็กเกิดความสนุกสนาน ทำให้เข้าใจตนเอง สามารถพัฒนาบุคลิกภาพของตัวเองและเกิดความสนใจในเรื่องศีลธรรมจรรยา แต่ไม่ควรนำนิทานปรัมปราเกี่ยวกับเรื่องของแม่มด แม่เลี้ยงใจร้าย กษัตริย์และราชินี ซึ่งเด็กไม่คุ้นมาเล่าให้เด็กฟัง เพราะเด็กวัยก่อนเรียนไม่สามารถแยกแยะความจริงกับความเพ้อฝันได้ รายละเอียดที่น่ากลัวจะทำให้เด็กไม่สบายใจ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะนำนิทานประเภทเพื่อฝันมาเล่าให้เด็กฟังไม่ได้เพราะนิทานบางเรื่องอาจสร้างประสบการณ์ด้านจินตนาการให้แก่เด็ก นิทานบางเรื่องที่เด็กชอบอาจมีสัตว์พูดได้ ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาของเด็ก เพราะโดยปกติเด็กมักพูดกับสัตว์หรือของเล่นอยู่แล้ว ส่วนนิทานที่เหมาะสมจะนำมาเล่าให้เด็ก 3-5 ขวบฟังได้ โดยเฉพาะเด็ก 4-5 ขวบ ได้แก่นิทานประเภทต่อไปนี้

1. นิทานที่มีสัตว์พูดได้ แต่ควรเป็นสัตว์ในลักษณะเดียวกันที่มันเป็นจริง เพื่อให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับสัตว์ จะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างง่าย ๆ และเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน
2. นิทานประเภทซ้ำซากหรือเล่าไม่รู้จบ นิทานประเภทนี้จะช่วยให้เด็กได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เพราะบางทีอาจเป็นคำกลอน เป็นประโยคที่ตลกขบขัน
3. นิทานประเภทอธิบาย เป็นนิทานที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเด็กได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เพราะบางทีอาจเป็นคำกลอน เป็นประโยคที่ตลกขบขัน
4. นิทานตลกขบขัน เด็กชอบฟังเรื่องที่ตลกขบขัน ถึงแม้จะเป็นเรื่องที่ไม่จริง เป็นไปไม่ได้แต่เด็กก็ชอบ ทำให้เด็กระบายความเครียด และมีความสนิทสนมกับผู้เล่ามากขึ้น

ส่วนนิทานประเภทคติสอนใจ ไม่ควรใช้กับเด็กเล็ก เพราะยังไม่เข้าใจคติที่แฝงอยู่ แต่ถ้านำมาเล่าให้ฟังโดยไม่ได้กล่าวถึงคติหรือศีลธรรมจรรยาก็สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม

โดยสรุปแล้วการแบ่งประเภทของนิทานสามารถแบ่งได้ตามหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันและเน้นในเรื่องของความสนุกสนาน และคติสอนใจซึ่งอาจจะนำรูปแบบเดิมที่เคยมีมาก่อนนำมาปรับปรุงกับรูปแบบใหม่ให้มีความน่าสนใจมากขึ้น

3. องค์ประกอบของนิทาน

วรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็ก ส่วนใหญ่จัดทำขึ้นมีจุดมุ่งหมายเหมือนกันคือ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินและมีเนื้อหาสาระที่มีลักษณะเป็นเรื่องสมมุติ มีตัวละครและเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งผู้แต่งจะสร้างเป็นเค้าโครงเรื่องแสดงเหตุการณ์ตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งสมพร จารุณัฐ (2541: 46) กล่าวถึงส่วนประกอบของงานเขียนบันเทิงคดีพอสรุปได้ดังนี้

1. **เค้าโครงเรื่อง (Plot)** ประกอบด้วยเหตุการณ์และการกระทำของตัวละคร ควรมีเหตุการณ์ที่ทวีความตึงเครียดขึ้นเรื่อยๆ จนถึงจังหวะของเรื่องที่เป็นตอนที่สำคัญที่สุดของเรื่อง แล้วเรื่องทั้งหมดจะคลี่คลายและเรื่องก็จบลง ผู้เขียนมักกำหนดให้เหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นตามลำดับเวลา เช่น เช้า สาย บ่าย เย็น หรือวันที่ 1 วันที่ 2 สำหรับเรื่องที่แต่งสำหรับเด็กโต อาจจะมีการลำดับเรื่องที่ย้อนกลับไปกลับมาบ้างตามความจำเป็น

2. **ตัวละคร (characters)** เป็นศูนย์กลางของเรื่อง เรื่องราวและเหตุการณ์ที่ผู้แต่งสร้างเป็นเค้าโครงเรื่องขึ้นจะผูกพันวนเวียนอยู่ที่ตัวละคร อาจแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือตัวละครที่มีลักษณะแบบเดียว ถ้าเป็นตัวดีก็จะดีตั้งแต่ต้นจนจบ ถ้าเป็นตัวร้ายก็จะร้ายตั้งแต่ต้นจนจบ เป็นตัวละครที่มีเพียงด้านเดียว แบบที่ 2 คือตัวละครที่อาจมีลักษณะหลายด้าน คืออาจมีคุณสมบัติที่ดีและไม่ดีอยู่ในตัว ทำให้เรื่องน่าอ่านกว่าเรื่องที่ตัวละครมีลักษณะเดียว อย่างไรก็ตามตัวละครเอกควรมีคุณสมบัติที่ดีมากกว่าคุณสมบัติที่ไม่ดี

การสร้างตัวละครให้มีคุณสมบัติอย่างไรขึ้นอยู่กับประเภทของเรื่องและวัยของผู้อ่านด้วย และควรมีลักษณะไม่ซ้ำซ้อน ตัวละครในหนังสือสำหรับเด็กอาจเป็นคน สัตว์ สิ่งของ และอื่น ๆ เกิดจากจินตนาการและทำกิริยาอาการแบบคนทั่วไป

3. **ฉาก (setting)** คือเวลาและสถานที่ที่เรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นตามเค้าโครงเรื่อง เรื่องราว เหตุการณ์ ตัวละคร สิ่งที่ตัวละครทำ คิด และรู้สึก อาจเกิดขึ้นในอดีต ในปัจจุบัน หรือในอนาคต สถานที่ ฉากอาจรวมถึงสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีความมีชีวิตที่ปรากฏอยู่ในสถานที่ ที่ตัวละครมีชีวิตสัมผัสเกี่ยวข้องอยู่ด้วย สิ่งเหล่านี้ทำให้เรารู้จักตัวละครดีขึ้น

4. **แก่นเรื่อง (theme)** คือสาระสำคัญหรือหัวใจของงานเขียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งของผู้เขียน หรืองานเขียนนั้นสะท้อนหรือแสดงให้ผู้อ่านเห็นหรือเข้าใจ หรือ ความหมายที่สรุปได้จากการอ่านงานเขียน ผู้อ่านจะเข้าใจและสรุปความหมายของแก่นเรื่องได้ต่อเมื่อได้อ่านเรื่องราว เหตุการณ์ และชีวิตของตัวละครที่ผู้แต่งแต่งขึ้นตั้งแต่ต้นจนจบ ผู้แต่งสร้างแก่นเรื่องขึ้นจากการได้สังเกต สัมผัส และคิดพิจารณาเกี่ยวกับความเป็นจริงในชีวิตของคนในสังคมนั่นเอง มักสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ ความเจริญ ความเสื่อม ความคิด เจตคติ ค่านิยม ความใฝ่ฝัน ความทะเยอทะยาน และปัญหาต่างๆ ของคน ซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง

5. **ทัศนนะ (point of view)** คือมุมมองที่มีต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้นในงานเขียน ซึ่งเกิดจากการที่ผู้เขียนเลือกผู้เล่าเรื่องให้เป็นผู้สะท้อนเรื่องราวในงานเขียนนั้นให้ผู้อ่านเข้าใจ การเลือกผู้เล่าเรื่องอย่างเหมาะสม และเสนอเรื่องราวตามทัศนนะของผู้เล่าอย่างสมเหตุสมผลตามสภาพที่ควรจะเป็น จะช่วยส่งเสริมความน่าเชื่อถือของตัวละครและเรื่องราวที่เกิดขึ้น

หนังสือสำหรับเด็กนิยามเล่าเรื่องตามทัศนะของตัวละครที่เป็นเด็ก โดยอาจจะใช้ทัศนะบุรุษที่ 1 หรือบุรุษที่ 3 ซึ่งถือเอาตัวละครเอกเป็นศูนย์กลางในการเล่าเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ

6. ท่วงทำนองการเขียน (style) คือการเลือกคำและประโยคเรียบเรียงเป็นเรื่องราวขึ้นมา ซึ่งมีผลให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน การใช้ภาษาที่เหมาะสมกับงานเขียนสามารถสร้างตัวละครให้เด่น สามารถสร้างฉากที่ประทับใจ และสร้างความรู้สึกละเอียดและอารมณ์ต่าง ๆ แก่ผู้อ่านตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หนังสือสำหรับเด็กยังมีภาพประกอบเป็นส่วนสำคัญ เมื่อประกอบเข้ากับการใช้ภาษาที่เหมาะสม ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์และความรู้สึกประทับใจตัวละคร ฉาก และเหตุการณ์ ในบางเรื่องผู้เขียนอาจมีการเล่นคำด้วย การใช้คำซ้ำ ๆ หรือคำที่มีจังหวะหรือเสียงคล้องจองทำให้ผู้อ่านเกิดความสนุกสนานและชวนให้เกิดการเคลื่อนไหวร่างกาย

องค์ประกอบของวรรณกรรมสำหรับเด็กหรือผู้ใหญ่มีลักษณะเหมือนกันจึงมีเกณฑ์ในการแบ่งแบบเดียวกัน ในด้านโครงเรื่อง ด้านการสร้างตัวละคร ด้านการสร้างฉาก ดังนี้

1. ด้านโครงเรื่อง

เจือ สตะเวทิน (2518: 48) กล่าวว่า โครงเรื่องคือเหตุการณ์ชุดหนึ่งรวมกันเข้า ก่อให้เกิดผลอย่างหนึ่งซึ่งมีส่วนสำคัญคือ การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง การปิดเรื่อง

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2525: 101) กล่าวว่า โครงเรื่องหมายถึงเหตุการณ์ในเรื่องที่อาจบอกได้ว่าตัวละครคิดอย่างไร พูดอย่างไร แต่ไม่มีบรรยายหรือวิเคราะห์ตัวละครเหล่านั้น การวิเคราะห์โครงเรื่องต้องคำนึงถึงเนื้อเรื่อง ต้องแสดงถึงปัญหาขัดแย้ง (Conflict) ที่สำคัญที่เกิดขึ้นกับตัวละครเอก มีผลทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิตของตัวละครเอกของเรื่อง ลักษณะโครงเรื่องที่ดีคือ

1. จะต้องประกอบด้วยปัญหาขัดแย้ง หรือมีข้อคิดที่น่าสนใจ
2. มีกลวิธีในการเล่าลำดับเรื่องให้เข้าใจได้กระชับแจ่มแจ้ง มีวิธีเปิดและปิดเรื่องอย่างน่าประทับใจ
3. สร้างความสนใจใคร่รู้เรื่องต่อไป
4. ไม่มีเหตุบังเอิญ
5. ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวเนื่องกันอย่างมีเอกภาพจากเรื่องเล็กไปสู่เรื่องใหญ่
6. ชี้ให้ผู้อ่านได้เห็น โลกเหนือสังคมมนุษย์อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง

ประทีป เหมือนนิล (2523: 15) ได้แบ่งโครงเรื่องออกเป็น 3 ตอนคือ

1. การเปิดเรื่อง คือจุดเริ่มต้นของเรื่องซึ่งถือว่าเป็นตอนสำคัญที่จะดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามเรื่องราวต่อไป มีหลายวิธี ดังนี้

1.1 การเปิดเรื่องโดยการบรรยาย มักเป็นการเริ่มต้นเล่าเรื่องอย่างเรียบ ๆ แล้วค่อย ๆ ทวีความเข้มข้นของเรื่องขึ้นเป็นลำดับ อาจเป็นการบรรยายฉาก บรรยายตัวละคร หรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

1.2 เปิดเรื่องโดยการพรรณนาฉาก พรรณนาตัวละครหรือพรรณนาเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ คล้ายวิธีการบรรยาย เพียงแต่นั่นที่จะสร้างภาพเพื่อปูพื้นอารมณ์ให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกนึกคิดเคลิบเคลิ้มคล้อยตามเป็นพิเศษ

1.3 เปิดเรื่องโดยใช้นาฏการหรือการกระทำของตัวละคร ที่ก่อให้เกิดความสนใจโดยเร็ว การเปิดเรื่องวิธีนี้สามารถทำให้อ่านกระหายที่จะติดตามเรื่องราวต่อไปได้มากเป็นพิเศษ

1.4 เปิดเรื่องโดยใช้บทสนทนา สามารถเรียกร้องความสนใจของผู้อ่านได้ดีวิธีหนึ่ง ถ้าถ้อยคำที่นำมาเริ่มต่อไปอย่างแนบเนียนด้วย

1.5 เปิดเรื่องโดยใช้สุภาษิต บทกวี บทเพลง หรือข้อความที่คมคาย ชวนคิด ชวนให้จงงสนเท่ห์ น่าติดตาม

2. การดำเนินเรื่อง เป็นตอนกลางของเรื่องนับว่ามีความสำคัญอยู่มากเช่นเดียวกัน เพราะผู้แต่งจะต้องดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามเรื่องอย่างจดจ่ออยู่เสมอ ดังนั้นจึงต้องสร้างความขัดแย้ง (Conflict) ที่เร้าใจแล้วคลี่คลายความขัดแย้งเหล่านั้นอย่างแนบเนียนไปจนถึงเป้าหมายสุดท้ายในตอนปิดเรื่อง ทั้งนี้ต้องอาศัยกลวิธีเกี่ยวกับการดำเนินเรื่อง และกลวิธีการเล่าเรื่องที่เหมาะสมประกอบด้วย ซึ่งอาจแยกรายละเอียดเพิ่มเติมได้ดังนี้

2.1 ความขัดแย้ง (Conflict) สิ่งที่เกิดการต่อสู้ซึ่งอาจเป็นการต่อสู้ภายนอกหรือภายในใจก็ได้ นับเป็นจุดสำคัญในการแต่งบันเทิงคดี เพราะความขัดแย้งที่ทำให้สองฝ่ายพยายามที่จะเอาชนะซึ่งกันและกัน จะทำให้เรื่องราวดำเนินไปอย่างน่าสนใจ และชวนติดตามเพื่อทราบผลในตอนจบ โดยอาจแบ่งความขัดแย้งออกได้ดังนี้

2.1.1 ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ (Man against Man) คือความขัดแย้งระหว่างตัวละครด้วยกันเอง อาจเป็นการต่อสู้ระหว่างมนุษย์ตั้งแต่สองคนขึ้นไป เช่น สามีกับภรรยา พ่อแม่กับลูก ฯลฯ ตลอดจนไปจนถึงการรบทัพจับศึกที่เป็นการต่อสู้ของคนหมู่มาก ซึ่งสามารถนำมาแต่งเป็นเรื่องราวได้มากมายไม่รู้จบสิ้น

2.1.2 ความขัดแย้งกับตัวเอง (Man against himself) คือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตัวละครเองอันก่อให้เกิดความทุกข์หรือความสับสนวุ่นวายในใจ ส่วนมากมักเป็น

การต่อสู้ระหว่างความปรารถนาจะกระทำอย่างหนึ่ง กับความรู้สึกฝืดชอบว่าการกระทำนั้น ไม่ถูกต้องเหมาะสม

2.1.3 ความขัดแย้งที่เกิดจากสาเหตุภายนอก (Man against Outside Force) คือ ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับพลังภายนอกที่อยู่ล้อมรอบตัว เช่น การต่อสู้กับ ธรรมชาติ สังคม สัตว์ รวมไปถึงความขัดแย้งกับพระเจ้า ศาสนา หรือชะตากรรมของตนเอง

2.1.4 ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเนื่องจากความเห็นไม่ตรงกัน (Idea against Idea) คือ ความขัดแย้งระหว่างความคิดสองแบบที่แตกต่างกัน โดยมีกลุ่มตัวแทนของความคิดแต่ละฝ่าย

2.2 กลวิธีเกี่ยวกับการดำเนินเรื่อง อาจทำได้หลายวิธีคือ

2.2.1 เล่าเรื่องตามลำดับปีปฏิทิน คือการเล่าเรื่องไปตามลำดับเวลา ก่อนหลังของ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการเริ่มเรื่องจากจุดเริ่มต้นก่อน แล้วจึงดำเนินเรื่องไปตามลำดับ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหลัง

2.2.2 เล่าเรื่องย้อนคืน (Flash back) คือการดำเนินเรื่องที่เล่าย้อนสลับกันไปมา ระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ดังนั้นเรื่องจึงอาจเริ่มต้นที่ตอนใดตอนหนึ่งก็ได้

2.2.3 เล่าเหตุการณ์เกิดต่างสถานที่สลับกันไปมา การดำเนินเรื่องแบบนี้แม้จะเล่า เหตุการณ์ที่เกิดต่างสถานที่สลับกันไปมา แต่เรื่องราวมีต่อเนื่องกันไปตลอด

2.3 กลวิธีในการเล่าเรื่องหรือเทคนิคเกี่ยวกับผู้เล่าเรื่อง (Point of View) หมายความว่า ในการเขียนเรื่องสั้นหรือนวนิยายใด ๆ ก็ตาม ผู้ประพันธ์เป็นผู้เล่าเรื่องขึ้นเอง หรือกำหนดให้ตัวละครตัวใดในเรื่องเป็นผู้เล่า ผู้ประพันธ์หรือตัวละครที่เล่าเรื่องนั้นมีฐานะอะไรในเรื่อง กลวิธีการ เล่าเรื่องจึงอาจแบ่งเป็นหลายวิธีดังนี้

2.3.1 ใช้บุรุษที่หนึ่งซึ่งเป็นตัวละครในเรื่องเป็นผู้เล่าคือ ให้ตัวละครสำคัญเล่าเรื่อง ของตนเอง โดยใช้สรรพนาม ผม ฉัน ดิฉัน ข้าพเจ้า หรือ เรา กลวิธีในการเล่าเรื่องแบบนี้มีอยู่มาก ในการแต่งเรื่องสั้น

2.3.2 ใช้บุรุษที่หนึ่งซึ่งเป็นตัวละครรองในเรื่องเป็นผู้เล่า (The first person narrator as a main character) คล้ายวิธีแรกแต่ตัวละครรอง ซึ่งมักจะเป็นผู้ใกล้ชิดกับตัวละครสำคัญ เป็นผู้เล่า

2.3.3 ผู้ประพันธ์ในฐานะเป็นผู้รู้แจ้งเห็นจริงทุกอย่างเป็นผู้เล่า (The omniscient author) ผู้ประพันธ์ทำตัวเสมือนผู้ล่วงรู้หมดทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับตัวละคร ทั้งที่เป็นเหตุการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร

2.3.4 ผู้ประพันธ์ในฐานะเป็นผู้สังเกตการณ์เป็นผู้เล่า (The author as an observer) คล้ายวิธีที่สาม ต่างกันที่ผู้ประพันธ์ไม่ทราบความรู้สึกนึกคิดของตัวละครได้เลย มีหน้าที่แต่เพียง รายงานเฉพาะสิ่งที่ตนได้เห็น ได้ฟัง ได้สังเกตการสนทนาหรือการกระทำของตัวละครเท่านั้น

2.3.5 ใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งเป็นผู้เล่าด้วยวิธีกระแสความจิตประหวัด (Stream of consciousness) หรือ การให้บุรุษที่หนึ่งเล่าเรื่องของตนเอง แต่ปรากฏในรูปกระแสความคิดประหวัดถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ

3. การปิดเรื่อง คือจุดจบของเรื่องซึ่งนับได้ว่าเป็นช่วงที่มีความสำคัญมาก เพราะจะเป็นตอนที่ประมวลผลให้รู้ว่า ผู้อ่านมีความประทับใจต่อวรรณกรรมเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด โดยทั่วไปมีวิธีการปิดเรื่องที่นิยมกันอยู่หลายวิธี ดังนี้

3.1 ปิดเรื่องแบบหักมุม หรือพลิกความคาดหมายของผู้อ่าน (Surprise ending หรือ Twist ending) คือการปิดเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความแปลกประหลาดใจ หรือฉงนสนเท่ห์

3.2 ปิดเรื่องแบบโศกนาฏกรรม (Tragic ending) คือการจบเรื่องด้วยความตาย ความผิดหวัง ความสูญเสีย หรือความล้มเหลวในชีวิต การปิดเรื่องแบบนี้มักเรียกร้องความเห็นใจ ความซาบซึ้งสะเทือนใจจากผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

3.3 ปิดเรื่องแบบสุขนาฏกรรม (Happy ending) คือการจบด้วยความสุข หรือความสำเร็จของตัวละคร

3.4 ปิดเรื่องแบบสมจริงในชีวิต (Realistic ending) คือให้แนวคิดอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้อ่าน คือการจบเรื่องแบบทิ้งปัญหาไว้ให้ผู้อ่านคิดหาคำตอบเอง เพราะในชีวิตจริงมีปัญหาหลายอย่างที่ไม่สามารถแก้ปัญหา หรือหาคำตอบให้แก่ปัญหานั้นได้

สรุปแล้วโครงเรื่องคือเหตุการณ์หรือพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องที่ผู้ประพันธ์นำมาผูกต่อสัมพันธ์กันและมีเอกภาพก่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนประกอบของโครงเรื่อง คือ การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการปิดเรื่อง

2. ด้านการสร้างตัวละคร

การสร้างตัวละครในหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กนั้นจะต้องสร้างตัวละครให้ดึงดูดความสนใจเด็ก วิชา กงกะนันท์ (2533:103) ได้เสนอแนวทางการสร้างตัวละครดังนี้

1. สร้างให้สมจริง (Realistic) คือการสร้างตัวละครให้มีลักษณะที่เป็นไปตามธรรมชาติ ฉะนั้นผู้ประพันธ์จึงจำเป็นต้องรู้ว่า “ของจริง” นั้น มีลักษณะและธรรมชาติเป็นอย่างไร เช่น ตัวละครเป็นสัตว์ ผู้ประพันธ์ก็จำเป็นต้องรู้จักวิทยาและธรรมชาติของสัตว์เช่นเดียวกัน

2. สร้างตามอุดมคติ (Idealistic) คือการสร้างตัวละครในลักษณะที่คาดหวัง โดยใช้ อุดมการณ์ ความศรัทธา และระบบค่านิยมส่วนตัวในเรื่องของความคิดความงาม ความถูกต้อง และ

ความยุติธรรมเป็นเกณฑ์ ฉะนั้นตัวละครแบบอุดมคติจึงมักดิ่งมเกินกว่าธรรมดาสามัญทั่วไปจนขาดความสมจริงไปบ้าง แต่ก็อาจจะมีโอกาสเป็นจริงได้บ้างในบางกรณีเหมือนกัน

3. สร้างแบบเหนือจริง (Surrealistic) คือ การสร้างตัวละครให้มีพฤติกรรมเกินกว่าธรรมชาติวิสัย เช่น การสร้างตัวละครให้มีความเก่งกล้าเหนือมนุษย์ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้มีปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจน จากตัวละครในบันเทิงคดีร้อยกรองรุ่นเก่าของไทยเป็นอันมาก

4. สร้างโดยใช้ตัวละครแบบฉบับ (Type) คือการสร้างตัวละครให้มีลักษณะคงที่ไม่ว่าในเวลาและสถานที่อย่างไรก็จะมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมเช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

3. ด้านการสร้างฉาก

การสร้างฉากในหนังสือสำหรับเด็กนั้น จะต้องมีการสร้างฉากและบรรยากาศที่เหมาะสมกันดังที่ รอดพร ชังธาดา (2531: 40) กล่าวไว้ว่า

1. ใช้ฉากและบรรยากาศที่เด็กคุ้นเคย เช่น บ้าน โรงเรียน
2. ใช้ฉากและบรรยากาศที่สอดคล้องกลมกลืนกับเรื่อง
3. ใช้ฉากและบรรยากาศที่ช่วยสร้างเสริมความรู้และประสบการณ์ให้กับเด็ก เช่น ทะเล ฤดูหนาว ป่าไม้
4. ใช้ฉากและบรรยากาศที่สร้างขึ้น จะต้องให้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเวลาในท้องเรื่อง

องค์ประกอบในการเขียนนิทานคล้ายกับการเขียนเรื่องบันเทิงคดีประเภทอื่น ๆ ดังที่ วิไล มาศจรัส (2539: 50) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของนิทานพอสรุปได้ว่า

1.เค้าโครงเรื่อง (Plot) หมายถึง การกำหนดเหตุการณ์ของเรื่องที่จะเขียนว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ต้องเป็นเหตุการณ์ที่เป็นเอกภาพ มีผลอย่างไรอย่างหนึ่งตามมาโดยปกติเค้าโครงเรื่องจะมีส่วนประกอบอยู่ 3 ส่วนด้วยกันที่จะทำให้เรื่องที่เขียนดำเนินเรื่องไปได้ ซึ่งเป็นส่วนประกอบ ทั้ง 3 ส่วนนั้นได้แก่

- 1.1 การเปิดเรื่อง
- 1.2 การดำเนินเรื่อง
- 1.3 การปิดเรื่อง

ถ้าหากเราเคยฟังนิทานมามาก ๆ แล้วยังจะพบว่า นิทานแต่ละเรื่องมีความสนุกสนานมีสาระและความน่าติดตามมากน้อยต่างกัน นิทานบางเรื่องเล่าหรือฟังเมื่อไรก็น่าติดตามเสมอที่เป็น

เช่นนั้นก็เพราะเหตุผลดังนี้

- โครงเรื่องของนิทานมีปมปัญหา การต่อสู้มีความขัดแย้ง ยกย่อง และมีวิธีการที่ผู้อ่านคาดไม่ถึงไม่ว่าจะเป็นฝ่ายธรรมะ หรือฝ่ายอธรรม

- การดำเนินเรื่อง มีอุปสรรคนานัปการ บางครั้งหวาดเสียว บางครั้งโศกเศร้า บางครั้งขบขัน หรือมีความตื่นเต้นอยู่ตลอดเวลา

- จบเรื่องด้วยอารมณ์สะเทือนใจ ตามจุดมุ่งหมายของนิทานที่กำหนดไว้ เช่น ชี้ให้เห็นบาปบุญ คุณโทษ เป็นต้น

2. ตัวละคร (Characters) หมายถึง ผู้ที่มีบทบาทปรากฏอยู่ในเรื่อง ซึ่งตัวละครนี้ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นคนเท่านั้นอาจจะเป็นสัตว์ก็ได้

3. ฉาก (Setting) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวละคร ในขณะที่เกิดเหตุการณ์ เช่น ห้องนอน ห้องน้ำ ทุ่งนา ป่าเขา ทะเล เวลา บรรยากาศที่ปรากฏอยู่ในเรื่อง

4. แก่นเรื่อง (Theme) แก่นเรื่องนี้บางคนเรียกว่า แนวคิด ซึ่งมีความหมายเดียวกันคือ สาระดลที่ใช้เป็นหลักในการเขียนเรื่อง เช่น ใช้ความรักเป็นแก่นของเรื่อง เนื้อหาที่ดำเนินไปจะเป็นเรื่องของความรัก เช่น เรื่องเกี่ยวกับคนรักสัตว์ สัตว์รักคน เนื้อเรื่องก็จะแสดงให้เห็นความรัก ความผูกพันระหว่างคนกับสัตว์ เป็นต้น

5. ทักษะ (Point of View) หมายถึง มุมมองที่ผู้เขียนกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่องเป็นผู้สะท้อนเรื่องราวในงานเขียนออกมาให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง ซึ่งอาจจะใช้ข้าพเจ้า (บุรุษที่ 1) หรืออาจจะใช้ เขา (บุรุษที่ 3) ซึ่งได้แก่ตัวละครต่าง ๆ ก็ได้

6. ท่วงทำนองการเขียน (Style) หมายถึง ลีลาการใช้สำนวนภาษา ที่แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดที่นักเขียนแสดงออกมา ให้ปรากฏถึงการใช้สำนวนภาษาของตนเอง ในท่วงทำนองที่แตกต่างตามความถนัดของแต่ละคน เช่น ท่วงทำนองการเขียนแบบเรียบ ๆ กระชับรัดกุมหรือท่วงทำนองการเขียนเข้ม (เขียนแบบปลุกเร้า ขัดแย้ง เปรียบเปรย เยาะเย้ย ถากถางยกย่อง)

7. บทสนทนา (Dialogue) คือคำพูดโต้ตอบของตัวละครในเรื่องที่สนทนาโต้เถียงหรือขัดแย้ง

8. การเปิดเรื่อง (The Opening) หมายถึงการเริ่มต้นในฉากแรกของนิทาน ที่ผู้เขียนเริ่มเรื่องให้ น่าสนใจ ซึ่งในนิทานส่วนมากมักจะเริ่มเปิดเรื่องด้วยคำพูดว่า กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว เป็นต้น

9. การดำเนินเรื่อง (Suspense) คือการกำหนดบทบาทให้ตัวละครแสดงบทบาทของตนออกมา เพื่อสื่อสารเรื่องราวให้ผู้อ่านทราบว่า นิทานเรื่องนี้มีเนื้อหาเป็นอย่างไร

10. การปิดเรื่อง (Conclusion) หมายถึงการจบเรื่องซึ่งเป็นตอนสูงสุดของเรื่องให้ประทับใจ ซึ่งการจบเรื่องอาจจะเป็นการคลี่คลายปมปัญหา ซึ่งอาจจะจบอย่างมีความสุข หรือจบแบบโศกเศร้า หรือสนุกสนานเฮฮาก็ได้ แล้วแต่จุดประสงค์ของนิทานแต่ละเรื่อง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2526: 238) กล่าวถึงองค์ประกอบเกี่ยวกับเค้าโครงเรื่องละคร จาก คุณธรรมในนิทานอีสปพอสรุปได้ว่า

นิทานอีสป จัดว่าเป็นนิทานสอนคติธรรมที่มีลักษณะสมบูรณ์ที่สุด และเป็นนิทานที่เด็ก ๆ รู้จักกันแพร่หลายทั่วโลก ซึ่งสามารถเลือกในส่วนเค้าโครงเรื่อง ตัวละคร จาก พร้อมทั้งคุณธรรมที่แฝงในนิทานนำมาพัฒนาและเพิ่มพูนประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับเด็กได้ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. เค้าโครงเรื่อง เป็นเรื่องสั้น ๆ และง่าย มีตัวละครเพียง 2-3 ตัว มีผลสรุปของเรื่อง และจบด้วยข้อสรุปที่เป็นที่ประจักษ์ชัด

2. ตัวละคร เป็นสัตว์แทบทุกเรื่อง เช่น เต่า กระต่าย ลิง สิงโต ฯลฯ ตัวละครบางเรื่องเป็นคนหรือเป็นต้นไม้ ตัวละครเหล่านี้แม้ไม่ใช่คนแต่ก็มีบทบาทการกระทำความคิดและคำพูดอย่างคน

3. ฉาก เป็นธรรมชาติป่าเขา ห้วยน้ำ ลำธาร ตามสถานที่อยู่อาศัยของสัตว์ของสัตว์ในเรื่องซึ่งแตกต่างจากสัตว์ในนิทานพื้นบ้าน ที่มีที่อยู่อาศัยและชีวิตความเป็นอยู่อย่างคน

4. คุณธรรม นิทานสอนคติธรรมมุ่งที่จะให้ข้อสรุปที่เป็นที่ประจักษ์ชัดในเรื่องของความดี-ความชั่ว ความฉลาด-ความโง่ ฯลฯ คติที่ได้จากนิทานเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย

จะเห็นได้ว่าคุณธรรมต่าง ๆ ที่แฝงอยู่ในนิทานแม้ว่าจะเป็นเรื่องเล่าสืบต่อกันมานานแล้ว แต่คุณธรรมที่พบล้วนน่าสนใจและจะช่วยเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ด้านต่าง ๆ แต่เด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติของเด็กให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

กลวิธีในการแต่งนิทาน

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกลวิธีการแต่งนิทาน ผู้วิจัยพบว่า มีผู้กล่าวถึงการแต่งนิทาน เทคนิคในการแต่งนิทาน กลวิธีการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก ดังนี้

1. วิธีในการแต่งนิทาน

ในการแต่งนิทาน ดวงเดือน แจ็งสว่าง (2542: 48) กล่าวพอสรุปได้ว่า ผู้แต่งต้องคำนึงถึงว่าตนกำลังแต่งนิทานสำหรับเด็กอายุเท่าไร และสนใจสิ่งใดบ้าง พัฒนาการและความสามารถในการรับรู้อย่างไร มีความต้องการพื้นฐานอย่างไร มีจินตนาการอยู่ขั้นใด ซึ่งมีวิธีการแต่งดังนี้

1. การแต่งนิทานจากเค้าโครงนิทานเก่า

การแต่งนิทานโดยนำเค้าโครงเรื่องจากนิทานเก่านำมาแต่งบทสนทนาใหม่โดยให้คงเนื้อเรื่องตามนิทานเดิมไว้นั้น สามารถทำได้ไม่ยากนัก เพียงแต่ต้องพิจารณาเลือกนิทานเรื่องเก่าที่มีเนื้อเรื่องเหมาะกับวัย ความสนใจ และความต้องการพื้นฐานและธรรมชาติโดยทั่วไปของเด็ก การแต่งนิทานโดยประยุกต์จากเรื่องเก่าต่อเติม เปลี่ยนแปลง เนื้อเรื่องบางตอนให้เหมาะสม หรือเพื่อสอดแทรกความรู้ ความคิด เพื่อทำให้เด็กไม่เบื่อหน่าย

2. การแต่งนิทานโดยการผูกเรื่องขึ้นใหม่

การแต่งนิทานซึ่งต้องแต่งเองใหม่ทั้งหมด มักจะแต่งขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสอนที่เป็นความรู้เฉพาะเรื่อง หรือเพื่อแก้ไขพฤติกรรมของเด็กโดยหลักการดังนี้

2.1 กำหนดจุดประสงค์ของเรื่อง ก่อนจะเริ่มลงมือแต่งเรื่องต้องตั้งจุดมุ่งหมายไว้ให้ชัดเจนว่าครูแต่งนิทานครั้งนี้เพื่ออะไร จะให้ความรู้เรื่องใด ต้องการจะให้เด็กจดจำจุดใด จะสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านใดของเด็กต้องการสร้างเสริมคุณธรรมข้อใด

2.2 การกำหนดตัวละคร ต้องไม่มากนักและตัวเอกควรจะเป็นเด็กหรือสัตว์ซึ่งอยู่ในวัยเด็กเป็นตัวดำเนินเรื่อง เด็กเล็ก ๆ จะสนใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเอก การใช้ตัวเอกเป็นผู้ดำเนินเรื่องจะทำให้เขาสามารถติดตามและเข้าใจเนื้อเรื่องได้ตลอด หากใช้ตัวละครเอกเป็นสัตว์ก็ควรจะเลือกใช้สัตว์ธรรมดา ๆ ที่เด็ก ๆ รู้จักคุ้นเคยอยู่ในชีวิตประจำวัน ไม่ควรใช้สัตว์แปลก ๆ ที่เขาไม่รู้จักหรือประเภทสัตว์ประหลาดจากจินตนาการ ซึ่งเป็นเรื่องซับซ้อนยุ่งยากสำหรับเด็กวัยนี้

2.3 การตั้งชื่อตัวละคร การสร้างควมมีชีวิตชีวาและความสมจริงให้แก่ตัวละครอีกประการหนึ่ง ก็คือการตั้งชื่อให้ตัวละคร เด็ก ๆ ผู้ฟังนิทานจะรู้สึกคุ้นเคยกับตัวละคร มากขึ้นถ้าหากตัวละครในเรื่องมีชื่อเรียก การใช้คำรวม ๆ เช่น กระจ่างตัวหนึ่ง สุนัขจิ้งจอกตัวนั้น หนอนมด ชายแก่ ฯลฯ ซึ่งมักจะใช้ในนิทานอีสปนั้นมักจะไม่เป็นที่ประทับใจของเด็ก ๆ เท่าใดนัก เนื่องจากมันดูเหมือนเป็นเพียงภาพรวม ๆ ไม่มีชีวิตชีวา แต่ถ้าตั้งชื่อตัวละครโดยให้ชื่อเมื่อออก

เสียงแล้วเป็นเสียงน่ารัก น่าขัน นิทานเรื่องนั้น ๆ ก็จะดูมีสีสัน แจ่มใส ชัดเจนขึ้นในความรู้สึกของเด็ก ๆ เด็ก ๆ จะจดจำตัวละครได้ดีและสนใจนิทานเรื่องนั้น ๆ มากขึ้น ถ้าให้ตัวละครที่เป็นเด็กมีชื่อแบบเด็ก ๆ เช่น หมูตุ้ตะ หนอนนุ่มนึ่ม กระต่ายตุ๊กตัก ปุกปุย ฯลฯ ตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ก็ควรจะมีชื่อแบบผู้ใหญ่ และต้องพยายามตั้งชื่อตัวละครให้สมจริงสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ถ้าตัวละครเป็นชาวใต้ก็ต้อง ตั้งชื่อให้เป็นแบบชาวใต้ ตัวละครเป็นชาวเหนือก็ควรตั้งชื่อแบบชาวเหนือ การตั้งชื่อตัวละครที่เป็นเด็กถ้าหากมีตัวละครเด็กคนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันในเรื่องไม่ควรจะตั้งชื่อที่ออกเสียงคล้าย ๆ กัน เพราะจะทำให้เด็กผู้ฟังสับสนได้ เช่น เมื่อมีตัวละครชื่อ หนูอืด ก็ไม่ควรมีตัวละครชื่อ หนูจืด หรือ หนูปืด หรือมีตัวละครชื่อแป้ว ก็ไม่น่าจะมีตัวละครชื่อ แจ้ว แอ้ว แวว ฯลฯ

2.4 การกำหนดปัญหาของเรื่องหรือเหตุการณ์ ในเรื่องสำหรับเด็กเล็กๆ ควรจะกำหนดให้มีเหตุการณ์สำคัญเพียงเหตุการณ์เดียว โดยเหตุการณ์นั้นนำไปสู่แก่นหรือสาระของเรื่องที่จะได้กำหนดไว้แล้ว ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความสนใจของผู้ฟังแต่ละวัย ลักษณะการเกิดจินตนาการของเด็กแต่ละวัยและความต้องการพื้นฐานของเด็ก ๆ

การสร้างเหตุการณ์ในเรื่องให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็กวัย 3-4 ขวบจะทำให้เด็กเข้าใจเรื่องได้ตลอด มีลักษณะเป็นจินตนาการแบบอิสระการมีมิติสัมพันธ์ในขั้นเชื่อมโยง ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจนต้องเป็นเรื่องที่อยู่ในแวดวงชีวิตประจำวัน ถ้าจะให้จินตนาการบ้างก็ไม่ควร โดดโผนพิสดารมากนัก สำหรับเด็ก 4-6 ขวบเป็นช่วงพัฒนาการทางจินตนาการอยู่ในระดับสูงเหตุการณ์ธรรมดาในชีวิตประจำวันจะไม่ทำให้เขาสนใจมากนัก จึงต้องเป็นเหตุการณ์ที่วิจิตรมากขึ้น เด็กวัยนี้จะไม่ใส่ใจเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันธรรมดา การสร้างเหตุการณ์ให้มีความลึกลับ ตื่นเต้น ประหลาด มหัศจรรย์ ในลักษณะผจญภัย ต่อสู้และมีลักษณะความเพ้อฝัน (Fantasy) ย่อมดึงดูดความสนใจเด็กวัยนี้ได้ดีกว่าเนื้อเรื่องธรรมดา ๆ

2.5 การตั้งชื่อเรื่อง จะต้องตั้งให้น่าสนใจ และมีความหมายที่สมบูรณ์เด็กสามารถเข้าใจได้ชัดเจน หนังสือที่เด็กชอบชื่อเรื่องส่วนใหญ่จะเป็นสัตว์ และชื่อเรื่องจะมีคำว่า “ลูก” คำว่า “วิเศษ” รวมอยู่ด้วยเป็นส่วนมาก หนังสือภาพที่มีคำว่า “น้อย” อยู่ในชื่อเรื่องด้วยโดยแท้จริงเด็กไม่ชอบคำว่า “น้อย” แต่ถ้าคำนี้ไปรวมอยู่กับคำที่เด็กชอบเช่น วิเศษ มหัศจรรย์ มโหฬาร ฯลฯ ก็ไม่เป็นไร ชื่อเรื่องจะยาวหลายพยางค์หรือสั้น ๆ ไม่มีผลต่อการชอบหรือไม่ชอบของเด็กมากนัก แต่มีข้อสังเกตว่าชื่อเรื่องที่ทำให้ความสมบูรณ์ที่เด็กเข้าใจ เด็กจะสนใจมากกว่า เช่น “กระต่ายน้อยกับหินวิเศษ” เด็กจะสนใจมากกว่าชื่อ “จิว” ชื่อเรื่อง “ยักษ์ใหญ่ใจดี” เด็กจะสนใจมากกว่าชื่อ “เค้าโม่งสู้โลก” เป็นต้น

2.6 การกำหนดบทสนทนา การแตงนิทานโดยการบรรยายตลอดเรื่องทำให้นิทานขาดความมีชีวิตชีวาลงไป การกำหนดบทสนทนาให้แก่ตัวละครจะทำให้นิทานเกิดการเคลื่อนไหว

น่าสนใจมากขึ้นทำให้นิทานมีรสชาติ และถ้อยคำสนทนาจะทำให้ผู้แต่งสามารถสอดแทรกคำสอน ข้อคิด ข้อเตือนใจลงในนิทานได้โดยมิให้เด็ก ๆ รู้สึกว่าตนเองกำลังถูกสอน การแต่งนิทานที่ผู้แต่งตั้งหน้าตั้งตาที่จะสอนตรง ๆ ประเภทที่สรุปเรื่องในลักษณะ “นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า...” มักไม่สร้างความประทับใจใด ๆ ให้เกิดขึ้น ตรงกันข้ามถ้าหากต้องรับฟังน้อย ๆ เขาก็จะพาให้เกิดความเบื่อหน่ายได้ เพราะไม่ว่าใคร ๆ ก็ไม่ชอบการถูกสอนหรือถูกว่าตรง ๆ กันทั้งสิ้น

ในการกำหนดบทสนทนาผู้แต่งควรจะใช้คำพูดให้สมจริงตามสภาพของท้องเรื่องและตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ก็ควรจะมีคำพูดแบบผู้ใหญ่ ตัวละครที่เป็นเด็กก็ควรจะมีคำพูดแบบเด็ก ใช้คำสรรพนามในเรื่องให้สมมาเสมอ และใช้ภาษาพูดที่เป็นธรรมชาติ ถ้าเป็นการแต่งนิทานที่เล่าให้เด็กฟังเฉพาะกลุ่มก็อาจจะใช้ภาษาถิ่นหรือภาษาสแลงที่สุภาพได้แต่ต้องแน่ใจว่าเด็ก ๆ ผู้ฟังจะสามารถเข้าใจได้ตลอด แต่ถ้าเป็นการแต่งนิทานสำหรับเด็กโดยทั่วไปในวงกว้าง เช่น แต่งนิทานเพื่อทำเป็นหนังสือเด็ก แต่งนิทานเพื่อเป็นบทเชิดหุ่นหรือเพื่อการแสดงละครที่มีผู้ฟังหลากหลาย ผู้แต่งจะต้องหลีกเลี่ยงไม่ใช้ภาษาถิ่นหรือภาษาสแลง เนื่องจากผู้ฟังบางคนบางกลุ่มอาจจะไม่เข้าใจถ้อยคำเหล่านั้น และภาษาสแลงจะเป็นภาษาที่มีอายุการใช้จำกัด และมีคำใหม่เกิดขึ้นเรื่อยไป ถ้าหากนำคำสแลงมาใช้ในหนังสือเมื่อเวลาผ่านไปประยะหนึ่งคำเหล่านั้นความนิยมลงไปภายหลังเมื่อนำหนังสือนิทานเล่มนั้นมาอ่านอีก คำสแลงที่ใช้อยู่ก็จะสื่อความหมายได้ในบทเชิดหุ่นและบทละครก็เช่นเดียวกัน ฉะนั้น การใช้คำในการแต่งนิทานสำหรับเด็กที่มีลักษณะการใช้กับผู้ฟังที่หลากหลายจึงต้องเป็นคำง่าย ๆ ชัดเจนเป็นกลาง ๆ ซึ่งผู้ฟังหรือผู้อ่านทุกคนจะเข้าใจความหมายได้

2.7 การสอดแทรกอารมณ์ขัน ผู้แต่งนิทานควรจะศึกษาอารมณ์ขันของเด็ก ๆ ว่าเด็กในแต่ละวัยชอบหัวเราะขบขันในเรื่องใดบ้าง แล้วพยายามสอดแทรกเหตุการณ์หรือถ้อยคำที่จะสร้างอารมณ์ขันให้แก่เด็ก ๆ ส่วนใหญ่แล้วเด็ก ๆ จะมีอารมณ์ขันในการที่ได้เห็น หรือได้ฟังลักษณะแปลก ๆ ของตัวละครที่ผิดปรกติธรรมดา เช่น การบรรยายถึงตัวละครที่อ้วนเหมือนคุ่มไบบใหญ่หรือผอมเหมือนตะเกียบ มีขี้มูกมาก ก้นแหลมเหมือนเข็ม ฯลฯ

2.8 การจบเรื่อง นิทานสำหรับเด็กปฐมวัยเมื่อมีปัญหาหรืออุปสรรคที่กำหนดไว้จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างงดงาม นั่นคือตัวละครเอกจะต้องได้รับชัยชนะ ได้รับความสำเร็จเอาชนะอุปสรรคปราบศัตรูลงได้ และตัวละครที่เป็นเด็กหรือสัตว์เล็กควรจะได้รับความช่วยเหลือ การจบเรื่องนิทานสำหรับเด็กจะต้องแสดงผลของการกระทำให้เห็นชัดเจน ตัวละครฝ่ายผู้ร้ายจะต้องพ่ายแพ้และได้รับผลของการทำชั่ว ตัวละครที่ทำความดีจะได้รับรางวัลและสิ่งดี ๆ ตอบสนองให้เป็นรูปธรรม เช่น ได้รับเงินทองทรัพย์สินสมบัติ ได้เป็นคนร่ำรวย ได้กินของอร่อย ๆ ได้รับความรักจากคนทั่วไป ฯลฯ

2. เทคนิคในการแต่งนิทาน

เทคนิคในการแต่งนิทาน พรทิพย์ วินโกมินทร์ (2542: 37) กล่าวพอสรุปได้ว่า ครูควรมีความสามารถในการแต่งนิทานสำหรับเด็กได้เอง เพราะในบางครั้งครูอาจจะต้องแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าในกรณีที่ไม่มีนิทานเรื่องใดเหมาะสม หรือตรงกับเหตุการณ์นั้น ๆ ครูต้องแต่งเรื่องขึ้นเอง หลักในการแต่งนิทาน ใช้หลักการเหมือนกับหลักในการเล่านิทาน ซึ่งได้กล่าวไว้อย่างละเอียดแล้วสรุปสั้น ๆ ดังนี้

1. แต่งเรื่องที่มีแนวคิดหรือเรื่องดี
 - 1.1 เป็นเรื่องที่ตรงกับความสนใจหรือความต้องการของเด็ก
 - 1.2 เรื่องต้องสนุก ชวนติดตาม และจบลงอย่างมีความสุข
 - 1.3 เป็นเรื่องที่มีคุณค่า ให้แง่คิดดี มีคติสอนใจ
 - 1.4 เป็นเรื่องสั้น ๆ ง่าย ไม่ยาวเกินไป
 - 1.5 ควรคำนึงถึงเพศของผู้ฟังด้วย เพราะเด็กต่างเพศกันจะชอบเรื่องต่างกัน
2. เรื่องมีความเป็นจริง ผู้เรื่องแนบเนียน มีเหตุผลถูกต้อง สอดคล้องกัน
3. ตัวละครเป็นคนดี มีลักษณะที่ประทับใจของเด็ก และถ้าตัวละครเป็นเด็กที่อยู่ในวัยเดียวกับผู้ฟัง เด็กจะประทับใจยิ่งขึ้น และจะนำตัวเองไปเทียบกับตัวละครนั้น
4. ต้องแต่งให้เรื่องมีการเคลื่อนไหวไปมาตลอดทั้งเรื่อง ไม่ซ้ำซากจำเจ หรือให้ตัวละครพูดมากจนเกินไป จะทำให้น่าเบื่อ และควรแทรกอารมณ์ขันไว้ด้วย เด็กจะชอบมาก
5. เลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

เทคนิคง่าย ๆ เบื้องต้นของการเขียนนิทานก็คือเขียนอย่างไรจึงจับใจเด็ก ๆ ซึ่งวิไล มาศจรัส (2539: 49) กล่าวพอสรุปได้ว่า ต้องเขียนให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก ๆ ในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งเด็ก ๆ แต่ละช่วงอายุจะมีความสนใจแตกต่างกันคือ

อายุ 1 – 3 ปี จะชอบเรื่องสั้น ๆ มีตัวละคร 2 – 3 ตัว โคร่งเรื่องไม่ซับซ้อนและจบเรื่องด้วยความสมหวัง

อายุ 4 – 5 ปี จะชอบเทพนิยาย นิยายเกี่ยวกับสัตว์ ชอบฟังเพลงहे่กล่อม

อายุ 8 – 10 ปี ชอบนวนิยาย สารคดี ชอบอ่านหนังสือด้วยตนเอง ชอบอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเรื่องวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ เครื่องยนต์กลไก ชีวิตประวัติของบุคคลสำคัญเด็กผู้หญิงสนใจโคลง กลอน ส่วนเด็กผู้ชายไม่ค่อยชอบ ภาษาที่ใช้เขียนเรื่องให้เด็กวัยนี้อ่าน ควรใช้ภาษาพูดเด็กจะให้ความสนใจติดตามอ่าน

อายุ 11 – 16 ปี การเขียนเรื่องให้เด็กวัยนี้อ่านจะต้องใช้เทคนิคและกรรมวิธีเช่นเดียวกันกับการเขียนเรื่องสำหรับผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้ชอบอ่านเรื่องยาว เรื่องที่มีเนื้อหาสาระ เรื่องสมจริง...

3. กลวิธีการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก

วิริยะ สิริสิงห (2537: 75) กล่าวพอสรุปได้ว่า กลวิธีการเขียนที่ทำให้วรรณกรรมสำหรับเด็กมีคุณค่าผู้เขียนต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

1. กลวิธีการวางโครงเรื่อง คือแนวทางที่นักเขียนวางไว้สำหรับเป็นแนวในการเขียนเรื่องประกอบด้วย

1.1 กลวิธีการเปิดเรื่อง ซึ่งนับเป็นกลวิธีที่สำคัญมากในการเขียนเรื่อง การเปิดเรื่องมี 3 แบบ คือ เปิดเรื่องแบบบรรยาย เปิดเรื่องด้วยการสนทนาและเปิดเรื่องแบบพรรณนา

1.1.1 การเปิดเรื่องแบบบรรยาย คือการให้รายละเอียด สร้างความเข้าใจเพื่อนำสู่เนื้อเรื่อง เช่น การบรรยายเหตุการณ์ ตัวละคร ฉาก

1.1.2 การเปิดเรื่องด้วยการสนทนา เป็นการเปิดเรื่องที่จุดสำคัญของการดำเนินเรื่องทันที ซึ่งการสนทนาระหว่างตัวละครเป็นส่วนสร้างความสนใจให้กับผู้อ่าน

1.1.3 การเปิดเรื่องด้วยการพรรณนา คือการเปิดเรื่องด้วยการเรียบเรียงข้อความเกี่ยวกับบุคคล สถานที่ ธรรมชาติ ตลอดจนความรู้สึกต่างๆ ของผู้เขียน ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกเช่นเดียวกับผู้เขียน

1.2 กลวิธีในการดำเนินเรื่อง คือช่วงที่สืบเนื่องมาจากตอนเปิดเรื่องเป็นช่วงการทำให้ผู้อ่านได้ทราบความคลี่คลายขยายเรื่อง มีหลายรูปแบบคือ

1.2.1 การดำเนินเรื่องตามปฏิทิน คือการเล่าเรื่องตามลำดับเวลา เรื่องเกิดก่อนเล่าก่อน เรื่องเกิดทีหลังเล่าทีหลัง

1.2.2 การดำเนินเรื่องโดยวิธีการตั้งคำถาม คำตอบ เพื่อแทรกความรู้ที่ต้องการสื่อให้ผู้อ่านทราบ วิธีนี้ทำให้เรื่องน่าสนใจชวนติดตาม ได้สาระน่ารู้และเข้าใจเรื่องได้ง่ายขึ้น

1.2.3 การดำเนินเรื่องแบบให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่อง คือตัวละครตัวใดตัวหนึ่งเป็นผู้เล่า ต้องอาศัยความสมจริงคือตัวละครตัวนั้นต้องรู้จักตัวละครในเรื่องเป็นอย่างดี วิธีนี้เหมาะกับเรื่องสั้นหรือเรื่องสำหรับเด็กที่ไม่ยาวนาน และตัวละครในเรื่องช่วยกันเล่า ทำให้เรื่องดูสมจริงมากขึ้น คือตัวละครตัวหนึ่งเล่าด้านหนึ่ง ตัวละครอีกตัวหนึ่งเล่าอีกด้านหนึ่ง

1.2.4 การดำเนินเรื่องโดยผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่องเอง วิธีนี้ผู้อ่านจะไม่ทราบว่าคุณเขียนเป็นผู้เล่าเองเพราะใช้ตัวละครทุกตัวในเรื่องเป็นผู้เล่า

1.3 กลวิธีการปิดเรื่อง เป็นตอนที่ปัญหาได้รับการคลี่คลาย เป็นจุดที่ทำให้ความตื่นเต้น ความสนใจของผู้อ่านมีมากขึ้นจนถึงจุดสุดท้าย ซึ่งมีวิธีต่างๆ เช่น

1.3.1 การปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม หรือแบบหวานชื่น ผู้อ่านจะให้ความพึงพอใจถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตก็จะเป็แนวทางในการปฏิบัติตน หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับคติเตือนใจทำให้พ้นทุกข์

1.3.2 การปิดเรื่องด้วยโศกนาฏกรรม เกิดจากการที่ตัวละครประพาศพิบัติได้ผลการกระทำที่นำความทุกข์มาให้

1.3.3 การปิดเรื่องแบบให้ข้อคิด ด้านคุณธรรม สร้างกำลังใจแก่ผู้อ่านที่ประพาศความดีนำไปปฏิบัติได้

1.3.4 การปิดเรื่องแบบตื่นเต้น หรือหักมุมตอนจบ เป็นเทคนิคสำคัญที่ใช้กับเรื่องสำหรับเด็กเช่นเดียวกับเรื่องที่เขียนให้ผู้ใหญ่ มักจะให้ตัวเอกหลบพ้นแล้วตื่นตอนจบ แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นวิธีนี้เสมอไป

2. กลวิธีในการเล่าเรื่อง ที่สำคัญคือถ้าให้ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งเป็นผู้เล่าเรื่อง ตัวละครตัวนั้นผู้เขียนต้องรู้จักเป็นอย่างดี เพื่อความสมจริงยิ่งขึ้น ถ้าตัวละครเป็นสัตว์ผู้เขียนก็ต้องมีความรู้เกี่ยวกับสัตว์ชนิดนั้น เพราะผู้เล่าจะเล่าตัวเองผิดไม่ได้ เพราะเด็กอ่านแล้วข้อมูลนั้นเด็กจะจำเป็นแบบอย่าง

3. กลวิธีการสร้างตัวละครต้องมีลักษณะสมจริงด้านพฤติกรรม ความรู้สึก คำสนทนา ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ เกี่ยวกับตัวละครก็ให้เป็นไปตามธรรมชาติของตัวละครนั้น ๆ ซึ่งมีการสร้างตัวละครดังนี้

3.1 สร้างให้สมจริง ให้มีลักษณะเป็นธรรมชาติตามลักษณะตัวละคร

3.2 สร้างตามอุดมคติ ในลักษณะคาดหวัง ความศรัทธา อุดมการณ์ ความถูกต้อง ความยุติธรรม ตัวละครจึงมักขาดความสมจริงไปบ้าง

3.3 สร้างแบบเหนือจริง ให้มีพฤติกรรมเกินกว่าธรรมชาติ เช่น ตัวละครในร้อยกรอง บันเทิงคดี

3.4 สร้างโดยใช้ตัวละครแบบฉบับ ให้ตัวละครมีลักษณะคงที่ คือมีลักษณะพฤติกรรม เช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

สรุปแล้วเมื่อจะเขียนนิทานก็จะต้องใช้เทคนิคการเขียนให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็กในแต่ละช่วงอายุว่าเขาต้องการอะไร ซึ่งเป็นเทคนิคง่าย ๆ ที่นักเขียนนิทานจะต้องยึดถือเป็นบรรทัดฐานในการเขียนนิทานให้เป็นที่ชื่นชอบของเด็ก ๆ ทั่วไป

การใช้ภาษาในนิทานสำหรับเด็ก

1. การใช้ภาษาในการเขียนนิทานสำหรับเด็ก

การใช้ภาษาในนิทานมีความสำคัญในการสร้างจินตนาการ และความฉลาดทางปัญญาและอารมณ์ได้เป็นอย่างดี จำเป็นต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ของเด็ก เด็กจึงจะสนใจและเข้าใจเรื่องราวในวรรณกรรมได้ดี ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการใช้ภาษาในด้านต่างๆ ไว้ดังนี้

สมศักดิ์ ศรีมาโนช (2523: 5) กล่าวไว้ว่า การใช้ภาษาในวรรณกรรมสำหรับเด็กควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ใช้คำสามัญ ไม่ใช่คำราชาศัพท์ หรือคำยากเกินระดับของผู้อ่าน
2. ใช้คำตรงความหมายเหมาะสมกับข้อความ
3. ใช้คำสั้น ๆ ง่ายๆ กระชับรัดกุมกินความหมายมาก ไม่ใช่คำฟุ่มเฟือย
4. ใช้คำถูกต้องกับความนิยมและหลักการใช้
5. ใช้ภาษาถูกต้องกับกาลเทศะและบุคคล
6. ใช้คำเก๋ขลังและสละสลวย เลือกคำที่ประทับใจผู้อ่าน
7. ไม่ใช่ภาษาหรือใช้คำที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก เช่น ภาษาตลาด ภาษาสแลง ภาษาวิชาการ ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น และการใช้สำนวนโวหาร คำพังเพย สุภาษิต อุปมาอุปไมย ควรใช้ให้เหมาะสมกับวัยเด็กดังนี้

- 7.1 ใช้สำนวนไทยในปัจจุบัน ไม่ควรใช้สำนวนโบราณ และสำนวนต่างประเทศ
- 7.2 ใช้สำนวนถูกต้องตรงความหมาย เข้าใจง่าย
- 7.3 ใช้สำนวนให้เหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคล และเหตุการณ์ในเรื่อง

วิริยะ สิริสิงห (2524: 33) กล่าวถึงการใช้ภาษาในการเขียนเรื่องสำหรับเด็กสรุปได้ว่า วรรณกรรมสำหรับเด็กนั้นต้องการภาษาชั้นเลิศเช่นเดียวกับการศึกษาแขนงอื่น ๆ การจะเขียนหนังสือที่ดีให้เด็กนั้นจะต้องใช้คำที่ง่าย และถูกต้องตรงความหมาย ใช้คำที่ไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคของขบวนการความคิด อุปสรรคต่อความรู้สึกซึ่งเคลื่อนจากใจดวงหนึ่งไปสู่อีกดวงหนึ่ง

ภาษาที่ใช้ในร้อยแก้วเป็นถ้อยคำเป็นสิ่งเดียวที่เราสามารถแลกเปลี่ยนความคิดกับผู้อื่นและกับตัวเราเอง ชื่อของสิ่งต่าง ๆ พฤติกรรมทั้งหมด และเหตุการณ์ทั้งหลายของโลกที่เราได้รับทราบ

ล้วนบรรยายด้วยถ้อยคำทั้งสิ้น สิ่งที่เราต้องการก็คือรักษาความคิดภาษาพูดให้อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของความหมาย

จำนวนคำที่ใช้ไม่สำคัญ แต่จำนวนของคำทั้งหมดที่ใช้แต่ละคำจะต้องมีความหมายประทับใจ พลังของคำที่เลือกใช้อย่างถูกต้องนั้นยิ่งใหญ่มาก สิ่งที่จะแสดงความแจ่มชัดได้ดีที่สุดก็คือใช้คำอย่างประหยัด เลือกใช้ถ้อยคำที่ถูกต้องเท่านั้น

วลียาว ๆ ไม่ควรนำมาใช้ หากมีคำโดดที่ใช้แทนได้ นั่นคือวลีที่ไม่จำเป็นและถ้อยคำไร้ประโยชน์ไม่ควรนำมาใช้เลย นักเขียนต้องรู้ตัวเสมอว่า การศึกษาวิชาภาษานั้นไม่ได้สิ้นสุดลงพร้อมกับชีวิตโรงเรียน เขาควรได้ทบทวนการใช้ภาษาเป็นครั้งคราวเพื่อจะได้ก้าวหน้าไปพร้อมกับชีวิต วัฒนธรรม และความจำเป็นอื่น หนทางเดียวที่จะก้าวไปกับการสำเร็จได้ก็คือได้ฝึกเขียนอยู่ตลอดเวลาและควรจะได้เขียนแล้วเขียนอีกแก้แล้วแก้อีก ภาษาที่ดีที่สุดในการเขียนเรื่องสำหรับเด็กคือภาษาพูด และมีกฎง่าย ๆ ที่จะช่วยในการเขียนได้ผล คือ

1. ใช้ประโยคกรรตุจาก (Active voice) ในการเขียนหนังสือเด็ก ประโยคที่ประธานเป็นผู้ทำกริยาโดยตรงจะเป็นประโยคสื่อความหมายความเข้าใจได้ตรงและรวดเร็วกว่าประโยคที่เอกรกรรมขึ้นมาเป็นประธาน

2. ผู้เขียนไม่ควรนำตนเองเข้าไปแทรกอยู่ในเรื่องด้วย ซึ่งทำให้ผู้อ่านเห็นว่าอยู่ตรงโน้นตรงนี้ และไม่ควรเขียนความคิดเห็นส่วนตัวแทรกเข้าไป

3. เขียนอย่างเป็นธรรมชาติที่สุด โดยใช้คำ วลีง่าย และเป็นธรรมชาติ ท่วงทำนองในการเขียนก็จะช่วยให้เรื่องดำเนินไปอย่างราบรื่น

4. ใช้คำที่คุ้นเคย ง่ายและสั้นแทนคำยาก ศัพท์ สำนวนที่ผู้เขียนคิดขึ้นมาใหม่ ไม่ควรใช้ในการเขียนหนังสือเด็ก ข้อควรระลึกอีกประการหนึ่งก็คือ อย่าอธิบายให้มากเกินไป

5. ไม่ควรกล่าวถึงเหตุการณ์ในเรื่องล่วงหน้า ควรให้เป็นไปตามขั้นตอนที่วาง ไม่ควรชี้แนะผู้อ่านล่วงหน้าว่าต่อไปตัวละครตัวนี้ ตัวนั้น จะเป็นอย่างไร ปล่อยให้เรื่องรวมทั้งหลายคลี่คลายออกมาเองตามการพัฒนาการของเรื่อง

6. บทสนทนาอย่าให้ยาวเกินไป

7. ไม่ควรใช้ภาษาพื้นเมือง คำสแลง เมื่อผู้อ่านไม่เข้าใจ ผู้อ่านจะไม่สนใจอ่านเนื้อเรื่องต่อไป

8. เขียนให้ตรงกับความหมาย ต้องสื่อสารออกมาโดยตรงกับผู้อ่าน ผู้อ่านจะเข้าใจแต่ถ้าเขียนอ้อมค้อมวกวน ผู้อ่านจะจับไม่ได้ว่าผู้เขียนต้องการบอกอะไร

9. ใช้อุปมาอุปไมยให้น้อยที่สุด คำอุปมา อุปไมย เป็นเทคนิคที่ใช้เพิ่มความน่าสนใจของเรื่องได้ประการหนึ่ง แต่ถ้าใช้มากเกินไป ใช้ติดต่อกันไปเรื่อย ๆ จะทำให้เกิดความสับสนมากกว่าความสนใจ เนื่องจากผู้อ่านไม่สามารถนำเรื่องราวไปเปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา

10. ชื่อตัวละคร ใช้อักษรและขนาดเดียวกับอักษรที่ใช้บรรยายเรื่อง ไม่จำเป็นต้องทำให้ตัวใหญ่หรือตัวเล็กเป็นพิเศษ เพราะชื่อตัวละครที่ใช้อักษรใหญ่กว่าเพื่อนี้มิได้เพิ่มอารมณ์พิเศษใดให้กับเรื่อง

11. หลีกเลี่ยงคำจากภาษาต่างประเทศ

12. พยายามใช้คำที่เป็นมาตรฐาน ในการเขียนพยายามใช้ถ้อยคำสำนวนตามปกติ ผู้อ่านจะรู้สึกสบาย ไม่ควรใช้ภาษาใหม่ ในการเขียนเรื่องสำหรับเด็ก

13. การเขียนเรื่องเล่าในอดีต ไม่ควรนำเรื่องในปัจจุบันและอนาคตเข้ามาปนเวลาเขียนถ้าใช้สรรพนามบุรุษที่สามก็ใช้ให้ตลอดอย่าผลอนำเอาสรรพนามบุรุษที่หนึ่งมาใช้ เช่น ใช้ เขา เป็นผู้เล่าเรื่อง ก็ใช้ เขา ให้ตลอด อย่าผลอกกลายเป็น ฉัน เล่าเรื่องแทน เมื่อเขียนเรื่องในท่วงทำนองไหนก็รักษาท่วงทำนองนั้นไว้ให้ตลอดทั้งเรื่อง

14. ถ้อยคำที่แสดงความไม่แน่นอนไม่ควรใช้ เพราะจะทำให้ผู้อ่านงงได้ เช่น ดูเหมือนเขาจะคิด ให้ใช้ว่า เขาคิด หรือ เธออาจจะรู้หรือเธอไม่ควรรู้ ให้บอกเลยว่า เธอรู้หรือไม่รู้ แต่คำเหล่านี้ก็อาจจะต้องมีในบทสนทนาบ้าง มิเช่นนั้นเรื่องจะไม่เป็นธรรมชาติ

15. ไม่ควรมีประโยคมากเกินไป ให้คำนึงถึงอายุผู้อ่านอยู่เสมอ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาศาสตร์หลายท่านแนะนำว่า

15.1 สำหรับเด็กเล็ก ควรใช้ประโยคที่มี 8-10 คำ หรือน้อยกว่านี้ได้ก็ยิ่งดี

15.2 เด็กระดับกลาง ประโยคควรอยู่ 11-14 คำ

15.3 ความยาวมาตรฐานของประโยคสำหรับเด็กอายุเกิน 11 ปีขึ้นไป อาจยาวได้ 17-20 คำ เกินกว่า 20 ถือว่าประโยคนั้นไม่เหมาะกับเด็ก

16. อย่าใช้คำซ้ำ ๆ ความคิดซ้ำ ๆ การใช้คำใดคำหนึ่งบ่อย ๆ จะทำให้ท่วงทำนองการเขียนไม่สละสลวย ซึ่งจะต้องศึกษาเรื่องคำพ้อง คำคล้ายคลึงกันแต่มีความหมายแตกต่างกัน

การแสดงความคิดเดียวซ้ำก็ทำให้น่าเบื่อ ไม่ว่าจะเขียนอะไรให้เด็กอ่านจะต้องกระชับและเข้าใจง่าย และไม่อาจจะใช้โครงเรื่องและวิธีการเขียนแบบเดียวกันในการเขียนเรื่องให้เด็กหัดอ่านกับเขียนเรื่องให้เด็กวัยรุ่นจะต้องชี้ชัดเจนนวข้อเขียนนั้นให้เด็กกลุ่มไหนอ่านต้องเขียนให้เข้าใจง่ายและสนุก

การใช้ภาษาในงานเขียนหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก มาณพ ถนอมศรี (2546: 81) กล่าวพอสรุปได้ว่า หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก สามารถใช้ภาษาในการถ่ายทอดได้ทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง

ร้อยแก้วเป็นการนำเอาคำมาเรียงร้อยต่อเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นถ้อยความและประโยคสามารถบอกเล่าเนื้อหาใจความของสิ่งที่ต้องการสื่อสารแก่ผู้อ่านได้ โดยไม่คำนึงถึงหลักคำประพันธ์หรือ ฉันทลักษณ์ การเขียนหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก นิยมใช้ภาษา 2 ลักษณะคือ

1. การใช้ภาษาแบบเล่าเรื่อง เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวโดยการเขียนแบบความเรียงมีผู้เล่า เรื่องราวที่เกิดขึ้น โดยไม่ต้องมีบทสนทนาเป็นส่วนประกอบ ไม่ว่าจะเป็นตัวละคร การดำเนินเรื่อง หรืออื่น ๆ จะเกิดขึ้นโดยความคิดอารมณ์และความรู้สึกของผู้เล่า โดยอาจจะเล่าต่อเนื่องกันไป ตั้งแต่ต้นจนจบ หรือเล่าเป็นตอน ๆ เพื่อให้ผู้อ่านใช้จินตนาการผูกเรื่องราวเองก็ได้การใช้ภาษาแบบเล่าเรื่องนี้ นิยมใช้กับงานบันเทิงคดีที่เป็นนิทานชาดก

2. การใช้ภาษาแบบสนทนา เป็นการใช้ภาษาในการเล่าเรื่องโดยอาศัยบทสนทนาของตัวละครเป็นส่วนในการดำเนินเรื่อง แสดงอารมณ์และความรู้สึก โดยอาจมีผู้เล่าสอดแทรกอยู่ใน บางส่วนบางตอนที่จำเป็น การใช้ภาษาชนิดนี้นิยมใช้ในงานเขียนประเภทนวนิยาย และเรื่องสั้น

ชวน ศรสงคราม (2531: 60) กล่าวถึงการใช้ภาษาในการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กสรุป ได้ว่า ต้องรู้จักใช้ภาษาให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพของเด็กด้วย กล่าวคือ ผู้เขียนวรรณกรรม สำหรับเด็กจำเป็นต้องรู้จักใช้ภาษาให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพของเด็ก เด็กในแต่ละวัยย่อม เข้าใจวงศัพท์ที่มากน้อยต่างกัน เด็กเล็กต้องการภาษาที่ง่าย อ่านแล้วเข้าใจทันที แต่เด็กที่โตขึ้นวง ศัพท์ก็กว้างขึ้น ภาษาก็ยากขึ้นตามลำดับ การใช้ภาษาในวรรณกรรมสำหรับเด็กควรคำนึงถึงสิ่ง ต่อไปนี้ คือ

1. ภาษาที่ใช้แปรรูปจากภาษาเขียน เช่น คำ ฟูโธ่ ซะ เนีย เมื่อไร แล้วก็อ เฮีย ฯลฯ คำเหล่านี้สำหรับเด็กเล็กไม่ควรใช้ แต่สำหรับเด็กโตอนุโลมให้ใช้ได้ในบางกรณี เช่น ที่เป็นบท สนทนาทั้งนี้เพื่อต้องการความสมจริง ซึ่งอยู่ในเครื่องหมายคำพูดอันแสดงให้เห็นว่าเป็นบทสนทนา เช่น “เค้าไม่ไปหรอก เค้าเบื้อ”

2. ความกระชับ คือการใช้ถ้อยคำน้อยคำแต่ได้ใจความชัดเจนและมีน้ำหนัก ความกระชับ ของถ้อยคำและประโยคดังนี้

2.1 การสรรคำใช้ ต้องเลือกคำที่ตรงความหมาย กล่าวคือ เป็นการใช้คำน้อยคำแต่กิน ความหมายบริบูรณ์ เช่น “คูชิ เท้าบวม เบ่งเชียวลูก” แม้ว่า คำว่า เบ่ง เป็นลักษณะพองออกแต่ เป็นการทำให้พอง ในที่นี้ต้องใช้คำว่า เบ่ง ซึ่งหมายถึง พองหรือนูนออกมา จึงต้องใช้ว่า “คูชิ เท้าบวม เบ่งเชียวลูก” การใช้คำตรงความหมายเป็นสิ่งที่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ

2.2 คำแทนวลีหรือประโยค จะช่วยให้ข้อความกระชับขึ้นแทนที่จะต้องเขียนอธิบาย ความยืดยาว การใช้คำแทนวลีหรือประโยคอาจทำได้โดยเลือกใช้คำประสมแทนข้อความที่ยืดยาว เช่น บ้านที่ปลูกลอยอยู่ในแม่น้ำ เรียงรายไปตามลำน้ำยาวเหยียดทั้งสองฝั่ง คำว่า บ้านที่ปลูกลอย อยู่ในแม่น้ำ ใช้คำว่า เรือนแพ ซึ่งเป็นคำประสมแทนได้ หรือ ผู้ที่ทำงานเป็นอาชีพ ฝึกรอฝนที่จะ

ตกลงมาหล่อเลี้ยงต้นข้าว คำว่า ผู้ที่ทำนาเป็นอาชีพ ใช้คำว่า ชาวนา ซึ่งเป็นคำประสมแทนได้ คำประสมเช่นนี้ให้ความกระชับขึ้น

2.3 การใช้คำขยายให้ถูกที่ การใช้คำขยายให้ถูกที่นับเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง และคำขยายต้องอยู่ใกล้กับคำที่มันขยาย เช่น “สนใจมีบทบาทสำคัญในการแสดงละครครั้งนี้ที่สุด” คำว่า ที่สุด ควรขยายคำว่า สำคัญ จึงจะถูกต้อง ประโยคนี้ควรเขียนว่า “สนใจมีบทบาทสำคัญที่สุดใน การแสดงละครครั้งนี้” หรือเด็กไทยตายด้วยโรคขาดอาหาร เป็นจำนวนมาก” คำว่า จำนวนมาก ควรขยายคำว่า เด็กไทย จึงจะถูกต้อง ประโยคนี้ควรเขียนว่า “เด็กไทย จำนวนมาก ตามด้วย โรคขาดอาหาร”

2.4 ไม่ควรใช้คำฟุ่มเฟือย การใช้คำฟุ่มเฟือยจะทำให้ความไม่กระชับและหย่อนน้ำหนัก เช่น “มะม่วงออกช่อ เป็นพวงระย้า อยู่เต็มต้น” มะม่วงที่ออกช่อเต็มต้นย่อมเป็นพวงระย้าอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องเติมคำว่า “เป็นพวงระย้า” เข้าไปอีก

2.5 ประโยคสั้นประโยคยาว ประโยคสั้นเป็นประโยคความเดียวไม่ซับซ้อน ตรงไปตรงมา คำในประโยคมีความหมายทุกคำ เหมาะสำหรับเด็กเล็กอ่าน

3. ความสละสลวย หมายถึง การรู้จักสรรใช้คำเรียบง่ายแต่มีเสียงราบรื่นไพเราะหู ความสละสลวยของการใช้ภาษาแบ่งได้ดังนี้

3.1 การบรรยาย หมายถึง การเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อกัน ฉะนั้นจึงหมายรวมถึง เรื่องราวต่าง ๆ เช่น ชีวิตประวัติ ประวัติ ตำนาน บทละคร นวนิยาย เรื่องนิทาน หรือพฤติกรรม อย่างใดอย่างหนึ่ง

3.2 การพรรณนา หมายถึง การวาดภาพโดยตัวอักษรให้ผู้อ่านได้แลเห็นภาพต่าง ๆ ตามที่ผู้เขียนต้องการ ภาพอาจจะหมายถึงรูปร่าง ลักษณะของมนุษย์ สัตว์ สิ่งของ ตลอดจน ทิวทัศน์ เสียง กลิ่น รส สัมผัส ทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกนึกเห็นภาพตามความประสงค์

3.3 การอธิบาย หมายถึง การทำให้ผู้อ่านเข้าใจ จะเป็นวิชาความรู้ ทฤษฎี หลักเกณฑ์ อย่างใดอย่างหนึ่งก็แล้วแต่ การอธิบายต้องทำให้ผู้อ่านเข้าใจชัดเจน ไม่มีข้อ เคลือบแคลงสงสัย

3.4 ความตระการ หมายถึง การใช้ถ้อยคำสร้างภาพลักษณะเช่นนี้ควรใช้คำแสดงอาการ เช่น ชบเซา ง่วงเหงา เคืองคว้าง ถลา ร่อน หรือ คำแสดงภาพ เช่น ต้นไม้ใหญ่ใบครีမ် แสงแดดระยิบระยับ ธารน้ำที่ไหลคดเคี้ยว

ดวงเดือน แจ่มสว่าง (2542: 97) กล่าวพอสรุปไว้ว่าการใช้ภาษาและตัวอักษรในหนังสือ นิทานสำหรับเด็ก การใช้ถ้อยคำภาษา และตัวอักษรในหนังสือนิทานแม้จะมีความสำคัญน้อยกว่า ภาพ แต่ก็มีความสำคัญในเชิงของการวางพื้นฐานและสร้างความคุ้นเคยกับคำศัพท์ รูปคำ รูปประโยค เสียง ความหมาย และสร้างแรงจูงใจให้รักการอ่าน หนังสือ หนังสือเด็กประเภทที่

ผู้ใหญ่อ่านให้ฟังอาจจะใช้ถ้อยคำได้มากกว่าและยากกว่าหนังสือประเภทที่ให้เด็กอ่านเอง อย่างไรก็ตามสำหรับเด็กประสบการณ์และความสามารถในการใช้ภาษาอยู่ในวงจำกัด การใช้ถ้อยคำภาษาในหนังสือนิทานสำหรับเด็ก ผู้จัดทำต้องพิถีพิถันเป็นพิเศษ โดยหลักการจะต้องใช้คำง่าย ๆ แต่คำว่า “คำง่าย” นั้นมิได้หมายความว่า เป็นคำที่เขียนง่ายหรือเขียนคำสั้น ๆ เสมอไป คำว่า “ง่าย” คือคำที่เด็ก “รู้จัก” นั่นคือรู้จักความหมายของถ้อยคำนั้น ๆ สำหรับหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อนำไปประกอบการเล่านิทานหรืออ่านให้เด็กฟัง การเลือกใช้ถ้อยคำอาจใช้ได้ง่ายกว่าเพราะผู้ใหญ่มีโอกาสที่จะอธิบายให้เด็กฟัง แต่หนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อให้เด็กอ่านเอง การใช้ถ้อยคำที่มากเกินไปยากเกินไป และแปลกใหม่เกินไป ถ้อยคำเหล่านั้นจะไม่มีประโยชน์ใด ๆ เมื่อเป็นคำที่ไม่เคยเห็นไม่รู้จัก เด็ก ๆ จะเลิกสนใจตัวหนังสือหันมาสนใจภาพเพียงอย่างเดียว ดังนั้นก่อนการลงมือเขียนหนังสือสำหรับเด็ก ผู้จัดทำหนังสือควรจะได้ศึกษาถึงลักษณะและความสามารถในการใช้ภาษาของเด็กดังนี้

1. ลักษณะการใช้ภาษาและการอ่านของเด็กวัย 2-3 ขวบ วัยนี้จะเป็นวัยที่ชอบคำคล้องจอง ชอบการห่อกล่อม ชอบคู่สัตว์เลี้ยงและสิ่งทีเคลื่อนไหวได้ ชอบเลียนคำพูดผู้ใหญ่เป็นคำ ๆ สามารถพูดประโยคสั้น ๆ ง่าย ๆ ได้ แต่ยังไม่ออกเสียงไม่ชัดเจน ในด้านความสนใจในการอ่านชอบดูรูปภาพจากหนังสือ ชอบเปิดหน้าหนังสือ ภาพที่ชอบมากเป็นพิเศษคือภาพที่ตนไม่รู้ว่าจะเป็นภาพคนหรือสิ่งของเครื่องใช้ใกล้ตัว และชอบฟังเรื่องเล่าง่าย ๆ ใช้คำซ้ำ ๆ

2. ลักษณะการใช้ภาษาและการอ่านของเด็กวัย 3-4 ขวบ ความสนใจทั่ว ๆ ไป จะชอบฟังเรื่องจากบุคคลใกล้ตัว เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ น้อง เพื่อน ครู ฯลฯ ชอบฟังนิทานสั้น ๆ และบทร้อยกรองที่เน้นความสนุกสนานและจังหวะสนุก เช่น หางเป็ยมาเลียใบตองหัวจุกมาคลุกน้ำปลา ฯลฯ ชอบฟังดนตรี ชอบเต้น และโยกตัวเข้ากับจังหวะเพลง ในด้านพัฒนาการทางภาษา เด็กวัยนี้จะสามารถเลียนคำพูดของผู้ใหญ่ได้มากขึ้น รู้จักคำศัพท์มากขึ้นสนใจคำศัพท์ใหม่ โดยเฉพาะเสียง นำขึ้น เช่น ตะลุบคู่บ่วง รู้จักเสียงที่เป็นสัญลักษณ์ของคำ เช่น รู้ว่า “อู๊ด อู๊ด” หมายถึง หมู ส่วนความสนใจในการอ่านเด็กวัยนี้ชอบดูหนังสือภาพและชอบให้ผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟังโดยตนเองเป็นคนเปิดหน้าหนังสือ ชอบดูภาพยนตร์การ์ตูน โทรทัศน์

3. ลักษณะการใช้ภาษาและการอ่านของเด็กวัย 5-6 ขวบ ซึ่งเด็กวัยนี้จะสนใจสิ่งอยู่ใกล้ตัวออกไปบ้าง เช่น สัตว์ทั่ว ๆ ไป เพื่อนบ้าน ชนรรษชาติรอบตัว สนใจฟังเรื่องเล่าเกี่ยวกับสิ่งที่เกินจริงบ้าง เช่น สัตว์หรือสิ่งของพูดได้และมีพฤติกรรมเหมือนคน เรื่องเกี่ยวกับเด็กชาติอื่น ๆ ชอบฟังเรื่องราวของตัวเองเมื่อยังเล็ก ๆ ชอบฟังเพลงและชอบร้องเพลง ชอบคิดสร้างเรื่องราวต่อเติม ชอบเล่าความคิดของตัวเองให้คนอื่นฟัง พูดคำไม่สุภาพบางครั้งเมื่อไม่พอใจ หรือเมื่อถูกหยอกล้อให้โกรธ ในด้านความสนใจในการอ่าน เด็กวัยนี้ชอบให้ผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟังชอบซักถามถึงสิ่งที่ตนจินตนาการ ชอบเปิดดูรูปภาพและอ่านไปตามความคิดของตนเอง แต่จะมีช่วงความตั้งใจเพียงระยะสั้น ๆ ประมาณ 3-5 นาที ฉะนั้นหนังสือสำหรับเด็กวัยนี้จึงควรใช้กระดาษหนาทนทาน

เปิดง่าย ให้สามารถหยิบจับได้สะดวก หนังสือไม่ควรหนาจนเกินไป ขนาดพอเหมาะกับความสนใจของวัยนี้ไม่ควรเกิน 5-10 หน้า และคำที่ใช้ไม่ควรเกิน 500 คำ

ดังนั้นการใช้ภาษาในนิทานสำหรับเด็กจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่พัฒนาทางด้านสติปัญญา ความคิด จิตใจ อารมณ์ของเด็ก การเลือกใช้ภาษาในหนังสือสำหรับเด็กจึงควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยของผู้อ่านที่ยังมีประสบการณ์อ่านไม่มากนัก ซึ่งมีรายละเอียดการใช้ภาษาดังนี้

2. การใช้คำ

การใช้คำเป็นวิธีการเลือกใช้ถ้อยคำในงานเขียนให้เหมาะสมกับเด็ก เพื่อการสื่อความหมายที่ชัดเจน เลือกใช้คำที่ทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึก ความเพลิดเพลินซึ่งมีหัวข้อดังนี้

2.1 คำประสม

สิริวรรณ นันทจันทุล (2540: 30) กล่าวถึงคำประสมไว้ว่า “เกิดจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาประสมกัน ทำให้เกิดคำที่มีความหมายใหม่ หรือมีความหมายคงแก่คำเดิมอยู่”

สนอง สิริกุลวัฒนา (2546: 110) กล่าวถึงคำประสมไว้ว่า เกิดจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาประสมกัน ทำให้เกิดคำที่มีความหมายใหม่ขึ้นแต่ยังคงแก่ความหมายเดิมอยู่ คำประสมมักเป็นคำนามหรือคำกริยา ดังนี้

1. คำประสมที่ใช้เป็นคำนาม

- 1.1 คำตัวตั้งเป็นนามและคำขยายเป็นวิเศษณ์ ได้แก่ มดแดง รถเร็ว น้ำแข็ง
- 1.2 คำตัวตั้งเป็นนามและคำขยายเป็นกริยา บางทีมีกรรมมารับด้วย เช่น ฟ้าไหว
ไม้เท้า โตะกินข้าว
- 1.3 คำตัวตั้งเป็นนามและคำขยายเป็นนามด้วยกัน เช่น เรือนต้นไม้ เก้าอี้ดนตรี คนไข
แกงไก่
- 1.4 คำตัวตั้งเป็นนามและคำขยายเป็นบุรพบท ได้แก่ คนกลาง เครื่องใน คนนอก
ความหลัง

1.5 คำตัวตั้งที่ไม่ใช่คำนามและคำขยายก็ไม่จำกัด เช่น ต้มยำ พิมพ์ดีด สามล้อ
สามเกลอ

2. คำประสมที่ใช้เป็นคำคุณศัพท์

- 2.1 คำตัวตั้งเป็นนามและคำขยายเป็นคุณศัพท์หรืออื่น ๆ เช่น ชั้นต่ำ ลิ่นวัว สิ้นสูง
2.2 คำตัวตั้งเป็นกริยาและคำขยายเป็นคำนามหรืออื่น ๆ เช่น ก้นเปื้อน วาดเขียน
คิดเลข
2.3 คำตัวตั้งเป็นคำวิเศษณ์และคำขยายเป็นคำนาม เช่น เขียวน้ำทะเล หลายใจ สองหัว
2.4 คำตัวตั้งเป็นบุรพบทและคำขยายเป็นคำนามหรืออื่น ๆ เช่น กลางบ้าน ในใจ
ข้างถนน นอกครู

3. คำประสมที่ใช้เป็นคำคุณศัพท์หรือคำนาม มีความหมายในเชิงอุปมา

- 3.1 คำตัวตั้งเป็นคำนามชื่ออวัยวะของร่างกาย คำขยายเป็นคำนาม กริยาหรือคุณศัพท์
เช่น หัวนอก หน้าม้า หน้าตาย ตาขาว ปากกา ปากแข็ง ลิ่นหมา คอแข็ง ใจกว้าง ใจลอย
3.2 คำตัวตั้งเป็นคำนามอื่น ๆ ที่มีลักษณะอันจะนำมาใช้เป็นอุปมาเปรียบเทียบกับคำ
ขยายเป็นคำกริยาหรือคำนาม เช่น ลูกความ ลูกเลี้ยง แม่ทัพ แม่เลี้ยง แม่พิมพ์

4. คำประสมที่ใช้เป็นคำกริยา

- 4.1 คำตัวตั้งเป็นคำกริยา คำขยายเป็นกรรม เช่น ยิงปืน ตัดเลื้อ บุดหลุม ตัดถนน
4.2 คำตัวตั้งเป็นคำกริยา คำขยายเป็นคำนามที่เป็นชื่ออวัยวะของร่างกายมีความหมาย
ไปในเชิงอุปมา เช่น กินใจ นอนใจ หักหน้า ออกตัว
4.3 คำตัวตั้งเป็นคำกริยา คำขยายเป็นบุรพบท ได้แก่ กินใจ เสมอนอก เป็นกลาง
4.4 คำตัวตั้งเป็นบุรพบท คำขยายเป็นคำนาม ได้แก่ นอกใจ นอกคอก
4.5 คำตัวตั้งเป็นคำวิเศษณ์ คำขยายเป็นคำนามที่เป็นชื่ออวัยวะของร่างกาย เช่น แจ็งใจ
อ่อนใจ ดีใจ น้อยหน้า หน้าหน้า แจ็งมือ
4.6 คำตัวตั้งเป็นคำกริยา คำขยายเป็นกริยาวิเศษณ์ ได้แก่ อวดดี ถือดี คุยโต วางโต
4.7 คำตัวตั้งเป็นคำกริยา มีคำอื่น ๆ ตาม มีความหมายไปในเชิงอุปมา และมีที่ใช้
เฉพาะ ได้แก่ ตัดสิน ชีขาด นั่งนก อยู่โยง ตกลง

5. คำประสมที่ใช้เป็นคำกริยาวิเศษณ์

- 5.1 คำตัวตั้งเป็นคุณศัพท์ คำขยายเป็นคำนาม ได้แก่ สามชুম สามหา
- 5.2 คำตัวตั้งเป็นกริยา คำขยายเป็นคำนาม ได้แก่ นับก้าว สับเงา
- 5.3 คำตัวตั้งเป็นนาม คำขยายเป็นคำอื่น ๆ ได้แก่ คอแข็ง คอดอก
- 5.4 คำตัวตั้งเป็นบุรพบท คำขยายเป็นคำนาม ได้แก่ ในตัว ในหน้า นอกหน้า
- 5.5 คำตัวตั้งเป็นบุรพบท คำขยายเป็นคำกริยาหรือคำวิเศษณ์ ได้แก่ ตามมี ตามเกิด

โดยแท้

คำชัย ทองหล่อ (2537: 211) กล่าวถึงคำประสมไว้ว่า เกิดจากคำมูลตั้งแต่ 2 ขึ้นไปมารวมกัน แล้วเกิดความหมายขึ้นอีกอย่างหนึ่ง หรือมีความหมายคงเดิม แต่เน้นความหมายให้กระชับขึ้น หรือกำหนดความหมายให้อยู่ในกรอบจำกัด ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ชนิดด้วยกัน

1. คำประสมที่เกิดจากคำมูลซึ่งมีรูป เสียง และความหมายต่างกัน แต่เมื่อประสมกันแล้วทำให้เกิดความหมายใหม่ขึ้นอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่ตรงกับคำเดิมแต่ละคำ เช่น พ่อตา มือถึง
 2. คำประสมที่เกิดจากคำมูลซึ่งมีรูป เสียง และความหมายต่างกัน แต่เมื่อประสมกันแล้วทำให้เกิดความหมายใหม่ขึ้นอีกอย่างหนึ่ง แต่ยังคงรักษาความหมายของคำเดิมแต่ละคำไว้ เช่น ครีมีใจ ว่างรอก ชาวนา นักร้อง
 3. คำประสมที่เกิดจากคำมูลซึ่งมีรูป เสียง และความหมายเหมือนกัน เมื่อประสมกันแล้วทำให้เกิดความหมายผิดไปจากคำเดิมที่ยังมิได้ประสมกัน แต่ยังคงรักษาความหมายของคำเดิมแต่ละคำไว้ เช่น สูงๆ สั้นๆ แดงๆ
- คำประสมพวกนี้ บางคำก็เป็นความหมายลบ บางคำก็เป็นความหมายบวก เช่น แดง หมายถึงสีที่มีลักษณะเป็นสีแดง แต่ แดง ๆ บอกลักษณะของสีอ่อนลงไป คำประสมชนิดนี้มักใช้ไม่ยวมกแทนคำหลังเพราะมีรูปซ้ำกับคำหน้า
4. คำประสมที่เกิดจากคำมูลซึ่งมีรูป และเสียงต่างกัน แต่มีความหมายเหมือนกัน เมื่อประสมกันแล้ว ความหมายความหมายไม่เปลี่ยนแปลงคือคงความหมายเท่ากับคำเดิมที่ยังมิได้ประสมกัน เช่น รวบรวม แค้นเคือง แนะนำ ว่ากล่าว
 5. คำประสมที่เกิดจากคำมูลซึ่งมีรูป เสียง และความหมายต่างกัน แต่ตัดพยางค์หรือย่นพยางค์ของคำให้สั้นเข้า คล้ายกับวิธีมีฆณ โลป ของสมาสในภาษาบาลี แต่ความหมายคงมีเท่าคำเดิมที่ยังมิได้ตัด เช่น มหาบุรุษ ชันษา ตักขัย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2538: 3) ได้กล่าวถึงเรื่องคำประสมไว้ว่า คำที่ประกอบขึ้นจากคำมูล ทำให้เกิดความหมายใหม่ โดยมีเค้าความหมายเดิม ส่วนมากจะเป็นการประสมคำไทยกับคำไทย แต่อาจมีคำประสมบางคำที่เป็นการประสมระหว่างคำไทยกับคำไทยกับคำที่มาจากภาษาอื่น คำประสมอาจจะทำหน้าที่เป็นคำชนิดต่าง ๆ ได้ เช่น คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ ฯลฯ ตัวอย่าง

นาม	เช่น	ครอบครัว หางเสือ หัวใจ คนรถ เข็มทิศ ผู้พิพากษา
สรรพนาม	เช่น	ใต้เท้า กระทบม้านั่ง ข้าพระพุทธเจ้า พ่อคุณ
กริยา	เช่น	กันท่า ขัดคอ เข้าใจ ขอโทษ ปรับทุกข์ สวดมนต์ ถ่ายรูป
วิเศษณ์	เช่น	จี๊วว์ น่าเอ็นดู หัวดี๊ว๊ว จี๊ว๊ว ใจบุญน่ารัก
บุพบท	เช่น	จนกระทั่ง ตั้งแต่ ต่อเมื่อ โดยเฉพาะ
สันธาน	เช่น	เพราะฉะนั้น มิฉะนั้น เพราะเหตุว่า
อุทาน	เช่น	ตายละวา! พุทโธเอ๊ย!

นอกจากนี้ในภาษาไทยยังมีคำจำพวกหนึ่งซึ่งอาจอนุโลมให้เป็นคำประสมได้ เพราะเกิดจากการประกอบคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป ซึ่งบางที่ช่วยขยายหรือไขความหมายของกันและกันให้แน่นชัดขึ้น บางทีก็ทำให้เสียงของคำกลมกลืนกันและกัน และทำให้เสียงกลมกลืนกัน นักภาษาบางคนเรียกว่า คำซ้อน ส่วนคำที่ประกอบกันแล้วทำให้ความหมายของคำแปรไป นักภาษาบางคนเรียกว่า คำซ้ำ

ดังนั้น คำประสมเป็นคำที่สร้างขึ้นด้วยวิธีนำคำ 2 คำมาเรียงต่อกัน กลายเป็นคำใหม่มีความหมายใหม่ แต่ยังคงเหลือเค้าของความหมายเดิมอยู่

2.2 คำซ้อน

เรื่องเดช ปันเขื่อนขัฒย (2541: 168) ได้กล่าวถึงเรื่องคำซ้อนไว้ว่า เป็นคำประสมประเภทหนึ่ง แต่นิยมเรียกว่า คำซ้อน เพราะเอาคำที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกัน หรือมีความหมายเดียวกันแต่ใช้ในท้องถิ่นต่างกัน บางครั้งต่างภาษากันก็มี เอามาประสานกันเป็นคำซ้อน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. คำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกัน เช่น คำว่า เร็วไว ฟ็อนรำ
2. คำซ้อนที่มีความหมายคล้ายกัน เช่น คำว่า ถูกต้อง เจ็บปวด กลับคืน

3. คำซ้อนที่มีความหมายเดียวกัน แต่ใช้ต่างท้องถิ่นกันหรือต่างภาษากัน เช่น
 คูแฉ ตัดสิน
4. คำซ้อนที่เป็นคำไทยกับภาษาอื่น เช่น พื้นฐาน รูปร่าง ชั่วร้าย

สนอง ศิริกุลวัฒนา (2546: 104) กล่าวถึงคำซ้อนไว้ว่า คือการนำคำเดี่ยว 2 คำ ที่มีความหมายหรือเสียงคล้ายกัน ใกล้เคียงกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้น ซึ่งคำซ้อนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือคำซ้อนเพื่อความหมาย และคำซ้อนเพื่อเสียง

1. คำซ้อนเพื่อความหมาย คือ การนำคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เหมือนกัน ทำนองเดียวกันหรือตรงข้ามกัน มาเรียงซ้อนกันกลายเป็นคำใหม่ โดยคำแรกเรียกว่า คำต้น คำหลังเรียกว่า คำท้าย จะเป็นคำไทย หรือคำที่ยืมมาจากภาษาอื่นก็ได้ เช่น

ไทย	ซ้อนกับ	ไทย	เช่น	หน้าตา
ไทย	ซ้อนกับ	เขมร	เช่น	เงียบสงัด
บาลีสันสกฤต	ซ้อนกับ	บาลีสันสกฤต	เช่น	รูปภาพ

คำเหล่านี้เมื่อซ้อนกันแล้วจะเกิดความหมายใหม่ มีความหมายใหม่ แต่ไม่เปลี่ยนจากความหมายเดิมมากนัก นอกจากนั้นคำซ้อนเพื่อความหมายแยกลักษณะออกได้ ดังนี้

1.1 ซ้อนแล้วความหมายปรากฏอยู่ที่คำต้น หรือคำท้ายเพียงคำเดียว อีกคำหนึ่งไม่มีความหมาย แต่เราซ้อนคำขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในการผ่อนเสียงเวลาพูด เป็นเสียงหนักบ้าง เบาบ้าง และเพื่อที่จะได้ไม่ต้องเน้นความหมาย หรือจะจางลงไปอาจจะเป็นการผูกมัดตัวเอง เช่น

หน้าตา	ความหมายอยู่ที่	หน้า
เนื้อตัว	ความหมายอยู่ที่	ตัว

1.2 ซ้อนแล้วมีความหมายทั้งคำต้นและคำท้าย แต่ว่าความหมายกว้างออก ไม่ได้หมายความว่าสองคำที่นำมาซ้อนกัน เช่น

พี่น้อง ไม่ได้หมายถึง เฉพาะคนที่พี่น้องท้องเดียวกัน แต่คนเป็นญาติกันก็ใช้ว่าเป็นพี่น้องกันได้

1.3 ซ้อนแล้วความหมายปรากฏเด่นอยู่ที่คำเดียว อีกคำหนึ่งไม่มีความหมายแต่จะช่วยเน้นความหมายของคำแรก ซึ่งถ้าจะใช้คำเดี่ยวคำเดียวนั้นความหมายก็เป็นอย่างเดียวกันแต่ไม่หนักแน่นเท่า เช่น

คือดี ความหมายคือ คือมากกว่าคือเฉย ๆ แต่ถ้าเราจะใช้ คือ คำเดียวก็ใช้ได้ การใช้คือคือ เป็นการเน้นว่าคือจริงๆ

1.4 ซ้อนแล้วความหมายของคำซ้อนกับคำเดี่ยวต่างกันไป คือใช้คำซ้อนกับคำเดี่ยว แทนกันไม่ได้ เพราะความหมายจะไม่เหมาะสม ไม่เข้ากัน เช่น

แข็ง ใช้กับใจก็ได้ กับร่างกายก็ได้ เช่น ใจแข็ง คอแข็ง มือแข็ง เสียงแข็ง

แข็งแรง เป็นคำซ้อน ใช้กับใจไม่ได้ต้องใช้กับร่างกาย เช่น ร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ หมายถึงสุขภาพดี อาจจะใช้ว่า หัวใจแข็งแรง หมายถึง ไม่เป็นโรคหัวใจ แต่ใช้ว่า ใจแข็งแรงไม่ได้

1.5 ซ้อนแล้วความหมายปรากฏอยู่ทั้งคำต้นและคำท้ายแต่ความหมายเป็นไปในเชิงอุปมา คำซ้อนชนิดนี้มักใช้เป็นคำกริยาและคำขยาย เช่น

เดือดร้อน หมายถึง กระทบกระวาย ไม่เป็นสุข

อ่อนหวาน หมายถึง ละมุนละม่อม ไม่แข็งกระด้าง

1.6 ซ้อนแล้วมีความหมายทั้งคำต้นและคำท้าย ตรงกับความเดิมของแต่ละคำแต่ความหมายของคำที่ซ้อนกันแล้ว จะหนักแน่นขึ้น และความหมายไม่จำกัด เช่น

เจ็บปวด ไม่ได้จำกัดอยู่ว่าต้องเจ็บหรือปวดทางร่างกาย เพราะเป็นบาดแผลหรือฟกช้ำ แต่หมายถึงทางด้านจิตใจก็ได้ เช่น การเสียคนรักไปนี่มันเจ็บปวดจริง ๆ นะ

2. คำซ้อนเพื่อเสียง คือ คำที่มีเสียงแต่ละพยางค์ใกล้เคียงกัน เป็นคำที่เน้นเสียงยิ่งกว่าความหมาย คำที่นำมาซ้อนกันไม่จำเป็นต้องมีความหมายใกล้เคียงกัน แต่เสียงต้องไปด้วยกันได้ ดังนั้นคำซ้อนเพื่อเสียงบางคำ จึงสร้างจากคำที่ไม่มีมีความหมาย หรือมีความหมายเฉพาะคำต้น มีความหมายเฉพาะคำท้าย หรือมีความหมายทั้งคำต้นและคำท้าย แต่ความหมายที่ได้ไม่เกี่ยวกับความหมายเดิม ดังนี้

2.1 คำซ้อนที่สร้างขึ้นจากคำที่ไม่มีมีความหมายเลย ทั้งคำต้นและคำท้าย เช่น ป่วนเปื้อน ลอกแลก โง่งฉ่าง งามงำ ปุปป์

2.2 คำซ้อนที่สร้างขึ้นจากคำที่มีความหมายเฉพาะคำต้น เช่น ทักทาย ดึงดึง เซ่อซ่า

2.3 คำซ้อนที่สร้างขึ้นจากคำที่มีความหมายเฉพาะคำท้าย เช่น เปะปะ ไกล่เกลี่ย ร่อแร่

2.4 คำซ้อนที่สร้างขึ้นจากคำที่มีความหมายเฉพาะคำท้าย แต่ความหมายนั้นไม่เกี่ยวข้องกับความหมายเดิม เช่น เก้งก้าง รุกราน โฝงผาง

นอกจากนั้น สายใจ ทองเนียม (2542: 3) กล่าวถึงลักษณะคำซ้อนเพื่อเสียงไว้ 4 แบบดังนี้

1. พยางค์แรกและพยางค์หลังมีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงเดียวกัน เสียงสระต่างกันแต่ตัวสะกดเหมือนกัน เช่น โยกเยก ปุปป์ ป่วนเปื้อน พับเพียบ

2. พยางค์แรกและพยางค์หลังมีเสียงพยัญชนะเดียวกัน สระต่างกัน เช่น เกกะ ไกล่เกลี่ย
เรอรา เปะปะ เซ้าซี่ งอแง

3. พยางค์แรกและพยางค์หลังมีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงเดียวกัน ต่างกันที่เสียงสระและ
ตัวสะกด เช่น นวัดเฉวียน พร้อมเพรียง ลวนลาม

4. พยางค์แรกและพยางค์หลังมีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงเดียวกัน สระเดียวกัน แต่
ตัวสะกดต่างกัน เช่น ออกอ้อน ถากถาง ขอกย้อน

ดังนั้น คำซ้อนจึงเป็นการนำคำที่มีความหมายและเสียงที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกันตั้งแต่
2 คำขึ้นไปมาเรียงต่อกัน

2.3 คำซ้ำ

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2541: 61) กล่าวถึงคำซ้ำไว้ว่า “คำประสมที่เอาคำมูลมีรูป
หรือเนื้อความซ้ำกันมารวมเป็นคำเดียว คำเหล่านี้บางทีก็มีเนื้อความคล้ายคำมูลคำเดิม บางทีก็เพี้ยน
ไปบ้างเล็กน้อย เช่น คำๆ แดงๆ ซ้ำๆ...”

สนอง ศิริกุลวัฒนา (2546: 104) กล่าวถึงคำซ้ำไว้ว่า คำคำเดียวกันที่นำมากล่าว 2 ครั้ง
เพื่อให้มีความหมายเน้นหนักขึ้น หรือเพื่อให้มีความหมายต่างจากคำเดียว วิธีสร้างคำซ้ำก็
เหมือนกับการสร้างคำซ้อนแต่ใช้คำเดียวมาซ้อนกัน โดยมีเครื่องหมายไม่ยมกกำกับ ซึ่งมีลักษณะ
ดังนี้

1. คำซ้ำที่ซ้ำคำนาม แสดงพหูพจน์ บอกว่านามนั้นมีจำนวนมากกว่าหนึ่ง ได้แก่ เด็กๆ
หนุ่มๆ สาวๆ

2. คำซ้ำที่ซ้ำคำขยายนาม แสดงพหูพจน์ก็มี เน้นลักษณะก็มี เช่น ปลาเป็นๆ หรือเมื่อ
ต้องการเน้นลักษณะคำขยายนั่นๆจะเปลี่ยนเป็นเสียงตรี เช่น ดีดี เก้าเก้า ซวยสวย

3. คำซ้ำที่ซ้ำคำขยาย นามหรือสรรพนาม แสดงความไม่เจาะจง เช่น
คำซ้ำคำขยายนาม ได้แก่ เสื้อแดงๆ แสดงว่าไม่แดงทีเดียว แต่มีลักษณะไปทางแดง
คำซ้ำคำนาม ได้แก่ พวกเด็กๆ นั่งคนละทางกับพวกผู้ใหญ่ๆ ซึ่งหมายถึงผู้ใหญ่
ทั้งหมดหรือผู้ใหญ่ทั้งหมด แต่ส่วนมากเป็นเด็กหรือเป็นผู้ใหญ่

คำซ้ำคำสรรพนาม ได้แก่ เราๆ ท่านๆ เขาๆ หมายถึงคนสองฝ่าย แต่ไม่ระบุว่าเป็น
ฝ่ายใด

4. คำซ้ำที่ซ้ำคำนามหรือคำบอกจำนวนนับ จะแยกความหมายออกเป็นส่วนๆ เมื่อมีคำ “เป็น” มาข้างหน้า เช่น ตรวจเป็นบ้านๆ (ตรวจทีละบ้าน แต่มีหลายบ้าน)
5. คำซ้ำที่ซ้ำคำบุรพบท หรือคำขยาย ใช้ขยายกริยาบอกความแน่นเมื่อเป็นคำสั่ง เช่น คำซ้ำคำบุรพบท ได้แก่ นั่งในๆ วางใต้ๆ คำซ้ำคำขยาย ได้แก่ เขียนดีๆ พุดคังๆ เดินเร็วๆ
6. คำซ้ำที่ซ้ำจากคำซ้อน 2 คู่ ใช้เป็นคำขยายบอกความแน่น เช่น ออกๆ แอดๆ แสดงว่าป่วยไข้เสมอยิ่งกว่า ออกแอด
7. คำซ้ำที่ซ้ำจากคำซ้อน 2 คู่ มีความต่างออกไปจากความหมายเดิม ใช้เป็นคำขยาย เช่น ภูเขา ปลาย หมายความว่ารู้บ้างแต่ไม่สิ้นທัด
8. คำซ้ำที่ซ้ำคำนาม คำกริยา หรือคำขยาย ความหมายจะต่างออกไปไม่เนื่องกับความหมายเดิม ใช้เป็นคำขยาย ได้แก่ คำซ้ำคำนาม เช่น พี่นๆ (ธรรมดา) กล้วยๆ (ง่าย) คำซ้ำคำกริยา เช่น ส่งๆ (พอพ้นตัว) ลวกๆ (ไม่เรียบร้อย) คำซ้ำคำขยาย เช่น พลงๆ (ทำไปชั่วครวก่อนรเวลา)

ดังนั้น คำซ้ำจึงเป็นคำเดียวกันนำมารวมกันโดยใช้ไม่ยวมกแทนคำที่ 2 โดยมีความหมายเหมือนเดิมหรือบางทีความหมายอาจเปลี่ยนไป

2.4 การใช้คำทักทาย

สิริวรรณ นันทจันทุล (2540: 30) กล่าวถึงการใช้คำทักทายไว้ว่า “ในการใช้ภาษาพูดว่า การใช้ภาษาพูดมักใช้ทักทาย” เช่น สวัสดี เป็นไง เฮ้ย ว่าง

2.5 การใช้คำเสริม

นวรรณ พันธุมเมธา (2527: 73) กล่าวถึงการใช้คำเสริมไว้ว่า คำที่เสริมเข้าไปในประโยคเพื่อเน้นเจตนาของผู้ส่งสารว่าต้องการบอกเล่า สั่ง ขอร้อง ถาม หรือบอกสถานภาพของผู้พูดกับผู้ฟังว่าเสมอกัน หรือต่างกัน บอกความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังว่าสนิทสนมกันหรือไม่ คำที่ปรากฏได้แก่ นะ นาน่า มั่ง ละ นะสิ ละสิ เช่น ไปเดี๋ยวนี้นะ ลืมเสียบเอะน้ำ

2.6 การใช้คำร้อง

การใช้คำร้อง เป็นการเปล่งเสียงแสดงอารมณ์ ความรู้สึก คำลักษณะนี้ใช้ตามคำฟังได้ คำที่ปรากฏได้แก่ เอ๊ะ โอ๊ย พุทโธ เอ้อ เอ โถ เช่น

โอ๊ย! เมื่อยขาจริงๆ

พุทโธ! เวิร์กอะไรถึงเป็นแบบนี้

เอ! คุณสมชายมาหรือยัง

(สิริวรรณ นันทจันทุล, 2540 อ้างถึง นววรรณ พันธุมธา, 2527)

2.7 การใช้คำเรียก

การใช้คำเรียกคือ คำที่ผู้พูดใช้เรียกผู้อื่น เป็นคำที่มีลักษณะพิเศษ คือไม่ต้องประกอบคำอื่นให้เป็นประโยคใช้คำฟังก็ได้ ผู้เรียกอาจใช้คำแสดงสถานภาพ ชื่อเล่น สมญา คำสรรพนาม คำแสดงเครือญาติ เช่น

คุณหมอกะ นิดยาเจ็บหรือเปล่าคะ

จอยนะ จะไปไหนก็ไม่บอกด้วย

คุณนี่ ทำแบบนี้เรื่อยเชียว

(สิริวรรณ นันทจันทุล, 2540 อ้างถึง นววรรณ พันธุมธา, 2527)

3. การใช้ประโยค

ประโยคโดยทั่วไปมักประกอบพื้นฐานคือ ภาคประธาน และภาคแสดง ประโยคจะมีขนาดสั้นหรือยาวขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ส่งสาร และมีผู้ให้ความหมายของประโยคไว้ดังนี้

นววรรณ พันธุมธา (2527: 108) ได้สรุปความหมายของประโยคไว้ว่า

ประโยคประกอบด้วยถ้อยคำซึ่งแสดงความคิดที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันบางครั้งเราก็รู้ความสัมพันธ์ของความคิดได้จากสถานการณ์ บางครั้งเราก็รู้จากถ้อยคำในประโยคนั้น ๆ เอง ประโยคที่สมบูรณ์จะมีส่วนประกอบซึ่งเรียกว่าหน่วยประโยคอยู่ 2 ชนิดคือ หน่วยนามและหน่วยกริยา และบางประโยคจะมีหน่วยประโยคอีกชนิดหนึ่งเพิ่มขึ้นเรียกว่าหน่วยเสริม ประโยคหลาย ๆ ประโยค เมื่อเรียงติดต่อกันไปจะมีหน่วยเชื่อมประโยคเหล่านั้นเข้าด้วยกัน หน่วยประโยคจึงมี

4 ชนิด คือ หน่วยนาม หน่วยกริยา หน่วยเสริม และหน่วยเชื่อม และแบ่งประโยคตามลักษณะจำนวนของหน่วยประโยคได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ประโยคความเดียว คือประโยคที่มีหน่วยกริยา 1 หน่วย มีหน่วยนาม 1 หน่วยหรือมากกว่านั้น และอาจจะมีหน่วยเสริมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ ซึ่งจะมีประธานอยู่ต้นประโยคเสมอ ส่วนกรรมตรงและกรรมรองซึ่งอยู่หลังกริยานั้นจะปรากฏหรือไม่ก็ได้ และกรรมรองอาจปรากฏในประโยคความเดียวมากกว่า 1 หน่วยก็ได้

2. ประโยคความรวม คือประโยคที่มีหน่วยกริยาดั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไปมีหน่วยนาม 1 หน่วย หรือมากกว่านั้น และอาจจะมีหน่วยเสริมและหน่วยเชื่อมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้

3. ประโยคความซ้อน คือประโยคมีหน่วยกริยา 1 หน่วย มีหน่วยนาม 1 หน่วย หรือมากกว่านั้น และอาจจะมีหน่วยเสริมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ ประโยคความซ้อนต่างกับประโยคเดียวตรงที่หน่วยขยายของหน่วยนามหรือหน่วยกริยาในประโยคความซ้อนไม่ใช่คำแต่เป็นประโยค เราอาจกล่าวได้ว่าประโยคความซ้อนเกิดจากการนำประโยคมาขยายหน่วยนามหรือหน่วยกริยาในประโยคความเดียว

นอกจากนั้น นววรรณ พันธุเมธา (2527: 193) ได้กล่าวถึงการเปล่งวาจาที่ต้องการให้ผู้ฟังได้ทราบความคิดความรู้สึกของตน หรือต้องการให้ผู้ฟังบอกเล่าสิ่งที่ผู้ฟังทราบแก่ผู้พูด หรือต้องการให้ผู้ฟังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจแบ่งประโยคตามเจตนาของผู้ใช้ประโยคได้เป็น 3 ประเภทดังนี้

1. ประโยคแจ้งให้ทราบ

ประโยคแจ้งให้ทราบมีหลายชนิด เช่น ประโยคบอกเล่า ประโยคอธิบาย ประโยคเตือน และประโยคชี้แนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ประโยคบอกเล่าแบ่งตามความหมายได้เป็นประโยคบอกเล่ามีเนื้อความรับรองและประโยคบอกเล่ามีเนื้อความปฏิเสธ ประโยคบอกเล่าทั่ว ๆ ไปมีเนื้อความรับรอง คือรับรองข้อความที่กำลังกล่าวอยู่นั้น แต่ประโยคบอกเล่าบางประโยคมีเนื้อความปฏิเสธ คือปฏิเสธข้อความที่กำลังกล่าวอยู่ เช่น

คุณแม่ชอบทำกับข้าว

คุณแม่ไม่ชอบทำกับข้าว

- 1.2 ประโยคบอกเล่าถึงเรื่องที่คุณฟังยังไม่รู้มาก่อนไม่ว่าเนื้อความจะรับรองหรือปฏิเสธ
อาจมีคำว่า ละ อยู่ท้ายประโยค หรือท้ายคำที่ต้องการเน้น เช่น
- ฉันไปละนะ
เอมละกลุ่ม
- 1.3 ประโยคบอกเล่าเป็นเชิงแนะนำอาจมีคำว่า ซิ อยู่ท้ายประโยคหรือท้ายคำที่ต้องการ
เน้น เช่น
- คนเราก็ต้องรู้จักแพ้งซิ
ด้อยซึยังว่างอยู่
- 1.4 ประโยคบอกเล่าเป็นเชิงขอความเห็น อาจมีคำว่า นะ อยู่ท้ายประโยค เช่น
- คุณเอ้ สบายนะคะ
แม่คนในเรื่องนี้ใจร้ายจังนะ
- 1.5 ประโยคบอกเล่าที่มีเนื้อความปฏิเสธหรือเป็นการกล่าวแย้งความคิดความเชื่อของ
ผู้ฟังอาจมีคำว่า หรือ ต่างหาก อยู่ท้ายประโยคหรือท้ายคำที่ต้องการเน้น
- เขาไม่ดีหรือ
เขาก็ดีหรือ แต่ใจอ่อนเกินไป
ฉันไปเดินเล่นต่างหากไม่ได้ไปไกล
- 1.6 ประโยคอธิบาย ใช้อธิบายความจริงให้ผู้ฟังเข้าใจ อาจลงท้ายด้วยคำว่า นะ เช่น
- ฉันไปโรงเรียนนะ
ฉันคิดถึงแค้นะ จึงได้ไปหา
บางที่เมื่อมีการกล่าวหาหรือตำหนิก็ต้องมีการอธิบายให้เหตุผล อาจลงท้ายด้วย
คำว่า นี้ เช่น
- ก็ฉันไม่ออกไปนี่ ใครจะมาบังคับ
เขามาหาฉันเองนี่ โทษฉันไม่ได้
- 1.7 ประโยคเตือน ใช้เมื่อต้องการย้ำไม่ให้ผู้ฟังลืม อาจลงท้ายด้วยคำว่า นะ เช่น
- หนังสืออยู่บนโต๊ะนะ
หนูก็เป็นลูกเหมือนกันนะ
- 1.8 ประโยคทนาย ใช้เมื่อคาดว่าสิ่งใดจะเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแล้ว อาจมีคำ ละ ซิ ท้าย
ประโยค หรือท้ายคำที่ต้องการเน้น
- เธออิจณาเขาละซึ
ตาด้อย ละซึ เป็นต้นคิด

ถ้าเป็นประโยคคาดคะเน แสดงความมั่นใจน้อยกว่าประโยคทาย มักใช้คำบอก
มาลา กรรมัง และมักจะมีคำบอกความเห็น คง อาจ ท่าจะ เห็นจะ น่ากลัว อยู่ในประโยค เช่น

เขาคงไม่มากรรมัง

เขาโกรธมั่ง

ถ้าเป็นทั้งประโยคทายและขอความเห็นจากผู้ฟัง อาจมีคำ ชินะ อยู่ท้ายประโยค
หรือท้ายคำที่ต้องการเน้น เช่น

ถ้าไม่มีทุน เขาก็คงยังทำไม่ได้ ชินะ

ตาต้อย ชินะ เป็นต้นคิด

1.9 ประโยคสรุป ใช้เมื่อเล่าถึงผลที่เกิดขึ้น อาจมีคำ *นะซี* อยู่ท้ายประโยคหรือท้ายคำ
ที่ต้องการเน้น เช่น

งั้นก็ดี *นะซี* ละ

ยายตัว*นะซี*แกลังโทรศัพท์มาอยู่

1.10 ประโยคชี้แนะ ใช้เมื่อต้องการให้ผู้ฟังสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจมีคำว่า *แนะ* อยู่
ท้ายประโยคหรือท้ายคำที่ต้องการเน้น

คุณพ่ออยากจะพบเธอ*แนะ*

ยายตัว*แนะ*ความคิดดี

1.11 ประโยคเน้นเฉพาะ ใช้เมื่อต้องการเน้นคำใดคำหนึ่งในประโยคให้ต่างกับคำอื่น
มักมี คำว่า *แหละ* อยู่ท้ายประโยคหรือท้ายคำที่ต้องการเน้น ข้างหน้าคำ *แหละ* อาจมีคำ *นี้* *นั่น*
และ *เอง* ปรากฏอยู่ เช่น

ฉันเอง*แหละ*ที่โทรศัพท์ถึงเขา

ฉันจะข้างเด็กคน*นี้แหละ*

1.12 ประโยคเน้นความสำคัญของเรื่องที่พูด ผู้พูดคิดว่าเป็นเรื่องและผู้ฟังยังไม่รู้ หรือคิด
ไม่ถึง ถ้ารู้แล้วอาจจะเปลี่ยนความคิดเป็นบางประการก็ได้ มักลงท้ายประโยคด้วยคำว่า *นา* หรือ
เชียวนา เช่น

เขาได้ปริญญาจากนอก *เชียวนา*

กีฬาในร่มเขาก็เก่ง*นา*

2. ประโยคถามให้ตอบ

ประโยคถามให้ตอบมีหลายชนิดเช่น ประโยคถามเพื่อความ ประโยคถามให้ตอบรับ
หรือปฏิเสธ ประโยคถามให้เลือก

2.1 ประโยคถามเนื้อความใช้ถามเรื่องราวบางประการจากผู้ฟัง จะมีคำไม่ชี้เฉพาะ ได้แก่คำว่า ใคร อะไร ไหน เท่าไร ทำไป เหตุใด เมื่อไร ก็ อยู่ในตำแหน่งคำหรือกลุ่มคำที่ถามถึง เช่น

คุณมากับ**ใคร**

นึกใส่เสื้อสี**อะไร**

คุณมีเงิน**เท่าไร**

ประโยคถามเนื้อความอาจมีคำบอกมาลา เล่า ละ หรือ นะ นะ อยู่ท้ายประโยค เช่น

ใครจะ**ไปละ**

ใครจะ**ไปแล้ว**

ใครจะ**ไปนะ**

ประโยคถามให้ตอบรับหรือปฏิเสธจะมีคำบอกการถาม หรือ กับ ไหม อยู่ท้ายประโยค เช่น

คุณรู้จักกวน**ดาไหม**

คุณรู้จักกวน**ดาหรือ**

คำว่า ไหม ใช้ซ้อนกับ ใช่ เป็น **ใช่ไหม** ส่วน หรือ ก็ใช้ซ้อนกับ ไม่ใช่ เป็น **ไม่ใช่หรือ** **ใช่ไหม** และ **ไม่ใช่หรือ** ใช้ท้ายประโยคที่ถามให้ตอบรับหรือปฏิเสธเช่นเดียวกับ ไหม และ หรือ เช่น

คุณรู้จักกวน**ดาไม่ใช่หรือ**

คุณรู้จักกวน**ดาใช่ไหม**

2.2 ประโยคถามให้ตอบ ไม่ว่าจะ เป็นประโยคถามเนื้อความหรือประโยคถามให้ตอบรับหรือปฏิเสธ จะมีเนื้อความเป็นปฏิเสธก็ได้ เช่น

นึก**ไม่**ชอบใคร

คุณ**ไม่**รู้จักผู้จัดการหรือ

2.3 ประโยคถามให้เลือกเอา ใช้ถามผู้ฟังเพื่อให้เลือกตอบรับอย่างใดอย่างหนึ่ง จะมีคำเชื่อม หรือ อยู่ระหว่างหน่วยกริยา 2 หน่วย เช่น

เขาจะ**ไปหรือไม่**ไป

คุณ**จะอยู่บ้านหรือไม่**ไปกับฉัน

โดยปกติการถาม ผู้ถามก็หวังคำตอบจากผู้อื่น แต่บางครั้งผู้ถามก็รำพึงกับตัวเอง มิได้หวังคำตอบจากใคร ในกรณีเช่นนี้มักมีคำ นี้ หนอ น้ำ นะ ฯลฯ อยู่ท้ายประโยคถามให้ตอบนั้น ๆ เช่น

เขาจะเชื่อฉันไหมนะ
 นิคจะรู้ไหมน้อ

3. ประโยคบอกให้ทำ

ประโยคบอกให้ทำมีหลายชนิด เช่น ประโยคสั่ง ประโยคชักชวน ประโยคอนุญาต

3.1 ประโยคสั่ง ใช้บังคับให้ผู้ฟังทำตาม ประธานของประโยคจะเป็นคำบอกบุรุษที่ 2 มักมี คำ ซิ นะ อยู่ท้ายประโยค และในประโยคที่มีลักษณะเป็นทางการอาจมีคำว่า จง อยู่หน้า คำกริยา เช่น

เธอส่งผ้าผืนนั้นมาซิ

คุณพูดดัง ๆ นะ

ถ้าประโยคสั่งมีความปฏิเสธ หรือเป็นประโยคที่ใช้ห้าม จะมีคำว่า อย่า อยู่ในประโยค ถ้าไม่ใช่คำว่า อย่า ผู้พูดอาจใช้คำว่า ไม่ ก็ได้ แต่ต้องมีคำว่าต้อง ซึ่งแสดงความหมายบังคับอยู่ หน้าคำว่า ไม่ ด้วย ถ้าใช้คำช่วยอื่นๆ ประโยคจะทำหน้าที่เป็นประโยคแจ้งให้ทราบที่มีความหมายปฏิเสธ

คุณอย่าหลอกฉัน

คุณต้องไม่หลอกฉัน

คุณอาจจะไม่หลอกฉัน

3.2 ประโยคขอร้อง ใช้ขอร้องให้ผู้ฟังทำตาม มีประธานของประโยคเป็นคำบอกบุรุษที่ 2 และมีคำลงท้าย ซิ นะ อยู่ท้ายประโยคเช่นเดียวกับประโยคสั่ง แต่ประโยคขอร้องมักมีคำขยาย กริยาเพิ่มเข้าในประโยคเพื่อไม่ให้ประโยคฟังห้วนเกินไป เช่น

ส่งผ้ามาซิ ประโยคสั่งเนื้อความรับรอง

ช่วยส่งผ้ามาหน่อยซิ ประโยคขอร้องเนื้อความรับรอง

อย่าบอกเขา นะ ประโยคสั่งเนื้อความปฏิเสธ

กรุณาอย่าบอกเขา นะ ประโยคขอร้องเนื้อความปฏิเสธ

3.3 ประโยคชักชวน ใช้ชักชวนให้ผู้ฟังทำตาม มีประธานของประโยคเป็นคำบอกบุรุษที่ 1 พหูพจน์ หมายถึงทั้งผู้พูดและผู้ฟัง หรือเป็นคำบอกบุรุษที่ 2 คำบอกมาลาในประโยคชักชวน จะเป็นคำว่า นะ เอะ นะ เอะนะ เอะนะ ถ้าประโยคชักชวนมีความหมายปฏิเสธหรือที่เรียกว่า ประโยคห้าม มักใช้คำบอกมาลา นะ เช่น

เราไปคูหนึ่งกันดีกว่า ประโยคชักชวน

พักกันเถอะนะ

เราอย่าไปเลยนะ ประโยคห้าม

คุณอย่าเสียใจเลยนะ

3.4 ประโยคอนุญาต ใช้อนุญาตให้ผู้ฟังทำได้ มีประธานเป็นคำบอกบุรุษที่ 2 คำบอกมาลา มักเป็นคำว่า เอะ ประโยคอนุญาตที่มีเนื้อความปฏิเสธจะมีคำขยายกริยา ต้อง ใช้กับคำบอกมาลา หรือก เช่น

คุณนั่งลงเถอะ ประโยคอนุญาตเนื้อความรับรอง

คุณไม่ต้องไปหรอก ประโยคอนุญาตเนื้อความปฏิเสธ

ไม่ กับ ต้อง นี้ ถ้าสับสนที่กัน กลายเป็น ต้องไม่ ประโยคจะกลายเป็นประโยคบังคับ เช่น คุณต้องไม่ไป คุณต้องไม่ทำ

3.5 ประโยคเสนอแนะ ใช้แนะให้ผู้ฟังปฏิบัติ ไม่ได้บังคับหรือขอร้อง ประธานเป็นคำบอกบุรุษที่ 2 คำบอกมาลา มักเป็นคำว่า ซิ ซึ่ ซึ่ แล้วแต่ว่าจะมีการคะยั้นคะยอขอเสนอ นั้นด้วยหรือไม่ เช่น

คุณลองพูดเพราะๆกับเขาบ้างสิ ประโยคเสนอแนะเนื้อความรับรอง

คุณอย่าตามใจเขาสิ ประโยคเสนอแนะเนื้อความปฏิเสธ

3.6 ประโยคปลอบ ใช้ชักจูงให้ผู้ฟังคลายความโกรธ ความกังวล หรือเสียใจ ประธานเป็นคำบอกบุรุษที่ 2 คำบอกมาลาเป็นคำว่า นำ น้ำ แล้วแต่การเน้น เช่น

ทำใจดีๆไว้嘛 ประโยคปลอบเนื้อความรับรอง

อย่าร้องไห้嘛 ประโยคปลอบเนื้อความปฏิเสธ

3.7 ประโยคขู่ ใช้ชักจูงให้ผู้ฟังทำตามด้วยวิธีบอกผลของการไม่ทำตามไว้ ประธานเป็นคำบอกบุรุษที่ 2 ในบางกรณี ประโยคขู่มีลักษณะเป็นประโยคความรวมเชื่อมด้วยคำเชื่อม ถ้า หรือ หาก เช่น

ถ้าเธอไม่เปิดประตู ฉันจะพังเข้าไป ประโยคขู่

3.8 ประโยคท้าทาย ใช้ชักจูงให้ผู้ฟังทำตามด้วยวิธีบอกผลของการไม่ทำตามไว้ เช่นเดียวกับประโยคขู่ แต่ต่างกับประโยคขู่ คือ ประโยคท้าทายประกอบด้วยประโยคความเดียว 2 ประโยค เรียงกัน ประโยคแรกบอกเนื้อความตรงข้ามกับที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังปฏิบัติ เช่น

ลองไม่ไปสิ ฉันจะตามให้ถึงบ้านเชียว (ต้องการให้ไป)

ลองว่าฉันสิ ฉันไม่ว่าคุณบ้างก็ให้รู้ไป (ต้องการไม่ให้ว่า)

ประโยคบอกให้ทำบางประโยคไม่ปรากฏประธาน แต่ถึงแม้ประธานจะไม่ปรากฏผู้ฟังก็สามารถเข้าใจได้ว่าใครเป็นประธานของประโยค ทั้งนี้เพราะประธานของประโยคบอกให้ทำ มักเป็นคำบอกบุรุษที่ 2 นอกจากนั้น การละประธานในประโยคบอกให้ทำอาจแสดงความจริงในภาษาอย่างหนึ่งที่ว่าผู้พูดจะขึ้นต้นประโยคด้วยคำที่แสดงความสนใจของผู้พูด ในประโยคบอกให้ทำ ผู้พูดสนใจกริยามากกว่าประธาน จึงขึ้นต้นประโยคด้วยคำกริยา ประธานอาจจะปรากฏท้ายประโยคหรือไม่ปรากฏเลย

4. การใช้ภาพพจน์

การเขียนวิธีหนึ่งที่ทำให้งานเขียนน่าสนใจคือการใช้สำนวนโวหารในการเขียน สำนวนโวหารที่เขียนแล้วทำให้ผู้อ่านเกิดภาพหรือที่เรียกว่า “ภาพพจน์” ที่ให้ความหมายลึกซึ้งและเป็นวิธีการที่โยงข้อความหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่งให้อ่านเข้าใจและทราบความหมายง่ายขึ้น

สุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์ (2525: 40) ได้กล่าวถึงกลวิธีการใช้ภาษาให้เกิดภาพพจน์ในงานเขียนไว้ ดังนี้

1. อุปมาอุปไมย (Simile) คือการเปรียบเทียบของสิ่งหนึ่งว่าเหมือนอีกสิ่งหนึ่งอย่างไร มักใช้คำว่า เหมือน ราวกับ ประดุจ เพียง คล้าย ฯลฯ เช่น ชนเหมือนลิง
2. อุปลักษณ์ (Metaphor) คือการเปรียบเทียบของสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง แต่จะบ่งบอกถึงคุณลักษณะของสิ่งที่จะเปรียบด้วย เช่น ปลาซ่อนตัวท่าแหวน
3. สาธก (Allusion) คือการยกตัวอย่างมาอ้างให้เห็น เช่น มีความสุขดังเช่นอยู่บนสวรรค์
4. สัญลักษณ์ (Symbol) คือการเปรียบเทียบโดยใช้สิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม และความหมายของสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์มักจะเป็นสากล เช่น กระจุกซี่โครงของชาติ
5. อธิพจน์ (Hyperbole) คือการกล่าวเกินจริง หรือการเปรียบเทียบที่เกินความเป็นจริง เป็นการเปรียบเทียบที่ชี้ให้เห็นถึงความไม่น่าจะเป็นไปได้ของสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง เพื่อตอกย้ำหรือเน้นอารมณ์ความรู้สึกหรือการกระทำ เช่น น้ำตาท่วมฟ้า
6. บุคลาธิษฐาน (Personification) คือการเปรียบเทียบด้วยการสมมติให้สิ่งที่ไม่มีชีวิตหรือสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ซึ่งมีใช้คนแสดงกิริยาอาการ อารมณ์ หรือความรู้สึกนึกคิดเหมือนคน เช่น นกตัวเล็กพุดคุยกันเสียงดัง
7. คำที่มีความหมายขัดแย้งกันหรือคำที่มีความหมายตรงข้ามมาเคียงคู่กัน (Oxymoron) เช่น น่ารักน่าชัง

8. การใช้คำถามให้ยั้งคิด (Rhetoric Question) คือใช้วิธีถามโดยไม่ต้องการคำตอบ เช่น วันนี้คุณทำความดีแล้วหรือยัง
9. การกล่าวประชด (Irony) เป็นการใช้อ້อคำกระทบกระทั่งแสดงความไม่พอใจ เช่น ปากไม่สิ้นกลิ่นน้ำนม
10. ใช้อ້อคำที่มีรสความ (Undeustatermen) เป็นการใช้อ້อคำที่เป็นภาษากวีโดยตรง ไม่ใช่ภาษาสามัญ เช่น แล้วว่าอนิจจาความรัก ฟังประจักษ์ดังสายน้ำไหล

ในเรื่องภาพพจน์ นภลัย สุวรรณธาดา (2537: 294) ได้กล่าวถึงความหมาย และภาพพจน์ไว้ว่า

ภาพพจน์ คือ พจน์ที่ทำให้เกิดภาพ หมายถึง อ້อคำที่ทำให้เกิดภาพในใจ การใช้ภาพพจน์เป็นผลของการใช้คำหรือกลุ่มคำอย่างมีศิลปะ โดยกลวิธีการเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดภาพที่แจ่มชัด ซึ่งนิยมใช้มี 8 ชนิด

1. อุปมา (Simile) คือ การเปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนหรือแตกต่างกัน อุปมาเป็นสิ่งที่นำมากล่าวเปรียบเทียบ อุปไมย คือ เนื้อความที่ต้องการกล่าว มักใช้คำเชื่อมระหว่างอุปมาอุปไมย คำว่าเหมือน เช่น คุณ ดัง เปรียบ ประหนึ่ง เช่น ใจแข็งดั่งเพชร
2. อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นการกล่าวเปรียบเทียบ โดยกล่าวเป็นนัยให้เข้าใจเอาเองไม่มีคำเชื่อมให้เห็นชัดอย่างอุปมา เช่น หยาดเหงื่อทุกหยดเพื่ออนาคตในวันหน้า
3. บุคลาธิษฐาน (Personification) หมายถึง ภาพพจน์ที่กล่าวถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีวิญญาณ ไม่มีความคิด มากกล่าวถึงเสมือนเป็นสิ่งมีชีวิต มีวิญญาณ มีความรู้สึกนึกคิด เช่น ฟาร้องไห้
4. อนุนามนัย (Synecdoche) คือ การนำส่วนน้อยหรือส่วนย่อยหรือส่วนที่เด่นชัดมากกล่าวโดยหมายถึงส่วนทั้งหมด เช่น เมืองเด็กตกท่อ หมายถึง กรุงเทพฯ
5. นามนัย (Metonymy) หมายถึง การเรียกชื่อสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำอื่นแทน ไม่เรียกตรงๆ แต่ต้องเป็นคำที่รู้จักกันทั่วไป เมื่อกกล่าวถึงก็รู้ทันทีว่าหมายถึงสิ่งใด เช่น แก้อี้ หมายถึง ตำแหน่ง
6. อธิพจน์ (Hyperbole) คือ การกล่าวเกินจริง อาจมากเกินจริงหรือน้อยเกินจริงก็ได้ ภาพพจน์ชนิดนี้นิยมใช้กันมาก แม้ในภาษาพูด เพราะเป็นการเปรียบเทียบที่เห็นภาพได้ง่าย เช่น เรบินข้ามโลกมาชั่วดนิ้วมือเดียว
7. ปฏิพจน์ (paradox) คือ การใช้อ້อคำที่มีความหมายตรงข้ามกันหรือขัดแย้งกันมากกล่าวอย่างกลมกลืนกัน ภาพพจน์ประเภทนี้ต้องวิเคราะห์ความหมายให้ลึกลงไปจึงจะเข้าใจเพราะมักกล่าวในเชิงปรัชญา เช่น เสียน้อยเสียมาก เสียยากเสียง่าย

8. สัทพจน์ (Onomatopoeia) หมายถึง ภาพพจน์ที่เลียนเสียงธรรมชาติ หรือแสดงลักษณะอาการต่าง ๆ เช่น อาการของสัตว์ การใช้ภาพพจน์ประเภทนี้จะทำให้รู้สึกเหมือนได้ยินเสียงของสิ่งนั้นจริง ๆ และเสียงของคำก็มีลักษณะเด่นอยู่ในตัว เช่น นกร้องจ๊อบจ๊อบ

ชวน เพชรแก้ว (2520: 27) กล่าวถึงภาพพจน์ไว้ว่า ภาพพจน์คือสำนวนโวหารที่ผู้ประพันธ์ใช้ในการสร้างภาพในจิตของผู้อ่านให้กระจ่างชัดตรงกับภาพในใจของผู้เขียนนั่นเอง ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. อุปมา คือการเปรียบเทียบสิ่งเหมือนกันนำมาโยงความคคผู้อ่านให้เห็นภาพ มีคำว่าเหมือน คู่ คั่ง ปาน ฯลฯ เช่น เร็วเหมือนม้า
2. อุปลักษณ์ เป็นการเปรียบเทียบโดยนัย ไม่มีคำเปรียบแต่นำลักษณะเด่นของสิ่งนั้นมากล่าวให้โอนไปหาอีกสิ่งอื่น เช่น แข็งทื่อเป็นหิน
3. พรพากษ์ เปรียบโดยใช้ความตรงกันข้าม เช่น “คำโบราณท่านว่าเหล็กแข็งกระด้างเอาเงินง้างอ่อนตามความประสงค์”
4. นามนัย เป็นการเปรียบโดยนำคุณสมบัติเด่น ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากล่าว เช่น “จากเปลไปสู่ป่าช้า” หมายถึงตั้งแต่เกิดจนตาย
5. บุคลาธิษฐาน เป็นการสมมติสิ่งไม่มีชีวิตให้มีชีวิตสามารถเร้าอารมณ์ได้ เช่น ป่าหลับไหล
6. อธิพจน์ เป็นการกล่าวเกินจริง มักกล่าวถึงอารมณ์ความรู้สึกที่ใช้ในภาษาเขียน ภาษาพูด ในชีวิตประจำวันเพื่อให้ผู้อ่านมีความรู้สึกซาบซึ้งคล้อยตาม เช่น รักเธอเท่าฟ้า
7. การเลียนเสียงธรรมชาติ คือนำเสียงที่ได้ยินตามธรรมชาตินำมาใช้บรรยายให้เกิดมโนภาพไพเราะน่าฟัง เช่น ลมพัดหวิวหวิว
8. การเล่นคำ คือการใช้คำคำเดียวในความหมายต่างกัน บางที่ช่วยสร้างอารมณ์ขัน เช่น หลับนอน เอนเอียง
9. การเล่นเสียงจังหวะ หรือเสียงสัมผัส เป็นการใช้นำสัมผัสสระ และสัมผัสพยัญชนะ เช่น คุณหนูสูงรุ่ง
10. การใช้ประโยคคำถาม เช่น ไยไม่เห็นใจพี่บ้าง
11. การลดความหมายของคำ จากความรู้สึกรุนแรงหรือความน่าเกลียดให้รู้สึกอ่อนโยนนิยมใช้ในชีวิตประจำวันและงานประพันธ์ เช่น หมึงแก่ ใช้คำว่า สตรีสูงอายุ
12. การเล่าเรื่องสมมติ เช่น นิทานต่าง ๆ

การใช้ภาษาในนิทานต้องคำนึงถึงวัยของเด็ก ความสนใจ เพราะในแต่ละวัยเด็กก็มีความสนใจแตกต่างกัน การเลือกใช้คำ การใช้ประโยค การเรียบเรียง และการสื่อความหมายควรชัดเจน การแสดงความคิดเห็นต้องกระชับเข้าใจง่าย เนื้อเรื่องควรมีความคุ้นเคย หรือเด็กรู้จัก และอาจมีรูปภาพประกอบข้อความเพื่อสร้างความสนใจมากยิ่งขึ้น

คุณลักษณะอันพึงประสงค์และคุณลักษณะของคนไทย

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะ ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของความเป็นไทย ซึ่งการเรียนรู้ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐานเกิดขึ้นได้ ทุกเวลา ทุกสถานที่ ทั้งสิ่งที่อยู่รอบตัว และสื่อประเภทต่าง ๆ รวมถึงสื่อประเภทนิทานที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ช่วยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงแนวทางในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ผู้ศึกษาจึงนำมาเป็นแนวทางในการพิจารณาแก่นเรื่องในนิทานสำหรับเด็ก ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

สนอง สิริกุลวัฒนา (2546: 171) กล่าวถึงรายละเอียดของหลักสูตรขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 27 เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและ การประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ซึ่งจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดนี้ สถานศึกษาต้องนำไปจัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในชุมชน สังคม กฎมณียาท้องถิ่น รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ส่วนจุดมุ่งหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคมมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และดำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นไทย

ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังต่อไปนี้คือ เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงงามในการดำเนินชีวิต มุ่งมั่นพัฒนาตนเองและสังคม มีความสามารถในการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การจัดการ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ มีความสามารถในการคิด ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างรอบคอบมีเหตุผล สามารถพึ่งตนเองได้ มีทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตมีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี มีสุนทรียภาพ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความภูมิใจในความเป็นไทยและประวัติศาสตร์ของชาติไทย ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดโดยมีคุณภาพตามมาตรฐาน ดังต่อไปนี้

1. ขยัน ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน สามีคึก มีวินัย มีความรับผิดชอบ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม
2. ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ
3. นับถือตนเองและผู้อื่น มีความมั่นคงทางอารมณ์
4. ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รู้วิธีการเรียนรู้ รักการอ่าน มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้
5. มีทักษะในการใช้ภาษาไทย และภาษาสากล
6. มีทักษะในการทำงาน การจัดการ รักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่องานและอาชีพสุจริต
7. มีความรู้ทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและวิทยาการ
8. มีความคิดเชิงระบบ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดอย่างสร้างสรรค์
9. รักการออกกำลังกาย ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และมีสมรรถภาพทางร่างกาย
10. ดูแลรักษาสุขภาพร่างกายของตนเอง ครอบครั้ว และชุมชนป้องกันตนเองจากสารเสพติดและอบายมุข
11. มีลักษณะนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกตัดสินใจบริโภคได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
12. เห็นคุณค่าในความงามของศิลปวัฒนธรรมชาติ
13. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและสิ่งแวดล้อม
14. รักท้องถิ่น ประเทศชาติและความเป็นไทย สืบสานมรดกทางศิลป วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย
15. มีจิตสำนึกและปฏิบัติตามวิถีทางประชาธิปไตย รักษาสิทธิ เสรีภาพของตนเองและเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

2. คุณลักษณะของคนไทย

ในด้านการปลูกฝังจริยธรรม ธรรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2524: 1) ได้กำหนดคุณลักษณะของคนไทย 10 ประการที่ประเทศชาติต้องการและมีความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝัง ดังนี้

1. มีระเบียบวินัย
2. มีความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม
3. ขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาชีพ
4. สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ ต่อสังคมและประเทศชาติ
5. รู้จักคิดริเริ่ม วิจารณ์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
6. กระตือรือร้นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รักและเทิดทูน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
7. มีพลานามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ
8. รู้จักพึ่งตนเองและมีอุดมคติ
9. มีความภูมิใจและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ
10. ความเสียสละ เมตตาอารี กตัญญูกตเวที กล้าหาญและสามัคคีกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมสำหรับเด็ก และนิทานได้มีผู้วิจัยไว้ในลักษณะต่าง ๆ กัน ผู้วิจัยขอเสนอ ดังนี้

ปรางทิพย์ กัมพลาศิริ (2545) ได้วิจัยเกี่ยวกับลีลาภาษาในสารคดีสำหรับเด็ก เกี่ยวกับเนื้อหา องค์ประกอบ ประเภท และลีลาภาษาในหนังสือสารคดีสำหรับเด็กสำหรับเด็กอายุ 6-11 ปี ผลการวิจัยพบว่าประเภทของสารคดีแบ่งได้เป็น 6 ประเภท องค์ประกอบของสารคดีประกอบด้วย 3 ส่วน ลีลาการใช้ภาษาผู้เขียนสามารถเลือกใช้ภาษาได้เหมาะสม ส่งผลให้สารคดีมีลีลาการใช้ภาษาที่โดดเด่นแตกต่างกันไป ทำให้งานเขียนมีความน่าสนใจและน่าติดตาม

วัชรภรณ์ พิมพ์ใจพงศ์ (2528) ได้วิจัยเกี่ยวกับลักษณะของเนื้อเรื่องและตัวละครในนิทานสำหรับเด็กที่เด็กวัยก่อนเรียนชอบ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 82 คน ผลการวิจัยพบว่าความชอบของเด็กวัยก่อนเรียนแตกต่างกันในเรื่องของนิทาน ตัวละคร และ

ความชอบของเด็กวัยก่อนเรียนในเรื่องของนิทานและตัวละครมีความสัมพันธ์กับเพศของเด็กและการศึกษาของบิดามารดา

สุนทรี มีพร้อม (2523) ได้วิจัยเกี่ยวกับหนังสือสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวด เนื่องในงานสัปดาห์แห่งชาติ ระหว่างปี 2515-2519 ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าหนังสือประเภทบันเทิงคดีมี 13 เล่ม เรื่องราวในหนังสือเล่มนี้ให้ความบันเทิงแก่เด็ก คือ มีทั้งเรื่องการผจญภัยอันน่าตื่นเต้น การท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ รวมถึงเรื่องของชีวิตคนและสัตว์ที่มีพฤติกรรมอันน่าสนใจ ผู้เขียนเสนอเรื่องในลักษณะนิทาน โดยเล่าเรื่องอย่างง่าย ๆ ฉากและตัวละครภายในเรื่องเป็นสถานที่และบุคคลที่ใกล้ชิดและคุ้นเคยกับเด็ก หนังสือประเภทบันเทิงคดีนี้ส่งผลต่อจิตใจเด็กเป็นส่วนใหญ่ คือ กระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้สึกนึกคิดในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งด้านค่านิยมที่พึงปรารถนาของสังคมอีกด้วย

ทัศนีย์ เข้มวงษ์ (2531) ได้วิจัยเกี่ยวกับการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดร่วมสมัยของวรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทนิทานในหนังสือส่งเสริมการอ่านระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 5-6 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ผลการวิจัยพบว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 5-6 ประเภทนิทานสมัยใหม่เล่มเดียวจบ จำนวน 32 เล่ม ประเภทนิทานสมัยใหม่หลายเล่มจบ จำนวน 6 เล่ม ประเภทนิทานดั้งเดิม จำนวน 6 เล่ม มีแนวคิดร่วมสมัยมากที่สุดคือ ด้านพุทธพิสัย ได้แก่แนวคิดที่ส่งเสริมการใช้วิจารณญาณ กระตุ้นสติปัญญา แนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตสังคม และด้านจิตพิสัย ได้แก่ แนวคิดที่ให้คิดสอนใจ ยกย่องจิตใจ รองลงมาคือ ด้านพุทธพิสัย ได้แก่ แนวคิดที่สร้างจิตสำนึก อุดมคติที่ดี และแนวคิดที่สัมพันธ์กับศาสนา วัฒนธรรม จารีตประเพณี และค่านิยมอันดีงามของชาติ แนวคิดที่มีน้อยตามลำดับ คือ ด้านพุทธพิสัย ได้แก่ แนวคิดที่แสดงถึงการลดภาวะขัดแย้งทางสังคม ปฏิบัติตามและไม่ต่อต้านสังคม แนวคิดที่ส่งเสริมสันติภาพในสังคมโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา และแนวคิดที่แสดงถึงความเจริญก้าวหน้าของชาติบ้านเมืองในทางสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม

วรรณภา ชัยเลิศ (2541) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์สารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่คณะกรรมการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติระหว่างปี พ.ศ.2523 – 2538” เมื่อ พ.ศ. 2541 โดยศึกษาด้านเนื้อเรื่อง กลวิธีการนำเสนอ และคุณค่าที่เหมาะสมได้รับรางวัล ผลการวิจัยสรุปได้ว่า หนังสือประเภทสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นมีเนื้อหาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและการประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่ การเสนอเรื่องเป็นไปตามขั้นตอน ผู้เขียนเสนอเรื่องโดยใช้วิธีการบรรยาย และอธิบายเป็นหลัก ใช้ภาพประกอบเสริมความเข้าใจเนื้อหาและสร้างความสนใจ

ผู้อ่าน คุณค่าที่เหมาะสมได้รับรางวัล ได้แก่ ด้านความรู้ที่ถูกต้องมีหลักฐานอ้างอิง ด้านความบันเทิง ด้านศิลปะการประพันธ์ ด้านการคิดเนื้อเรื่อง และด้านศีลธรรมจรรยาโลงใจ

น้ำค้าง ระวังทอง (2540) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีที่ชนะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2530 – 2536” ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การวางโครงเรื่องผู้เขียนนำเสนอตัวละครมาจากครอบครัวที่อบอุ่น และทำให้ตัวละครรู้จักรับผิดชอบและแก้ปัญหาได้ดีมากที่สุด อีกประเภทหนึ่งคือโครงเรื่องที่ตัวละครมีความคิดฝันของตัวเองและพยายามจะไปให้ถึงในสิ่งที่มุ่งหวังไว้ ส่วนการจบเรื่องของวรรณกรรมสำหรับเด็ก ผู้เขียนนิยมจบเรื่องแบบสมจริงมากที่สุด ด้านการสร้างตัวละคร ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของเด็กที่มีอายุระหว่าง 5- 18 ปี ตัวละครเอกในเรื่องส่วนใหญ่เป็นเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิง บุคลิกของตัวละครส่วนใหญ่เป็นคนเข้มแข็ง ขยัน อดทน รักพวกพ้อง ผู้เขียนนิยมสร้างตัวละครแบบสมจริงตามอุดมคติเท่ากันในด้านภาพสะท้อนของวรรณกรรมสำหรับเด็ก ผู้เขียนสะท้อนทัศนคติของเด็กที่มีต่อการศึกษาไว้ที่น่าสนใจคือ การที่เด็กไม่ให้ความสำคัญของการศึกษาเพราะเขาคิดว่า ความรู้ที่เรียนในห้องเรียนไม่สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพหรือหากินได้ สำหรับการพัฒนาการในการสร้างวรรณกรรมสำหรับเด็กของผู้เขียนมีข้อน่าสังเกตว่า เนื้อเรื่องที่นำมาเสนอ ยังไม่มีพัฒนามากนัก หนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลส่วนหนึ่งจะกล่าวถึงเรื่องของเด็กชนบท เรื่องของเด็กในเมืองมีจำนวนน้อย เนื้อหาและการแสดงพฤติกรรมของตัวละครมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แตกต่างกันที่ตอนจบเรื่องเท่านั้น ด้านอายุของตัวละครในระยะสองปีแรกของการประกวด พ.ศ.2530 – 2531 จะเสนอเรื่องของเด็กที่อายุประมาณ 6-10 ปี ระยะต่อมาจนถึงปัจจุบันตัวละครจะมีอายุปะปนกันไปตั้งแต่ 5 –10 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนให้ความสนใจเด็กและสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กมากขึ้น และต้องการนำเสนอเพื่อต้องการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวเด็กได้มองเห็นความสำคัญของเด็กมากขึ้น

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิทานสำหรับเด็ก ส่งผลให้ผู้ศึกษาเห็นว่านิทานสำหรับเด็กนั้น ถึงแม้จะใช้ภาษาที่ง่าย แต่ก็ต้องมีวิธีดึงดูดความสนใจในการอ่านนิทานของเด็ก ดังนั้น ผู้เขียนจึงต้องมีกลวิธีการแต่งนิทานที่น่าสนใจ ซึ่งจากเอกสารที่ศึกษาทำให้เห็นว่าผู้เขียนเลือกใช้ภาษาในเรื่อง คำ ประโยค ภาพพจน์ ที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจ และสนุกสนาน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเกิดแนวคิดว่าหนังสือนิทานสำหรับเด็กน่าจะมีการใช้ภาษาดึงดูดความสนใจในการอ่านตั้งแต่ต้นจนจบ

จากการประมวลความรู้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์นิทานสำหรับเด็ก ดังนี้

การใช้ภาษา

1. การใช้คำ

1.1 คำประสม

- 1.1.1 คำประสมที่ใช้เป็นคำนาม
- 1.1.2 คำประสมที่ใช้เป็นคำคุณศัพท์
- 1.1.3 คำประสมที่ใช้เป็นคำคุณศัพท์ หรือคำนามมีความหมายในเชิงอุปมา
- 1.1.4 คำประสมที่ใช้เป็นคำกริยา
- 1.1.5 คำประสมที่ใช้เป็นคำกริยาวิเศษณ์

1.2 คำซ้อน

- 1.2.1 คำซ้อนเพื่อความหมาย
 - ก. คำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกัน
 - ข. คำซ้อนที่มีความหมายคล้ายกัน
 - ค. คำซ้อนที่มีความหมายทำนองเดียวกัน
 - ง. คำซ้อนที่มีความหมายตรงข้ามกัน
- 1.2.2 คำซ้อนเพื่อเสียง
 - ก. คำซ้อนที่สร้างขึ้นจากคำที่มีความหมายเฉพาะคำต้น
 - ข. คำซ้อนที่สร้างขึ้นจากคำที่มีความหมายเฉพาะคำท้าย

1.3 คำซ้ำ

- 1.3.1 คำซ้ำที่ซ้ำคำนาม คำขยายนาม แสดงพหูพจน์ บอกว่านามนั้นมีจำนวนมากกว่าหนึ่ง
- 1.3.2 คำซ้ำที่ซ้ำคำขยายนาม แสดงพหูพจน์ หรือเน้นลักษณะ

- 1.3.3 คำซ้ำที่ซ้ำคำขยาย นามหรือสรรพนาม แสดงความไม่เจาะจง
- 1.3.4 คำซ้ำที่ซ้ำคำบุรพบท หรือคำขยาย ใช้ขยายกริยาเมื่อเป็นคำสั่ง
- 1.3.5 คำซ้ำที่ซ้ำคำนาม คำกริยา หรือคำขยาย ความหมายจะต่างออกไปไม่เนื่องกับความหมายเดิม ใช้เป็นคำขยาย

1.4 การใช้คำหักทลาย

1.5 การใช้คำเสริม

1.6 การใช้คำร้อง

1.7 การใช้คำเรียก

2. การใช้ประโยค

2.1 ประโยคแจ้งให้ทราบ

2.1.1 ประโยคบอกเล่า

2.1.2 ประโยคอธิบาย

2.2 ประโยคถามให้ตอบ

2.2.1 ประโยคถามเพื่อความ

2.2.2 ประโยคถามให้ตอบรับ หรือปฏิเสธ

2.3 ประโยคบอกให้ทำ

2.3.1 ประโยคสั่ง

2.3.2 ประโยคขอร้อง

2.3.3 ประโยคชักชวน

2.3.4 ประโยคเสนอแนะ

3. การใช้ภาพพจน์

- 3.1 อุปมา (Simile)
- 3.2 อุปลักษณ์ (Metaphor)
- 3.3 บุคลาธิษฐาน (Personification)
- 3.4 อนุนามนัย (Synecdoche)
- 3.5 นามนัย (Metonymy)
- 3.6 อธิพจน์ (Hyperbole)
- 3.7 ปฏิพจน์ (paradox)
- 3.8 สัทพจน์ (Onomatopoeia)

กลวิธีการแต่ง

1. ด้านโครงเรื่อง

1.1 กลวิธีการเปิดเรื่อง

- 1.1.1 การเปิดเรื่องแบบบรรยาย
- 1.1.2 การเปิดเรื่องด้วยการสนทนา
- 1.1.3 การเปิดเรื่องด้วยการพรรณนา

1.2 กลวิธีในการดำเนินเรื่อง

- 1.2.1 การดำเนินเรื่องตามปฏิทิน
- 1.2.2 การดำเนินเรื่องโดยวิธีการตั้งคำถาม คำตอบ
- 1.2.3 การดำเนินเรื่องแบบให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่อง
- 1.2.4 การดำเนินเรื่องโดยผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่องเอง

1.3 กลวิธีการปิดเรื่อง

- 1.3.1 การปิดเรื่องแบบสุชานาฏกรรม

- 1.3.2 การปิดเรื่องด้วยโศกนาฏกรรม
- 1.3.3 การปิดเรื่องแบบให้ข้อคิด ด้านคุณธรรม
- 1.3.4 การปิดเรื่องแบบตื่นเต้น หรือหักมุมตอนจบ

2. ด้านการสร้างตัวละคร

- 2.1 ตัวละครแบบสมจริง
- 2.2 ตัวละครแบบอุดมคติ
- 2.3 ตัวละครแบบเหนือจริง
- 2.4 ตัวละครแบบฉบับ

3. ด้านการสร้างฉาก

- 3.1 ฉากและบรรยากาศที่เด็กคุ้นเคย
- 3.2 ฉากและบรรยากาศที่สอดคล้องกลมกลืนกับเรื่อง
- 3.3 ฉากและบรรยากาศที่ช่วยสร้างเสริมความรู้และประสบการณ์ให้กับเด็ก

แก่นเรื่อง

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์แก่นเรื่อง โดยพิจารณาจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของคนไทย ดังนี้

- 1. ความเสียสละ
- 2. ความรับผิดชอบ
- 3. ความมีเหตุผล วิจรรณญาณ
- 4. ความซื่อสัตย์ ยุติธรรม
- 5. ความขยัน อุตสาหะ
- 6. ความเมตตากรุณา
- 7. อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์นิทานสำหรับเด็ก” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ภาษา กลวิธีการแต่ง แก่นเรื่องในนิทานสำหรับเด็ก ซึ่งมีรายละเอียดในการศึกษาดังนี้

ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์นิทานสำหรับเด็ก คือ นิทานที่คณะกรรมการประกวดประเภทนิทานสำหรับเด็กของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ จำนวน 30 เรื่อง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์นิทานสำหรับเด็ก คือ นิทานสำหรับเด็ก ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างด้วยการจับสลาก จากนิทานของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประกวด จำนวน 15 เรื่อง

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการใช้ภาษา กลวิธีการแต่ง แก่นเรื่อง จากเอกสาร ตำรา และได้สร้างเกณฑ์การวิเคราะห์ในการวิจัยดังนี้

การใช้ภาษา

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและสร้างเกณฑ์การวิเคราะห์การใช้ภาษา 3 ด้าน การใช้คำ การใช้ประโยค การใช้ภาพพจน์ มีรายละเอียดดังนี้

1. การใช้คำ ได้สร้างเกณฑ์ในการวิเคราะห์การใช้คำ 7 ประเภทคือ

1.1 คำประสม เกิดจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาประสมกันทำให้เกิดคำที่มีความหมายใหม่ขึ้นแต่ยังคงเค้าความหมายเดิมอยู่ คำประสมมักเป็นคำนามหรือคำกริยา ซึ่งมี 5 ประเภทดังนี้

1.1.1 คำประสมที่ใช้เป็นคำนาม

1.1.2 คำประสมที่ใช้เป็นคำคุณศัพท์

1.1.3 คำประสมที่ใช้เป็นคำคุณศัพท์ หรือคำนามมีความหมายในเชิงอุปมา

1.1.4 คำประสมที่ใช้เป็นคำกริยา

1.1.5 คำประสมที่ใช้เป็นคำกริยาวิเศษณ์

1.2 คำซ้อน คือการนำคำเดี่ยว 2 คำ ที่มีความหมายหรือเสียงคล้ายกัน ใกล้เคียงกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้น ซึ่งคำซ้อนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือคำซ้อนเพื่อความหมาย และคำซ้อนเพื่อเสียง

1.2.1 คำซ้อนเพื่อความหมาย

ก. คำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกัน

ข. คำซ้อนที่มีความหมายคล้ายกัน

ค. คำซ้อนที่มีความหมายทำนองเดียวกัน

ง. คำซ้อนที่มีความหมายตรงข้ามกัน

1.2.2 คำซ้อนเพื่อเสียง

ก. คำซ้อนที่สร้างขึ้นจากคำที่มีความหมายเฉพาะคำต้น

ข. คำซ้อนที่สร้างขึ้นจากคำที่มีความหมายเฉพาะคำท้าย

1.3 คำซ้ำ คำคำเดียวกันที่นำมากล่าว 2 ครั้ง เพื่อให้มีความหมายเน้นหนักขึ้น หรือเพื่อให้มีความหมายต่างจากคำเดี่ยว วิธีสร้างคำซ้ำก็เหมือนกับการสร้างคำซ้อนแต่ใช้คำเดี่ยวมาซ้อนกัน โดยมีเครื่องหมายไม้ยมกกำกับ

1.4 คำทักทาย ในการใช้ภาษาพูดว่า การใช้ภาษาพูดมักใช้ทักทาย” เช่น สวัสดี เป็นไง เฮ้ย ว่าง

1.5 คำเสริม คำที่เสริมเข้าไปในประโยคเพื่อเน้นเจตนาของผู้ส่งสารว่าต้องการบอกเล่าสิ่ง ขอร้อง ถาม หรือบอกสถานภาพของผู้พูดกับผู้ฟังว่าเสมอกัน หรือต่างกัน บอกความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังว่าสนิทสนมกันหรือไม่ คำที่ปรากฏได้แก่ นะ นา น้า มั่ง ละ นะสิ ละสิ เช่น ไปเดี๋ยวนี้นะลืมเสียเถอะน้ำ

1.6 คำร้อง เป็นการเปล่งเสียงแสดงอารมณ์ ความรู้สึก คำลักษณะนี้ใช้ตามคำฟังได้ คำที่ปรากฏได้แก่ เอ๊ะ โอ๊ย พุทโธ เฮ้อ เอ โอ

1.7 คำเรียก คำที่ผู้พูดใช้เรียกผู้อื่น เป็นคำที่มีลักษณะพิเศษ คือไม่ต้องประกอบคำอื่น ให้เป็นประโยคใช้ลำพังก็ได้ ผู้เรียกอาจใช้คำแสดงสถานภาพ ชื่อเล่น สมญา คำสรรพนาม คำแสดงเครือญาติ

2. การใช้ประโยค ได้สร้างเกณฑ์ในการวิเคราะห์ประโยคตามเจตนาผู้ส่งสาร 3 ชนิด คือ

2.1 ประโยคแจ้งให้ทราบ เป็นการเปล่งวาจาที่ต้องการให้ผู้ฟังได้ทราบความคิด ความรู้สึกของตน หรือต้องการให้ผู้ฟังบอกเล่าสิ่งที่ผู้ฟังทราบแก่ผู้พูด หรือต้องการให้ผู้ฟังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยประโยคบอกเล่า ประโยคอธิบาย ประโยคเตือน และ ประโยคชี้แนะ

2.2 ประโยคถามให้ตอบ เป็นการเปล่งวาจาที่ต้องการให้ผู้ฟังได้ทราบความคิด ความรู้สึกของตน หรือต้องการให้ผู้ฟังบอกเล่าสิ่งที่ผู้ฟังทราบแก่ผู้พูด หรือต้องการให้ผู้ฟังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ประโยคถามเพื่อความ ประโยคถามให้ตอบรับ หรือปฏิเสธ ประโยคถามให้เลือก

2.3 ประโยคบอกให้ทำ เป็นการเปล่งวาจาที่ต้องการให้ผู้ฟังได้ทราบความคิด ความรู้สึกของตน หรือต้องการให้ผู้ฟังบอกเล่าสิ่งที่ผู้ฟังทราบแก่ผู้พูด หรือต้องการให้ผู้ฟังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ประโยคสั่ง ประโยคชักชวน ประโยคอนุญาต

3. การใช้ภาพพจน์ ได้สร้างเกณฑ์ในการวิเคราะห์ภาพพจน์ 8 ชนิด คือ

3.1 อุปมา (Simile) คือ การเปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนหรือแตกต่างกัน อุปมาเป็นสิ่งที่นำมากล่าวเปรียบเทียบ อุปไมย คือ เนื้อความที่ต้องการกล่าว มักใช้คำเชื่อมระหว่าง อุปมาอุปไมย เช่น คำ เหมือน เช่น ดุจ ดัง เปรียบ ประหนึ่ง

3.2 อุปลักษณะ (Metaphor) เป็นการกล่าวเปรียบเทียบ โดยกล่าวเป็นนัยให้เข้าใจเอาเอง ไม่มีคำเชื่อมให้เห็นชัดอย่างอุปมา

3.3 บุคลาธิษฐาน (Personification) หมายถึง ภาพพจน์ที่กล่าวถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีวิญญาณ ไม่มีความคิด มากกล่าวถึงเสมือนเป็นสิ่งมีชีวิต มีวิญญาณ มีความรู้สึกนึกคิด

3.4 อนุนามนัย (Synecdoche) คือ การนำส่วนน้อยหรือส่วนย่อยหรือส่วนที่เด่นชัดมากกล่าวโดยหมายถึงส่วนทั้งหมด

3.5 นามนัย (Metonymy) หมายถึง การเรียกชื่อสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำอื่นแทน ไม่เรียก ตรงๆ แต่ต้องเป็นคำที่รู้จักกันทั่วไป เมื่อกกล่าวถึงก็รู้ทันทีว่าหมายถึงสิ่งใด

3.6 อธิพจน์ (Hyperbole) คือ การกล่าวเกินจริง อาจมากเกินจริงหรือน้อยเกินจริงก็ได้ ภาพพจน์ชนิดนี้นิยมใช้กันมาก แม้ในภาษาพูด เพราะเป็นการเปรียบเทียบที่เห็นภาพได้ง่าย

3.7 ปฏิพจน์ (paradox) คือ การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงข้ามกันหรือขัดแย้งกันมากล่าวอย่างกลมกลืนกัน ภาพพจน์ประเภทนี้ต้องวิเคราะห์ความหมายให้ลึกลงไปจึงจะเข้าใจเพราะมักกล่าวในเชิงปรัชญา

3.8 สัทพจน์ (Onomatopoeia) หมายถึง ภาพพจน์ที่เลียนเสียงธรรมชาติหรือแสดงลักษณะอาการต่าง ๆ เช่น อาการของสัตว์ การใช้ภาพพจน์ประเภทนี้จะทำให้รู้สึกเหมือนได้ยินเสียงนั้นจริงๆ และเสียงของคำก็มีลักษณะเด่นอยู่ในตัว

กลวิธีการแต่งนิทาน

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและสร้างเกณฑ์การวิเคราะห์กลวิธีการแต่งนิทาน 3 ด้าน คือ ด้านโครงเรื่อง ด้านการสร้างตัวละคร และด้านการสร้างฉาก มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านโครงเรื่อง ได้สร้างเกณฑ์ในการวิเคราะห์ 3 ด้าน คือ

1.1 ด้านการเปิดเรื่อง เป็นกลวิธีที่สำคัญมากในการเขียนเรื่อง การเปิดเรื่องมี 3 แบบ คือ เปิดเรื่องแบบบรรยาย เปิดเรื่องด้วยการสนทนา และเปิดเรื่องแบบพรรณนา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 การเปิดเรื่องแบบบรรยาย คือการให้รายละเอียด สร้างความเข้าใจเพื่อนำสู่เนื้อเรื่อง เช่น การบรรยายเหตุการณ์ ตัวละคร ฉาก

1.1.2 การเปิดเรื่องด้วยการสนทนา เป็นการเปิดเรื่องที่สำคัญของการดำเนินเรื่องทันทีซึ่งการสนทนายระหว่างตัวละครเป็นส่วนสร้างความสนใจให้กับผู้อ่าน

1.1.3 การเปิดเรื่องด้วยการพรรณนา คือการเปิดเรื่องด้วยการเรียบเรียงข้อความเกี่ยวกับบุคคล สถานที่ ธรรมชาติ ตลอดจนความรู้สึกต่างๆ ของผู้เขียน ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกเช่นเดียวกับผู้เขียน

1.2 การดำเนินเรื่อง คือช่วงที่สืบเนื่องมาจากตอนเปิดเรื่องเป็นช่วงการทำให้ผู้อ่านได้ทราบความคลี่คลายขยายเรื่อง มีดังนี้

1.2.1 การดำเนินเรื่องตามปฏิทิน คือการเล่าเรื่องตามลำดับเวลา เรื่องเกิดก่อนเล่าก่อน เรื่องเกิดทีหลังเล่าทีหลัง

1.2.2 การดำเนินเรื่องโดยวิธีการตั้งคำถาม คำตอบ เพื่อแทรกความรู้ที่ต้องการสื่อให้ผู้อ่านทราบ วิธีนี้ทำให้เรื่องน่าสนใจชวนติดตาม ได้สาระน่ารู้และเข้าใจเรื่องได้ง่ายขึ้น

1.2.3 การดำเนินเรื่องแบบให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่อง คือตัวละครตัวใดตัวหนึ่งเป็นผู้เล่า ต้องอาศัยความสมจริงคือตัวละครตัวนั้นต้องรู้จักตัวละครในเรื่องเป็นอย่างดี วิธีนี้เหมาะกับ

เรื่องสั้นหรือเรื่องสำหรับเด็กที่ไม่ยาวนาน และตัวละครในเรื่องช่วยกันเล่า ทำให้เรื่องดูสมจริงมากขึ้น คือตัวละครตัวหนึ่งเล่าด้านหนึ่ง ตัวละครอีกตัวหนึ่งเล่าอีกด้านหนึ่ง

1.2.4 การดำเนินเรื่องแบบผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่อง คือการเล่าเรื่องที่ผู้เขียนใช้ตัวละครทุกตัวในเรื่องเป็นผู้เล่า

1.3 การปิดเรื่อง เป็นตอนที่ปัญหาได้รับการคลี่คลาย เป็นจุดที่ให้ความตื่นเต้น ความสนใจของผู้อ่านมีมากขึ้นจนถึงจุดสุดท้าย ซึ่งมีวิธีต่างๆ คือ

1.3.1 การปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม หรือแบบหวานชื่น ผู้อ่านจะให้ความพึงพอใจถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตก็จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับคติเตือนใจทำให้พ้นทุกข์

1.3.2 การปิดเรื่องด้วยโศกนาฏกรรม เกิดจากการที่ตัวละครประพฤติดี ได้ผลการกระทำที่นำความทุกข์มาให้

1.3.3 การปิดเรื่องแบบให้ข้อคิด ด้านคุณธรรม สร้างกำลังใจแก่ผู้อ่านที่ประพฤติกวามดีนำไปปฏิบัติได้

1.3.4 การปิดเรื่องแบบตื่นเต้น หรือหักมุมตอนจบ เป็นเทคนิคสำคัญที่ใช้กับเรื่องสำหรับเด็กเช่นเดียวกับเรื่องที่เขียนให้ผู้ใหญ่ มักจะให้ตัวเอกหลับแล้วตื่นตอนจบ แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นวิธีนี้เสมอไป

2. ด้านการสร้างตัวละคร ได้สร้างเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตัวละคร 4 แบบ คือ

2.1 แบบสมจริง ให้มีลักษณะเป็นธรรมชาติตามลักษณะตัวละคร

2.2 แบบอุดมคติ ในลักษณะคาดหวัง ความศรัทธา อุดมการณ์

ความถูกต้องความยุติธรรม ตัวละครจึงมักขาดความสมจริงไปบ้าง

2.3 แบบเหนือจริง ให้มีพฤติกรรมเกินกว่าธรรมชาติ

2.4 แบบฉบับ ให้ตัวละครมีลักษณะคงที่ คือมีลักษณะพฤติกรรมเช่นเดิมไม่

เปลี่ยนแปลง

3. ด้านการสร้างฉาก ได้สร้างเกณฑ์ในการวิเคราะห์การสร้างฉาก 3 ประเภท คือ

3.1 ฉากและบรรยากาศที่เด็กคุ้นเคย คือฉากที่เด็กรู้จัก เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก เช่น บ้าน โรงเรียน

3.2 ฉากและบรรยากาศที่สอดคล้องกลมกลืนกับเรื่อง คือฉากที่เหมาะสมกับกาลเวลาในท้องเรื่อง

3.3 ฉากและบรรยากาศที่ช่วยสร้างเสริมความรู้และประสบการณ์ คือฉากที่ทำให้เด็กมีความรู้ มีประสบการณ์มากขึ้นกว่าการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ทะเล ฤดูหนาว ป่าไม้

แก่นเรื่อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาและสร้างเกณฑ์ในการวิเคราะห์แก่นเรื่อง 7 ข้อ ดังนี้

1. ความเสียดสี หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแก่คนที่ควรให้ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา รวมทั้งการรู้จักสลดทึ่งอารมณ์ร้ายของตนเอง
2. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำหน้าที่ด้วยความผูกพัน ความพากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำหน้าที่ด้วยความผูกพัน ความพากเพียรและความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่หรือสิ่งที่ตนเป็นผู้กระทำ และพยายามที่จะปรับปรุงปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว เคารพต่อกฎเกณฑ์และมีวินัยในตนเอง
3. ความมีเหตุผล วิจาร์ณญาณ หมายถึง ปัญญาที่สามารถรู้หรือให้เหตุผลที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น มีความขบขันขำใจ การไตร่ตรองก่อนจะตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ
4. ความซื่อสัตย์ ยุติธรรม หมายถึง ความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุผล ไม่ลำเอียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ให้ความเสมอภาค เท่าเทียมกัน
5. ความขยัน อุตสาหะ หมายถึงความพยายามอย่างเข้มแข็งเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน พฤติกรรม
6. ความเมตตากรุณา หมายถึงความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นมีความสุข ความสงสาร คิดให้ผู้อื่นพ้นทุกข์
7. การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การรักษาสິงต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำขึ้นให้คงอยู่เหมือนเดิม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษานิทานสำหรับเด็กได้รับรางวัลชนะเลิศของการประกวดของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. สํารวจและรวบรวมข้อมูลจากนิทานที่ได้รับรางวัลชนะเลิศของการประกวด ของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 เรื่อง
2. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษาวิเคราะห์การใช้ภาษา กลวิธีการแต่งนิทาน แก่นเรื่อง
3. กำหนดหลักเกณฑ์ในการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องใน บทที่ 2 เพื่อนำมาศึกษาและวิจัย ดังนี้
 - 3.1 วิเคราะห์การใช้ภาษา
 - 3.2 วิเคราะห์กลวิธีการแต่งนิทาน
 - 3.3 วิเคราะห์แก่นเรื่อง

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอ

เมื่อสำรวจเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในนิทานสำหรับเด็กแล้วนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาและวิเคราะห์ดังนี้

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์การใช้ภาษา กลวิธีการแต่ง แก่นเรื่องและจัดหมวดหมู่ตามลักษณะที่ปรากฏ
2. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยด้วยการพรรณนาวิเคราะห์
3. สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการใช้ภาษา กลวิธีการแต่ง และแก่นเรื่องในนิทานสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประกวดจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ มีรายละเอียดดังนี้

การใช้ภาษา

1. การใช้คำ

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้คำในนิทานสำหรับเด็กดังนี้

1.1 คำประสม

สนอง ศิริกุลวัฒนา (2546: 110) กล่าวถึงคำประสมไว้ว่า เกิดจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาประสมกัน ทำให้เกิดคำที่มีความหมายใหม่ขึ้นแต่ยังคงเค้าความหมายเดิมอยู่ คำประสมมักเป็นคำนามหรือคำกริยา ซึ่งพบจากนิทานสำหรับเด็ก ดังนี้

1.1.1 คำประสมที่ใช้เป็นคำนาม

ก. คำตัวตั้งเป็นนามและคำขยายเป็นวิเศษณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เรากินน้ำหวานจากเกสรดอกไม้” (เจ้ากบปากกว้าง: 3)

“นกกระยางขาวกางปีก” (ฟ้าเจ้าอย่าร้อง: 21)

“ทำไมท่านจึงกินใบไม้แห้งอย่างนี้” (หมिन้อยเข้าเมือง: 18)

“...จึงถูกคนใจร้ายจับตัวได้” (บ้านของสินวล: 21)

“สัตว์ประหลาดตัวนั้นไม่ยอมลดละ” (ช่วยหนูด้วย: 7)

“ชาวสวนดอกไม้ใส่เสื้อสีฟ้า” (ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 7)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำแรกที่เป็นคำนาม ตามด้วยคำขยายที่เป็นคำวิเศษณ์เมื่อนำมารวมกันจะได้คำประสมที่เป็นคำนาม

- ข. คำตัวตั้งเป็นนามและคำขยายเป็นกริยา บางทีมีนามมารับด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้
- “แม่จะไม่ให้เล่นของเล่นที่ผมชอบ ” (สัตว์ประหลาดกับแม่: 14)
- “ถือเป็นบทเรียนที่จะต้องแก้ไข...” (บทเรียนของฝูงสัตว์: 24)
- “สินวลคือนางอาย หรือบางคนเรียกว่าลิงลม” (บ้านของสินวล: 20)
- “นกกินปลาบินไปที่ต้นอโศก...” (ดอกบัวไม่ยอมบาน: 3)
- “นกกินปลาบินไปที่ชุ่มไม้เลื้อย” (ดอกบัวไม่ยอมบาน: 7)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำแรกที่เป็นคำนาม ตามด้วยคำขยายที่เป็นคำกริยาเมื่อนำมารวมกันจะได้คำประสมที่เป็นคำนาม

- ค. คำตัวตั้งเป็นนามและคำขยายเป็นนามด้วยกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้
- “...บนท้องฟ้าสวยงามนัก ” (หมिन้อยกลับใจ: 7)
- “บรรดาดวงดาวต่าง ๆ ช่วยกันส่องแสง ” (หมिन้อยกลับใจ: 7)
- “ลูกหมึกคิดในใจ ” (หมिन้อยกลับใจ: 8)
- “...น้ำใจของหมिन้อย ” (หมिन้อยกลับใจ: 12)
- “ฤดูฝนอันชุ่มฉ่ำเวียนมาถึง...” (เจ้ากบปากกว้าง: 1)
- “รีบกระโดดจากใบบัวขึ้นไปบนพื้นดิน ” (เจ้ากบปากกว้าง: 2)
- “ควมมำก้านกล้วย ” (ฟ้าจ้อยาร์อง: 17)
- “น้ำเสียงละห้อย อดข้าวหลายวัน” (ฟ้าจ้อยาร์อง: 20)
- “...มันเหลือบสายตาไปเห็นสัตว์...” (ฟ้าจ้อยาร์อง: 22)
- “แต่ผมก็รู้หน้าที่...” (สัตว์ประหลาดกับแม่: 13)
- “แม่กลับเป็นคุณแม่ที่ใจดี” (สัตว์ประหลาดกับแม่: 15)
- “พุดจอบม้ลายก็รีบเดินหนีไป” (หมिन้อยเข้าเมือง: 19)
- “ป่าไม้ที่จะอยู่อาศัย...” (หมिन้อยเข้าเมือง: 19)
- “หมिन้อยยกมือขึ้นบีบหน้าผากตัวเอง ” (หมिन้อยเข้าเมือง: 20)
- “ตะกร้าลูกโป่งสวรรค์ลอยสูงขึ้น...” (ลูกโป่งสวรรค์: 3)
- “ลูกเหมียวก็ถามหานางฟ้า...” (ลูกโป่งสวรรค์: 5)
- “ท่ามกลางสายน้ำที่เชี่ยวกราก” (บทเรียนของฝูงสัตว์: 22)
- “น้ำตาลนอนไม่หลับ...” (ดอกไม้ของขวัญ: 2)
- “เธอเก่งมากที่ทำให้ต้นไม้ดอกดอกไม้แสนสวยงาม” (ดอกไม้ของขวัญ: 9)

“แมลงปอปีกใสบินมา...”	(แมวน้อยตกปลา: 12)
“ดอกบัวบานสะพรั่งส่งกลิ่นหอม”	(แมวน้อยตกปลา: 14)
“สินวลคือนางอาย หรือบางคนเรียกว่าสิงลม”	(บ้านของสินวล: 20)
“ผึ้งและผีเสื้อรีบบินมาที่ดอกบัว ”	(ดอกบัวไม่ยอมบาน: 15)
“...พร้อมกับยิ้มชมในผลงานของตัวเอง...”	(ช่วยหนูด้วย:1)
“...มีแบบอยู่ข้างกระป๋องดินสอ”	(ช่วยหนูด้วย: 1)
“หาใช้เส้นผมเป็นที่วางไข่...”	(หนูนากับยักษ์ใหญ่: 4)
“พ่อแม่ พี่ ๆ และเพื่อนบ้านได้ยินดีตกใจ ”	(หนูนากับยักษ์ใหญ่: 9)
“พวกเราเห็นถุงทองจิว ๆ มากมาย ”	(ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 1)
“ที่สวนสมไกล้มหมู่บ้าน...”	(ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 5)
“ชาวสวนดอกไม้ใส่เสื้อสีฟ้า”	(ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 7)
“ฉันก็ชอบน้ำฝน”	(ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 10)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำแรกที่เป็นคำนาม ตามด้วยคำขยายที่เป็นคำนามเมื่อนำมารวมกันจะได้คำประสมที่เป็นคำนาม

ง. คำตัวตั้งที่ไม่ใช่คำนามและคำขยายก็ไม่จำกัด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ใบไม้สีเขียวสดเป็นหลังคา” (บ้านของสินวล: 19)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำแรกที่ไม่ใช่คำนาม คือคำว่า “หลัง” เป็นคำวิเศษณ์ ซึ่งราชบัณฑิตยสถาน (2546: 880) ให้ความหมายคือ ส่วนที่ตรงข้ามกับหน้า และตามด้วยคำขยายที่ไม่จำกัดคือคำว่า “คา” เป็นคำกริยา ซึ่งราชบัณฑิตยสถาน (2546: 181) ให้ความหมายคือ ค้างติดอยู่ เมื่อนำมารวมกันจะได้คำประสมที่เป็นคำนาม หมายถึงส่วนบนของเรือน

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำคำนามกับคำวิเศษณ์ คำนามกับคำกริยา คำนามกับคำนาม และคำนามกับคำชนิดอื่น ๆ มาประสมกัน ทำให้เกิดคำใหม่ที่มีความหมายใหม่ แต่มีเค้าความหมายของคำเดิมอยู่ ซึ่งคำประสมที่ได้นำไปใช้เป็นคำนามเพื่อใช้เรียกชื่อคน สัตว์ สิ่งของ หรือสิ่งต่าง ๆ ทั่วไป

1.1.2 คำประสมที่ใช้เป็นคำคุณศัพท์

ก. คำตัวตั้งเป็นนามและคำขยายเป็นคุณศัพท์หรืออื่น ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ขณะที่โหน่งวิ่งลงทางลาดชัน ด้วยความเพลิดเพลิด...” (ช่วยหนูด้วย: 13)

“ตอนเช้าสดชื่นยิ่งนัก ลมเย็นพัดมาเบา...” (ดอกบัวไม่ยอมบาน: 1)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำแรกที่เป็นคำนาม ตามด้วยคำขยายที่เป็นคุณศัพท์หรืออื่น ๆ เมื่อนำมารวมกันจะได้คำประสมที่เป็นคำคุณศัพท์

ข. คำตัวตั้งเป็นคำวิเศษณ์และคำขยายเป็นคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ นกปรอดทองรับคำอย่างเต็มใจ ” (ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 13)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำแรกที่เป็นคำวิเศษณ์ ตามด้วยคำขยายที่เป็นคำนามเมื่อนำมารวมกันจะได้คำประสมที่เป็นคุณศัพท์

ค. คำตัวตั้งเป็นบุรพบทและคำขยายเป็นคำนามหรืออื่น ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ หันมองไปข้างหน้า...” (เจ้ากบปากกว้าง: 1)

“ สีนวลหน้าตาคล้ายค้างคาวและออกหากินในเวลากลางคืน ” (บ้านของสินวล: 20)

“ ลูกหมึกคิดในใจ ” (หมิน้อยกลับใจ: 8)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำแรกที่เป็นคำบุรพบท ตามด้วยคำขยายที่เป็นคำนามหรืออื่น ๆ เมื่อนำมารวมกันจะได้คำประสมที่เป็นคำคุณศัพท์

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำคำนามกับคำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์กับคำนาม คำบุรพบทกับคำนามหรือคำชนิดอื่น ๆ มาประสมกัน ทำให้เกิดคำใหม่ที่มีความหมายใหม่ แต่มีเค้าความหมายของคำเดิมอยู่ ซึ่งคำประสมที่ได้นำไปใช้เป็นคำคุณศัพท์เพื่อใช้เป็นคำขยายให้เข้าใจความหมายเรื่องราวชัดเจนยิ่งขึ้น

1.1.3 คำประสมที่ใช้เป็นคำคุณศัพท์หรือคำนาม มีความหมายในเชิงอุปมา

ก. คำตัวตั้งเป็นคำนามชื่ออวัยวะของร่างกาย คำขยายเป็นคำนาม กริยาหรือคุณศัพท์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ แม่กลับเป็นคุณแม่ที่ใจดี ” (สัตว์ประหลาดกับแม่: 15)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำแรกที่เป็นคำนามที่เป็นชื่ออวัยวะ ตามด้วยคำขยายที่เป็นคำคุณศัพท์ เมื่อนำมารวมกันจะได้คำประสมที่เป็นคำคุณศัพท์ที่มีลักษณะเปรียบเทียบ

ข. คำตัวตั้งเป็นคำนามอื่น ๆ ที่มีลักษณะอันจะนำมาใช้เป็นอุปมาเปรียบเทียบได้ คำขยายเป็นคำกริยาหรือคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ปากเล็ก ๆ ที่คูไม่มีพิษสงของงู เหมือนลิ้นเหล็กที่แข็งแรงบีบตัวของกบน้อย...”

(เจ้ากบปากกว้าง: 8)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำแรกที่เป็นคำนามที่มีลักษณะใช้ในการเปรียบเทียบ ตามด้วยคำขยายที่เป็นคำนามหรืออื่น ๆ เมื่อนำมารวมกันจะได้คำประสมที่เป็นคำคุณศัพท์

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำคำนามชื่ออวัยวะของร่างกายกับคำนาม คำนามอื่น ๆ ที่มีลักษณะอันจะนำมาใช้เป็นอุปมาเปรียบเทียบกับคำกริยาหรือคำนาม มาประสมกัน ทำให้เกิดคำใหม่ที่มีความหมายใหม่ แต่มีเค้าความหมายของคำเดิมอยู่ ซึ่งคำประสมที่ได้นำไปใช้เป็นคำคุณศัพท์หรือคำนามเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบให้เห็นลักษณะที่เหมือนกันหรือต่างกัน

1.1.4 คำประสมที่ใช้เป็นคำกริยา

ก. คำตัวตั้งเป็นคำกริยา คำขยายเป็นนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แมวหง่าวสายหน้า” (ฟ้าจ้อย่าร้อง: 17)

“โหน่งตกใจมาก หันหลังออกวิ่งหนี...” (ช่วยหนูด้วย: 5)

“น้ำตาลจึงตัดสินใจร้องเพลง...” (ดอกไม้ของขวัญ: 8)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำแรกที่เป็นคำกริยา ตามด้วยคำขยายที่เป็น นาม เมื่อนำมารวมกันจะได้คำประสมที่เป็นคำกริยา

ข. คำตัวตั้งเป็นคำกริยา คำขยายเป็นคำนามที่เป็นชื่ออวัยวะของร่างกาย มีความหมายไปในเชิงอุปมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ลูกตกปลาที่ตั้งใจตกอย่างเดียว (แมวน้อยตกปลา: 14)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำแรกที่เป็นคำกริยา ตามด้วยคำขยายที่เป็นชื่ออวัยวะของร่างกายเมื่อนำมารวมกันจะได้คำประสมที่เป็นคำกริยา

ค. คำตัวตั้งเป็นคำวิเศษณ์ คำขยายเป็นคำนามที่เป็นชื่ออวัยวะของร่างกาย
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ สัตว์ประหลาดหอมแก้มแม่ด้วยความดีใจ ” (สัตว์ประหลาดกับแม่: 15)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำแรกที่เป็นคำวิเศษณ์ ตามด้วยคำขยายเป็นคำนามชื่ออวัยวะของร่างกายเมื่อนำมารวมกันจะได้คำประสมที่เป็นคำกริยา

ง. คำตัวตั้งเป็นคำกริยา คำขยายเป็นกริยวิเศษณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ ...อย่าเอาเยี่ยงอย่างเจ้ากกระยางขาวตัวนี้ เพราะมันโง่ แต่อวดดี ”

(นกกระยางขาว: 24)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำแรกที่เป็นคำกริยา ตามด้วยคำขยายที่เป็นคำกริยวิเศษณ์เมื่อนำมารวมกันจะได้คำประสมที่เป็นคำกริยา

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำคำกริยาคำขยายเป็นนาม คำกริยากับคำนาม คำวิเศษณ์กับคำนาม และคำกริยาและคำวิเศษณ์ มาประสมกัน ทำให้เกิดคำใหม่ที่มีความหมายใหม่ แต่มีเค้าความหมายของคำเดิมอยู่ ซึ่งคำประสมที่ได้นำไปใช้เป็นคำกริยาเพื่อใช้แสดงลักษณะอาการของคำนามและคำสรรพนาม

1.1.5 คำประสมที่ใช้เป็นคำกริยวิเศษณ์

ก. คำตัวตั้งเป็นคุณศัพท์ คำขยายเป็นคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ เจ้ากบน้อยเหยียดห้นอย่างไม่เกรงใจ ” (เจ้ากบปากกว้าง: 8)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำแรกที่เป็นคำคุณศัพท์ ตามด้วยคำขยายเป็นคำนามเมื่อนำมารวมกันจะได้คำประสมที่เป็นคำกริยวิเศษณ์

ข. คำตัวตั้งเป็นกริยา คำขยายเป็นคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ เราจึงเห็นมันก้มหน้างุดอยู่ตลอดเวลา ” (เจ้ากบปากกว้าง: 5)

“ผมจะแปลงตัวเป็นสัตว์ประหลาดที่น่าเกลียดน่ากลัวที่สุด”

(สัตว์ประหลาดกับแม่: 14)

“โกไม่สามารช่วยโหนงได้ และโกมันก็ตกใจด้วย”

(ช่วยหนูด้วย: 7)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำแรกที่เป็นคำกริยา ตามด้วยคำขยาย เป็นคำนามเมื่อนำมารวมกันจะได้คำประสมที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์

ก. คำตัวตั้งเป็นบุรพบท คำขยายเป็นคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...พบแหล่งอาหารและที่อยู่ใหม่ในเมือง”

(หมिन้อยเข้าเมือง: 19)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำแรกที่เป็นคำบุรพบท ตามด้วยคำขยาย เป็นคำนามเมื่อนำมารวมกันจะได้คำประสมที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำคำคุณศัพท์กับคำนาม คำกริยากับคำนาม และคำบุรพบทกับคำนาม มาประสมกัน ทำให้เกิดคำใหม่ที่มีความหมายใหม่ แต่มีเค้าความหมายของคำเดิมอยู่ ซึ่งคำประสมที่ได้นำไปใช้เป็นคำกริยาวิเศษณ์เพื่อใช้ประกอบคำกริยาหรือคำวิเศษณ์ด้วยกันทำให้ลักษณะอาการของคำนามและสรรพนามที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

จากการศึกษาเรื่องคำประสมพบว่า คำประสมที่ผู้เขียนใช้ส่วนใหญ่เป็นคำนาม เพื่อใช้เรียกชื่อสิ่งทั่วไป ทำให้การสื่อสารระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านเข้าใจตรงกัน

1.2 คำซ้อน

สนอง ศิริกุลวัฒนา (2546: 104) กล่าวถึงคำซ้อนไว้ว่า คือการนำคำเดี่ยว 2 คำ ที่มี ความหมายหรือเสียงคล้ายกัน ใกล้เคียงกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้น ซึ่งคำซ้อนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือคำซ้อนเพื่อความหมาย และคำซ้อนเพื่อเสียง ซึ่งพบจากนิทานสำหรับเด็ก ดังนี้

1.2.1 คำซ้อนเพื่อความหมาย คือการนำคำเดี่ยวที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คล้ายคลึงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกันหรืออาจจะตรงข้ามกันก็ได้ และเป็นคำที่ใช้ในภาษามาซ้อนเข้าคู่กัน ซึ่งมีลักษณะการสร้างคำดังนี้

ก. คำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เมืองช่างใหญ่โตเสียจริง ๆ ”	(หมิน้อยเข้าเมือง: 19)
“...ที่จะคุ้มครองดูแล...”	(หมิน้อยเข้าเมือง: 22)
“หมิน้อยรีบวิ่งออกมาจากสวนสัตว์อย่างรวดเร็ว ”	(หมิน้อยเข้าเมือง: 22)
“ไม่ว่าปานนั้นจะแห้งแล้ง...”	(หมิน้อยเข้าเมือง: 23)
“น้ำตาลจึงค้นหาหนังสือมาอ่าน...”	(ดอกไม้ของขวัญ: 5)
“หนองน้ำกว้างใหญ่ยังคงร่มรื่นสงบสด ”	(แมวน้อยตกปลา: 15)
“สัตว์ป่าทั้งหลายก็หมดสิ้นความอดทน...”	(บทเรียนของฝูงสัตว์: 18)
“พวกเราลงแพข้ามไปหาหมอโดยพร้อมเพรียงกัน...”	(บทเรียนของฝูงสัตว์: 20)
“ใส่ลงในตะกร้าอย่างว่องไว...”	(ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 5)
“จึงเกาศีรษะจนผมยุ่งเหยิง...”	(ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 4)
“ตัวเจ้าก็ดูท่าทางแสนจะปราดเปรียว”	(นกกระยางขาว: 22)

จากตัวอย่างข้างต้นคำที่นำมาเข้าคู่กันมีความหมายเหมือนกันทั้งสองคำ ตัวอย่างเช่น ปราดเปรียว

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 670) ให้ความหมายของคำว่า ปราด หมายถึง อาการที่เป็นไปอย่างฉับไว

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 710) ให้ความหมายของคำว่า เปรียว หมายถึง ไม่เชื่องว่องไว

คำว่า ปราด และ เปรียว มีความหมายเหมือนกันคือความไวนั่นเอง เมื่อนำมาเข้าคู่กันจะให้ความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งราชบัณฑิตยสถาน (2546: 670) ให้ความหมายของ ปราดเปรียว หมายถึง ว่องไว คล่องแคล่ว

ข. คำซ้อนที่มีความหมายคล้ายกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...เรียงรายตามตำแหน่งของตน ”	(หมิน้อยกลับใจ: 7)
“น้ำที่หยดหยาดลงมาจากท้องฟ้า ”	(เจ้ากบปากกว้าง: 2)
“...จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ”	(สัตว์ประหลาดกับแม่: 16)
“ป่าถูกบุกรุกทำลาย ”	(หมิน้อยเข้าเมือง: 18)
“ความแห้งแล้งครอบคลุมไปทั่ว ”	(หมิน้อยเข้าเมือง: 18)
“หมิน้อยร้องเรียกด้วยความดีใจ ”	(หมิน้อยเข้าเมือง: 19)

“และให้ความอบอุ่นแก่สัตว์ป่าต่าง ๆ ”	(หมिन้อยเข้าเมือง: 22)
“...ที่จะคุ้มครองดูแล...”	(หมिन้อยเข้าเมือง: 22)
“ป่าใหม่กำลังเขียวขจี ”	(หมिन้อยเข้าเมือง: 23)
“สัตว์ชอบปีนป่ายไปมา...”	(บ้านของสัตว์: 19)
“สัตว์ร้องซ่า...”	(บ้านของสัตว์: 20)
“ฝูงมากมาบินวนเวียนอยู่รอบ ๆ ”	(ดอกบัวไม่ยอมบาน: 5)
“...และสวมเสื้อผ้าที่สะอาด”	(หนูนากับยักษ์ใหญ่: 22)
“...โดยไม่เห็นแก่พวกพ้อง”	(บทเรียนของฝูงสัตว์: 18)
“ให้บริการแก่สัตว์ทุกชนิด อย่างเท่าเทียมกัน”	(บทเรียนของฝูงสัตว์: 19)
“ในที่สุดแพก็พลิกคว่ำท่ามกลางสายน้ำที่เชี่ยวกราก ”	(บทเรียนของฝูงสัตว์: 22)
“ทำให้ท้องฟ้ายามค่ำคืนสว่างสวยงาม”	(หมिन้อยกลับใจ: 7)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำคำที่มีความหมายคล้ายกันทั้งสองคำมาเข้าคู่กันทำให้ได้คำใหม่และความหมายที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น สวยงาม

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1143) ให้ความหมายของคำว่า สวย หมายถึง งามน่าพึงพอใจ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 278) ให้ความหมายของคำว่า งาม หมายถึง ลักษณะที่เห็นแล้วชวนยินดีชวนพึงใจ

คำว่า สวย กับ งาม มีความหมายคล้ายกันเมื่อกล่าวถึงลักษณะบางอย่างที่ทำให้มีความรู้สึก พึงใจต่อสิ่งที่พบเห็น

ก. คำซ้อนที่มีความหมายทำนองเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ฉันจะจดจำไว้ไม่มีวันลืม”	(หมिन้อยกลับใจ: 12)
“ท้องฟ้าก็จะมืดมิด...”	(หมिन้อยกลับใจ: 10)
“น่าตื่นเต้นเหลือเกิน...”	(เจ้ากบปากกว้าง: 3)
“...และคงอับอายมาก เมื่อเวลาพูดกับสัตว์อื่น”	(เจ้ากบปากกว้าง: 5)
“เจ้ากบขยับปากอันกว้างของมันอย่างโอ้อวด ”	(เจ้ากบปากกว้าง: 3)
“ฟ้าได้ขนม ชื่นชมนักหนา ”	(ฟ้าจำลองให้: 24)
“...สอดสายตามหาอาหารบรรเทาความหิว ”	(หมिन้อยเข้าเมือง: 19)
“...เห็นม้าลายเดินโซเซมา”	(หมिन้อยเข้าเมือง: 19)
“หมिन้อยกระโดดลงจากเตียงทันที ”	(หมिन้อยเข้าเมือง: 22)
“หนองน้ำกว้างใหญ่ยังคงร่มรื่นสงบสด ”	(แมวน้อยคปปลา: 15)

“ สีนวลอยากวิงวอน...”	(บ้านของสินวล: 24)
“ ...ด้วยการตะกุกตะกายว่ายน้ำเข้าหาฝั่ง ”	(บทเรียนของฝูงสัตว์: 23)
“ โลกยังไม่สว่างไสวมากนัก ”	(ดอกบัวไม่ยอมบาน: 1)
“ ดอกบัวทำท่าเอียงอาย ”	(ดอกบัวไม่ยอมบาน: 2)
“ ...เพื่อที่จะชักชวนให้ดอกบัวบาน ”	(ดอกบัวไม่ยอมบาน: 7)
“... เพราะเคยฝึกฝนตนเองมาก่อน ”	(บทเรียนของฝูงสัตว์: 23)
“ มีอาการเหนื่อยอ่อนอย่าแยะแทบสิ้นใจ ”	(บทเรียนของฝูงสัตว์: 23)
“ ฝนทำให้ฉันงอกงาม ”	(ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 10)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำคำที่มีความหมายทำนองเดียวกันทั้งสองคำมาเข้าคู่กันเพื่อให้ได้คำใหม่ซึ่งได้ความหมายต่างไปและมีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น งอกงาม

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 204) ให้ความหมายของคำว่า งอก หมายถึง อาการที่เมล็ดผลไม้แตกเป็นต้นขึ้น ผลิออก แดกออก

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 207) ให้ความหมายของคำว่า งาม หมายถึง ลักษณะที่เห็นแล้วชวนยินดี พึงใจ มีลักษณะสมบูรณ์

คำว่า งอก กับ งาม เป็นคำที่มีความหมายทำนองเดียวกันที่กล่าวถึงลักษณะที่ดีขึ้น มีเพิ่มขึ้น และมีความสมบูรณ์ ซึ่งราชบัณฑิตยสถาน (2546: 204) ให้ความหมายของคำว่างอกงาม หมายถึง เจริญผลิดอกออกผล

ง. คำซ้อนที่มีความหมายตรงข้ามกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ ...เรื่องของความปลอดภัย และอาการป่วยไข้ที่หนักเบาไม่เหมือนกัน ”

(บทเรียนของฝูงสัตว์: 21)

“ มีปลาจะผลุบโผล่บางตัวก็ว่ายน้ำอยู่ในห้วงน้ำ ”

(แมวน้อยตกปลา: 11)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำคำที่มีความหมายตรงข้ามกันทั้งสองคำมาเข้าคู่กันเพื่อให้ได้คำใหม่ แต่ยังมีเค้าความหมายเดิมอยู่ ตัวอย่างเช่น ผลุบโผล่

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 728) ให้ความหมายของคำว่า ผลุบ หมายถึง อาการที่ต่ำลง มุดลง

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 745) ให้ความหมายของคำว่า โผล่ หมายถึง ผุดขึ้น สูงขึ้น ยื่นออกมา ยื่นให้ปรากฏ

คำว่า ฝลูป และ โพล่ เป็นคำที่มีความหมายตรงข้ามกันนำมาเข้าคู่กันเป็นคำเดียวกัน ซึ่งราชบัณฑิตยสถาน (2546: 728) ให้ความหมายของคำว่า หมายถึง อาการที่ฝลูปลงแล้ว ผุดขึ้น ทำบ้างไม่ทำบ้าง ไม่สม่ำเสมอ

1.2.2 คำซ้อนเพื่อเสียง คือคำซ้อนชนิดนี้มุ่งที่เสียงยิ่งกว่าความหมาย คือคำที่นำมาซ้อนกันนั้นไม่จำเป็นต้องมีความหมายใกล้เคียงกัน แต่เสียงจะต้องไปด้วยกันได้ ดังนั้นคำซ้อนเพื่อเสียง บางคำจึงสร้างขึ้นจากคำที่ไม่มีมีความหมายหรือไม่มีที่ใช้ทั้งคำต้นและคำท้าย บางคำมีความหมายเฉพาะคำต้น บางคำมีความหมายเฉพาะคำท้าย บางคำมีความหมายทั้งคำต้นและคำท้าย ซึ่งมีลักษณะดังนี้

ก. คำซ้อนที่สร้างขึ้นจากคำที่มีความหมายเฉพาะคำต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ บางตัวว่ายป่วนเปียนอยู่ใกล้ๆ ” (แมวน้อยคกปลา: 11)

“ เจ้าเขียดขาขาวตาโปนใสกระโดดหยิ่งเหยง...” (แมวน้อยคกปลา: 16)

“...และก็ไม่ค่อยคล่องแคล่ว...” (บ้านของสีนวล: 20)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำคำ 2 คำที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงเดียวกันมาเข้าคู่กัน และเป็นคำที่มีความหมายเฉพาะคำต้นหรือคำแรก มาเข้าคู่กับคำหลังที่ไม่มีมีความหมายทำให้ได้คำใหม่มีความหมาย ตัวอย่างเช่น คล่องแคล่ว

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 226) ให้ความหมายของคำว่า คล่อง หมายถึง สะดวก ว่องไว ไม่ฝืด ไม่ติดขัด ส่วนคำว่า แคล่ว เป็นคำที่ไม่มีมีความหมาย

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 267) ให้ความหมายของคล่องแคล่ว หมายถึง ว่องไว สามารถทำได้รวดเร็วเพราะเชี่ยวชาญ

คำว่า คล่อง กับ แคล่ว เป็นคำมีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกันคือ คล จึงเป็นคำพ้องเสียง ซึ่งเป็นคำพ้องเสียงที่สร้างขึ้นจากคำต้นที่มีความหมาย และคำหลังที่เป็นคำไม่มีมีความหมาย เมื่อนำมาเข้าคู่กันทำให้ได้คำใหม่เกิดขึ้น

ข. คำซ้อนที่สร้างขึ้นจากคำที่มีความหมายเฉพาะคำท้าย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ สัตว์ทั้งหลายต่างตะเกียกตะกายเอาตัวรอด ” (บทเรียนของฝูงสัตว์: 23)

“ ขณะที่โหน่งวิ่งลงทางลาดชันด้วยความเพลิดเพลิน ” (ช่วยหนูด้วย: 13)

“บรรดาดวงดาวต่าง ๆ ช่วยกันส่องแสงระยิบระยับประดับบนท้องฟ้า”

(หมินน้อยกลับใจ: 1)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำคำ 2 คำที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงเดียวกันมาเข้าคู่กัน และเป็นการสร้างคำจากคำต้นที่ไม่มีความหมาย มาเข้าคู่กับคำหลังที่มีความหมายทำให้ได้คำใหม่มีความหมายที่มีหมายหมายเดิม ตัวอย่างเช่น ระยิบระยับ

คำว่า ระยิบ เป็นคำที่ไม่มีความหมาย

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 935) ให้ความหมายของคำว่า ระยิบ หมายถึง แพรวพราว วัวยาว

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 935) ให้ความหมายของคำว่า ระยิบระยับ หมายถึง ระยิบ คำว่า ระยิบ กับ ระยิบ เป็นคำที่พยางค์แรกใช้เหมือนกัน คือ ระ และพยางค์ท้ายใช้ ย เหมือนกัน ทำให้มีเสียงสอดคล้องกันเป็นคำพ้องเสียงซึ่งสร้างจากคำต้นที่ไม่มีความหมายและคำท้ายเป็นคำที่มีความหมาย

จากการศึกษาเรื่องคำซ้อนพบว่า คำซ้อนที่ผู้เขียนใช้ส่วนใหญ่เป็นคำซ้อนเพื่อความหมายที่มีความหมายทำนองเดียวกันมากที่สุด เพื่อให้เห็นลักษณะอาการของสิ่งที่กล่าวถึงได้ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น

1.3 คำซ้ำ

สนอง ศิริกุลวัฒนา (2546: 104) กล่าวถึงคำซ้ำไว้ว่า คำคำเดียวกันที่นำมากล่าว 2 ครั้ง เพื่อให้มีความหมายเน้นหนักขึ้น หรือเพื่อให้มีความหมายต่างจากคำเดียว วิธีสร้างคำซ้ำก็เหมือนกับการสร้าง คำซ้อนแต่ใช้คำเดียวมาซ้อนกัน โดยมีเครื่องหมายไม่ยวมกำกับ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1.3.1 คำซ้ำที่ซ้ำคำนาม แสดงพหูพจน์ บอกว่านามนั้นมีจำนวนมากกว่าหนึ่ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แต่เพื่อน ๆ กลับบอกว่าน้ำตาลเสียงไม่ดี” (ดอกไม้ของขวัญ: 2)

“สินวลมีพ่อแม่ พี่ ๆ น้อง ๆ หลายตัว” (บ้านของสินวล: 19)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการซ้ำคำนาม ที่แสดงจำนวนมากกว่าหนึ่ง เช่น “แต่เพื่อน ๆ กลับบอกว่าน้ำตาลเลียงไม่ดี” เป็นการซ้ำคำนามว่า เพื่อน แสดงให้เห็นว่าเพื่อนที่กล่าวถึงมีมากกว่าหนึ่งคน หรือ พี่ ๆ น้อง ๆ เมื่อซ้ำแล้วหมายถึงมีพี่มากกว่าหนึ่งคน และมีน้องมากกว่าหนึ่งคน

1.3.2 คำซ้ำที่ซ้ำคำขยายนาม แสดงพหูพจน์ หรือเน้นลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ปากเล็ก ๆ ที่ดูไม่มีพิษสงของงู” (เจ้ากบปากกว้าง: 8)

“พวกเราก็เห็นถุงทองจิว ๆ มากมาย” (ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 1)

“เขาปีนบันไดเตี้ย ๆ ขึ้นไปปลิดผลส้ม” (ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 5)

“กำลังตัดดอกไม้เป็นช่อยาว ๆ ใส่ลงในกระจาด...” (ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 7)

“ต้นไม้เล็ก ๆ ที่ซ่อนตัวอยู่ในถุงทองก็เริ่มงอก”
(ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 11)

“...ที่ชอบมาก ๆ คือแอบขโมยไปชนกกิน” (บ้านของสีนวล: 20)

“เมืองช่างใหญ่โตเสียจริง ๆ” (หมिन้อยเข้าเมือง: 19)

“ดวงอาทิตย์ค่อย ๆ ลอยขึ้นจากขอบฟ้า” (ดอกบัวไม่ยอมบาน: 1)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการซ้ำคำขยายของคำนาม ตัวอย่างเช่น “ปากเล็ก ๆ ที่ดูไม่มีพิษสงของงู” คำว่า เล็ก เป็นคำขยายของคำว่า ปาก ซึ่งเป็นคำนาม และเป็นการเน้นลักษณะของปากว่ามีขนาดเล็กมาก

1.3.3 คำซ้ำที่ซ้ำคำขยาย นามหรือสรรพนาม แสดงความไม่เจาะจง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“มีพงอ้อ กอไผ่ และต้นไม้ใหญ่ ๆ อยู่ตามขอบหนอง” (แมวน้อยตกปลา: 11)

“...ใช้ชีวิตเรียบง่าย ๆ อยู่ในป่า” (บ้านของสีนวล: 19)

“หน้าตาของสีนวลดูประหลาดชนิด ๆ” (บ้านของสีนวล: 19)

“สีนวลเรื่องซ้ำ คล้าย ๆ กับหมีโคล่า” (บ้านของสีนวล: 20)

“จะงอยสี่เหลี่ยมซิด ๆ แหลม ๆ” (เจ้ากบปากกว้าง: 5)

“จากบรรดาสัตว์ประเภทอื่น ๆ” (บทเรียนของฝูงสัตว์: 17)

“ลุงจ่าอ่าร้อง เด็ก ๆ เขากลัว” (ฟ้าจ่าอ่าร้อง: 17)

“โหน่งก็วาดอะไรต่าง ๆ” (ช่วยหนูด้วย: 1)

“มีดินหม่อนขึ้นอยู่เป็นแถว ๆ” (ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 17)

- “ ไบหม่อนงาม ๆ เรียงลงในกระบะ ” (ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 3)
- “ ...เมื่อดฝนน้ำปลาน ๆ เม็ด...” (ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 17)
- “ รากสีขาว ๆ ยื่นยาวออก ยาวออก...” (ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 11)
- “ ...ให้ความอบอุ่นแก่สัตว์ป่าต่าง ๆ ” (หมิน้อยเข้าเมือง: 22)
- “ คุณตาและคนอื่น ๆ มองไปที่สระน้ำและบริเวณรอบ ๆ ก็ไม่พบ ” (หนูนากับยักษ์ใหญ่: 16)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการซ้ำคำขยายของคำนาม ตัวอย่างเช่น “ ...ให้ความอบอุ่นแก่สัตว์ป่าต่าง ๆ ” คำว่า ต่าง ๆ เป็นคำซ้ำที่ขยายคำนามคือคำว่า สัตว์ป่า และเป็นการแสดงความไม่เจาะจงว่าสัตว์ป่าที่กล่าวถึงมีสัตว์อะไรบ้าง

1.3.4 คำซ้ำที่ซ้ำคำบุรพบท หรือคำขยาย ใช้ขยายกริยาบอกความเน้นเมื่อเป็นคำสั่งตั้งตัวอย่างต่อไปนี้

- “ แมวน้อยนั่งตกลาอยู่ใกล้ ๆ กัน ” (แมวน้อยตกลา: 11)
- “ นกปรอดทองรีบบินเข้ามาดูใกล้ ๆ...” (ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 13)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการซ้ำคำบุรพบท คือคำว่า ใกล้ที่ขยายคำกริยาในประโยคเป็นการเน้นให้เห็นลักษณะว่าอยู่ใกล้กันมาก

1.3.5 คำซ้ำที่ซ้ำคำนาม คำกริยา หรือคำขยาย ความหมายจะต่างออกไปไม่เนื่องจากความหมายเดิม ใช้เป็นคำขยาย ตั้งตัวอย่างต่อไปนี้

- “ พร้อมกับทำเสียงดังหึ่ง ๆ เพื่อให้ดอกบัวบาน ” (ดอกบัวไม่ยอมบาน: 5)

จากตัวอย่างเป็นคำซ้ำที่ซ้ำคำขยาย คือคำว่า หึ่ง ซึ่งเป็นคำขยายของคำว่า ดัง ซึ่งความหมายของคำว่า หึ่ง หมายถึง มีกลิ่นเหม็นมาก แต่เมื่อเป็นคำซ้ำราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1296) ให้ความหมายของคำว่า หึ่ง ๆ หมายถึงเสียงหึ่งหรือแมลงภูบิน ซึ่งมีความหมายต่างไปจากความหมายเดิม

จากการศึกษาเรื่องคำซ้ำพบว่า คำซ้ำที่ผู้เขียนใช้ส่วนใหญ่เป็นคำซ้ำที่ซ้ำคำขยาย นาม และแสดงความไม่เจาะจง เพราะคำซ้ำที่ใช้ในประโยคนำไปกรอกล่าวเสริมเรื่องที่ต้องการเน้นหรือขยายให้มองเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้นกว่าการใช้คำคำเดียวในประโยค

1.4 การใช้คำทักทาย

นววรรณ พันธุมเมธา (2527: 227) กล่าวถึงการใช้คำในการทักทายไว้ว่า ในการใช้ภาษาพูดมักใช้คำทักทาย เช่น สวัสดี เป็นไง เฮ้ย ว่าไง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ นกปรอดทองชอบร้องเพลง วันนี้นกปรอดทองมาที่ไร่ทานตะวันตั้งแต่เช้า สวัสดีจะ นกปรอดทองร้องทักทายมาแต่ไกล ” (ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 3)

จากการศึกษาเรื่องคำทักทายพบว่า คำทักทายจะแทรกอยู่เพราะบทสนทนาของตัวละคร ตัวละครที่ต้องการสนทนากับตัวละครตัวอื่นจะกล่าวคำทักทายก่อน อีกประการหนึ่งที่พบในบทสนทนา ส่วนใหญ่จะไม่ได้เริ่มต้นด้วยการทักทายแต่เป็นการพูดคุยเรื่องที่ต้องการสื่อสารในทันที ตัวอย่างเช่น

หญิงสาวชาวบ้านใส่เสื้อสีดำ กำลังเลือกเก็บใบหม่อน เอาไปเลี้ยงไหม...

“ มีใครทำถุงทองหล่นหายบ้างหรือเปล่าจ๊ะ ” นกปรอดทองร้องถาม

หญิงสาวคนใส่เสื้อสีแดงปฏิเสธว่า “ ไม่ใช่ของพวกเราหรอกจ๊ะ ”

จะเห็นได้ว่านกปรอดทองไม่ได้กล่าวทักทายชาวสวน แต่เริ่มต้นด้วยการสนทนาที่เป็นด้วยคำถามในเรื่องที่ตนต้องการทราบเท่านั้น

1.5 การใช้คำเสริม

นววรรณ พันธุมเมธา (2527: 228) กล่าวถึงการใช้คำเสริมไว้ว่า คำที่เสริมเข้าไปในประโยคเพื่อเจตนาของผู้ส่งสารที่ต้องการบอกเล่า สั่ง ขอร้อง ถาม หรือบอกสถานภาพของผู้พูดกับผู้ฟังว่าเสมอกัน หรือต่างกัน บอกความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังว่าสนิทสนมกันหรือไม่ คำที่ปรากฏได้แก่ นะ นา น้า มั่ง ละ นะสิ ละสิ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ไม่ใช่พวกเราหรอกจ๊ะ ” (ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 6)

“ฉันเป็นต้นไม้แล้ว ” (ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 14)

“แม่จะไม่บังคับลูกอีกต่อไปแล้วนะ ” (ดอกทานตะวันกับถุงทอง: 23)

“สวนสัตว์อย่างไรล่ะ ” (หมิน้อยเข้าเมือง: 22)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้ส่งสารใช้คำเสริมท้ายประโยค เพื่อต้องการบอกเล่าเรื่องราวกับคู่สนทนา

“ไปที่บึงใหญ่กันเถอะ ”

(ดอกบัวไม่ยอมบาน: 5)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้ส่งสารใช้คำเสริมเพื่อต้องการขอร้องให้ผู้ฟังกระทำตามคำขอของตนเอง

“...ถามว่าฟ้าจ๋า ร้องให้ทำอะไร ”

(ฟ้าจ๋าอย่าร้อง: 20)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้ส่งสารใช้คำเสริมเพื่อต้องการขอร้องให้ผู้ฟังตอบคำถาม

“ เธอต้องพยายามทำให้มันออกดอกให้ได้นะ ”

(ดอกไม้ของขวัญ: 3)

“ เก่งจริงเธอจับมันให้ได้ซิ ”

(แมวน้อยตกปลา: 23)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้ส่งสารใช้คำเสริมเพื่อต้องการสั่งให้ผู้ฟังทำตามความต้องการของตนเอง

“ เธอไปเพียงผู้เดียวเถิด ”

(หมिन้อยเข้าเมือง: 18)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้ส่งสารใช้คำเสริมเพื่อต้องการขอร้องให้ผู้ฟังปฏิบัติตามคำขอร้อง

จากการศึกษาเรื่องการใช้คำเสริมพบว่า คำเสริมที่ผู้เขียนใช้ส่วนใหญ่เป็นคำที่อยู่ท้ายประโยค เพื่อแสดงความสนิทสนม และความเป็นกันเองระหว่างผู้สนทนา

1.6 การใช้คำร้อง

คำร้องเป็นการเปล่งเสียงแสดงอารมณ์ ความรู้สึก คำลักษณะนี้ใช้ตามลำพังได้ (สิริวรรณ นันทจินฑุล, 2540 อ้างถึง นววรรณ พันธเมธา, 2527) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ ชะช้า...เจ้าลิงแก่เจ้าลืมหูลิงของสิงโตแล้วหรือไง ”

(บทเรียนของฝูงสัตว์: 2)

“ ชะช้า ” เป็นคำร้องแสดงความไม่พอใจของผู้พูด

“ ฮะ ฮะ ฮะ สนุกจริง ๆ ”

(เจ้ากบปากกว้าง: 2)

“ ฮะ ฮะ ฮะ ” เป็นคำร้องที่แสดงความรู้สึกสนุกสนาน มีความสุขของผู้พูด

“โอ ช่างสวยงามอะไรเช่นนั้น ” มั่นอุทาน (เจ้ากบปากกว้าง: 3)

“โอ ” เป็นคำร้องแสดงอาการอุทานจากความแปลกใจ ตื่นตาตื่นใจจากสิ่งที่พบเห็น

“...ดวงนี้ก็สวย โอ๊ะ ดวงนี้ก็ยิ่งสวย...” (หมिन้อยกลับใจ: 8)

“โอ๊ะ ” เป็นคำร้องแสดงความรู้สึกตื่นเต้นของผู้พูดเมื่อเห็นดวงดาวบนท้องฟ้า

“ใช่แล้ว เจ้าหมिन้อย ดวงดาวมีประโยชน์...” (หมिन้อยกลับใจ: 10)

“ใช่แล้ว ” เป็นคำร้องที่แสดงความเห็นด้วย หรือความรู้สึกพอใจของผู้พูดจากเรื่องที่สนทนากัน

จากการศึกษาเรื่องการใช้คำร้องพบว่า คำร้องที่ผู้เขียนใช้เป็นคำที่แสดงความรู้สึกของผู้พูด ทำให้เห็นลักษณะอาการของตัวละครว่ามีความดีใจ ตื่นเต้น สนุกสนาน ความไม่พอใจ ฯลฯ ซึ่งผู้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.7 การใช้คำเรียก

คำเรียกคือ คำที่ผู้พูดใช้เรียกผู้อื่น เป็นคำที่มีลักษณะพิเศษ คือไม่ต้องประกอบคำอื่นให้เป็นประโยคใช้ลำพังก็ได้ (สิริวรรณ นันทจินทุล, 2540 อ้างถึง นววรรณ พันธเมธา, 2527) ซึ่งผู้เรียกอาจใช้คำแสดงสถานภาพ ชื่อเล่น สมญา คำสรรพนาม คำแสดงเครือญาติ มีลักษณะดังนี้

1.7.1 การใช้คำเรียกโดยใช้ชื่อเล่น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“น้ำตาล ฉันขอมอบต้นไม้ให้เธอต้นหนึ่ง ” (ดอกไม้ของขวัญ: 3)

“ ยอดกินข้าว ” (สัตว์ประหลาดกับแม่: 11)

จากตัวอย่างผู้พูดใช้เรียกผู้ฟัง โดยใช้ชื่อเล่น คือ น้ำตาล และยอด แสดงเห็นถึงความสนิทสนมคุ้นเคยระหว่างผู้พูด และผู้ฟัง

1.7.2 การใช้คำเรียกโดยใช้คำสรรพนาม

“ เธอเป็นดอกไม้ที่สวยงามที่สุด ” (ดอกไม้ไม่ยอมบาน: 2)

“...มีท่านอยากรู้ไหมล่ะ ” (นกกระยางขาว: 23)

“ คุณตาสั่งให้ผู้หญิงและเด็กถอยออกห่าง ๆ ” (หนูนากับยักษ์ใหญ่: 14)

“ เจ้ากินอะไรเป็นอาหารหรือ ” (เจ้ากบปากกว้าง: 4)

“ ไข่ลิงไม่ยุติธรรม ไข่ลิงญาติินิยม... ” (บทเรียนของฝูงสัตว์: 17)

จากตัวอย่างผู้พูดใช้เรียกผู้ฟัง โดยใช้คำสรรพนาม คุณ ท่าน แทนชื่อของผู้ฟังแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ทั้งสองฝ่ายมีความสนิทสนมกันและเป็นคำเรียกให้เกียรติผู้ฟัง ส่วนคำเรียกที่ใช้คำว่า เธอ เจ้า เป็นคำเรียกที่ผู้พูดแสดงความสุภาพกับผู้ฟังที่รู้จักกัน ส่วน ไข่ เป็นคำไม่สุภาพที่ผู้พูดแสดงความไม่พอใจเมื่อพูดกับผู้ฟัง

1.7.3 การใช้คำเรียกโดยใช้คำแสดงเครือญาติ

“ หนูได้ปลาสองตัวแล้วลูงแมว ” (แมวน้อยตกปลา: 16)

“ แม่จ๋า แม่ ผมแปลงเป็นแมว แมวกินปลา ” (สัตว์ประหลาดกับแม่: 11)

จากตัวอย่างผู้พูดใช้เรียกผู้ฟัง โดยใช้คำแสดงเครือญาติ คือ ลูง และ แม่ ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังว่าเกี่ยวข้องกันอย่างไร

จากการศึกษาเรื่องการใช้คำเรียกพบว่า คำเรียกที่ผู้เขียนใช้เป็นคำที่ตัวละครใช้เรียกผู้ที่มีความสนิทสนมคุ้นเคยกัน ทำให้ทราบสถานภาพระหว่างผู้เรียก และผู้ที่ถูกเรียกว่ามีความสัมพันธ์กันในลักษณะใด

2. การใช้ประโยคตามเจตนาผู้ส่งสาร

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้ประโยคในนิทานสำหรับเด็กดังนี้

นววรรณ พันธุเมธา (2527: 193) ได้กล่าวถึงการเปล่งวาจาที่ต้องการให้ผู้ฟังได้ทราบความคิดความรู้สึกของตน หรือต้องการให้ผู้ฟังบอกเล่าสิ่งที่ผู้ฟังทราบแก่ผู้พูด หรือต้องการให้ผู้ฟังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจแบ่งประโยคตามเจตนาของผู้ใช้ประโยคได้เป็น 3 ประเภทดังนี้

2.1 ประโยคแจ้งให้ทราบ ประกอบด้วย

2.1.1 ประโยคบอกเล่าแบ่งตามความหมายได้เป็นประโยคบอกเล่ามีเนื้อความรับรองและประโยคบอกเล่ามีเนื้อความปฏิเสธ หรือผู้ฟังยังไม่รู้มาก่อนไม่ว่าเนื้อความจะรับรองหรือปฏิเสธ อาจจะเป็นเชิงแนะนำ ขอความเห็น และอาจเป็นการกล่าวแย้งความคิดความเชื่อของผู้ฟัง มีรายละเอียดดังนี้

ก. ประโยคบอกเล่ามีเนื้อความรับรอง คือรับรองข้อความที่กำลังกล่าวอยู่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ฉันจะเอาดวงดาวไปไว้ดูเล่นในห้องนอนของฉัน ” (หมิน้อยกลับใจ: 8)

“หนูได้ปลาสองตัวแล้ว ลุงแมว ” (แมวน้อยตกปลา: 11)

“น้ำตาลฉันขอมอบต้นไม้ให้เธอต้นหนึ่ง ” (ดอกไม้ของขวัญ: 2)

“...ฉันจะจดจำไว้ไม่มีวันลืม ” (หมิน้อยกลับใจ: 12)

ประโยคข้างต้นเป็นการบอกเล่าของผู้พูดว่าถึงสิ่งที่ตนจะกระทำ หรือ ทำไปแล้วเพื่อให้ผู้ฟังรับทราบ

ข. ประโยคบอกเล่ามีเนื้อความปฏิเสธ หรือเป็นกล่าวแย้งความคิดความเชื่อของผู้ฟัง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...ไม่ใช่ฉันหรือ...” (ฟ้าจ๋าอย่าร้อง: 15)

“...อยู่ที่องฟ้ามานาน ไม่เคยพบ ” (ลูกโป่งสวรรค์: 5)

ประโยคนี้ผู้พูดต้องการบอกเล่าโดยมีเนื้อความปฏิเสธถึงสิ่งที่ตนไม่ได้กระทำ และสิ่งที่ตนเองไม่รู้ ซึ่งมีคำว่า ไม่ อยู่ในประโยค

ค. ประโยคบอกเล่ามีเนื้อความยังไม่รู้มาก่อนไม่ว่าเนื้อความจะรับรองหรือปฏิเสธ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“นั่นไงละ สัตว์ประหลาดมันอยู่ในถ้ำ...” (นกกระยางขาว: 24)

ประโยคนี้ผู้พูดต้องการบอกเล่าโดยที่ผู้ฟังเองยังไม่รู้ว่าสิ่งนั้นใช่หรือไม่ใช่เพราะเป็นการบอกเล่าของผู้พูด ซึ่งมีคำว่า ละ อยู่ในประโยค

ง. ประโยคบอกเล่ามีเนื้อความเชิงขอความเห็นจากผู้ฟัง ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี่

“...ดวงนั้นก็ยิ่งสวยกว่าดวงนี้อีกนะ” (หมินน้อยกลับใจ: 8)

ประโยคนี้ผู้พูดบอกเล่าแบบมีเนื้อความขอความเห็นว่ามีความเห็นเหมือนคนหรือไม่ ซึ่งมี
คำว่า นะ อยู่ท้ายประโยค

จ. ประโยคบอกเล่ามีเนื้อความเชิงแนะนำ ให้ผู้ฟังกระทำ ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี่

“ในเมืองอย่างนี้ ไม่มีสิ่งที่เธอหาหรรอก งานสีจะต้องหาก่อน”
(หมินน้อยกลับใจ: 19)

“ขยาขกลีบบานเสียวซีจะสีเสื้อและแมลงภูจะได้บินมาช่วยผสมเกสร”
(ดอกบัวไม่ยอมบาน: 2)

ประโยคข้างต้นผู้พูดบอกเล่าแบบมีเนื้อความเชิงแนะนำ ให้ผู้ฟังกระทำตามความคิดเห็น
ของตนเอง ซึ่งมีคำว่า สิ ในประโยค

2.1.2 ประโยคอธิบาย ใช้อธิบายความจริงให้ผู้ฟังเข้าใจ บางครั้งเมื่อมีการ
กล่าวหาหรือตำหนิก็ต้องมีการอธิบายให้เหตุผล ดังตัวอย่างต่อไปนี่

“หนูนาร้องไห้และบอกแม่ว่าเห็นยักษ์อยู่ในสระน้ำจริง ๆ”
(หนูนากับยักษ์ใหญ่: 17)

“ไม่ต้องกลัว ฉันเป็นสัตว์แพทย์นะ” (หมินน้อยเข้าเมือง: 22)

จากประโยคข้างต้นผู้พูดได้อธิบายความจริงให้ผู้ฟังได้รับทราบ เพื่อต้องการให้ผู้ฟังเชื่อใน
สิ่งที่ตนพูด

จากการศึกษาเรื่องการใช้ประโยคแจ้งให้ทราบพบว่า ส่วนใหญ่ผู้เขียนใช้ประโยคแจ้งให้
ทราบแบบประโยคบอกเล่าเพื่อบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้ฟังรับทราบตามเจตนาของตนเอง

2.2 ประโยคถามให้ตอบ คือ ประโยคที่มีปฤจฉาสรรพนาม หรือปฤจฉาคุณศัพท์ ประกอบ ซึ่งเป็นคำแสดงคำถาม ซึ่งอาจจะอยู่ต้นประโยค หรือท้ายประโยคก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.2.1 ประโยคถามเพื่อความ ใช้ถามเรื่องราวบางประการจากผู้ฟัง จะมีคำไม่ชี้เฉพาะ ได้แก่คำว่า ใคร อะไร ไหน เท่าไร ทำไม เหตุใด เมื่อไร อยู่ในตำแหน่งคำหรือกลุ่มคำที่ถามถึง มีรายละเอียดต่อไปนี้

ก. ประโยคถามเพื่อความ ใช้ถามเรื่องราวบางประการจากผู้ฟัง โดยใช้คำว่า ใคร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ ถูทงของใครก็ไมรู้ ” (ดอกทานตะวันกับถูทง: 2)

จากตัวอย่างเป็นการถามเรื่องราวจากผู้ฟังโดยใช้คำว่า ใคร เพื่อต้องการคำตอบเป็นบุคคล

ข. ประโยคถามเพื่อความ ใช้ถามเรื่องราวบางประการจากผู้ฟัง โดยใช้คำว่า อะไร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ เธอร้องไห้เศร้าโศกเพราะอะไรหรือ ” (หมิน้อยกลับใจ: 9)

“ หน้าผมเหมือนอะไร ” (สัตว์ประหลาดกับแม่: 13)

“ เธอชื่ออะไร ” (เจ้ากบปากกว้าง: 4)

ตัวอย่างเป็นการถามเรื่องราวจากผู้ฟังเพื่อต้องการคำตอบที่ไม่เจาะจง โดยใช้คำว่าอะไร แต่ต้องการคำตอบเกี่ยวเนื่องกับคำถาม

ค. ประโยคถามเพื่อความ ใช้ถามเรื่องราวบางประการจากผู้ฟัง โดยใช้คำว่า ทำไม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ พี่จ๋า ร้องไห้ทำไม ” (พี่จ๋าอย่าร้อง: 20)

“ ทำไมเจ้าถึงไม่มีปีกละ ” (นกกระยางขาว: 22)

ตัวอย่างเป็นการถามเรื่องราวจากผู้ฟังเพื่อต้องการคำตอบที่เป็นเหตุเป็นผลจากผู้ฟัง ซึ่งใช้คำว่า ทำไม

ง. ประโยคถามเนื้อความใช้ถามเรื่องราวบางประการจากผู้ฟัง โดยใช้คำว่า ไหน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เราอยู่ที่ไหน ” (หมิน้อยเข้าเมือง: 22)

ตัวอย่างเป็นการถามเรื่องราวจากผู้ฟังเพื่อต้องการคำตอบที่เป็นสถานที่ ที่ผู้ฟังต้องการทราบ ซึ่งใช้คำว่า ไหน

2.2.2 ประโยคถามให้ตอบรับหรือปฏิเสธจะมีคำบอกการถาม หรือ กับ ไหม อยู่ท้ายประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เจ้าไก่ผู้นำสงสาร เจ้าผู้มีปากอันเล็กแหลม นำเกลียด เจ้าจะกินอาหารได้อิมหรือ ” (เจ้ากบปากกว้าง: 6)

จากตัวอย่างผู้ส่งสารต้องการคำตอบของไก่อึงการกินอาหารของไก่อ่ากินอาหารอิมหรือไม่ ซึ่งต้องการให้ตอบรับหรือปฏิเสธโดยใช้คำถามว่า หรือ

“กระยางขาวรู้สึกแปลกใจ ที่มองไม่เห็นปีกที่ลำตัวของงูมันจึงร้องถามไปอีก เจ้าบินได้ไหม ” (นกกระยางขาว: 22)

จากตัวอย่างผู้ส่งสารต้องการคำตอบจากงูว่าบินได้ซึ่งเป็นการตอบรับหรือไม่ได้ซึ่งเป็นการปฏิเสธ

“ผมจะแปลงตัวเป็นสัตว์ประหลาดที่น่าเกลียดน่ากลัวที่สุด แม่จะกลัวไหม ” (สัตว์ประหลาดกับแม่: 14)

จากตัวอย่างผู้ส่งสารต้องการคำตอบจากแม่ว่าจะกลัวซึ่งเป็นการตอบรับหรือไม่กลัวสัตว์ประหลาด ซึ่งเป็นการปฏิเสธ

“ชะช้า...เจ้าลิงแก่ เจ้าลืมคำสั่งสิงโตแล้วหรือไง ”

(บทเรียนของฝูงสัตว์: 22)

จากตัวอย่างผู้ส่งสารต้องการคำตอบจากลิงว่าลืมคำสั่งของสิงโตแล้วซึ่งเป็นการตอบรับหรือยังไม่ลืมซึ่งเป็นการตอบปฏิเสธ

...พบกบบริมบึงผมและถามว่า “ กบเจ้าเธอใช่ไหม ที่ร้อง กรีน กรีน ”

(ฟ้าเจ้าอย่าร้อง: 15)

จากตัวอย่างผู้ส่งสารต้องการคำตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ที่มีเสียงร้อง กรีน กรีน ซึ่งต้องการให้ตอบรับหรือปฏิเสธ

...ดอกทานตะวันกำลังบานเต็มไร่ นกปรอดทองบินลงมาเกาะกิ่งไม้ใกล้
กับทานตะวันสามดอกที่ริมรั้ว “ มีข่าวว่ารูปร่างไหม เชนี่ ”

(ดอกทานตะวันกับนกทอง : 1)

จากตัวอย่างผู้ส่งสารต้องการคำตอบถึงข่าววันนี้ว่ามีซึ่งเป็นการตอบรับหรือไม่ซึ่งเป็นการปฏิเสธ

จากการศึกษาเรื่องการใช้ประโยคถามให้ตอบพบว่า ส่วนใหญ่ผู้เขียนใช้ประโยคถามให้ตอบแบบถามเพื่อความเพื่อถามเรื่องราวและต้องการคำตอบจากผู้ฟัง

2.3 ประโยคบอกให้ทำ คือ ประโยคที่ผู้ต้องการให้ผู้ฟังทำตามความประสงค์ของผู้พูดมีดังนี้

2.3.1 ประโยคสั่ง ใช้บังคับให้ผู้ฟังทำตาม ประธานของประโยคจะเป็นคำบอก
บุรุษ ที่ 2 มักมี คำ ซิ นะ อยู่ท้ายประโยค และในประโยคที่มีลักษณะเป็นทางการอาจมีคำว่า จง
อยู่หน้าคำกริยา และถ้าประโยคสั่งมีความปฏิเสธ หรือเป็นประโยคที่ใช้ห้าม จะมีคำว่า อย่า อยู่ใน
ประโยค ถ้าไม่ใช่คำว่า อย่า ผู้พูดอาจใช้คำว่า ไม่ ก็ได้ แต่ต้องมีคำว่าต้อง ซึ่งแสดงความหมาย
บังคับอยู่หน้าคำว่า ไม่ ด้วย ถ้าใช้คำช่วยอื่นๆ ประโยคจะทำหน้าที่เป็นประโยคแจ้งให้ทราบที่มีความ
หมายปฏิเสธ มีรายละเอียดดังนี้

ก. ประโยคสั่ง ใช้บังคับให้ผู้ฟังทำตาม ประธานของประโยคจะเป็นคำ
บอกบุรุษที่ 2 มักมี คำ ซิ นะ อยู่ท้ายประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ เก่งจริงเธอจับฉันให้ได้ซิ ”

(แมวน้อยตกปลา: 12)

จากประโยคตัวอย่างเป็นการสั่งให้ผู้ฟังกระทำความเจตนาของตน โดยมีบุรุษที่ 2 คือ เธอ
ใช้เรียกผู้ฟัง และมีคำว่า ซิ อยู่ท้ายประโยค

ข. ประโยคที่มีลักษณะเป็นทางการอาจมีคำว่า จง อยู่หน้าคำกริยา
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“จงอย่าออกจากป่า ไม่ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น” (หมินน้อยเข้าเมือง: 17)

ประโยคนี้อาจมีคำว่า จง อยู่ข้างหน้าเพื่อแสดงคำสั่งที่ต้องการให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด
เพราะถือเป็นเรื่องสำคัญมาก

ค. ประโยคสั่งมีความปฏิเสธ หรือเป็นประโยคที่ใช้ห้าม จะมีคำว่า อย่า
อยู่ในประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“อย่าซื้อสินวลมาเป็นสัตว์เลี้ยงเลย” (บ้านของสินวล: 24)

“อย่าเสียเวลาหานางฟ้าอยู่เลย” (ลูกโป่งสวรรค์: 6)

“หยุดเดี๋ยวนี้” (บทเรียนของฝูงสัตว์: 18)

จากประโยคข้างต้นเป็นประโยคคำสั่งแบบปฏิเสธ ซึ่งมีคำว่า อย่า หยุด อยู่หน้าประโยค
โดยมีเจตนาห้ามผู้ฟังไม่ให้กระทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2.3.2 ประโยคขอร้อง ใช้ขอร้องให้ผู้ฟังทำตาม มีประธานของประโยคเป็นคำ
บอกบุรุษที่ 2 และมีคำลงท้าย ซิ นะ อยู่ท้ายประโยคเช่นเดียวกับประโยคสั่ง แต่ประโยคขอร้อง
มักมีคำขยายกริยาเพิ่มเข้าไปในประโยคเพื่อไม่ให้ประโยคฟังห้วนเกินไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ช่วยบอกแหล่งอาหารและที่อยู่ของท่านแก่เราบ้างสิ”

(หมินน้อยเข้าเมือง: 19)

จากประโยคนี้อาจบอกบุรุษที่ 2 คือคำว่า ท่าน ซึ่งผู้ขอร้องต้องการให้ทำตามความต้องการ
ของตน และมีคำลงท้ายด้วยคำว่า สิ ถึงแม้จะไม่ได้ใช้คำว่า ซิ แต่ก็เป็นการลงท้ายแสดงเจตนา
ขอร้องเช่นเดียวกัน

“ได้โปรดเถิดหมินน้อยจ๋า ฉันเป็นดวงดาวฉันชอบอยู่บนท้องฟ้า”

(หมินน้อยกลับใจ: 9)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการขอร้องให้ผู้ฟังทำตาม ซึ่งมีคำขยายกริยา คือ โปรดเถิด ทำให้ผู้ฟัง
รู้สึกเห็นใจในคำขอร้องของผู้พูด

2.3.3 ประโยคชักชวน ใช้ชักชวนให้ผู้ฟังทำตาม มีประธานของประโยคเป็นคำบอกบุรุษที่ 1 พหูพจน์ หมายถึงทั้งผู้พูดและผู้ฟัง หรือเป็นคำบอกบุรุษที่ 2 คำบอกกาลาในประโยคชักชวนจะเป็นคำว่า นะ เอะ เอะนะ เอะนะ ถ้าประโยคชักชวนมีความหมายปฏิเสธหรือที่เรียกว่าประโยคห้าม มักใช้คำบอกกาลา นะ มีรายละเอียดดังนี้

ก. ประธานของประโยคเป็นคำบอกบุรุษที่ 1 พหูพจน์ หมายถึงทั้งผู้พูดและผู้ฟัง มีคำลงท้ายด้วย นะ เอะ เอะนะ เอะนะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...เข้าไปในเมืองกับเราเออะ ” (หมินน้อยเข้าเมือง: 18)

ประโยคนี้ผู้พูดใช้คำบอกบุรุษที่ 2 คือคำว่า เรา ซึ่งหมายถึงผู้พูดและผู้ฟัง มีจุดประสงค์เพื่อต้องการชักชวนให้ผู้ฟังทำตามเจตนาของตน และมีคำลงท้ายด้วยคำว่าเออะเพื่อย้ำเจตนาอีกครั้ง

“ไปที่บึงใหญ่กันเออะ ” นกกินปลาชักชวน (ดอกบัวไม่ยอมบาน : 5)

ประโยคนี้ผู้ฟังละประธานไว้ซึ่งเป็นที่เข้าใจว่าเป็นการชักชวนให้ผู้ฟังทำตามตนเอง และมีคำลงท้ายด้วยคำว่าเออะเพื่อย้ำเจตนาของผู้พูด

2.3.4 ประโยคเสนอแนะ ใช้แนะให้ผู้ฟังปฏิบัติ ไม่ได้บังคับหรือขอร้อง ประธานเป็นคำบอกบุรุษที่ 2 คำบอกกาลามักเป็นคำว่า ซิ ซี้ ซี้ แล้วแต่ว่าจะมีการคะยั้นคะยอข้อเสนอั้นด้วยหรือไม่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ดูลูก ๆ ของฉันซิจ๊ะ ” (ดอกบัวไม่ยอมบาน: 9)

“ลองไปถามชาวสวนส้มซิจ๊ะ” (ดอกทานตะวันกับทุ่งทอง: 4)

จากตัวอย่างประโยคทั้งสองประโยค ผู้พูดได้ละประธานซึ่งเป็นคำบอกบุรุษที่ 2 ที่เป็นคำเรียกผู้ฟัง แต่ผู้ฟังก็เข้าใจเจตนาได้ว่าผู้พูดต้องการเสนอแนะให้ผู้ฟังกระทำตามความต้องการของตนแต่ผู้ฟังจะทำตามหรือไม่ก็ได้

จากการศึกษาเรื่องการใช้ประโยคบอกให้ทำพบว่า ส่วนใหญ่ผู้เขียนใช้ประโยคบอกให้ทำแบบประโยคคำสั่ง เพื่อต้องการให้ผู้ฟังทำตามเจตนาของผู้พูด

3. การใช้ภาพพจน์

นภลัย สุวรรณธาดา (2537: 294) ได้กล่าวถึงความหมาย และภาพพจน์ไว้ว่า พจน์ที่ทำให้เกิดภาพ หมายถึง ถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพในใจ การใช้ภาพพจน์เป็นผลของการใช้คำหรือกลุ่มคำอย่างมีศิลปะ โดยกลวิธีการเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดภาพที่แจ่มชัด ซึ่งนิยมใช้มี 8 ชนิด คือ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อุนนามนัย นามนัย อธิพจน์ ปฏิพจน์ สัทพจน์ ซึ่งจากการศึกษาพบภาพพจน์ในนิทานสำหรับเด็ก ดังนี้

3.1 อุปมา (Simile)

การเปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนหรือแตกต่างกัน อุปมาเป็นสิ่งที่นำมากล่าวเปรียบเทียบ อุปไมย คือ เนื้อความที่ต้องการกล่าว มักใช้คำเชื่อมระหว่างอุปมาอุปไมย เช่น คือ เหมือน เช่น ดูจ ดัง เปรียบ ประหนึ่ง ราว เป็น อย่างกับ เสมือน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตารางการใช้อุปมา

อุปไมย	ตัวบ่งชี้อุปมา	อุปมา	ที่มา
1. ปากเล็ก ๆ ที่ดูไม่มีพิษสงของงู	เหมือน	คิมเหล็ก	เจ้ากบปากกว้าง: 8
2. กิ่งก่าหัวเขี้ยววิ่งมาทำหัวกระดก ๆ	เหมือน	คนผงกหัว	แมวน้อยดกปลา: 2

จากการศึกษาการใช้ภาพพจน์แบบอุปมาพบว่า ผู้เขียนจะใช้การเปรียบเทียบโดยใช้คำเชื่อม “เหมือน คือ” โดยผู้เขียนเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจมากขึ้น

3.2 อุปลักษณ์ (Metaphor)

เป็นการกล่าวเปรียบเทียบ โดยกล่าวเป็นนัยให้เข้าใจเอาเอง ไม่มีคำเชื่อมให้เห็นชัด อย่างอุปมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตารางการใช้อุปลักษณ์

สิ่งที่ต้องการให้ผู้อ่านเกิดภาพ	ตัวบ่งชี้ลักษณะ	สิ่งที่ทำให้เกิดภาพ	ที่มา
1. ไอ้ลิง	-	ญาตินิยม	บทเรียนของฝูงสัตว์: 17

ตัวอย่างนี้ผู้เขียนเปรียบเทียบอุปลักษณ์ถึงลักษณะการกระทำ ของลิงที่เห็นความสำคัญกับพวกพ้องของตนเองให้บริการแพข้ามฟากเฉพาะลิงด้วยกัน ว่าลิงเป็นพวกญาตินิยม ซึ่งหมายถึงรักแต่พวกพวกของตนเอง

จากการศึกษาการใช้ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์พบว่า ผู้เขียนจะใช้การเปรียบเทียบซึ่งไม่มีคำเชื่อม ซึ่งคำที่ใช้ไม่ได้กล่าวแบบตรง ๆ แต่ยังทำให้เข้าใจความหมายได้เอง

3.3 บุคลาธิษฐาน (Personification)

ภาพพจน์ที่กล่าวถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีวิญญาณ ไม่มีความคิด มากกล่าวถึงเสมือนเป็นสิ่งมีชีวิต มีวิญญาณ มีความรู้สึกนึกคิด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ตารางการใช้บุคลาธิษฐาน

สิ่งที่ต้องการให้ผู้อ่านเกิดภาพ	สิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์	ทำกริยาอย่างมนุษย์	ที่มา
1. ฟ้าตอบเด็กน้อยน้ำเสียงละห้อย อดข้าวหลายวัน	ฟ้า	ตอบน้ำเสียงละห้อย/ อดข้าว	ฟ้าเจ้าอย่าร้อง: 20
2. ดอกทานตะวันเห็นด้วย ฝนทำให้มันสดชื่น	ดอกทานตะวัน	เห็นด้วย	ดอกทานตะวัน กับดงทอง: 10
3. ต้นไม้จะตกใจ	ต้นไม้	ตกใจ	ดอกไม้ของขวัญ : 6
4. เมฆทุกก้อนต่างตอบว่าไม่เคยเห็น	เมฆ	ตอบว่าไม่เคยเห็น	ลูกโป่งสวรรค์: 4
5. ดวงจันทร์ตอบว่าอยู่ท้องฟ้ามานาน ไม่เคยพบ	ดวงจันทร์	ตอบว่าไม่เคยพบ	ลูกโป่งสวรรค์: 5
6. ดวงอาทิตย์สงสัยที่ลูกเหมียว ถามหานางฟ้า	ดวงอาทิตย์	สงสัย/ถามหา	ลูกโป่งสวรรค์: 6

จากการศึกษาการใช้ภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐานพบว่า ผู้เขียนส่วนใหญ่สร้างให้สิ่งไม่มีชีวิตทำอาการ กริยาเหมือนกับมนุษย์ซึ่งเป็นการแสดงพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคล้อยตาม และสร้างจินตนาการตามท้องเรื่อง

3.4 อธิพจน์ (Hyperbole)

การกล่าวเกินจริง อาจมากเกินจริงหรือน้อยเกินจริงก็ได้ ภาพพจน์ชนิดนี้นิยมใช้กันมากแม้ในภาษาพูด เพราะเป็นการเปรียบเทียบที่เห็นภาพได้ง่าย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ตารางการใช้ข้อธิพจน์

สิ่งที่ต้องการให้ผู้อ่านเกิดภาพ	คำแสดงอธิพจน์	ที่มา
1. น่าตื่นเต้นเหลือเกินจะมีกบตัวไหนได้พบกับ สิ่งแปลกประหลาดและ นามห้ศรรยที่สดุในโลกล	ที่สดุในโลกล	เจ้ากบปากกว้าง : 3

ตัวอย่างนี้ผู้เขียนได้เปรียบเทียบ “ สิ่งที่กบพบเห็นเป็นสิ่งแปลกประหลาดและนามห้ศรรยที่สดุในโลกล ” เป็นการกล่าวเกินจริงว่าสิ่งที่พบเห็นเป็นเรื่องที่สดุในโลกลซึ่งไม่น่าจะเป็นไปได้ ซึ่งทำให้เห็นภาพว่าสิ่งที่กบพบเห็นเป็นเรื่องแปลกใหม่ น่าตื่นเต้นมากจนไม่มีสิ่งใดเทียบเท่า

จากการศึกษาการใช้ภาพพจน์แบบอธิพจน์พบว่า ผู้เขียนไม่นิยมใช้ภาพพจน์ในลักษณะนี้ เพราะอาจจะทำให้เด็กตีความหมาย และเข้าใจยากเกินไป

3.5 สัทพจน์ (Onomatopoeia)

ภาพพจน์ที่เลียนเสียงธรรมชาติ หรือแสดงลักษณะอาการต่าง ๆ เช่น อาการของสัตว์ การใช้ภาพพจน์ประเภทนี้จะทำใหู้สึกเหมือนได้ยินเสียงของสิ่งนั้นจริง ๆ และเสียงของคำก็มีลักษณะเด่นอยู่ในตัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ตารางการใช้ศัพท์

สิ่งที่ต้องการให้ผู้อ่านเกิดภาพ	คำแสดงเสียงธรรมชาติ	เสียง	ที่มา
1. ลั่นร้องโ๊บ โ๊บ	โ๊บ โ๊บ	กบ	ฟ้าจำลอง: 15
2. เชนไซ้หมที่ร้อง ครีน ครีน	ครีน ครีน	ฟ้า	ฟ้าจำลอง: 16
3. ลั่นร้องฮูม แปรี่ แปรี่	แปรี่ แปรี่	ช้าง	ฟ้าจำลอง: 19
4. หนูนาก็ได้ยินเสียงจ่อมจากในสระ	จ่อม	น้ำ	หนูนากับยักษ์ใหญ่ : 5
5. เหล่าฝูงก็กระพือปีก...พร้อมทำเสียงดังหึ่ง ๆ	หึ่ง ๆ	ผึ้ง	ดอกบัวไม่ยอมบาน : 5

จากการศึกษาการใช้ภาพพจน์แบบศัพท์พบว่า ผู้เขียนส่วนใหญ่จะเขียนเสียงธรรมชาติที่เกิดจากเสียงร้องของสัตว์ประเภทต่าง ๆ เช่น กบร้อง โ๊บ โ๊บ และเป็นเสียงที่เกิดจากธรรมชาติทั่วไป เช่น จ่อม ซึ่งเป็นเสียงของน้ำ

จากการศึกษาการใช้ภาพพจน์พบว่าผู้เขียนใช้ภาพพจน์ 5 ชนิด คือ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อธิพจน์ ศัพท์พจน์ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดภาพในใจและเกิดความรู้สึกคล้ายคลึงตามไปกับเนื้อเรื่อง ส่วนภาพพจน์อีก 3 ชนิด คือ อนุนามนัย นามนัย ปฏิพจน์ ไม่พบจากการศึกษาซึ่งอาจเป็นเพราะภาพพจน์ทั้ง 3 ชนิด เป็นภาพพจน์ที่มีความหมายยากเกินกว่าเด็กจะเข้าใจได้

กลวิธีการแต่ง

วิริยะ สิริสิงห (2537: 75) กล่าวถึงกลวิธีการแต่งพอสรุปได้ว่า กลวิธีการเขียนที่ทำให้วรรณกรรมสำหรับเด็กมีคุณค่าผู้เขียนต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

1. โครงเรื่อง คือ แนวทางที่นักเขียนวางไว้สำหรับเป็นแนวในการเขียนเรื่องประกอบด้วย

1.1 การเปิดเรื่อง คือจุดเริ่มต้นของเรื่องซึ่งถือว่าเป็นตอนสำคัญที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามเรื่องราวต่อไป มีรูปแบบดังนี้

1.1.1 การเปิดเรื่องแบบบรรยาย คือการให้รายละเอียด สร้างความเข้าใจเพื่อนำสู่เนื้อเรื่อง เช่น การบรรยายเหตุการณ์ ตัวละคร ฉาก บรรยากาศ ซึ่งพบจากเรื่อง ช่วยหนูด้วย หนูนากับยักษ์ใหญ่ ดอกไม้ของขวัญ สัตว์ประหลาดกับแม่ ลูกโป่งสวรรค์ ฟ้าจ๋าอย่าร้อง บทเรียนของฝูงสัตว์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ดอกไม้ของขวัญ เปิดเรื่องโดยการบรรยายลักษณะนิสัยของตัวละครทำให้ผู้อ่านได้รู้จักในเบื้องต้น ก่อน ซึ่งบรรยายถึงตัวละครเอกของเรื่องคือน้ำตาลที่กำลังคิดถึงเรื่องที่เกิดขึ้นที่โรงเรียน ตอนที่น้ำตาลร้องเพลงให้เพื่อนและครูฟัง แต่ทุกคนกลับบอกว่าน้ำตาลเสียงไม่ดี ทำให้น้ำตาลนอนไม่หลับในคืนนั้น ดังคำบรรยายว่า

“น้ำตาลนอนไม่หลับ เพราะน้ำตาลคิดถึงเรื่องร้องเพลง เมื่อตอนกลางวันน้ำตาลร้องเพลงให้เพื่อน ๆ และคุณครูฟัง แต่เพื่อน ๆ กลับบอกว่าน้ำตาลเสียงไม่ดี ทั้ง ๆ ที่น้ำตาลตั้งใจร้องเพลงอย่างดีที่สุด น้ำตาลเสียใจ ทำไมนะ...น้ำตาลจึงเสียงไม่ดี” (ดอกไม้ของขวัญ: 2)

บทเรียนของฝูงสัตว์ เปิดเรื่องโดยการบรรยายบรรยากาศในป่าที่สัตว์ต่าง ๆ อาศัยอยู่ทำให้ผู้อ่านจินตนาการตามคำบรรยายและมองเห็นภาพก่อนเข้าสู่เนื้อเรื่อง ซึ่งผู้เขียนถึงบรรยากาศของป่าที่มีสายน้ำไหลผ่านซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าที่ใช้ทั้งคัมภีร์ และใช้ในการสัญจรไปมาโดยอาศัยแพรับจ้างของลิงแแก่ ดังคำบรรยายว่า

“ท่ามกลางป่าเขาที่อุดมสมบูรณ์ ยังมีบ่อน้ำกว้างใหญ่สายหนึ่งไหลผ่าน โดยลำน้ำสายนั้นแม้สัตว์ป่าทั้งหลายจะได้รับประโยชน์ด้วยการอาศัยคัมภีร์ตลอดทุกฤดูกาล แต่ลำน้ำสายเดียวกันก็เป็นอุปสรรคขวางกั้น ทำให้บรรดาสัตว์ที่มีความจำเป็นทั้งสองฟากมีโอกาสข้ามฝั่งไปมาได้ จึงจำต้องอาศัยแพรับจ้างของลิงแแก่ ซึ่งมีอยู่เพียงแพเดียวคอยช่วยบริการ...” (บทเรียนของฝูงสัตว์: 16)

ช่วยหนูด้วย เปิดเรื่องโดยการบรรยายถึงลักษณะนิสัยของตัวละครทำให้ผู้อ่านรู้จัก ตัวละครที่ผู้เขียนบรรยายคือ โหน่ง ซึ่งชอบวาดรูปทั้งคู่ตามตัวอย่าง และวาดตามความคิดของตนเอง และมีความภาคภูมิใจกับผลงานของตนเองเสมอ ดังคำบรรยายว่า

“โหน่งชอบวาดรูปมาก ทุก ๆ วันถ้ามีเวลาว่างโหน่งมักจะวาดรูปเล่นเสมอ ๆ บางครั้งก็วาดตามตัวอย่าง และบางครั้งโหน่งก็วาดตามความคิดโดยที่ไม่มีตัวอย่างให้ดู

อย่างเช่นวันนี้ โหน่งวาดรูปสัตว์ประหลาดตัวหนึ่ง ซึ่งมีแบบคูดอยู่ที่ข้างกระป๋องดินสอ หลังจากนั้น โหน่งก็วาดอะไรต่าง ๆ ลงบนกระดาษและวาดรูปของเด็กคนหนึ่ง ซึ่งโหน่งคิดในใจว่าคือตัวของตัวเอง ก่อนที่โหน่งจะเข้านอน โหน่งยังมายืนดูรูปวาดของเขา พร้อมกับยิ้มชื่นชมในผลงานของตัวเองแล้วจึงเข้านอน (ช่วยหนูด้วย: 2)

หนูนากับยักษ์ใหญ่ เปิดเรื่องโดยบรรยายถึงลักษณะนิสัยของตัวละครทำให้ผู้อ่านรู้จัก โดยแนะนำเด็กหญิงคนหนึ่งชื่อหนูนานา ที่อาศัยอยู่กับพ่อ แม่ ตา ยาย และพี่ ๆ อีกสี่คน ซึ่งหนูนานาจะเป็นคนที่ไม่ชอบสระผมเพราะพ่อ และแม่อาบน้ำสระผมให้หนูนานาแล้วฟองสบู่เข้าตา ทำให้แสบตา และไม่ยอมสระผมอีกเลย ดังคำบรรยายว่า

“หนูนานาเป็นเด็กหญิงตัวเล็ก ๆ แก้มแดงน่ารัก อยู่บ้านหลังเล็ก ๆ กับพ่อ แม่ ตา ยาย และพี่ ๆ อีกสี่คน

วันหนึ่ง พ่อ แม่อาบน้ำ และสระผมให้หนูนานา ฟองสบู่เข้าตาทำให้หนูนานาแสบตา จึงไม่ยอมให้สระผมอีก” (หนูนานากับยักษ์ใหญ่: 1)

สัตว์ประหลาดกับแม่ เปิดเรื่องบรรยายถึงลักษณะนิสัยของตัวละครเอก เกี่ยวกับอาหารที่ชอบกิน และไม่ชอบกินทำให้ผู้อ่านรู้จักก่อนเข้าสู่การดำเนินเรื่อง ตัวละครเป็นเด็กผู้ชายชื่อยอดและบรรยายถึงสิ่งที่ชอบกิน คือ ขนม โดยเฉพาะ ขนมปัง และสิ่งที่ตนเองไม่ชอบกินคือ ผัก ดังคำบรรยายว่า

ผมชื่อยอด ผมไม่ชอบกินผัก ผมชอบกินขนม โดยเฉพาะขนมปัง แม่เอาผักมาให้และพูดว่า “ยอดกินผัก” ถ้าผมไม่กินผัก แม่จะไม่ให้เล่นของเล่นที่ผมชอบ (สัตว์ประหลาดกับแม่: 9)

ลูกโป่งสวรรค์ เปิดเรื่องโดยการบรรยายเหตุการณ์ และบรรยากาศในตอนเช้า ซึ่งบรรยายเกี่ยวกับเหตุการณ์ตอนเช้าในวันหนึ่งที่มีลูกสัตว์มากมาย กำลังเดินทางไปโรงเรียน และกล่าวถึงลูกแมวตัวหนึ่งที่กำลังไปนั่งบนตะกร้าลูกโป่งสวรรค์ และตะกร้าลูกโป่งสวรรค์ก็ค่อย ๆ ลอยขึ้นไปบนท้องฟ้า ดังคำบรรยายว่า

“เช้าวันหนึ่ง ขณะที่ลูกสัตว์มากมาย กำลังเดินทางไปโรงเรียนอยู่นั้น ลูกแมวเหมียวตัวหนึ่งกลับปีนป่ายขึ้นไปนั่งบนตะกร้าลูกโป่งสวรรค์ แล้วปลดเชือกออก

ตะกร้าลูกโป่งสวรรค์ลอยสูงขึ้นจากพื้นดินอย่างช้า ๆ สู่อากาศกว้าง” (ลูกโป่งสวรรค์: 1)

ฟ้าจ่าอย่าร้อง เปิดเรื่องโดยบรรยายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวตัวละครซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องราว โดยกล่าวถึงตัวละครคือผมแกละที่กำลังเล่นอยู่ที่สวนหลังบ้าน ผมแกละได้ยินเสียง ครืน ครืน จึงนึกสงสัยว่าเป็นเสียงใคร จึงขี้น้ำก้านกล้วยออกไปดู ดังคำบรรยายว่า

“บ่ายวันหนึ่ง เด็กชายผมแกละเล่นอยู่คนเดียว ในสวนหลังบ้าน ฝนตั้งเค้ามา เสียงร้อง ครืน ครืน ผมแกละนึกกลัว แต่อยากรู้ว่า ใครทำเสียงนี้ จึงขี้น้ำก้านกล้วย แล้วออกไปดู”

(ฟ้าจ่าอย่าร้อง: 13)

1.1.2 การเปิดเรื่องด้วยการสนทนา เป็นการเปิดเรื่องที่จุดสำคัญของการดำเนินเรื่องทันที ซึ่งการสนทนายระหว่างตัวละครเป็นส่วนสร้างความสนใจให้กับผู้อ่าน ซึ่งพบจากเรื่อง หมิน้อยเข้าเมือง ดอกทานตะวันกับฉลุทอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หมิน้อยเข้าเมือง เปิดเรื่องโดยการสนทนาเรื่องราวระหว่างตัวละครในเรื่องคือพ่อแม่หมิน กับลูกหมิน ที่เตือนให้ดูแลตนเองเพราะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ และให้อยู่ในป่านี้ตลอดไป ไม่ให้ออกจากป่าโดยเด็ดขาด ดังข้อความต่อไปนี้

หมิน้อย อาศัยอยู่กับพ่อแม่หมินและแม่หมินในป่าลึก วันหนึ่ง พ่อหมินพูดกับหมิน้อยว่า “บัดนี้ ลูกเติบโตพอที่จะดูแลตัวเองได้แล้ว จงจำไว้ว่าป่าเป็นของสัตว์ป่า ป่ามีทุกอย่างสำหรับเจ้า จงอย่าออกจากป่า ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น”

(หมิน้อยเข้าเมือง: 17)

ดอกทานตะวันกับฉลุทอง เปิดเรื่องโดยการสนทนาของตัวละครเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่น่าสนใจในวันนี้ ซึ่งเป็นการสนทนายระหว่างนกปรอดทองกับดอกทานตะวัน เกี่ยวกับเรื่องของฉลุทองจิว ๆ มากมายที่หล่นเกลื่อนอยู่บนพื้นดิน ดังข้อความต่อไปนี้

นกปรอดทองชอบร้องเพลง วันนี้นกปรอดทองมาที่ไร่ทานตะวันตั้งแต่เช้า “สวัสดีจ๊ะ” นกปรอดทองร้องทักทายมาแต่ไกล

ดอกทานตะวันกำลังบานเต็มไร่ นกปรอดทองบินลงมาเกาะกิ่งไม้ใกล้กับทานตะวันสามดอกที่ริมรั้ว

“มีข่าน่ารู้บ้างไหม เช้านี้”

“มีจ้ะ” ดอกทานตะวันโน้มดอกลงมาตอบรับ “เมื่อดวงอาทิตย์ลอยขึ้น และท้องฟ้าสว่าง พวกเราก็เห็นฉลุทองจิว ๆ มากมายหล่นเกลื่อนอยู่บนพื้นดิน

(ดอกทานตะวันกับฉลุทอง: 1)

1.1.3 การเปิดเรื่องด้วยการพรรณนา คือการเปิดเรื่องด้วยการเรียบเรียง ข้อความเกี่ยวกับบุคคล สถานที่ ธรรมชาติ ตลอดจนความรู้สึกต่างๆ ของผู้เขียน ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกเช่นเดียวกันกับผู้เขียน ซึ่งพบจากเรื่อง ดอกบัวไม่ยอมบาน นกกระยางขาว หมिन้อยกลับใจ แมวน้อยตกปลา เจ้ากบปากกว้าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ดอกบัวไม่ยอมบาน เปิดเรื่องโดยพรรณนาธรรมชาติที่มีความสวยงาม ความรู้สึกสดชื่น ในเวลาเช้าที่มีดอกบัวสีชมพูที่ค่อย ๆ โผล่จากใต้น้ำท่ามกลางอากาศที่สดชื่น มีสายลมพัดมาทำให้ดอกบัวแกว่งไปมา ดอกอาทิตย์ก็ค่อย ๆ ขึ้นสู่ท้องฟ้า ท่ามกลางเมฆฝน ดังข้อความต่อไปนี้

ดอกบัวสีชมพูดอกใหม่เริ่มค่อย ๆ โผล่ขึ้นจากใต้น้ำ อากาศตอนเช้าสดชื่นยิ่งนัก ลมเย็นพัดมาเบา ๆ ดอกบัวดอกใหม่แกว่งก้านไปมาอย่างร่าเริง ขณะนั้นดวงอาทิตย์ ค่อย ๆ ลอยขึ้นจากขอบฟ้า โลกยังไม่สว่างไสวมากนัก เพราะเช้านี้มีเมฆฝนลอยเต็มอยู่บนท้องฟ้า (ดอกบัวไม่ยอมบาน: 1)

นกกระยางขาว เปิดเรื่องโดยพรรณนาถึงธรรมชาติเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิตของสัตว์ต่าง ๆ ที่เต็มไปด้วยความสุข ในฤดูร้อนที่เวียนมาถึงอีกครั้ง ซึ่งมีสัตว์ต่าง ๆ ดำผุดดำว่ายในหนองน้ำใหญ่ท่ามกลางความแห้งแล้ง หลังจากความหนาวเย็นของฤดูหนาวที่ปกคลุมเป็นเวลานานได้ผ่านไป ดังข้อความต่อไปนี้

“ ฤดูร้อนอันอบอุ่นเวียนมาถึงอีกครั้งหนึ่ง หลังจากฤดูหนาวแสนจะเยือกเย็นผ่านพ้นไป ปู ปลา กบ เขียด และมวลสัตว์น้ำ ดำผุดดำว่ายไปมาในหนองน้ำใหญ่ น้ำในหนองมีคุณค่าต่อสิ่งที่มีชีวิตในน้ำ โลกที่เต็มไปด้วยความแห้งแล้ง ได้หวนกลับมาเยือนอีกครั้ง หลังจากความหนาวเย็นครอบคลุมมาเป็นเวลานาน ” (นกกระยางขาว:21)

หมिन้อยกลับใจ เปิดเรื่องโดยการพรรณนาธรรมชาติบนท้องฟ้าในเวลากลางคืน ที่มีดวงดาวส่องแสงอยู่บนท้องฟ้ามามากมาย ที่ทำให้หมिन้อยมีความสุขในเวลานั้น ดังข้อความต่อไปนี้

ยามค่ำคืนเดือนหงาย บรรดาดวงดาวต่าง ๆ ช่วยกันส่องแสงระยิบระยับประดับบนท้องฟ้า สวยงามนัก ลมพัดพลิ้วโชยมาเรื่อยๆ ทุกสิ่งคูมีความสุข ที่ได้ประดับประดาเรียงรายตามตำแหน่งของตน ลูกหมिन้อยจี่รวดผ่านมาเห็นดวงดาวมากมาย ลูกหมิน้อยชอบใจมากและมีความสุข

(หมिन้อยกลับใจ: 7)

แมวน้อยตกปลา เปิดเรื่องโดยพรรณนาธรรมชาติของหนองน้ำกว้างใหญ่ ที่มีดอกบัวบานสะพรั่ง มีต้นไม้ต่าง ๆ มากมาย มีปลาว่ายน้ำพลุกพล่านไปมา ซึ่งมีแมวเฒ่า กับแมวน้อยกำลังตกปลาอยู่ใกล้ ๆ กันในบริเวณหนองน้ำ ดังข้อความต่อไปนี้

แมวน้อยกับแมวเฒ่า ไปตกปลาที่ริมหนอง หนองน้ำกว้างใหญ่ น้ำสีเขียวเข้มมีกอบัวออกดอกบานสะพรั่งดูงามตา มีพงอ้อ กอไผ่ และต้นไม้ใหญ่ อยู่ตามขอบหนอง มีปลาพลุกพล่าน บางตัวก็ว่ายไหวอยู่ในห้วงน้ำ

แมวน้อยและแมวเฒ่านั่งตกปลาอยู่ใกล้ ๆ กัน ปลายังไม่มากินเหยื่อ บางตัวว่ายป่วนเปื้อนอยู่ใกล้ ๆ กับพุ่มเบ็ด ผิวน้ำนิ่งใสมองลงไปเห็นสาหร่ายชูยอดอยู่ระริก (แมวน้อยตกปลา: 10)

เจ้ากบปากกว้าง เปิดเรื่องโดยการพรรณนาธรรมชาติที่สดชื่นในฤดูฝนที่เวียนมาอีกครั้ง พรรณนาถึง ลำคลองหนองบึงเต็มไปด้วยน้ำฝน ดอกบัวบานสะพรั่งเหนือผิวน้ำ สัตว์น้ำต่าง ๆ คำพูดคำว่ายในน้ำอย่างมีความสุข ซึ่งใกล้ ๆ นั้นมีกบน้อยที่พลอยตื่นตื่นกับธรรมชาติที่อยู่รอบตัวมันอย่างมีความสุข ดังข้อความต่อไปนี้

ฤดูฝนอันชุ่มฉ่ำเวียนมาถึงอีกครั้งหนึ่ง หลังจากฤดูร้อนแสนอบอ้าวผ่านพ้นไป ลำคลองหนองบึงเจิ่งนองไปด้วยน้ำที่หยดหยาดตกลงมาจากท้องฟ้า บัวสายทะเลิ่งน้ำขึ้นชูดอกอวดใบเขียวสดเหนือผิวน้ำ ปู ปลา กบ เขียด และมวลสัตว์น้ำระเรริงรื่น คำพูดคำว่ายอย่างมีความสุข

น้ำใหม่หอมเย็น และมีคุณค่าต่อสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในน้ำ โลกใหม่ที่เต็มไปด้วยความสดชื่นได้หวนกลับมาอีกครั้ง หลังจากความแห้งแล้งครอบคลุมเป็นเวลานาน

กบน้อยตัวหนึ่ง นั่งอยู่บนใบบัวที่แผ่ใบปรี่อยู่บนผิวน้ำ มันมองไปรอบ ๆ ด้วยความชื่นชม นี่คือฝนแรกของมัน เจ้ากบน้อยรู้สึกตื่นตื่นกับธรรมชาติ และทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมันมาก (เจ้ากบปากกว้าง: 2)

จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ผู้เขียนเปิดเรื่องแบบบรรยาย ซึ่งพบจากการบรรยายฉาก และตัวละคร จึงเห็นได้ว่าการแต่งนิทานผู้เขียนต้องการเปิดเรื่องแบบเรียบง่ายซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวอย่างง่าย ๆ ก่อนเข้าสู่การดำเนินเรื่อง

1.2 การดำเนินเรื่อง คือช่วงที่สืบเนื่องมาจากตอนเปิดเรื่องเป็นช่วงการทำให้ผู้อ่านได้ทราบความคลี่คลายขยายเรื่อง มีรูปแบบดังนี้

1.2.1 การดำเนินเรื่องตามปฏิทิน คือการเล่าเรื่องตามลำดับเวลา เรื่องเกิดก่อนเล่าก่อน เรื่องเกิดทีหลังเล่าทีหลัง ซึ่งพบจากเรื่อง ลูกโป่งสวรรค์ หมิน้อยเข้าเมือง ดอกไม้ของขวัญ บทเรียนของฝูงสัตว์ แมวน้อยตกปลา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ลูกโป่งสวรรค์ ผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่องโดยเริ่มจากเหตุการณ์ที่ลูกเหมียวขึ้นไปบนตะกร้าลูกโป่งสวรรค์ แล้วลอยขึ้นไปบนท้องฟ้า ผ่านฝูงนก หมูเมฆ ดวงจันทร์ หมูดาว ลูกเหมียวก็ถามหานางฟ้า ต่างก็ตอบว่าไม่เคยเห็น เมื่อผ่านดวงอาทิตย์ ลูกเหมียวก็ถามหานางฟ้า ดวงอาทิตย์ก็ตอบว่าไม่เคยเห็น ลูกเหมียวอธิบายว่าเรียนไม่เก่ง จึงอยากให้นางฟ้าช่วย ดวงอาทิตย์ ออย่าเสียเวลาหานางฟ้า ให้กลับบ้านไปดูคนที่เรียนเก่ง ๆ แล้วปฏิบัติตาม ลูกเหมียวนั่งตะกร้าลูกโป่งสวรรค์ผ่านบ้านลูกหมาที่เรียนเก่ง เห็นกำลังเร่งทำการบ้าน ผ่านบ้านลูกหมูผู้เรียนดี เห็นกำลังอ่านหนังสือ เมื่อลูกเหมียวกลับถึงบ้าน จึงเริ่มเป็นคนขยันเรียน เพียงไม่นานลูกเหมียวก็เรียนเก่งเหมือนเพื่อน ๆ

หมิน้อยเข้าเมือง ผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับหมิน้อย โดยเริ่มจากการเล่าตั้งแต่พ่อแม่ ของหมิน้อยแยกจากไป แล้วกล่าวถึงการบวกรุกทำลายป่า แล้วทำให้หมิน้อยตัดสินใจเดินทางออกจากป่าเพื่อหาแหล่งที่อยู่ใหม่ในเมือง เมื่อหมิน้อยเข้าเมืองก็หาแหล่งอาหารแต่มีลาบสิงโต ต่างก็บอกว่าไม่มี ในเมืองไม่มีสิ่งที่หมิน้อยต้องการ ถ้าหมิน้อยอยากมีอาหารกิน ก็ต้องทำงาน หาเงินแล้วจึงนำเงินไปซื้ออาหาร หมิน้อยหิวจนเป็นลมล้มลง เมื่อรู้สึกตัวหมิน้อยตกใจมากที่ตนเองถูกขังอยู่ในกรงใหญ่ในสวนสัตว์ แล้วหมิน้อยก็หนีออกมาจากสวนสัตว์ พยายามเดินทางกลับป่าที่เคยอาศัยอยู่ เมื่อถึงป่าหมิน้อยพบกับป่าที่มีความเขียวขจี หมิน้อยดีใจมากที่ได้กลับมาอยู่ป่าเหมือนเดิม

ดอกไม้ของขวัญ ผู้เขียนเล่าเรื่องถึงตัวละครเอกตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเริ่มจากตัวละครเอกคือน้ำตาลที่นอนไม่หลับเมื่อคิดเรื่องร้องเพลงที่โรงเรียน จนน้ำตาลหลับไป แล้วฝันเห็นนางฟ้ามาหา นางฟ้ามอบต้นไม้ให้น้ำตาลดูแล และทำให้ต้นไม้ออกดอกให้ได้ น้ำตาลตื่นตอนเช้าพบต้นไม้ที่เธอฝันเห็น จึงนำมาปลูก เธอรดน้ำพรวนดิน ใส่ปุ๋ย แต่ก็ไม่ยอมออกดอก น้ำตาลจึงค้นหาหนังสือมาอ่านเพื่อหาวิธีทำให้ต้นไม้ออกดอก เธอพบว่าต้นไม้ชอบเสียงเพลง เธอจึงให้เพื่อนร้องเพลงให้ต้นไม้ฟัง แม้น้ำตาลจะทำอย่างไร ต้นไม้ก็ไม่ยอมออกดอก ในที่สุดน้ำตาลร้องเพลงให้

ต้นไม้ฟังด้วยตนเอง ไม่นานต้นไม้ก็ออกดอกสีสดใส น้ำตาลดีใจมาก น้ำตาลนอนหลับอย่างมีความสุข นางฟ้ามาบอกเธอว่า เธอเก่งมากที่ทำให้ดอกไม้ ออกดอกแสนสวย

บทเรียนของฝูงสัตว์ ผู้เขียนเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับฝูงสัตว์ในป่าที่ต้องเดินทางข้ามแม่น้ำด้วยแพของลิงแก่ แต่ลิงแก่เห็นแก่สมรรถภาพของตนเท่านั้นทำให้บรรดาสัตว์ต่าง ๆ ต้องลำบาก จึงเกิดเรื่องต่อสู้กันจนบาดเจ็บล้มตาย สิงโตเจ้าป่าผ่านมาพบเหตุการณ์พอดี บรรดาสัตว์จึงร้องเรียนถึงความไม่ยุติธรรมของลิงแก่ สิงโตจึงออกกฎให้ลิงแก่รักษาความยุติธรรม นับแต่นั้นลิงแก่จึงให้บริการแก่สัตว์ทุกชนิดอย่างเท่าเทียมกัน แล้ววันหนึ่งสัตว์ป่าหลายชนิดเกิดอาการป่วยพร้อมกัน และต้องให้แพลิงแก่มารับไปหาหมอที่โรงพยาบาลฝั่งตรงข้าม แพลิงแก่เทียบฝั่ง บรรดาสัตว์ทั้งหลายก็ลงแพพร้อมกันทุกตัว ลิงแก่ห้ามปราม แต่ไม่มีสัตว์ตัวใดเชื่อเพราะอ้างถึงความยุติธรรม ขณะที่แพออกจากฝั่งลิงแก่ก็พยายามของร้องให้สัตว์ทั้งหลายเปลี่ยนใจ แต่ก็ไม่มีใครสนใจคำเตือนของลิงแก่ เมื่อแพมาถึงลำน้ำกว้างมีน้ำเชี่ยวไหลแรง มีคลื่นพัดกระโชก ทำให้แพเอียงและพลิกคว่ำในที่สุด สัตว์ทั้งหลายตะเกียกตะกายเอาตัวรอดเข้าหาฝั่ง บ้างก็จมน้ำ บ้างก็มาถึงฝั่งด้วยอาการเหนื่อยแทบสิ้นใจ ทำให้สัตว์ทั้งหลายยอมรับในความผิดพลาดของตนในครั้งนี้อย่างสิ้นเชิง

แมวน้อยตกปลา ผู้เขียนเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ โดยเริ่มจากกล่าวถึงแมวเฒ่ากับแมวน้อยที่ไปตกปลาอยู่ริมหนองน้ำกว้างใหญ่ แมวเฒ่าตั้งใจตกปลา แต่แมวน้อยเริ่มอดทนไม่ได้ เมื่อแมลงปอบินมาแมวน้อยไล่จับแมลงปอ แมวเฒ่าตกปลาได้หนึ่งตัว แมวน้อยกลับมาตกปลาใหม่ แต่ปลากินเหยื่อหมดต้องเปลี่ยนเหยื่อใหม่ ฝึเสื่อบินมา แมวเฒ่าไม่สนใจ แต่แมวน้อยไล่ตามฝึเสื่อไปไกลแต่จับไม่ได้ แมวเฒ่าจับปลาได้อีกหนึ่งตัว แมวน้อยกลับมานั่งที่เดิม แต่ปลากินเหยื่อหมดต้องเปลี่ยนเหยื่อใหม่ แมวเฒ่าตกปลาได้ตัวที่สาม ตัวที่สี่ แมวน้อยจึงถามว่าทำไมลุงจึงตกปลาได้หลายตัวแต่ตนเองตกไม่ได้สักตัว แมวเฒ่าจึงบอกว่าลุงตั้งใจตกปลาอย่างเดียวไม่สนใจกับสิ่งอื่น แมวน้อยจึงตั้งใจตกปลา กิ่งก่าผ่านมาแต่แมวน้อยก็ไม่สนใจ แมวน้อยตกปลาได้ตัวหนึ่ง เจ้าเขี่ยคชายาวกระโดดมาใกล้แมวน้อยก็ไม่สนใจ แมวน้อยตกปลาได้อีกตัว แมวเฒ่าจึงบอกว่าถ้าเราตั้งใจทำอะไรก็จะสำเร็จ

1.2.2 การดำเนินเรื่องโดยวิธีการตั้งคำถาม คำตอบ คือการเล่าเรื่อง เพื่อแทรกความรู้ที่ต้องการสื่อให้ผู้อ่านทราบ วิธีนี้ทำให้เรื่องน่าสนใจชวนติดตามได้สาระน่ารู้และเข้าใจเรื่องได้ง่ายขึ้นซึ่งพบจากเรื่อง ฟ้าจ้อย่ำร้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ฟ้าจ๋าอย่าร้อง ผู้เขียนเล่าเรื่องโดยวิธีตั้งคำถามของตัวละครเอกของเรื่องคือผมและซึ่งแทรกความรู้เรื่องเสียงร้องของสัตว์ต่าง ๆ ให้เด็กได้รู้จัก ตัวอย่างเช่น

...กบเจ้าเซอไซ้หม ที่ร้องครื้น ครื้น กบน้อยตอบว่าไม่ใช่ฉันหรอก ฉันร้อง โอ๊บ โอ๊บ
ผมแกละพบไก่ ถามไถ่ไปว่า ไก่เจ้าเซอไซ้หม ที่ร้องครื้น ครื้น พ่อไก่ตอบว่า ไม่ใช่ฉัน
หรอกฉันขัน เอ๊ก เอ๊ก

จี่ม้าต่อไป พบฝูงเป็ดฝูงใหญ่ เป็ดเจ้าเซอไซ้หม ที่ร้อง ครื้น ครื้น เป็ดตอบว่า ไม่ใช่ฉัน
หรอก ฉันร้องก๊าบ ก๊าบ

แมวเดินผ่านมา ผมแกละถามว่า แมวเจ้าเซอไซ้หม ที่ร้อง ครื้น ครื้น แมวหง่าวสายหน้า
ไม่ใช่ฉันหรอก ฉันร้องเหมียว เหมียว...

...ผมแกละรู้แล้วเสียงร้องคือฟ้า ถามว่าฟ้าจ๋าอย่าร้องให้ทำไม ฟ้าตอบเด็กน้อย น้ำเสียงละห้อย อดข้าว
หลายวัน (ฟ้าจ๋าอย่าร้อง: 15)

จากตัวอย่างนี้มีการตั้งคำถามจากผมแกละกับสัตว์ต่าง ๆ ที่พบเกี่ยวกับเสียงร้องที่ได้ยินว่า
เซอไซ้หมที่ร้อง ครื้น ครื้น คำตอบที่ได้รับจากสัตว์เหล่านั้น เช่น กบร้อง โอ๊บ โอ๊บ ไก่ขัน
เอ๊ก เอ๊ก เป็ดร้อง ก๊าบ ก๊าบ และในที่สุดเสียงที่ผมแกละสงสัยนั้นเป็นเสียงร้องของฟ้า ซึ่งเสียง
ร้องต่าง ๆ ที่เด็กได้อ่านเป็นการแทรกเสริมความรู้ในสิ่งที่ใกล้กับตัวเด็ก แล้วเด็กจะเกิดความสุข
สนานกับเรื่องของเสียงนำไปเปรียบเทียบกับเสียงที่ได้ยินจริง ๆ และนำไปใช้ในโอกาสต่อไปได้

1.2.3 การดำเนินเรื่องแบบให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่อง คือการเล่าเรื่องที่ตัวละคร
ตัวใดตัวหนึ่งเป็นผู้เล่า ต้องอาศัยความสมจริงคือตัวละครตัวนั้นต้องรู้จักตัวละครในเรื่องเป็นอย่างดี
วิธีนี้เหมาะกับเรื่องสั้นหรือเรื่องสำหรับเด็กที่ไม่ยาวนาน และตัวละครในเรื่องช่วยกันเล่า ทำให้เรื่อง
ดูสมจริงมากขึ้น คือตัวละครตัวหนึ่งเล่าด้านหนึ่ง ตัวละครอีกตัวหนึ่งเล่าอีกด้านหนึ่ง ซึ่งพบจาก
เรื่องสัตว์ประหลาดกับแม่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สัตว์ประหลาดกับแม่ การดำเนินเรื่องโดยให้ตัวละครเอกของเรื่องที่เป็นเด็กผู้ชายชื่อ ยอด เป็นผู้
เล่าเรื่องเอง ซึ่งสังเกตจากการใช้คำเรียกแทนตนเองว่า ผม และมีการแนะนำตนเองก่อนว่าชื่ออะไร
และตามด้วยการเล่าถึงอาหารที่ชอบกิน อาหารที่ไม่ชอบกิน ซึ่งแม่มักจะบังคับให้ยอดกินอาหารที่
ไม่ชอบกินเป็นประจำ และถ้าหากยอดไม่กินแม่อีกจะทำโทษด้วยวิธีต่าง ๆ ดังข้อความต่อไปนี้

ผมขี้ออด ผมไม่ชอบกินผัก ผมชอบกินขนม โดยเฉพาะขนมปัง แม่เอาผักมาให้และพูดว่า “ขอดกินผัก” ถ้าผมไม่กิน แม่จะไม่ให้เล่นของเล่น ... ผมไม่ชอบกินปลา แม่เอาปลามาให้และพูดว่า “ขอดกินปลา” ถ้าผมไม่กินปลา แม่จะไม่ให้วาดและระบายสีภาพ... ทุก ๆ วัน แม่จะบังคับให้กินในสิ่งที่ข้าซาก แม่จะพูดสั่งให้ผมกิน กิน กิน ผมเบื่อการถูกบังคับ ผมอยากทำด้วยตัวของผมเอง ถึงผมจะเด็ก แต่ผมก็รู้หน้าที่...

(สัตว์ประหลาดกับแม่: 9)

1.2.4 การดำเนินเรื่องโดยผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่องเอง คือการเล่าเรื่องที่ผู้เขียนใช้ตัวละครทุกตัวในเรื่องเป็นผู้เล่า ซึ่งพบจากเรื่อง ช่วยหนูด้วย หมिन้อยกลับใจ นกกระยางขาว บ้านของสีนวล ดอกทานตะวันกับถุงทอง ดอกบัวไม่ยอมบาน เจ้ากบปากกว้าง หนูนากับยักษ์ใหญ่ หมिन้อยกลับใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ช่วยหนูด้วย ผู้เขียนดำเนินเรื่องโดยเป็นผู้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดกับตัวละครเอกในเรื่องคือ โหน่ง ซึ่งการดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบจะไม่มียุทธสนทนาของตัวละครในเรื่อง เป็นการเล่าเหตุการณ์ที่เริ่มต้นจากความฝันตั้งแต่ตอนเจอสัตว์ประหลาดพุ่งเข้ามาหาโหน่ง และโหน่งตกใจมาก รีบวิ่งหนี และร้องตะโกนให้ช่วย และในความฝันมีการผจญภัยเจอกับไก่ และฝูงสัตว์ ต่าง ๆ มากมาย ซึ่งสัตว์ต่าง ๆ ก็ตกใจกลัวสัตว์ประหลาดไปตาม ๆ กัน และสัตว์ประหลาดตัวนั้นตามโหน่งไม่ได้อีก ระหว่างทางโหน่งพบสัตว์ต่าง ๆ มากมาย ระหว่างทางโหน่งเจอกับฮิปโปตัวใหญ่ โหน่งตกใจมากและร้องให้ช่วย จนกระทั่งโหน่งตื่นขึ้นมาจากความฝันแล้วคิดว่าภาพวาดตนเองเกิดจากจินตนาการของตนเอง

หนูนากับยักษ์ใหญ่ ผู้เขียนดำเนินเรื่องโดยเล่าเรื่องเองทั้งหมดตั้งแต่ลักษณะนิสัยของตัวละคร ความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตของตัวละครในเรื่องตลอดจนเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องโดยไม่มีบทสนทนาของตัวละครซึ่งผู้เขียนเล่าตั้งแต่ชีวิตความเป็นอยู่ของหนูนานี้ กล่าวถึงสาเหตุที่หนูนานี้ไม่ชอบอาบน้ำและสระผม เพราะในวันหนึ่งพ่อ แม่อาบน้ำและสระผมให้หนูนานี้ ฟองสบู่เข้าตา ทำให้หนูนานี้แสบตา จึงไม่ยอมสระผมอีก ทำให้ผมสกปรก เป็นที่อยู่อาศัยของเหา เหาใช้เส้นผมวางไข่ กัดกิน หนังศีรษะ ทำให้เจ็บและคันมาก หนูนานี้ทนไม่ได้ จึงเกาศีรษะจนผมยุ่งเหยิง แล้วเห็นเงาตนเองในน้ำจึงคิดว่ายักษ์ หนูนานี้รีบกลับบ้านไปบอกทุกคนในบ้านทุกคนในหมู่บ้านไปคูที่สระน้ำ แต่ไม่พบอะไร จนในที่สุดพ่อ แม่จึงรู้ว่าเกิดอะไรขึ้น พ่ออธิบายว่ายักษ์ที่เห็นในสระน้ำเป็นเงาของหนูนานี้ที่มีผมยุ่งเหยิง หนูนานี้รู้ว่าตนเป็นสาเหตุจึงรีบกลับบ้านไปอาบน้ำ สระผม นับแต่นั้นมาเพื่อน ๆ เล่นกับหนูนานี้อย่างสนุกสนาน ทำให้หนูนานี้มีความสุข

บ้านของสินวล ผู้เขียนดำเนินเรื่องโดยเป็นผู้เล่าเรื่องเองทั้งหมดซึ่งเป็นเรื่องของสินวลตัวละครเอกของเรื่อง การดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบจะไม่มียุทธสนทนาของตัวละครในเรื่อง เป็นการเล่าเหตุการณ์ที่เริ่มต้น ซึ่งเล่าถึงลักษณะรูปร่างหน้าตาของสินวล และที่อยู่อาศัยของสินวล จนดำเนินเรื่องถึงตอนที่ สินวลถูกคนใจร้ายจับไป และมีคนใจดีซื้อสินวลไปเลี้ยง และผู้เขียนกล่าวถึงความรู้สึกของสินวลที่อยากกลับไปอยู่ที่บ้านคือป่าที่สินวลอาศัยอยู่และอยากอยู่กับพ่อแม่ของสินวล

นกระยางขาว ผู้เขียนเป็นผู้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยที่ผู้เขียนใช้ตัวละครทุกตัวในเรื่องเป็นผู้เล่าตัวละครทุกตัวมีบทบาทในการดำเนินเรื่องเพราะจะมีบทสนทนายระหว่างตัวละคร เริ่มเล่าถึงตัวละครเอกของเรื่องคือนกระยางขาวขณะที่อยู่ในหนองน้ำ ซึ่งมันกำลังภาวนามีปีกปกอันสวยงามของมัน แล้วคิดว่าจะมีสัตว์ตัวใดบ้างที่มีปีกอันสวยงามเหมือนตนเอง ในขณะที่นกระยางขาวบินเหนือหนองน้ำแล้วมองไปรอบ ๆ เมื่อเจอวัว เจอหมู มันก็จะถามว่าชื่ออะไร เป็นสัตว์ชนิดใด มีปีกบินได้หรือเปล่า แล้วมันจะหัวเราะเยาะสัตว์เหล่านั้นเพราะไม่สามารถบินได้ และไม่มีปีกเหมือนอย่างมัน นกระยางขาวบินต่อไปจนพบสิงโต มันก็ถามคำถามเดิมว่าชื่ออะไร มีปีก บินได้หรือไม่ สิงโตจึงบอกว่าจะพาไปดูสัตว์ที่มีปีกอันสวยงาม นกระยางเชื่อสิงโตและตามสิงโตไปจนถึงถ้ำของสิงโตและมันก็ตกเป็นอาหารของสิงโตในที่สุด

ดอกทานตะวันกับงูทอง ผู้เขียนดำเนินเรื่องด้วยการเล่าเหตุการณ์ทั้งหมด โดยตัวละครทุกตัวในเรื่องเป็นผู้เล่าในแง่มุมของเนื้อเรื่องด้านต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่มีการสนทนากันถึงงูทองจิว และดำเนินเรื่องโดยเริ่มจากนกรอดทองบินตามหาเจ้าของงูทอง ซึ่งเริ่มการตามหาเจ้าของงูทองด้วยการถามจากหญิงสาวที่เก็บใบหม่อน ทุกคนตอบปฏิเสธ จากนั้นก็ไปที่สวนส้ม ถามกับชาวสวนทุกคนก็ตอบปฏิเสธเช่นกัน แล้วก็บินไปที่สวนดอกไม้ใกล้หมู่บ้าน ชาวสวนก็ตอบปฏิเสธว่าไม่ใช่งูทองของตน นกรอดทองบินมาที่สวนทานตะวัน ฝนก็ตกลงมา นกรอดทองบอกว่าชอบน้ำฝนเช่นเดียวกับทานตะวัน แล้วก็มิเสียงออกมาจากงูทองว่า ฝนทำให้ฉันงอกงาม ไม่นานฝนหยุดตก ต้นไม้เล็ก ๆ จากงูทองก็เริ่มงอกออกมา ในที่สุดนกรอดทองก็รู้ว่างูทองที่จริงนั้นคือเมล็ดของพืชต้นไม้ ต้นไม้ใหม่นั้นเอง

ดอกบัวไม่ยอมบาน ผู้เขียนเป็นผู้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยที่ผู้เขียนใช้ตัวละครทุกตัวในเรื่องเป็นผู้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตัวละครทุกตัวมีบทบาทในการดำเนินเรื่องเพราะจะมีบทสนทนายระหว่างตัวละคร ซึ่งเริ่มเล่าถึงดอกบัวที่กำลังโผล่จากใต้น้ำ แล้วเริ่มต้นการสนทนาของนกกินปลาบอกให้ดอกบัวขยายกลีบบาน แต่ดอกบัวก็ไม่ยอมบาน นกกินปลาไปชวนผีเสื้อให้บินรอบดอกบัว เพื่อให้ดอกบัวบาน แต่ดอกบัวก็ยังไม่ยอมบาน หลังจากนั้นนกกินปลาบินไปชวนผึ้งให้บินรอบ ๆ ดอกบัว

แต่ดอกบัวก็ไม่ยอมบาน นกกินปลาบินไปที่ดอกขจรเพื่อให้เปิดฝักลอยตามลมไปชักชวนให้ดอกบัวบานแต่ดอกบัวก็ยังไม่ยอมบาน นกกินปลาบินไปหากบ บอกให้กบทำให้ดอกบัวบาน กบร้องเพลงให้ดอกบัวฟัง แต่ดอกบัวก็ยังไม่ยอมบาน นกกินปลาบินไปหานกสูก นกสูกบอกว่าต้องให้ได้ดอกบัวได้รับแสงแดดดอกบัวจึงจะบาน นกกินปลาจึงบินไป บอกลมให้พัดเล็กน้อย เมฆออกจากดวงอาทิตย์ เมื่อดอกบัวได้รับแสงอาทิตย์ ก็เริ่มขยายกลีบออกทีละน้อย ฝิ่งและผีเสื้อรีบบินมาดูดกินน้ำหวานและเพื่อผสมเกสรให้ดอกบัวบานสวยที่สุด

เจ้ากบปากกว้าง ผู้เขียนเป็นผู้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยที่ผู้เขียนใช้ตัวละครทุกตัวในเรื่องเป็นผู้เล่าตัวละครทุกตัวมีบทบาทในการดำเนินเรื่องเพราะจะมีบทสนทนาระหว่างตัวละคร ซึ่งเริ่มเล่าเรื่องของเจ้ากบที่อยู่ในหนองน้ำ และกำลังภูมิใจกับปากอันสวยงามของตัวเอง แล้วก็ต่อด้วยการสนทนาของตัวละครในเรื่องระหว่างเจ้ากบกับผีเสื้อ วัว ไก่ ซึ่งมันจะถามสัตว์เหล่านั้นว่าชื่ออะไรแล้วก็หัวเราะเยาะปากของสัตว์เหล่านั้นที่มันคิดว่าแปลกประหลาดอีกด้วย เจ้ากบกระโดดไปเจอกับงูก็ถามเช่นเดิมว่า เจ้าชื่ออะไร แล้วถามต่อไปว่าปากอันเล็กอย่างนั้นจะกินอาหารได้อย่างไร งูไม่ตอบเลื้อยเข้าหาเจ้ากบแล้วอ้าปากจับเจ้ากบน้อยทันที

หมिन้อยกลัวใจ ผู้เขียนดำเนินเรื่องด้วยการเล่าเหตุการณ์ทั้งหมด โดยตัวละครทุกตัวในเรื่องเป็นผู้เล่าในแง่มุมของเนื้อเรื่องด้านต่าง ๆ โดยผู้เขียนเริ่มต้นเล่าเรื่องลูกหมिन้อยที่จี้จรวดขึ้นไปบนท้องฟ้า แล้วก็เริ่มต้นด้วยการสนทนาระหว่างลูกหมिन้อยกับดวงดาว หมिन้อยจับดวงดาวเพื่อนำไปไว้ในห้องนอนของตน ดวงดาวถูกจับจึงร้องไห้ขอร้องไห้ให้ลูกหมिन้อยปล่อยให้อยู่บนท้องฟ้าดังเดิม ดวงจันทร์กล่าวเสริมและเตือนหมिन้อยว่าหากท้องฟ้าขาดดวงดาว ท้องฟ้าก็จะมีมืดมิด หมिन้อยคิดได้จึงปล่อยดวงดาวให้เป็นอิสระ ท้องฟ้าก็สดใสอีกครั้ง

จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ผู้เขียนใช้การดำเนินเรื่องแบบผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่องเอง ที่เป็นเช่นนี้เพราะการดำเนินเรื่องแบบผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่องเองจะทำให้ตัวละครในเรื่องดูเป็นธรรมชาติ และให้รายละเอียดในเรื่องราวต่าง ๆ ได้ชัดเจน

1.3 การปิดเรื่อง คือจุดจบของเรื่องซึ่งนับได้ว่าเป็นช่วงที่มีความสำคัญมาก เพราะจะเป็นตอนที่ทำให้รู้ว่า ผู้อ่านมีความประทับใจต่อวรรณกรรมเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด โดยทั่วไปวิธีการปิดเรื่อง มีวิธีต่างๆดังนี้

1.3.1 การปิดเรื่องแบบสุขนาฏกรรม หรือแบบหวานชื่น เป็นการปิดเรื่องโดยให้ผู้อ่านจะให้ความพึงพอใจถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตก็จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับคติเตือนใจทำให้พ้นทุกข์ ซึ่งพบจากเรื่อง หนูนากับยักษ์ใหญ่ ดอกบัวไม่ยอมบาน ดอกทานตะวันกับงูทอง สัตว์ประหลาดกับแม่ หมินน้อยเข้าเมือง ดอกไม้ของขวัญ แมวน้อย ตกปลา ฟ้าจ๋าอย่าร้อง ลูกโป่งสวรรค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หนูนากับยักษ์ใหญ่ ผู้เขียนปิดเรื่องด้วยความสุขของตัวเองคือ หนูนา ซึ่งมีแนวทางในการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันทำให้ทุกคนและเพื่อน ๆ ยอมรับ ซึ่งปิดเรื่องโดยที่หนูนากลับบ้านไปอาบน้ำ สระผมจนสะอาด เพื่อน ๆ ดีใจที่หนูนามีผมสะอาด สวมเสื้อผ้าสะอาด ทุกคนเล่นกับหนูน่าอย่างสนุกสนาน และหนูนาก็มีความสุข ดังข้อความต่อไปนี้

หนูนารีบกกลับบ้าน อาบน้ำ ถูสบู่ และสระผมจนสะอาด ผมหอม ตัวเหาที่อาศัยอยู่ในผมทนความสะอาดของหนูน่าไม่ได้ จึงต้องออกไปหาผมที่สกปรกของคนอื่นต่อไป

เพื่อน ๆ พวกกันดีใจที่หนูนามีผมสะอาด และสวมเสื้อผ้าที่สะอาด ทุกคนเล่นกับหนูน่าอย่างสนุกสนาน ทำให้หนูน่ามีความสุขและเป็นที่ยอมรับของผู้ที่ได้พบเห็น

(หนูนากับยักษ์ใหญ่: 21)

ดอกบัวไม่ยอมบาน ผู้เขียนปิดเรื่องโดยที่ตัวละครในเรื่องมีความสุข จากการรอคอยให้ดอกบัวบานซึ่งตัวละครในเรื่องก็ร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อจะทำให้ดอกบัวบาน จนในที่สุดดอกบัวที่ได้รับแสงอาทิตย์ค่อย ๆ แอ้มบาน นกกินปลาแสดงความ ดีใจ เพื่อน ๆ ต่างก็ดีใจด้วย แล้วจบลงด้วยการพรรณนาถึงสายลมที่พัดให้สายน้ำในบึงเป็นระลอก ดอกบัวก็โยกตามสายลม ดังข้อความต่อไปนี้

ดอกบัวใหม่ได้รับแสงจากดวงอาทิตย์ ก็ขยายกลีบออกทีละน้อย ดอกบัวค่อย ๆ แอ้ม แอ้ม แอ้ม แอ้ม แอ้มจนกลีบบานเต็มที่ กลายเป็นดอกบัวบาน

“ดอกบัวบานแล้ว ดอกบัวบานแล้ว” นกกินปลาประกาศก้องบินโฉบไปมาด้วยความดีใจ ลมพัดมาเบา ๆ ทำให้น้ำในบึงไหวพลิวเป็นระลอก สะท้อนแสงแดดเป็นประกาย ดอกบัวโยกตัวไปตามสายลม เหมือนกับจะบอกว่า “ฉันเป็นดอกบัวที่สวยงามที่สุด”

(ดอกบัวไม่ยอมบาน: 13)

สัตว์ประหลาดกับแม่ ผู้เขียนปิดเรื่องด้วยความสุขของครอบครัวของยอด ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและแนวทางในการปฏิบัติตนที่ทำให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างคนในครอบครัว โดยสอดแทรกเรื่องของประโยชน์ในการเลือกรับประทานอาหารด้วย ซึ่งจบโดยที่ยอดกับแม่ปรับความเข้าใจกัน ซึ่งยอดไม่ชอบการบังคับ แม่จึงขอโทษและบอกว่าจะไม่บังคับลูกต่อไป แล้วยอดก็เป็นเด็กดีกินอาหารที่มีประโยชน์เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ดังข้อความต่อไปนี้

...สัตว์ประหลาดกระโดดเข้าไปอุ้มแม่ด้วยความรัก แล้วถามแม่ว่า “แม่ครับ ทำไมแม่ชอบบังคับ” แม่มองดูสัตว์ประหลาดด้วยความรัก แม่พูดเสียงเบา ๆ ว่า “แม่ขอโทษ แม่จะไม่บังคับลูกอีกต่อไปแล้วนะจ๊ะ”

แม่กลับเป็นคุณแม่ที่ใจดีเหมือนที่ผมฝัน ผมดีใจจริง ๆ สัตว์ประหลาดหอมแก้มแม่ด้วยความดีใจ

ทันใดนั้นสัตว์ประหลาดก็กลายเป็นเด็กดีเหมือนเดิม ยอดกินผัก ปลา ข้าว และนม ยอดรู้ว่ากินอาหารแล้วจะมีร่างกายที่แข็งแรงจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ (สัตว์ประหลาดกับแม่: 14)

หมिन้อยเข้าเมือง ผู้เขียนปิดเรื่องด้วยความสุขของสัตว์ป่าที่ได้รับความคุ้มครองและให้แนวคิดเตือนใจในการรักษาป่าที่เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ผลกระทบต่อสัตว์ป่าเมื่อป่าถูกทำลาย และการที่ป่า และสัตว์ป่าได้รับความคุ้มครอง สัตว์ป่ารวมถึงหมिन้อยก็มีความยินดี ดีใจและมีความสุข ซึ่งกล่าวถึงหมिन้อยเดินทางกลับป่าที่เคยอาศัยอยู่ เมื่อกลับถึงป่าหมिन้อยก็พบกับความอุดมสมบูรณ์ของป่า จนหมिन้อยแทบไม่เชื่อตาตนเอง ช้างจึงบอกหมिन้อยว่าสิ่งที่เห็นเป็นความจริง เพราะป่าได้รับความคุ้มครองแล้วทำให้สัตว์ป่าอยู่อย่างมีความสุข ดังข้อความต่อไปนี้

หมिन้อยพยายามเดินทางกลับมายังป่าที่เคยอาศัยอยู่ หมिन้อยประหลาดใจมาก

“เราฝันไปหรือเปล่านี่” หมิน้อยอุทาน ยกมือขึ้นชี้ตาตนเอง

“ป่าใหม่กำลังเขียวขจี” หมิน้อยพูดออกมา

“ยินดีต้อนรับ” ช้างที่หมิน้อยชวนเข้าเมืองเอ่ยทักทาย

“สิ่งที่เธอเห็นอยู่นี้มีความเป็นจริง บัดนี้ป่าได้รับความคุ้มครองสัตว์ป่าอย่างพวกเรา ก็ได้รับความคุ้มครองด้วย เราจะอยู่กันอย่างมีความสุข ไม่มีใครสามารถเข้ามาล่า ทำร้ายเราได้อีก”

“ไชโย” หมิน้อยกระโดดด้วยความดีใจ “ป่ากลับมาเป็นของสัตว์ป่าแล้ว” (หมิน้อยเข้าเมือง: 23)

ดอกไม้ของขวัญ ผู้เขียนปิดเรื่องโดยให้ทำให้ผู้อ่านเกิดความพึงพอใจในความสำเร็จของตัวละครเอกซึ่งนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนเกี่ยวกับความพยายามจนเกิดผลสำเร็จ โดยการตัดสินใจของน้ำตาลตัวละครเอกที่ร้องเพลงให้ต้นไม้ฟังแล้วต้นไม้ก็ออกดอก น้ำตาล และเพื่อน ๆ ดีใจมากแล้วน้ำตาลก็นอนหลับอย่างมีความสุข และฝันว่านางฟ้ามาหาชมว่าน้ำตาลเก่งมาก ดังข้อความต่อไปนี้

ในที่สุด...น้ำตาลจึงตัดสินใจ ร้องเพลงให้ต้นไม้ฟังด้วยเสียงของเธอเอง ไม่นาน...ต้นไม้ก็ออกดอกสีสดใส น้ำตาลดีใจมาก

เพื่อน ๆ พวกกันมาดูดอกไม้ที่สวยงาม เพื่อน ๆ ทุกคนต่างพากันดีใจร่วมกับน้ำตาล
คืนนี้...น้ำตาลหลับอย่างมีความสุข

เธอฝันไปว่า นางฟ้ามาหา และนางฟ้าก็บอกเธอว่า เธอเก่งมาก ที่ทำให้ต้นไม้ ออกดอก
แสนสวย (ดอกไม้ของขวัญ: 8)

แมวน้อยตกปลา ผู้เขียนปิดเรื่องด้วยความสุขของตัวละครที่ทำตามความตั้งใจของตนได้สำเร็จซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดความพึงพอใจในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนจากพฤติกรรมตัวละครเอกของเรื่องคือ แมวเต่า กับ แมวน้อย ที่มีความตั้งใจที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ ทั้งแมวเต่าและแมวน้อยก็มีความสุขจากความตั้งใจของตนเอง โดยให้แมวเต่าสอนแมวน้อยให้ตั้งใจทำอะไรให้สำเร็จ ซึ่งทั้งสองตกปลาได้มากมายก่อนกลับบ้านเพราะความตั้งใจนั่นเอง ดังข้อความต่อไปนี้

...แมวเต่าตอบว่า “ดีแล้ว ถ้าเราตั้งใจทำอะไร เราก็จะสำเร็จ ถ้าเราไม่ตั้งใจ เราก็ไม่พบความสำเร็จ”

แมวน้อยกับแมวเต่าตั้งใจตกปลาอยู่ด้วยกัน ต่างก็ได้ปลามากมาย แมวน้อยกับแมวเต่าชวนกันกลับบ้าน

หนองน้ำกว้างใหญ่ ยังคงสงบเย็นเป็นสีเขียวเข้ม ดอกบัวชูก้านโผล่พ้นน้ำอยู่ลิบ ๆ

ปลาในหนองยังรอคนตั้งใจจริง มาตกปลากลับไปบ้าน (แมวน้อยตกปลา: 16)

ฟ้าจำลอง ผู้เขียนปิดเรื่องด้วยความสุขซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตทั่วไปและนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนจากพฤติกรรมตัวละครเอก คือ ผมงทะเล ในเรื่องของความพยายามที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จ และเรื่องของความเมตตาที่ทำให้ตนและผู้อื่นมีความสุข โดยที่ผมงทะเล

พยายามจนรู้ว่าเสียงร้องกรีน กรีน นั่นคือเสียงฟ้า ผมแกละจึงบอกฟ้าว่าอย่าร้องอีกเลย แล้วส่ง
ขนมให้ฟ้า ฟ้าได้ขนมก็มีความยินดี และบอกผมแกละว่าต่อไปไม่ต้องกลัวฟ้าอีกแล้ว ดังข้อความ
ต่อไปนี้

ผมแกละรู้แล้ว เสียงร้องคือฟ้า ถามว่าฟ้าจ๋า ร้องให้ทำไม ฟ้าตอบเด็กน้อย น้ำเสียง
ละห้อย อดข้าวหลายวัน...

ผมแกละอึ้งว่า ส่งขนมให้ฟ้า ลุงจ๋าอย่าร้อง เด็ก ๆ เขากลับ

ฟ้าได้ขนม ชื่นชมนักหนา

บอกผมแกละว่า ต่อไปอย่ากลัว

(ฟ้าจ๋าอย่าร้อง: 20)

ลูกโป่งสวรรค์ ผู้เขียนปิดเรื่องด้วยความสุขของตัวละครเอกที่ทำอะไรให้สำเร็จได้ด้วยตนเองและ
นำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของเด็กโดยเฉพาะเรื่องการเรียนรู้ และการพึ่งตนเอง แล้วทำให้
ตนเองและผู้ที่อยู่รอบข้างมีความสุข ปิดเรื่องโดยเมฆน้อยเริ่มขยันเรียน แล้วไม่นานลูกเหมียวก็
เรียนเก่งเหมือนเพื่อน ๆ และคิดว่าตนเป็นที่แห่งพึ่งตนเองก็ทำให้เรียนเก่งแล้ว ดังข้อความต่อไปนี้

ลูกเหมียวกลับถึงบ้าน จึงเริ่มเป็นคนขยันเรียน เพียงไม่นานลูกเหมียวก็เรียนเก่งเหมือน
เพื่อน ๆ

เดี๋ยวนี้ ลูกเหมียวไม่คิดพึ่งนางฟ้าอีกแล้ว แต่ลูกเหมียวคิดว่า

ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน คือพึ่งตนเองเท่านั้น

ลูกเหมียวก็เรียนเก่งเหมือนเพื่อน ๆ

(ลูกโป่งสวรรค์: 8)

1.3.2 การปิดเรื่องด้วยโศกนาฏกรรม เกิดจากการที่ตัวละครประพาศติพิศ ได้ผล
จากการกระทำที่นำความทุกข์มาให้ ซึ่งพบจากเรื่อง เจ้ากบปากกว้าง นกกระยางขาว
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เจ้ากบปากกว้าง ผู้เขียนปิดเรื่องด้วยโศกนาฏกรรม หรือได้รับความทุกข์จากผลของการกระทำของ
ตนเอง ซึ่งจากเรื่องนี้เป็นจบเรื่องด้วยชีวิตของตัวละครเอก คือ เจ้ากบน้อย ซึ่งเจ้ากบน้อยถูกงูกิน
เป็นการจบชีวิตเพราะความอวดดี หลงตัวเอง และกว่ามันจะรู้ว่าปากใครดีที่สุดทุกอย่างก็สายไป
เสียแล้ว ดังข้อความต่อไปนี้

...“ทำไมปากเจ้าจึงเล็กอย่างน่าสงสารอย่างนั้นล่ะ” เจ้ากบน้อยเหยียดหยันอย่างไม่เกรงใจ แล้วมันก็พูดต่อไปว่า “อย่างนี้เจ้าจะกินอาหารได้อย่างไร”

งูไม่ตอบ แต่เลื้อยเข้าหากบน้อย แล้วอ้าปากจับเจ้ากบน้อยทันที

“รู้หรือยังว่าเรากินอย่างไร”

กบน้อยได้ยินเสียงงูอ้อมแอ้ม เพราะตัวของมันเข้าไปอยู่ในปากของงูเสียแล้ว มันพยายามดิ้นแต่ก็ไม่หลุด ปากเล็ก ๆ ที่ดูไม่มีพิษสงของงู เหมือนคีมเหล็กที่แข็งแรงบีบตัวของกบน้อยเอาไว้ และกำลังเคลื่อนลึกเข้าไปในท้อง

“กว่าจะรู้ว่า ปากของใครข้อมดีและเหมาะสมสำหรับตัวเอง ทุกอย่างก็สายไปเสียแล้วเรา ตกเป็นเหยื่อของงูตัวนี้ เพราะความหลงตัวเองแท้ ๆ”

เจ้ากบน้อยคิดด้วยความเสียใจ

(เจ้ากบปากกว้าง: 8)

นกกระยางขาว ผู้เขียนปิดเรื่องด้วยโศกนาฏกรรม หรือความทุกข์ ความเสียใจจากการกระทำของตนเอง เพราะความหลงผิดคิดว่าตนเองเหนือกว่าใครของเจ้านกกระยางขาวจึงทำให้มันกลายเป็นอาหารของสิงโตในที่สุด ดังข้อความต่อไปนี้

...สิงโตหันมามองกระยางขาวที่บินมาทำท่าจะหมดแรงด้วยความพอใจ ที่เห็นมันบินต่อไปไม่ไหวอีกแล้ว

“นั่นไงล่ะ สัตว์ประหลาดมันอยู่ในถ้ำ ท่านเข้าไปข้างในก็จะพบ” สิงโตบอกกับกระยางขาวด้วยความที่อยากพบสัตว์ที่มีปีกขนาดใหญ่กว่ามัน กระยางขาวจึงเข้าไปในถ้ำ

ทันใดนั้น ก็ได้ยินเสียงร้องออกมาอย่างดังว่า “พ่อจ๋า เอาอาหารมาให้ลูกกินแล้วไซ้” ใหม” ลูกสิงโตร้องถามพ่อสิงโต

“เจ้านกกระยางเอ๊ย เจ้ามันหลงตัวเอง คิดว่าตัวเองเหนือกว่าใคร ๆ ลูกจงจำไว้...อย่าเอาเยี่ยงอย่างกระยางขาวตัวนี้ เพราะมันว่า แต่อวดดี” สิงโตสั่งสอนลูก (นกกระยางขาว: 14)

1.3.3 การปิดเรื่องแบบให้ข้อคิด ด้านคุณธรรม เป็นวิธีการสร้างกำลังใจแก่ผู้อ่านที่ประพุดติความดี นำไปปฏิบัติได้ ซึ่งพบจากเรื่อง บ้านของสินวล บทเรียนของฝูงสัตว์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

บ้านของสินวล ผู้เขียนปิดเรื่องด้วยการให้ข้อคิด ด้านคุณธรรม เกี่ยวกับความรับผิดชอบในเรื่อง การอนุรักษ์สัตว์ป่า และทำให้สัตว์ต้องพลัดพรากจากครอบครัว ถิ่นที่อยู่ ซึ่งนำไปเป็นแนวทางในการ นำไปปฏิบัติต่อไป โดยทิ้งท้ายให้ผู้อ่านคิดเกี่ยวกับเรื่องการนำสัตว์ป่ามาเลี้ยง ซึ่งสะท้อนความรู้สึก ของตัวละคร คือ สินวล ให้ผู้อ่านได้รู้เป็นอย่างดี ดังข้อความต่อไปนี้

...สินวลจึงอยากวิงวอนว่า อย่าซื้อพรรคพวกของสินวลมาเป็นสัตว์เลี้ยงเลย หากคนเลิกคิด เลี้ยงสัตว์ป่า สินวลและสัตว์ป่าทั้งหลาย คงไม่ถูกรุณยานอย่างนี้

ถึงแม้เจ้าของสินวลจะใจดีทั้งพ่อและแม่ แต่ลูกของเขาชอบปลุกสินวลมาเล่นตอนกลางวัน ซึ่งเป็นเวลาอนของสินวล แม้จะหายเจ็บปากจนพอจะกินอะไรได้แล้ว แต่อาหารที่เขาเอามาให้ก็ ไม่ใช่ที่สินวลชอบ สินวลคิดถึง พ่อ แม่ พี่ ๆ น้อง ๆ สินวลคิดถึง ยามค่ำคืนของกลางป่า สินวล คิดถึงที่นอนบนคาคบไม้ สินวลคิดถึง แมลงอร่อย ๆ และไข่นก สินวลอยากกลับบ้าน... บ้านของ สินวล...

(บ้านของ สินวล: 24)

บทเรียนของฝูงสัตว์ ผู้เขียนปิดเรื่องด้วยการให้ข้อคิดจากการกระทำของตัวละคร เพื่อนำไปเป็น ตัวอย่างในการปฏิบัติตนเรื่องของคุณยุดิธรรมและการทำความดีต่อไป ซึ่งปิดเรื่องด้วยการ บาดเจ็บล้มตายของบรรดาฝูงสัตว์ที่อาศัยแพงของลิงแก่จนรับน้ำหนักไม่ไหว เพราะคิดเพียงแก่เรื่อง ความเสมอภาค แต่ไม่ได้คำนึงถึงความปลอดภัย ซึ่งนับเป็นบทเรียนที่บรรดาสัตว์ต้องนำไปแก้ไข ต่อไป ดังข้อความต่อไปนี้

“ครั้งหนึ่ง ข้าไม่ยึดถือความยุติธรรม เอาแต่บริการเฉพาะบรรดาลิงพวกพ้อง จึงทำให้เกิด เหตุการณ์ยกพวกตีกันจนบาดเจ็บล้มตาย” ลิงแก่พูดขึ้นด้วยเสียงสั่นเครือ

“แต่ครั้งนี้ พวกข้ากลับยึดถือความยุติธรรมมากเกินไปโดยไม่มีกรยึดหยุ่น ยกเว้น หรือ พิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างขนาดของแพกับหมู่สัตว์ มันจึงเกิดเรื่องเศร้าขึ้น ข้าเสียใจ จริง ๆ” ช้างหนุ่มรำพัน

ในขณะที่สัตว์ทั้งหลาย ต่างพยักหน้ายอมรับ ในความคิดที่ผิดพลาดของตน และถือเป็น บทเรียนที่จะต้องแก้ไข ไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นอีกต่อไป... (บทเรียนของฝูงสัตว์: 24)

1.3.4 การปิดเรื่องแบบต้นเต้น หรือหักมุมตอนจบ เป็นเทคนิคสำคัญที่ใช้กับเรื่อง สำหรับเด็กเช่นเดียวกับเรื่องที่เขียนให้ผู้ใหญ่ มักจะให้ตัวเอกกลับฝันแล้วตื่นตอนจบ แต่ไม่ จำเป็นต้องเป็นวิธีนี้เสมอไป ซึ่งพบจากเรื่อง ช่วยหนูด้วย หมินน้อยกลับใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ช่วยหนูด้วย ผู้เขียนปิดเรื่องแบบตื่นเต้น หรือหักมุมตอนจบ ซึ่งให้ตัวเอกของเรื่อง คือ โหน่ง กลับฝันแล้วตื่นตอนจบ ซึ่งการดำเนินเรื่องมีความตื่นเต้นของตัวละครในการผจญภัย แล้วในที่สุดก็พลาดจากความฝัน ซึ่งเป็นการจบเรื่องแบบพลิกความคาดหมาย ดังข้อความต่อไปนี้

ขณะที่โหน่งวิ่งลงทางลาดชัน ด้วยความเปล็ดเพลิดอยู่นั้น ตรงปลายทางชันนั้น มีฮิปโปตัวหนึ่งยืนอ้าปากหัวเราะดังกิกก้องอยู่ ฟันของมันซี่โตใหญ่ โหน่งตกใจมาก ตะโกนร้องสุดเสียง “ช่วยด้วย! ช่วยด้วย! ช่วยผมด้วย!”

โหน่งพวตื้นขึ้น พลังนิกลำดับเหตุการณ์ฝันไป...ฝันไปเท่านั้นเอง...โหน่งรำพึง

โหน่งคิดว่า รูปร่างของโหน่งรูปนี้ช่างวิเศษที่สุดเพียงวาดรูปสัตว์ตัวเดียวเท่านั้น ความฝันของโหน่งยังเพิ่มเรื่องราวให้สนุกสนานมากอีกด้วย

โหน่งคิดว่า นี่แหละคงเป็นบ่อเกิดแห่งจินตนาการกระมัง เหมือนกับวาดภาพที่ไม่ต้องดูแบบ... (ช่วยหนูด้วย: 13)

หมिन้อยกลับใจ ผู้เขียนปิดเรื่องแบบตื่นเต้น หรือหักมุมตอนจบ ซึ่งให้ตัวเอกของเรื่อง คือ หมิน้อย กลับฝันแล้วตื่นตอนจบ ซึ่งตอนดำเนินเรื่อง หมิน้อยได้ท่องเที่ยวไปบนท้องฟ้า เพื่อจะนำดวงดาวกลับบ้าน แล้วหมिन้อยกลับใจได้ไม่เห็นแก่ตัว ไม่นำดวงดาวที่เป็นของทุกคนบนโลกไปเป็นของตนเอง จึงปล่อยดวงดาวเป็นอิสระ แล้วยังได้รางวัลจากดวงจันทร์อีกด้วย ซึ่งเรื่องราวที่เกิดขึ้นกลายเป็นความฝันของหมิน้อยที่มีความสุขเมื่อตื่นขึ้นมา ดังข้อความต่อไปนี้

...“จริงซันะ เราทำอย่างนี้ไม่ดีเลย เป็นการเห็นแก่ตัว ไม่ใช่เจ้าของไม่ควรฉกฉวย จะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน”

หมิน้อยคิดได้ รีบปล่อยดวงดาวให้เป็นอิสระ

แล้วท้องฟ้าก็สดใสสว่างอีกครั้ง...

ดวงจันทร์จึงให้รางวัลเหรียญแห่งความดี เพื่อตอบแทนน้ำใจของหมิน้อย

“ฝันเมื่อคืนนี้แปลกดีจังเลย ฉันจะจดจำไว้ไม่มีวันลืม” หมิน้อยคิดในใจ และให้สัญญากับตัวเองว่า จะไม่เห็นแก่ตัวไม่ยึดครองสิ่งของที่เป็นของผู้อื่น (หมิน้อยกลับใจ: 12)

จากการศึกษาการปิดเรื่อง พบว่าส่วนใหญ่ผู้เขียนใช้วิธีการปิดเรื่องแบบสุภาษณากรรม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้เขียนต้องการสนองความสนใจของวัยเด็กซึ่งเป็นวัยที่มีชีวิตชีวา แจ่มใสร่าเริง มองโลกในแง่ดี จึงปิดเรื่องด้วยความสุข ซึ่งเป็นที่พอใจของวัยเด็กและผู้อ่าน

2. ด้านการสร้างตัวละคร ต้องมีลักษณะสมจริงด้านพฤติกรรม ความรู้สึก คำสนทนา ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ เกี่ยวกับตัวละครก็ให้เป็นไปตามธรรมชาติของตัวละครนั้น ๆ ซึ่งมีการสร้างตัวละครดังนี้

2.1 ความสมจริง คือการสร้างตัวละครให้มีลักษณะที่เป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งพบจากเรื่อง หนูนากับยักษ์ใหญ่ ช่วยหนูด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หนูนากับยักษ์ใหญ่ ผู้เขียนสร้างตัวละครที่มีความสมจริงที่เป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งกล่าวตัวละครเอกของเรื่องคือ หนุณา ซึ่งเป็นเด็กผู้หญิง อาศัยอยู่ในบ้านหลังเล็ก ๆ กับพ่อ แม่ และญาติพี่น้อง หนุณาชอบเล่นสนุกสนานตามวัยเด็ก ซึ่งเป็นธรรมชาติของเด็ก และมีเรื่องราวที่เหมือนในชีวิตจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กที่ไม่ชอบอาบน้ำ สระผม และสร้างตัวละครเด็กที่มีความคิดฝันจินตนาการบางเรื่อง เช่นเรื่องของยักษ์ หนุณาจึงเป็นตัวละครที่ผู้เขียนสร้างขึ้นสอดคล้องกับวัยเด็ก ดังข้อความต่อไปนี้

“หนุณาเป็นเด็กหญิงตัวเล็ก ๆ แก้มแดงน่ารัก อยู่บ้านหลังเล็ก ๆ กับพ่อ แม่ ตา ยาย และพี่ ๆ อีกลีคน...”

วันหนึ่ง พ่อ แม่อาบน้ำและสระผมให้หนุณา ฟองสบู่เข้าตาทำให้หนุณาเสบตา จึงไม่ยอมสระผมอีก

...แม่เรียกให้อาบน้ำและสระผม หนุณาไม่ยอมและวิ่งออกไปที่สวนหลังบ้าน มาหยุดอยู่ที่สระน้ำ ขณะนั้นเองหนุณาก็ได้ยินเสียงจ๋อมในจากในสระ

เธอรูสึกกลัวเสียงนั้น และเมื่อก้มหน้าดูในน้ำ ก็เห็นเงาของตัวเอง ซึ่งมีผมยุ่งเหยิงมาก หนุณาตกใจคิดว่าเป็นยักษ์ ร้องไห้โฮ...ให้คนช่วย... (หนูนากับยักษ์ใหญ่: 1)

ช่วยหนูด้วย ผู้เขียนสร้างตัวละครเป็นเด็กผู้ชายที่ชอบวาดรูป ซึ่งเป็นพฤติกรรมของวัยเด็กที่ชอบการขีดเขียน การวาดภาพ ระบายสี และมีจินตนาการเกี่ยวกับสัตว์ประหลาด ตามความคิดในวัยนี้ อย่างเหมาะสม ดังข้อความต่อไปนี้

โหน่งวาดรูปสัตว์ประหลาดตัวหนึ่ง ซึ่งมีแบบคูดอยู่ที่ข้างกระป๋องดินสอ หลังจากนั้น โหน่งก็วาดอะไรต่าง ๆ ลงบนกระดาษและวาดรูปเด็กคนหนึ่ง ซึ่งโหน่งคิดในใจว่า คือตัวของเขาเอง ก่อนที่โหน่งจะเข้านอน โหน่งยังมายืนดูรูปวาดของเขา พร้อมกับยิ้มชื่นชมในผลงานของตัวเอง แล้วจึงเข้านอน (ช่วยหนูด้วย: 1)

2.2 แบบอุดมคติ คือการสร้างตัวละครในลักษณะที่คาดหวัง โดยใช้อุดมการณ์ ความศรัทธา และระบบค่านิยมส่วนตัวในเรื่องของความดีความงาม ความถูกต้อง และความยุติธรรม เป็นเกณฑ์ ฉะนั้นตัวละครแบบอุดมคติจึงมักตั้งมโนเกินกว่าธรรมดาสามัญทั่วไป จนขาดความสมจริงไปบ้าง แต่ก็อาจจะมีโอกาสเป็นจริงได้บ้างในบางกรณี ซึ่งพบจากเรื่อง สัตว์ประหลาดกับแม่ ดอกไม้ของขวัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สัตว์ประหลาดกับแม่ ผู้เขียนสร้างตัวละครแบบอุดมคติให้เป็นเด็กที่มีความคิดรับผิดชอบต่อตนเอง ทั้งการปฏิบัติตน และเรื่องการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ตัวละครที่สร้างขึ้นจึงเป็นแบบอย่างในการกระทำของเด็ก เพื่อให้นำไปปฏิบัติต่อไป ยอด ตัวละครเอกในเรื่องเป็นเด็กผู้ชายที่แม่ต้องคอยเตือนให้กินข้าว ทำการบ้าน ฯลฯ แต่ยอดคิดว่าถึงตนเองจะเป็นเด็กก็มีความรับผิดชอบ และทำอะไรได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องให้แม่บอก ดังข้อความต่อไปนี้

...ทุก ๆ วันแม่จะบังคับให้กินในสิ่งที่ข้าซาก แม่จะพูดสั่งให้ผมกิน...กิน...กิน ผมเบื่อการถูกบังคับ ผมอยากทำด้วยตัวของผมเอง ถึงผมจะเป็นเด็ก แต่ผมก็รู้หน้าที่

...ยอดกินผัก ปลา ข้าว และนม ยอดรู้ว่า กินอาหารแล้วจะมีร่างกายที่แข็งแรง จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ (สัตว์ประหลาดกับแม่: 13)

ดอกไม้ของขวัญ ผู้เขียนสร้างตัวละครแบบอุดมคติให้เป็นคนมีความพยายาม ความมานะ อดทน ตั้งใจทำในสิ่งที่คาดหวังให้สำเร็จ เพื่อเป็นแบบอย่างความดีของเด็ก และให้แนวคิดในเรื่องการอ่านที่เป็นประโยชน์โดยมีน้ำตาล ตัวละครเอกในเรื่องเป็นเด็กผู้หญิงที่เรียนดี ซึ่งได้รับรางวัลความดีจากนางฟ้าเป็นต้นไม้ น้ำตาลดูแลต้นไม้เป็นอย่างดี และพยายามจะทำให้มันออกดอก เธอได้ค้นคว้าอ่านหนังสือเพื่อหาวิธีต่าง ๆ จนสำเร็จและทำให้ต้นไม้ออกดอกในที่สุด ดังข้อความต่อไปนี้

...น้ำตาลกลับไปนานแล้ว ดึกมาก...น้ำตาลฝันไปว่า มีนางฟ้าองค์หนึ่งเหาะมาหาแล้วบอกน้ำตาลว่า “น้ำตาล ฉันขอมอบต้นไม้ให้เธอต้นหนึ่ง มันขึ้นอยู่ตรงหน้าต่างเธอจงนำมันมาปลูก และพยายามทำให้มันออกดอก เธอต้องพยายามทำให้มันออกดอกให้ได้นะ”

...คืนนี้น้ำตาลหลับอย่างมีความสุข เธอฝันไปว่า นางฟ้ามาหา และนางฟ้าก็บอกเธอว่า เธอเก่งมากที่ทำให้ต้นไม้ออกดอกแสนสวย” (ดอกไม้ของขวัญ: 1)

2.3 แบบเหนือจริง คือการสร้างตัวละครให้มีพฤติกรรมเกินกว่าธรรมชาติ ซึ่งพบจากเรื่อง หมิน้อยกลับมาใจ ลูกโป่งสวรรค์ บทเรียนของฝูงสัตว์ แมวน้อยตกปลา ดอกบัวไม่ยอมบาน ดอกทานตะวันกับถุงทอง ฟ้าจ้าย่าร้อง บ้านของสินวล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หมิน้อยกลับมาใจ ผู้เขียนสร้างตัวละครแบบเหนือจริงให้ตัวละครเป็นสัตว์ ที่มีพฤติกรรมเหนือกว่าธรรมชาติ มีความรู้สึกนึกคิด พุดและกระทำได้เหมือนกับพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น ชีจรวดซึ่งไม่ใช่พฤติกรรมของสัตว์ ตัวละครเอกคือหมิน้อย ที่พูดทำในสิ่งเหนือธรรมชาติคือชีจรวดเพื่อนำดวงดาวบนท้องฟ้ามาเป็นของตน และพุดคุยกับดวงดาว และดวงจันทร์ เหมือนการสนทนาแบบเช่นเดียวกับมนุษย์ ดังข้อความต่อไปนี้

...ลูกหมิน้อยดีใจมากที่จับดวงดาวได้แล้ว ดวงดาวที่จับได้ร้องไห้อย่างน่าสงสาร

“เธอร้องไห้เศร้าโศกเพราะอะไรหรือ เธอไม่ดีใจเลยหรือที่จะได้ไปอยู่ในห้องสวย ๆ ของฉัน และยังมีของเล่นมากมายหลายอย่าง ฉันจะให้เธอเล่นด้วย และจะดูแลเธอให้มีความสุข” หมิน้อยบอกกับดวงดาว

ดวงดาวน้อยตอบลูกหมิน้อยอย่างเศร้าสร้อยว่า

“ได้โปรดเถิด หมิน้อยจ๋า ฉันเป็นดวงดาว ฉันชอบลอยอยู่บนท้องฟ้า มีพระจันทร์ มีก้อนเมฆ และมีเพื่อน ๆ ที่เป็นพวกเดียวกัน อย่างนำฉันไปด้วยเลย ถ้านำฉันไปด้วยฉันคงจะสิ้นแสง แล้วก็คงตายไปในที่สุด” (หมิน้อยกลับมาใจ: 8)

ลูกโป่งสวรรค์ ผู้เขียนสร้างตัวละครแบบเหนือจริงให้ตัวละครเป็นสัตว์ ที่มีพฤติกรรมเหนือกว่าธรรมชาติ มีความรู้สึกนึกคิด พุดและกระทำได้เหมือนกับพฤติกรรมของมนุษย์ ตัวละครเอกคือแมวน้อยที่ขึ้นลูกโป่งสวรรค์ตามหานางฟ้า ซึ่งไม่มีใครบอกได้ว่านางฟ้ามีจริงหรือไม่ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเด็กจะเรียนรู้เรื่องนางฟ้าจากจินตนาการที่นำมาเป็นตัวอย่งให้เด็กทำความดีจากการเล่าเป็นส่วนใหญ่ และในเรื่องก็ให้ตัวละคร ต่าง ๆ ที่เป็นสัตว์ทำกริยาได้เหมือนคน เช่น การพุดคุยกัน การอ่านหนังสือ ดังข้อความต่อไปนี้

ผ่านดวงอาทิตย์ ลูกเหมียวถามหานางฟ้า ดวงอาทิตย์ตอบว่า อยู่มาหลายล้านปี ถ้ามีนางฟ้า ข้าต้องเห็น

ดวงอาทิตย์สงสัยที่ลูกเหมียวถามหานางฟ้า ลูกเหมียว ลูกเหมียวจึงอธิบายว่า ตัวเองเรียนหนังสือไม่เก่ง จึงอยากให้นางฟ้าช่วย

ดวงอาทิตย์หัวเราะ แล้วบอกว่า อย่าเสียเวลาหานางฟ้าอยู่เลย กลับไปบ้านคุณที่เรียน
เก่ง ๆ ว่าเขาเรียนอย่างไร แล้วลองปฏิบัติตาม

ตะกร้าลูกโป่งสวรรค์ลอยต่ำลง ผ่านบ้านลูกหมาที่เรียนเก่งเห็นกำลังเร่งทำการบ้าน
ผ่านบ้านลูกหมีผู้เรียนดี เห็นกำลังอ่านหนังสือ (ลูกโป่งสวรรค์: 6)

บทเรียนของฝูงสัตว์ ผู้เขียนสร้างตัวละครแบบเหนือจริงเป็นสัตว์ในป่าซึ่งสามารถพูดคุยสนทนา
กันได้เหมือนมนุษย์ มีอาการไม่สบายและต้องไปหาหมอเองเหมือนมนุษย์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่
เหนือธรรมชาติ เกินกว่าความเป็นจริง ดังข้อความต่อไปนี้

แต่แล้ววันหนึ่งก็มาถึง มันเป็นวันแห่งความบังเอิญ ที่สัตว์ป่าหลายชนิด เกิดการป่วยไข้
ขึ้นมาโดยพร้อมเพรียงกัน จึงต่างเดินโซซัดโซเซมาที่ริมฝั่งแม่น้ำและต่างรอคอยแพทย์แก่ให้มารับ
ไปหาหมอ ที่โรงพยาบาลฝั่งตรงข้าม

พอลิงแก่เข้าเทียบฝั่งบรรดาสัตว์ทั้งหลายต่างก็กรูมาที่แพพร้อมกันหมดทุกตัวตน ลิงแก่
เห็นดังนั้นจึงห้ามปราม โดยให้เหตุผลว่าแพมันเล็กเกินกว่าที่จะรับข้ามไปทั้งหมดในเที่ยวเดียวได้
แต่สัตว์ทั้งหลายก็หาเชื่อฟังไม่... (บทเรียนของฝูงสัตว์: 20)

ดอกบัวไม่ยอมบาน ผู้เขียนสร้างตัวละครแบบเหนือจริงให้ตัวละครเป็นสัตว์ ที่มีพฤติกรรม
เหนือกว่าธรรมชาติ มีความรู้สึกนึกคิด พุคคุยและกระทำได้เหมือนกับพฤติกรรมของมนุษย์
ผู้เขียนสร้างตัวละครเป็นนกกินปลา ให้สนทนา พุคคุยซักชวน กบ ผีเสื้อ มาทำให้ดอกบัวบาน
ซึ่งเป็นการสนทนาระหว่างสัตว์ที่จะทำให้ดอกบัวที่อยู่ในบึงเบ่งบาน รวมทั้งตัวละครนกฮูกที่รู้ว่า
เมื่อดอกบัวได้รับแสงแดดจึงจะบาน ซึ่งเป็นการให้ความรู้ด้วยการถ่ายทอดจากสัตว์ ดังข้อความ
ต่อไปนี้

...ที่ต้นอโศกจึงมีผีเสื้อมากมายบินว่อนอยู่รอบต้น “ไปที่บึงใหญ่กันเถอะ มีดอกบัวดอก
ใหม่เกิดขึ้นที่นั่น เป็นดอกบัวที่สวยงามที่สุด” นกกินปลาชวน

นกกินปลาบินไปหากบสองตัว ที่นั่งอยู่บนใบบัว...

“ฉันอยากให้คุณทำให้ดอกบัวดอกใหม่บาน” นกกินปลาขอร้อง

“ได้สิ” แมื่กบพูด พลังกระโดดจากใบบัวลงไปใต้น้ำ “ฉันจะพาเพื่อนกบไปร้องเพลง
ประสานเสียงให้ดอกบัวฟัง ร้องหลายเพลงดอกบัวก็ไม่ยอมบาน

...นกฮูกเป็นนกกลางดึก รู้ธรรมชาติของดอกบัวดีว่า ทำอย่างไรดอกบัวจึงจะขยายกลีบ “ต้องให้ดอกบัวได้รับแสงแดด” นำฮูกโผล่หน้าออกมาพูดอย่างมั่นใจ “เมื่อได้รับแสงแดดดอกบัวก็จะบาน”
(ดอกบัวไม่ยอมบาน: 10)

ดอกทานตะวันกับงูทอง ผู้เขียนสร้างตัวละครแบบเหนือจริงให้ตัวละครเป็นสัตว์ และ พืช ซึ่งให้มีพฤติกรรมเหมือนมนุษย์ พุดคุย มีความคิด ซึ่งเป็นพฤติกรรมเหนือธรรมชาติ ผู้เขียนสร้างตัวละครเป็นนกปรอดทอง ต้นทานตะวัน ซึ่งพูดได้เหมือนมนุษย์ และนกปรอดทองยังสนทนากับชาวสวนได้รู้เรื่อง ซึ่งเป็นเรื่องจากจินตนาการของผู้เขียนที่ไม่ได้มีในชีวิตจริง และสร้างตัวละครนกปรอดทองให้มีความพยายามที่จะตามหาเจ้าของงูทองให้ได้ ซึ่งแฝงให้เห็นความพยายามของสัตว์ที่จะทำสิ่งที่ตั้งใจให้สำเร็จเหมือนความพยายามของมนุษย์ ดังข้อความต่อไปนี้

“งูทองจริง ๆ ด้วย” นกปรอดทองพูด

“งูทองของใครก็ไม่รู้”

“เราต้องช่วยกันตามหาเจ้าของ” ดอกทานตะวันขอร้องนกปรอดทองรับคำอย่างเต็มใจ ที่สวนหม่อนในหมู่บ้าน มีต้นหม่อนขึ้นอยู่เป็นแถว ๆ

หญิงสาวชาวบ้านใส่เสื้อสีสด กำเล็อกเก็บใบหม่อน เอาไปเลี้ยงไหม เธอเหล่านั้นกระเดียดกระเบะไว้ที่เอว มือหนึ่งเลือกปลิดใบหม่อนงาม ๆ เรียงลงในกระเบะ

“มีใครทำงูทองหล่นหายบ้างหรือเปล่าจ๊ะ” นกปรอดทองร้องถาม

หญิงสาวคนใส่เสื้อแดงปฏิเสธว่า “ไม่ใช่ของพวกเราหรอกจ๊ะ พวกเราไม่เคยมีงูทอง ลองไปถามชาวสวนส้มจ๊ะ” นกปรอดทองฟังแล้วก็รีบบินไปสวนส้มทันที

(ดอกทานตะวันกับงูทอง: 2)

ฟ้าจำลอง่าร้อง ผู้เขียนสร้างตัวละครแบบเหนือจริงมีความสามารถเหนือกว่าความสามารถของบุคคลธรรมดา หรือเหนือธรรมชาติ โดยให้ผมแกละกับสัตว์ทั้งหลายคุยกันรู้เรื่อง สัตว์ทั้งหลายตอบคำถามของผมแกละ และผมแกละก็เข้าใจ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วมนุษย์และสัตว์ไม่สามารถพูดคุยกันรู้เรื่อง การที่ผู้เขียนสร้างตัวละครขึ้นมาเพื่อให้เด็กเห็นถึงความสำคัญที่จะหาคำตอบในเรื่องที่ตนสนใจ และพบคำตอบในที่สุด ซึ่งแฝงเรื่องความเมตตา การแบ่งปันให้เด็กนำไปปฏิบัติตามอีกด้วย ดังข้อความต่อไปนี้

ผมแกละนี่กแล้ว แต่อยากรู้ว่า ใครทำเสียงนี้จึงมีก้านกล้วย แล้วออกไปดู...

...กบน้อยตอบว่าไม่ใช่ฉันหรอก ฉันร้อง โอ๊บ โอ๊บ...

...พ่อไปตอบว่า ไม่ใช่ฉันหรอก ฉันขัน เอ๊ก เอ๊ก...

...เปิดตอบว่าไม่ใช่ฉันหรอก ฉันร้อง ก๊าบ ก๊าบ...

...แม่วางสายหน้า ไม่ใช่ฉันหรอก ฉันร้อง เหมียว เหมียว...

...หมาตอบว่า ไม่ใช่ฉันหรอก ฉันเห่า โสก โสก...

(ฟ้าจ๋อয়ার้อง: 14)

แมวน้อยตกปลา ผู้เขียนสร้างตัวละครแบบเหนือจริงซึ่งมีพฤติกรรมและความสามารถเหนือธรรมชาติ ผู้เขียนสร้างตัวละครเป็นแมวให้พูดได้ และมีความคิดเช่นเดียวกับมนุษย์ หรือมีความอดทนกว่ามนุษย์ในบางเรื่อง และทำกริยาบางอย่างได้เช่นเดียวกับมนุษย์ ซึ่งเป็นเรื่องเหนือธรรมชาติ

เรื่องนี้ผู้เขียนสร้างตัวละครคือแมวเต่าที่มีความอดทนในการตกปลา จนตกปลาได้ 3 ตัว ส่วนแมวน้อยมีลักษณะเหมือนเด็กขาดสมาธิ และความอดทน สนใจกับสิ่งรอบตัวจนลืมหน้าที่ของตนเอง แต่ในที่สุดเมื่อมีตัวอย่างที่ดี และได้ฟังคำตักเตือนของผู้ใหญ่ อีกทั้งมีความรับผิดชอบในตนเองจึงตกปลาได้เช่นเดียวกับแมวเต่า ตัวละครในเรื่องให้แนวคิดเป็นการเตือนให้ความอดทนพยายามในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนสำเร็จ ดังข้อความต่อไปนี้

แมวน้อยกับแมวเต่าตั้งใจตกปลาอย่างจดจ่อ หนองน้ำกว้างใหญ่ ยังคงร่มรื่นสงบสดดกบัวบานสะพรั่งส่งกลิ่นหอมเย็น พงอ้อโยกยอดล่อลมดูระเนนเอนไหว กอไผ่ให้เงาร่มครีမ်เย็นสบาย

กิ้งก่าหัวเขียววิ่งมาทำหัวกระดก ๆ เหมือนคนผกหัวมันพูดกับแมวน้อยว่า “เก่งจริงจับฉันให้ได้ซิ”

แต่แมวน้อยไม่สนใจ

แมวน้อยตกปลาได้ตัวหนึ่ง

แมวเต่าตกปลาได้อีกตัว

แมวน้อยตกปลาได้อีกตัว ปลดปลาใส่ข้อง เกี้ยวเหยื่อหย่อนเบ็ดใหม่ แล้วหันมาพูดกับแมวเต่าว่า

“หนูได้ปลาสองตัวแล้ว ลุงแมว”

แมวเต่าตอบว่า “ดีแล้ว ถ้าเราตั้งใจทำอะไร เราก็จะสำเร็จ ถ้าเราไม่ตั้งใจ เราก็ไม่พบความสำเร็จ”

(แมวน้อยตกปลา: 16)

บ้านของสินวล ผู้เขียนสร้างตัวละครแบบเหนือจริงซึ่งมีพฤติกรรมเหนือธรรมชาติ โดยตัวละครที่เป็นสัตว์ป่า แต่ตัวละครมีความรู้สึกนึกคิดเหมือนมนุษย์ โดยผู้เขียนบอกเล่าเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ของ สินวล จนถึงเหตุการณ์ที่สินวลถูกจับไปที่สวนสัตว์ และมีคนใจดีสินวลซื้อไปเลี้ยง และเขียนถึงความรู้สึกของสินวลที่อยากกลับบ้าน อยากอยู่กับพ่อ แม่ อยากกินอาหารที่ชอบ อยากกลับไปอยู่ที่ป่า ตามธรรมชาติของสินวล ดังข้อความต่อไปนี้

...เด็กบางคนก็บอกว่า สินวลเชื่องช้า คล้าย ๆ กับหมีโคล่า แถบประเทศออสเตรเลีย ที่จริงแล้ว สินวล คือ นางอาย หรือบางคนเรียกว่า ลิงลม แต่หน้าตาของสินวลไม่เหมือนลิงเลย และก็ไม่น่าจะคล่องแคล่วว่องไวเหมือนลิงด้วย อาหารที่สินวลชอบ คือ กิ่งก่า ฝรั่ง แก้วมังกร ผลไม้เกือบทุกชนิด และที่ชอบมาก ๆ คือ แอบขโมยไขนกกิน เมื่อยามพ่อแม่นอกผลอ...

(บ้านของสินวล: 20)

2.4 ตัวละครแบบฉบับ คือการสร้างตัวละครให้มีลักษณะคงที่ไม่ว่าในเวลาสถานที่อย่างไรจะมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมเช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งพบจากเรื่อง นกกระยางขาว เจ้ากบปากกว้าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นกกระยางขาว ผู้เขียนอาจสร้างตัวละครแบบฉบับในลักษณะที่มีพฤติกรรมเหมือนกันตลอดทั้งเรื่อง ไม่ปรับปรุงตนเอง มีความลำพองมากเกินไปจนทำให้ได้รับบทเรียน เพื่อเป็นแนวคิดให้กับเด็กในการประพฤติปฏิบัติตน ตัวละครเอกคือนกกระยางขาวที่มีพฤติกรรมเช่นเดิมตลอดทั้งเรื่อง เมื่อเจอสัตว์ชนิดใดจะต้องถามว่าบินได้หรือไม่ หรือทำไมจึงไม่มีปีก และภูมิใจในปีกของตนเป็นอย่างมาก ซึ่งแม้สัตว์ที่ถูกถามจะเกิดความเบื่อหน่ายต่อนกกระยางขาว มันก็ยังมีพฤติกรรมเช่นเดิมจนทำให้ตัวมันเองต้องตายในที่สุด ดังข้อความต่อไปนี้

กระยางขาวภาคภูมิใจในปีกของมันมาก มันอยากรู้เหลือเกินว่าจะมีสัตว์ตัวอื่นอีกไหม ที่มีปีกอันกว้างใหญ่ และสวยงามเท่ากับปีกของมัน

...“ทำไมเจ้าจึงไม่มีปีกล่ะ” กระยางขาวพูดพร้อมหัวเราะเยาะ และพูดต่อไปอีกว่า “เจ้าบินได้อย่างไรหรือเปล่า”

...กระยางขาวรู้สึกแปลกใจ ที่มองไม่เห็นปีกที่ลำตัวของมันจึงร้องถามไปอีก “เจ้าบินได้ไหม”...

“นำสงสารเจ้ารู้เหลือเกิน มันไม่มีปีกที่จะบินไปไหนมาไหนได้ เพื่อที่จะดูโลกอันสวยงามงดงาม ไม่มีโอกาสได้เที่ยวไกลๆ อย่างเรา โลกของมันคงอยู่แค่ดินไม้ที่นั่นนี่”

“มันเป็นตัวอะไรนะ คูลี..มีขนรุงรัง ฟันแหลมคม แต่กลับไม่มีปีกบินได้เหมือนอย่างเรา...”
(นกกระยางขาว: 22)

เจ้ากบปากกว้าง ผู้เขียนสร้างตัวละครแบบฉบับที่เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้เด็กนำไปคิดเตือนใจการปฏิบัติตน ในเรื่องการพูด หากพูดไม่ดีย่อมมีผลร้ายต่อตนเอง ตัวละครเอกคือเจ้ากบที่โอดวอดถึงปากที่กว้าง และคิดว่าสวยงามไม่มีใครเหมือน เมื่อเจอสัตว์ใดก็จะถามถึงการกินของสัตว์ประเภทนั้น และมักหัวเราะเยาะผู้อื่นอยู่เสมอ แต่ก็ไม่มีสัตว์ใดสนใจมัน จนในที่สุดมันก็จบชีวิตด้วยปากของมันเอง ดังข้อความต่อไปนี้

...พอตีมันเหลือบสายตาไปเห็นปากที่กำลังหัวเราะของตัวเอง เจ้ากบน้อยจึงหยุดหัวเราะทันที

“โอ...” มันร้องออกมา “ช่างสวยงามอะไรเช่นนั้น” มันอุทาน “จะมีกบตัวไหนที่รู้อย่างเราอีกหรือเปล่า ว่าในร่างกายเล็ก ๆ ของเรานี้ มีสิ่งวิเศษที่พระเจ้าประทานให้เราปากอันกว้างใหญ่ และสวยงามนี่ไง” เจ้ากบน้อยภาคภูมิใจในปากของมันมาก รีบกระโดดจากใบบัวขึ้นไปบนพื้นดิน มันอยากรู้เหลือเกินว่าจะมีสัตว์อื่นอีกไหม ที่มีปากกว้างใหญ่ และสวยงามเท่ากับปากของมัน

...ด้วยความสงสัย เจ้ากบน้อยจึงกระโดดเข้าไปหา “เจ้าชื่ออะไร” มันอ้าปากอันกว้างใหญ่ ด้วยเจตนาอันโอดวอดเช่นเดิม

“ทำไมปากของเจ้าจึงน่าเกลียดอย่างนั้น”...

...“น่าสงสารเจ้าว้าวเหลือเกิน มันช่างมีปากที่เล็กและช่างน่าเกลียดอะไรเช่นนั้น มันคงลำบากมากเมื่อเวลากินอาหาร และคงอับอายมาก เมื่อเวลาพูดกับสัตว์อื่นคงเพราะอย่างนี้นี่เอง เราจึงเห็นมันก้มหน้างูดอยู่ตลอดเวลา”...

...“เจ้าไปผู้ที่น่าสงสารเจ้าผู้มีปากอันเล็กแหลม น่าเกลียดเจ้าจะกินอาหารได้อิมหรือ”...

...“ทำไมปากเจ้าจึงเล็กอย่างเล็กน่าสงสารอย่างนั้นล่ะ...อย่างนี้เจ้าจะกินอาหารได้อย่างไร”

(เจ้ากบปากกว้าง: 4)

จากการศึกษาตัวละครในนิทานสำหรับเด็กพบว่า ผู้เขียนนิยมสร้างตัวละครแบบเหนือจริง อาจเป็นเพราะวัยเด็กความคิดฝัน มีจินตนาการ ชอบเรื่องสนุกสนาน ทำให้จดจำและเกิดความประทับใจได้ง่าย ปลุกฝังสิ่งที่ดีงามจากตัวละครให้กับเด็กได้ดี

3. ด้านการสร้างฉาก คือ สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวละคร ในขณะที่เกิดเหตุการณ์ มีดังนี้

3.1 ฉากและบรรยากาศที่เด็กคุ้นเคย เช่น บ้าน โรงเรียน ซึ่งพบจากเรื่อง ดอกไม้ของขวัญ หนูนากับยักษ์ใหญ่ สัตว์ประหลาดกับแม่ ช่วยหนูด้วย ฟ้าเจ้าอย่าร้อง มีรายละเอียดดังนี้

ดอกไม้ของขวัญ ผู้เขียนใช้ฉากที่บ้านของน้ำตาลที่เป็นตัวละครเอกของเรื่อง ซึ่งบ้าน เป็นฉากที่เด็กคุ้นเคย รู้จักเป็นอย่างดี เพราะการดำเนินชีวิตส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับบ้าน เป็นที่อยู่อาศัย เป็นศูนย์รวมสำหรับทุกคนในครอบครัว โดยกล่าวถึงตอนน้ำตาลฝันถึงนางฟ้าที่มามอบต้นไม้ให้ดูแลและทำให้ต้นไม้ ออกดอกให้ได้ และเธอหาวิธีที่จะทำให้ต้นไม้ ออกดอกจากการค้นคว้าอ่านหนังสือ เธอชวนเพื่อน ๆ มาร้องเพลงให้ต้นไม้ ฟังแต่ต้นไม้ ก็ยังไม่ออกดอก จนกระทั่งเธอต้องร้องเพลงให้ต้นไม้ ฟังเอง ต้นไม้จึงออกดอก แล้วก็กล่าวถึงคืนที่น้ำตาลนอนหลับอย่างมีความสุข เธอฝันว่านางฟ้ามาหาและบอกเธอว่าเธอเก่งมา

หนูนากับยักษ์ใหญ่ ผู้เขียนใช้ฉากที่บ้านในการเสนอเหตุการณ์ ซึ่งบ้านเป็นที่เด็กคุ้นเคยเพราะเกี่ยวข้องกับดำเนินชีวิตของเด็ก เป็นสถานที่เด็กพบเจอกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวเพราะเป็นที่อยู่อาศัยของคนในครอบครัว โดยเสนอเรื่องของหนูนาน้ำที่ไม่ชอบอาบน้ำ สระผมสกปรกเป็นที่อยู่ของเหา เธอเกาผมจนหัวยุ่งเหยิง เมื่อพ่อ แม่เรียกให้อาบน้ำ เธอจึงวิ่งหนีไปที่สระน้ำในสวนหลังบ้าน เธอก็มลงดูในน้ำเห็นเงาของตัวเองเป็นยักษ์ ทุกคนในบ้าน ไปดูที่สระน้ำ ตามคำบอกเล่าของหนูนาน้ำแต่ก็ไม่พบ แต่พ่อแม่เข้าใจแล้วว่าหนูนาน้ำเห็นเงาตนเองเป็นยักษ์จึงอธิบายให้หนูนาน้ำฟัง และหนูนาน้ำก็ยอมรับผิดรีบกลับบ้าน ไปอาบน้ำสระผม เพื่อน ๆ ก็มาเล่นกับหนูนาน้ำทำให้ หนูนาน้ำมีความสุข

สัตว์ประหลาดกับแม่ ผู้เขียนใช้ฉากที่บ้านของยอดในการดำเนินเรื่องราวซึ่งเป็นสถานที่ที่เด็กมีความคุ้นเคยเป็นอย่างดี เพราะมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของเด็กในชีวิตประจำวันรวมถึงคนในครอบครัว ซึ่งเรื่องราวที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับแม่กับยอดที่มีความขัดแย้งกันซึ่งแม่คอยบังคับให้ยอดทำตามทีแม่บอกตลอดเวลา การดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนกระทั่งยอดกับแม่เข้าใจกันก็ใช้ฉากที่บ้านตลอดทั้งเรื่อง

ช่วยหนูด้วย ผู้เขียนใช้ฉากที่บ้าน โหน่งที่เป็นตัวละครเอกของเรื่อง ซึ่งบ้านเป็นฉากที่เด็กคุ้นเคย รู้จักเป็นอย่างดี เพราะการดำเนินชีวิตส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับผูกพันกับบ้าน เป็นที่อยู่อาศัย เป็นศูนย์รวมสำหรับทุกคนในครอบครัว โดยเสนอเรื่องของเด็กชายที่ชอบวาดภาพแล้วหลับฝันถึงภาพวาดของตนเองเป็นสัตว์ประหลาด และผจญภัยต่าง ๆ ตลอดทั้งเรื่องจนตื่นขึ้นมาจากความฝัน

ฟ้าจ่าอย่าร้อง ผู้เขียนใช้ฉากของเรื่องเป็นฉากที่บ้าน ซึ่งเป็นสถานที่ที่เด็กรู้จักและคุ้นเคยเพราะเกี่ยวข้องกับเด็กในการดำเนินชีวิต เป็นฉากในส่วนหลังบ้านของพ่อแม่และตัวละครเอกของเรื่อง ซึ่งเรื่องผู้เขียนให้ความรู้เกี่ยวกับเสียงร้องของกบ ไม้เป็ด แมว หมา หมู วัว ช้าง และเสียงฟ้าร้องว่าเสียงร้องต่าง ๆ เป็นเสียงแบบใด เช่น กบ ร้อง โอ๊บ โอ๊บ แมวร้องเหมียว เหมียว ซึ่งเป็นเสียงที่เด็กรู้จัก และคุ้นเคย

3.2 ฉากและบรรยากาศที่สอดคล้องกลมกลืนกับเรื่อง ควรเหมาะสมกับกาลเวลาในท้องเรื่อง ซึ่งพบจากเรื่อง เจ้ากบปากกว้าง นกกระยางขาว หมิน้อยกลับใจ ลูกโป่งสวรรค์ มีรายละเอียดดังนี้

เจ้ากบปากกว้าง ฉากของเรื่องเป็นบริเวณลำคลองหนองบึงซึ่งสอดคล้องกับตัวละครเอกของเรื่องคือเจ้ากบน้อย ซึ่งโดยธรรมชาติของกบจะอาศัยอยู่บริเวณลำคลองหนองบึง และกล่าวถึงฉากตามท้องเรื่องที่เจ้ากบไปพบวัว ไม้ และงูซึ่งฉากจะกล่าวถึงบรรยากาศสิ่งแวดล้อมตอนที่กบไปตามสถานที่ตาม เนื้อเรื่องซึ่งสอดคล้องกับการเดินทางของกบ ซึ่งฉากทั่วไปกล่าวถึงป่าที่อยู่รอบบริเวณหนองบึงนั่นเอง

นกกระยางขาว ฉากของเรื่องมีความสอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติของตัวละครเอก คือนกกระยางขาวที่อาศัยใช้ชีวิตบริเวณหนองน้ำใหญ่จากการหาอาหาร รวมทั้งสัตว์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่รวมกัน และกล่าวถึงบริเวณรอบ ๆ หนองน้ำใหญ่ที่นกกระยางขาวเจอกับวัว งู และสิงโตจนกล่าวถึงฉากของถ้ำในป่าที่เป็นฉากสุดท้ายของเรื่องที่ทำให้นกกระยางขาวจบชีวิตลง

หมิน้อยกลับใจ ฉากในเรื่องสอดคล้องกลมกลืนกับเหตุการณ์ในเนื้อเรื่องซึ่งเป็นฉากบนท้องฟ้าในความฝันของหมิน้อยที่จี้จรวดไปบนท้องฟ้าในเวลากลางคืน เนื้อเรื่องกล่าวถึงดวงดาว และดวงจันทร์ ซึ่งสอดคล้องกลมกลืนกับบรรยากาศบนท้องฟ้า เป็นเรื่องของหมิน้อยจี้จรวดไปบนท้องฟ้าเพื่อนำดวงดาวกลับบ้าน แต่ดวงจันทร์กล่าวทัดทานไว้ หมิน้อยจึงปล่อยดวงดาวให้สว่างสุกใสอยู่บนท้องฟ้าตามเดิม

ลูกโป่งสวรรค์ ฉากในเรื่องมีความสอดคล้องกลมกลืนกับการดำเนินเรื่องที่มีฉากที่โรงเรียนซึ่งกล่าวถึงการเดินทางไปโรงเรียนของเด็กๆ ฉากบนท้องฟ้าเป็นฉากลูกโป่งสวรรค์ลอยขึ้นไปบนท้องฟ้า และฉากที่บ้านของแมวน้อยตัวละครเอกของเรื่องเมื่อก้าวถึงตอนแมวน้อยอ่านหนังสือทำให้ฉากมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องโดยตลอด ซึ่งเริ่มต้นฉากที่โรงเรียนเป็นบรรยากาศของที่นักเรียนกำลังเดินทางไปโรงเรียน และลำดับต่อมาเป็นฉากของท้องฟ้ากว้างซึ่งแมวน้อยอาศัยตะกร้าลูกโป่งสวรรค์ไปบนท้องฟ้า แล้วเจอกับนก แมง คางจันท์ ดวงดาว ดวงอาทิตย์ จากนั้นตอนจบเป็นฉากที่บ้านของแมวน้อย ซึ่งเป็นไปตามเหตุการณ์ในเรื่อง

3.3 ฉากและบรรยากาศที่ช่วยสร้างเสริมความรู้และประสบการณ์ให้กับเด็ก เช่น ทะเล ฤดูหนาว ป่าไม้ ซึ่งพบจากเรื่อง ดอกทานตะวันกับลุงทอง ดอกบัวไม่ยอมบาน บ้านของสินวล บทเรียนของฝูงสัตว์ หมิน้อยเข้าเมือง แมวน้อยตกปลา ดังมีรายละเอียดดังนี้

ดอกทานตะวันกับลุงทอง ฉากของเรื่องเป็นฉากสวน กับไร่ เป็นฉากที่ช่วยเสริมประสบการณ์ให้เด็กได้รู้จักกับบรรยากาศภายในสวนและไร่ ซึ่งเด็กบางคนอาจจะยังไม่เคยสัมผัสได้มองเห็นภาพในเบื้องต้นเพื่อเป็นประสบการณ์ต่อไปก่อนที่จะไปพบกับบรรยากาศนั้นจริงๆ ในเรื่องประกอบด้วย ไร่ทานตะวัน สวนหม่อน สวนส้ม สวนดอกไม้

ดอกบัวไม่ยอมบาน ฉากของเรื่องเป็นฉากในป่าบริเวณบึงบัว ซึ่งเป็นฉากที่เสริมประสบการณ์เด็กเกี่ยวกับบรรยากาศรอบ ๆ บึงบัวทำให้รู้ว่าไม้สัตว์ต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยบึงบัวเป็นที่อาศัย และเป็นแหล่งอาหาร นอกจากนี้ผู้เขียนยังเสริมสร้างความรู้กับธรรมชาติของดอกบัวเมื่อได้รับแสงจากดวงอาทิตย์จึงจะบาน และผึ้งกับผีเสื้อก็จะช่วยผสมเกสรของดอกบัวให้บานสวยมากขึ้น และให้ความรู้เกี่ยวกับสัตว์ที่อาศัยอยู่รอบ ๆ บึงบัวที่มีวงจรชีวิตสัมพันธ์กันต้องพึ่งพาอาศัยกัน โดยธรรมชาติ

บ้านของสินวล ฉากของเรื่องเป็นป่ากว้างใหญ่ ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับเด็กด้วยการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับ ธรรมชาติของป่า และสัตว์ป่าโดยเฉพาะตัวละครเอกคือสินวล ทำให้เด็กมองเห็นภาพบรรยากาศภายในป่า ความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของสัตว์ป่า เมื่อยังไม่ได้เจอกับประสบการณ์จริง

บทเรียนของฝูงสัตว์ ฉากเรื่องนี้กล่าวถึงลำธารที่ฝูงสัตว์อาศัยอยู่ ใช้ลำธารนี้ในการดื่มกิน ใช้ในการสัญจร เดินทางข้ามฝั่งโดยการใช้แพ เนื้อเรื่องที่สำคัญก็อยู่ที่ฉากในลำธาร เป็นฉากที่ทำให้

ตัวละครในเรื่องต้องประสบเหตุแพคว่าทำให้ตะเกียกตะกายขึ้นฝั่ง และล้มตายไปเป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้สัตว์ทั้งหลายยอมรับผิดในการกระทำของตนเอง

หมिन้อยเข้าเมือง ฉากของเรื่องเป็นฉากในป่าที่ตัวละครในเรื่องอาศัยอยู่ ซึ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องป่า โดยกล่าวถึงเรื่องป่าที่ถูกทำลาย จากมนุษย์ซึ่งมีผลกระทบต่อสัตว์ป่า ในด้านอาหาร และที่อยู่อาศัยที่ทำให้สัตว์ป่าเดือดร้อน และกล่าวถึงเมืองใหญ่ที่ตัวละครเอกคือหมिन้อยเดินทางเข้าไปแล้วเจอแต่ความสับสนวุ่นวาย แล้วกลับกล่าวถึงฉากของป่าอีกครั้งที่มีความอุดมสมบูรณ์ หลังจากที่ป่าได้รับความคุ้มครอง ฉากในป่าจึงสอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่มีสัตว์ป่าเป็นตัวละคร สะท้อนให้เห็นปัญหาของป่าได้เป็นอย่างดี

แมวน้อยตกปลา ฉากเรื่องนี้กล่าวถึงหนองน้ำกว้างผู้เขียนพรรณนาให้เห็นภาพความสวยงามที่สร้างประสบการณ์ทางธรรมชาติได้เป็นอย่างดี ซึ่งตัวละครแมวน้อย แมวเต่าไปตกปลา อยู่ริมหนองน้ำ การใช้ฉากทำให้เด็กมีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติที่มีสัตว์ต่าง ๆ เช่น แมลงปอ ผีเสื้อ เขียด ปลา ที่อาศัยอยู่บริเวณรอบ ๆ หนองน้ำ ซึ่งฉากนี้ใช้ในการดำเนินเรื่องตลอดทั้งเรื่อง

จากการศึกษาฉากในนิทานสำหรับเด็กพบว่า ผู้เขียนนิยมการสร้างฉากและบรรยากาศที่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ เหตุที่ผู้เขียนสร้างฉากและบรรยากาศที่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ อาจเป็นเพราะผู้เขียนต้องการเสริมสร้างให้ความรู้กับเด็กควบคู่กันไปกับความสนุกสนาน ทำให้เด็กสนใจค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

แก่นเรื่อง

แก่นเรื่อง หมายถึง สาระสำคัญหรือหัวใจของงานเขียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งของผู้เขียนหรืองานเขียนสะท้อนหรือแสดงให้ผู้อ่านเห็นและเข้าใจ

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์แก่นเรื่องจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของคนไทยในนิทานสำหรับเด็กดังนี้

1. ความเฉลียวฉลาด
2. ความรับผิดชอบ

3. ความมีเหตุผล วิจรรณญาณ
4. ความซื่อสัตย์ ยุติธรรม
5. ความขยัน อุตสาหะ
6. ความเมตตากรุณา
7. อนุรักษัทรพยากรและสิ่งแวดล่อม

ในการศึกษาแก่นเรื่องครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์จากพฤติกรรมของตัวละครในเรื่อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแก่คนที่ควรให้ ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายของตนเอง ซึ่งพบจากเรื่อง หมिन้อยกลับใจ บทเรียนของฝูงสัตว์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หมिन้อยกลับใจ ผู้เขียนให้แนวคิดเรื่องความเสียสละ ความไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ได้ เพื่อประโยชน์และความสุขของคนส่วนรวม ซึ่งกล่าวถึงหมिन้อยตัวละครเอกของเรื่องจิตใจมากที่จับดวงดาวได้ ดวงดาวที่ถูกจับได้ขอร้องให้ปล่อยตนเองเพราะดวงดาวชอบอยู่บนท้องฟ้า ดวงจันทร์กล่าวเสริมอีกว่า ถ้าหากท้องฟ้าในยามค่ำคืนไม่มีดวงดาวท้องฟ้าก็จะมีมืดมิดและเงียบเหงาอย่างแน่นอน หมิน้อยจึงคิดว่าการกระทำของตัวเองไม่ดีเลย เป็นการเห็นแก่ตัว ไม่ใช่เจ้าของไม่ควรจกจวย จะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน หมิน้อยจึงปล่อยดวงดาวให้เป็นอิสระ ท้องฟ้าก็สดใสสวยงามอีกครั้ง ดวงจันทร์จึงให้รางวัลเหรียญแห่งความดี เพื่อตอบแทนน้ำใจของหมิน้อย

บทเรียนของฝูงสัตว์ ผู้เขียนให้แนวคิดเรื่องความเสียสละ ความไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งทำให้ส่วนรวมไม่เดือดร้อน ซึ่งกล่าวถึงการกระทำของสัตว์ต่าง ๆ ในเนื้อเรื่องที่ไม่มีความเสียสละในการโดยสารแพข้ามฟาก สัตว์ทุกตัวที่ต้องการเดินทางข้ามฟากด้วยแพพร้อมกันทั้งหมดไม่มีใครยอมใคร ไม่ฟังคำทัดทานของลิง ว่าอาจเกิดอันตรายได้ แต่ไม่สละตัวโดยยอมลงจากแพ จึงทำให้เกิดเหตุการณ์ที่ เสว้าสลดขึ้นเมื่อแพลอยไปกลางแม่น้ำ แพรับน้ำหนักไม่ไหวทำให้แพคว่ำ สัตว์ต่าง ๆ จมน้ำ บ้างก็บาดเจ็บ บ้างก็ตาย เพราะความไม่เสียสละของสัตว์เหล่านั้นที่ทำให้ทั้งตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

2. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำหน้าที่ด้วยความผูกพัน ความพากเพียรและความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่หรือสิ่งที่ตน

เป็นผู้กระทำ และพยายามที่จะปรับปรุงปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ชื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว เคารพต่อกฎเกณฑ์และมีวินัยในตนเอง ซึ่งพบจากเรื่อง สัตว์ประหลาดกับแม่ช่วยหนูด้วย หนูนากับยักษ์ใหญ่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สัตว์ประหลาดกับแม่ ผู้เขียนให้แนวคิดเรื่องความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง การปรับปรุงหน้าที่ของตนเองให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ไม่ยากเลยสำหรับเด็กคือการปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ รับผิดชอบในหน้าที่ตนเอง ซึ่งเนื้อเรื่องกล่าวถึงแม่ที่มีกบบังคับให้ยอคนผัก ถ้ายอไม่กินผักแม่จะไม่ให้เล่นของเล่น แม่บังคับให้ยอคนปลา ถ้ายอไม่กินปลาแม่จะไม่ให้วาดภาพและระบายสี แม่บังคับให้ยอคนข้าว ถ้ายอไม่กินผักแม่จะไม่พาไปเที่ยว แม่บังคับให้ยอคนนม ถ้ายอไม่กินนมแม่จะไม่เล่านิทานให้ฟัง แต่ยอเมื่อการถูกบังคับ และต้องการทำอะไรด้วยตนเองเพราะยอคนกล่าวถึงตนจะเป็นเด็กแต่ก็รู้หน้าที่ของตนเอง ในที่สุดแม่ก็เข้าใจยอ

ช่วยหนูด้วย ผู้เขียนให้แนวคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเองในการฝึกฝนเกี่ยวกับงานหรือกิจกรรมที่ตนเองชอบ เพื่อนำไปปรับปรุงในงานครั้งต่อไป ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับเด็ก ๆ โดยเนื้อเรื่องกล่าวถึงโหน่งที่ชอบวาดรูปตามจินตนาการ หากมีเวลาว่างโหน่งก็จะวาดและฝึกฝนอยู่ตลอด และมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองเสมอ

หนูนากับยักษ์ใหญ่ ผู้เขียนให้แนวคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเอง เกี่ยวกับการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการดูแลตนเองไม่ต้องคอยเตือนอยู่บ่อย ๆ เพื่อลดภาระเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้พ่อแม่ ก็จะเป็นที่ชื่นชมของพ่อแม่ และญาติพี่น้อง อย่างเช่นหนูนาคือหญิงที่ไม่ชอบสระผม ทำให้ศีรษะสกปรกเป็นเหาจนเกิดเรื่องใหญ่โตจากความไม่รับผิดชอบของหนูนาคือ เมื่อเห็นเงาตัวเองในน้ำที่มีหัวยุ่งเหยิงทำให้คิดว่าเป็นยักษ์ทำให้ทุกคนในบ้านแตกตื่น วุ่นวาย

3. ความมีเหตุผล วิจารณ์ญาณ หมายถึง ปัญญาที่สามารถรู้หรือให้เหตุผลที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น มีความยับยั้งชั่งใจ การไตร่ตรองก่อนจะตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ซึ่งพบจากเรื่อง เจ้ากบปากกว้าง นกกระยางขาว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เจ้ากบปากกว้าง ผู้เขียนให้แนวคิดในการใช้เหตุผล วิจารณ์ญาณในการไตร่ตรองก่อนตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่พบเจอ หรือเกิดขึ้นจะทำให้ตนเองไม่ต้องเดือดร้อนภายหลัง จากเรื่องกล่าวถึง

เจ้ากบน้อยภูมิใจกับปากที่สวยงามของตนมาก และอยากรู้ว่าจะมีสัตว์ตัวอื่นอีกไหมที่มีปากกว้างใหญ่และสวยงามเท่ากับปากของตน กบน้อยกระโดดมาพบผีเสื้อ วัว ไก่ มั่นหัวเราะเยาะสัตว์เหล่านั้นว่ามีปากที่น่าเกลียดและคงกินอาหารลำบาก น่าอับอาย จนกระโดดไปพบงู และสงสัยว่าทำไมปากงูจึงเล็กแหลมน่าสงสาร และถามงูว่าจะกินอาหารได้อย่างไร งูไม่ตอบแล้วย้ำเข้าหากบน้อยแล้วอ้าปากจับทันที กว่าจะรู้ว่าปากของใครดีที่สุดในทุกอย่างก็สายไปแล้วเพราะความหลงตัวเอง ขาดวิจรรณญาณในการคิดหาเหตุผล

นกกระยางขาว ผู้เขียนให้แนวคิดในการใช้เหตุผล การใช้วิจรรณญาณในการคิดตัดสินใจก่อนที่จะพูดหรือกระทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อย่างเช่นนกกระยางขาวที่ภูมิใจกับปีกอันกว้างใหญ่แล้วคิดว่าคงไม่มีใครที่มีปีกสวยงามเหมือนของตนเอง เมื่อมันเห็นวัว มันก็ถามว่าเป็นสัตว์ชนิดใด แล้วถามว่าบินได้อย่างมันหรือไม่ แล้วมันก็รู้สึกเวทนา สงสารที่ไม่มีปีก เมื่อเห็นงู ก็ถามเช่นเดียวกัน แต่ไม่มีใครสนใจที่จะได้ตอบกับนกกระยางขาว จนมันมาพบกับสิงโตมันก็ถามเช่นเดียวกัน และถามกับสิงโตว่ามีสัตว์ชนิดใดที่มีปีกเหมือนมันบ้าง สิงโตจึงชวนนกกระยางขาวไปดูด้วยกัน กระยางขาวบินตามสิงโตไปจนเหนื่อย จนถึงถ้ำแห่งหนึ่ง สิงโตจึงบอกกระยางขาวเข้าไปดูในถ้ำ กระยางขาวจึงวิ่งเข้าไปในถ้ำ สัตว์ที่กระยางขาวเจอคือลูกสิงโตนั่นเอง ในที่สุดกระยางขาวก็กลายเป็นอาหารของสิงโต เพราะความลำพองใจ ขาดวิจรรณญาณ เหตุผลในการคิด

4. ความยุติธรรม หมายถึง ความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุผล ไม่ลำเอียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ให้ความเสมอภาค เท่าเทียมกัน ซึ่งพบจากเรื่อง บทเรียนของฝูงสัตว์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

บทเรียนของฝูงสัตว์ ผู้เขียนให้แนวคิดเรื่องของความยุติธรรม ความไม่ลำเอียง แต่ต้องมีขอบเขตและความพอดี เพื่อจะไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน อย่างเช่นเนื้อเรื่องที่ว่าถึงการเดินทางข้ามฟากลำธารของสัตว์ทั้งหลาย ต้องอาศัยแพรับจ้างของลิงแก่ แต่ลิงแก่มีนิสัยเอาแต่พวกพ้องของตนเองให้บรรดาลิงทั้งหลายข้ามฝั่งก่อนเสมอ จนสัตว์ทั้งหลายทนไม่ไหวเกิดทะเลาะวิวาทกัน และสิงโตผ่านมาพบพอดีจึงออกกฏให้ลิงรักษาความยุติธรรมด้วยการบริการรับจ้างสัตว์ทุกชนิด จนเกิดเหตุบังเอิญใน วันหนึ่งบรรดาสัตว์ทั้งหลายเกิดป่วยพร้อมกัน และต้องการข้ามฝั่งไปหาหมอ เมื่อแพของลิงเทียบฝั่ง สัตว์ทั้งหลายก็ก้าวลงแพพร้อมกันโดยไม่ฟังคำทัดทานของลิงแก่เลย สัตว์ทั้งหลายอ้างถึงความยุติธรรม ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ซึ่งลิงแก่ก็ต้องก้าวข้ามฟากด้วยอาการจำยอม เมื่อมาถึงกลางลำน้ำกว้าง มีน้ำเชี่ยวไหลแรง ทำให้แพพลิกคว่ำ สัตว์ทั้งหลายตะเกียกตะกายเข้าฝั่ง

บางตัวก็จมหายไป ซึ่งถึงแก่คิดได้ว่าเมื่อครั้งก่อนตนไม่ยึดถือความยุติธรรม บริการเฉพาะพวกพ้องของตน ทำให้เกิดเรื่องทะเลาะวิวาทกัน แต่ครั้งนี้ยึดถือความยุติธรรมมากเกินไปโดยไม่มีการยึดหยุ่น มันจึงเกิดเรื่องเศร้าขึ้น ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนี้สัตว์ทั้งหลายยอมรับในความผิดพลาดของตน และถือเป็นบทเรียนที่ต้องแก้ไข

5. ความขยัน อุตสาหะ หมายถึงความพยายามอย่างเข้มแข็งเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน พฤติกรรม ซึ่งพบจากเรื่อง ดอกไม้ของขวัญ แมวน้อยตกปลา ลูกโป่งสวรรค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ดอกไม้ของขวัญ ผู้เขียนให้แนวคิดเรื่องความขยัน อุตสาหะ ที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จ ผลตอบแทนกลับมาก็จะเกิดกับตนเองคือความภาคภูมิใจ และผลสำเร็จ เช่นในเนื้อเรื่องทีกล่าวถึงนางฟ้ามามอบต้นไม้ให้น้ำตาลต้นหนึ่ง น้ำตาลนำมาปลูกในกระถาง รดน้ำ พรวนดินและใส่ปุ๋ย แต่ต้นไม้ก็ไม่ยอมออกดอก น้ำตาลจึงหาหนังสือมาอ่าน เพื่อหาวิธีทำให้ต้นไม้ออกดอก จนทำให้น้ำตาลพบว่าต้นไม้ชอบเสียงเพลง เธอให้เพื่อนร้องเพลงให้ต้นไม้ฟัง แต่ต้นไม้ก็ไม่ยอมออกดอก บางครั้งเธอนำกระถางต้นไม้ไปที่ชายทุ่งและเล่นดนตรีให้ฟังต้นไม้ก็ไม่ออกดอก ในที่สุดน้ำตาลจึงตัดสินใจร้องเพลงให้ต้นไม้ฟังด้วยตนเอง ไม่นานต้นไม้ก็ออกดอกสีสดใส น้ำตาลดีใจมาก ๆ เธอได้รับคำชมจากนางฟ้าว่าเก่งมาก ซึ่งเป็นผลจากความพยายามของน้ำตาลนั่นเอง

แมวน้อยตกปลา ผู้เขียนให้แนวคิดเรื่องของความพยายาม อุตสาหะ ความตั้งใจที่จะทำสิ่งใดให้สำเร็จ ในเนื้อเรื่องกล่าวถึงแมวน้อยและแมวเต่าตกปลาที่ริมหนองน้ำ แมวน้อยและแมวเต่าตกปลาอยู่นานแต่ปลายังไม่กินเหยื่อ แต่แมวเต่ายังตั้งใจตกปลา แต่แมวน้อยอดทนไม่ได้ วางคันเบ็ดริมหนองน้ำแล้วไล่จับแมลงปอ แมวเต่าตกปลาได้ตัวหนึ่ง แมวน้อยกลับมาตกปลาแต่เบ็ดของแมวน้อย ปลากินเหยื่อหมดแล้ว ต้องเปลี่ยนเหยื่อใหม่ ไม่นานมีผีเสื้อบินมาแมวเต่าไม่สนใจยังคงตั้งใจตกปลาอยู่เหมือนเดิม ส่วนแมวน้อยที่คันเบ็ดไล่จับผีเสื้อ ส่วนแมวเต่าตกปลาได้อีกตัว แมวน้อยจับผีเสื้อไม่ได้แล้วกลับมานั่งตกปลาที่เดิม แต่ปลากินเหยื่อจนหมดแล้ว แมวน้อยบ่นกับแมวเต่าว่าตกปลาไม่ได้สักตัว แมวเต่าจึงบอกว่าให้ตั้งใจตกปลา ไม่วิ่งไล่จับแมลงปอหรือผีเสื้อ แมวน้อยกับแมวเต่าจึงตั้งใจตกปลาอย่าง จดจ่อ และได้ปลาตามที่ต้องการแล้วจึงกลับบ้านด้วยความสุขพร้อมกับปลามากมาย แมวเต่าสอนแมวน้อยว่าถ้าเราตั้งใจทำอะไรแล้วก็จะสำเร็จ

ลูกโป่งสวรรค์ ผู้เขียนให้แนวคิดเกี่ยวกับความขยัน อุตสาหะ ความพยายามของตนเอง และการพึ่งพาตนเองเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามความตั้งใจ ดังเช่นเนื้อเรื่องกล่าวถึงแมวน้อยที่ขึ้นลูกโป่งสวรรค์ เพื่อตามหานางฟ้า เพื่อขอพรให้ตนเรียนเก่ง เมื่อลูกโป่งสวรรค์ลอยผ่านหมูนก หมูเมฆ ดวงจันทร์ หมูดาว ก็ถามหานางฟ้า และต่างตอบว่าไม่เคยเห็น เมื่อลอยผ่านดวงอาทิตย์ก็ถามหานางฟ้า ดวงอาทิตย์บอกว่าไม่เคยเห็นนางฟ้า และแนะนำให้กลับบ้านไปคุยคนที่เรียนเก่ง ๆ ว่าเขาเรียนอย่างไรแล้วให้ลองปฏิบัติตาม เมื่อตะกร้าลูกโป่งสวรรค์ลอยต่ำลง ผ่านบ้านลูกหมาที่เรียนเก่ง เห็นลูกหมาเร่งทำการบ้าน ผ่านบ้านลูกหมีผู้เรียนดี เห็นกำลังอ่านหนังสือ ลูกหมียวกลับถึงบ้านจึงเริ่มเป็นคนขยัน ไม่นานลูกหมียวก้เรียนเก่งเหมือนเพื่อน ๆ แมวน้อยเรียนเก่งตามความตั้งใจ เพราะความขยัน และความพยายาม อุตสาหะ

6. ความเมตตากรุณา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นมีความสุข ความสงสาร คิดให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ซึ่งพบจากเรื่อง ฟ้าจ้อย่าร้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ฟ้าจ้อย่าร้อง ผู้เขียนให้แนวคิดเรื่องของความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น ความสงสารและการช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ตนเองก็จะได้รับความสุขทางใจด้วย อย่างเช่นเด็กชายผมแกละได้ยินเสียงร้องครืน ครืน สงสัยว่าเป็นเสียงอะไรจึงขี้นมำก้านกล้วยออกไปดู พบกับ ไก่ เป็ด แมว หมา หมู วัว ช้าง ผมแกละก็ถามว่าใช่เสียงร้องของท่านหรือไม่ สัตว์เหล่านั้นก็ตอบว่าไม่ใช่เสียงของตน ช้างบอกให้ผมแกละไปถามกับฟ้าว่าใช่เสียงของฟ้าหรือไม่ ผมแกละรู้แล้วว่าเป็นเสียงของฟ้า ผมแกละจึงถามว่าฟ้าร้องให้ทำไม ฟ้าจึงตอบว่าอดข้าวหลายวัน ผมแกละจึงบอกฟ้าว่าย่าร้องด้วยความสงสารแล้วส่งขนมให้ฟ้า ฟ้าจิตใจไม่ร้องอีกแล้ว

7. การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้น โดยธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำขึ้นให้คงอยู่เหมือนเดิม ซึ่งพบจากเรื่อง ดอกทานตะวันกับถุงทอง ดอกบัวไม่ยอมบาน บ้านของสินวล หมิน้อยเข้าเมือง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ดอกทานตะวันกับถุงทอง ผู้เขียนให้แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เนื้อเรื่องส่วนใหญ่จะกล่าวถึงลักษณะธรรมชาติของพืช ของสัตว์ที่ต้องอาศัยพึ่งพาซึ่งกันและกัน ความสวยงามของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเรารวมทั้งชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่อาศัยพืช และธรรมชาติ ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้เด็กมีความรักสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจาก

ธรรมชาติ เนื้อเรื่องกล่าวถึงนกปรอดทองที่กำลังตามหาเจ้าของถุงทอง มันบินไปที่สวนหม่อนของชาวบ้านที่กำลังเลือกเก็บใบหม่อนเอาไปเลี้ยงไหม ชาวสวนหม่อนปฏิเสธว่าไม่ใช่เจ้าของถุงทองนั้น นกปรอดทองบินไปที่สวนส้ม เจอชาวสวนส้มกำลังเก็บส้ม ชาวสวนส้มปฏิเสธว่าไม่ใช่เจ้าของถุงทองนั้น นกปรอดทองบินไปที่สวนดอกไม้ ชาวสวนดอกไม้ปฏิเสธว่าไม่ใช่เจ้าของถุงทองนั้น เมื่อนกปรอดทองบินไปถึงไร่นาตะวัน ฝนก็ตกลงมาก ต้นไม้เล็ก ๆ ที่ซ่อนตัวอยู่ภายในถุงทองก็เริ่มงอก โดยยื่นรากสีขาวออกมาจากทางด้านหัว รากสีขาว ๆ ยื่นยาวออก ขาวออกเพื่อฝังตัวลงในดิน และยึดดินไว้ จากนั้น ลำต้นก็ติดตัวตรง ชูใบสีเขียวขึ้นไปในอากาศเหมือนจะประกาศว่า “ฉันเป็นต้นไม้แล้ว ฉันจะทำให้โลกเป็นสีเขียว” ต้นไม้เติบโตขึ้นเรื่อย ยึดลำต้นสูงแตกกิ่งก้านและผลิบานสีเขียวออกมาอีกมากมาย อีกไม่นานก็จะต้นไม้ดังที่เราเห็นอยู่รอบ ๆ ตัวของเราเอง

ดอกไม้ไม่ยอมบาน ผู้เขียนให้แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เนื้อเรื่องส่วนใหญ่จะกล่าวถึงลักษณะของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของสัตว์และพืชที่ต้องอาศัยพึ่งพาซึ่งกันและกัน ความสวยงามของธรรมชาติ ซึ่งช่วยปลูกฝังให้เด็กมีความรักสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ โดยเนื้อเรื่องกล่าวถึงดอกไม้สีชมพูที่ดอกไม้หอม ๆ โผล่จากใต้น้ำ นกกินปลาแนะนำให้ดอกไม้ขยับกลับเพื่อผสมเกสรแต่ดอกไม้ก็ยังไม่ยอมบาน นกกินปลาบินไปชักชวนผีเสื้อให้บินรอบ ๆ ดอกไม้เพื่อให้ดอกไม้บาน แต่ดอกไม้ก็ไม่ยอมบาน นกกินปลาบินไปที่ดอกขจรเพื่อให้ดอกขจรเปิดฝักแก่น้ำตาลให้ลอยไปที่บึงเพื่อชักชวนให้ดอกไม้บาน แต่ดอกไม้ก็ยังไม่ยอมบาน นกกินปลาบินไปหากบ เพื่อขอให้กบทำให้ดอกไม้บาน แล้วแม่กบก็พาเพื่อนไปร้องเพลงประสานเสียงให้ดอกไม้ฟัง แต่ดอกไม้ก็ยังไม่ยอมบาน นกกินปลาบินไปหานกฮูกเพื่อบอกกับนกฮูกว่าดอกไม้ไม่ยอมบาน นกฮูกรู้ธรรมชาติของดอกไม้ว่าต้องได้รับแสงแดดดอกไม้จึงจะบาน นกกินปลาจึงบินไปบอกก่อนเมฆให้เคลื่อนออกไปให้พ้นจากดวงอาทิตย์ เมื่อดอกไม้ได้รับแสงแดดก็เริ่มขยับกลับออกอย่างช้า ๆ นกกินปลาบินไปมาอย่างดีใจแล้วประกาศก้องว่าดอกไม้บานแล้ว ผีเสื้อก็รีบบินมาที่ดอกไม้ เพื่อดูดกินน้ำหวานและผสมเกสรให้ดอกไม้สวยที่สุด

บ้านของสินวล ผู้เขียนให้แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่าให้อยู่กับธรรมชาติ โดยเนื้อเรื่องกล่าวถึง สินวล หรือ นางอาย หรือบางทีเรียกว่าลิงลม ออกหากินในเวลากลางคืน ในคืนหนึ่งสินวลถูกคนใจร้ายจับตัวไป สินวลต้องอยู่ในกรงแคบ ๆ มีคนเดินผ่านไปมา บางคนก็หยุดดูสินวลถูกตัดฟันจนหมดปาก อาหารก็ยังไม่ได้อินตั้งแต่ออกมาจากป่า โขขยังเป็นของสินวลมีคนใจดีซื้อ

สินวลไปเลี้ยง สินวลไม่มีความสุขถึงแม้จะได้รับความดูแลเป็นอย่างดี เพราะสินวลคิดถึงพ่อแม่ คิดถึงยามค่ำคืนในป่า คิดถึงที่นอนบนคาคบไม้ คิดถึงแมลงอ้อย ๆ และอยากกลับบ้าน บ้านของสินวล

หมिन้อยเข้าเมือง ผู้เขียนให้แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าที่เป็นแหล่งอาหาร ที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ซึ่งเป็นการอนุรักษ์สัตว์ป่าได้เช่นเดียวกัน เนื้อเรื่องกล่าวถึงหมिन้อยอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ในป่าลึก พ่อแม่บอกให้หมिन้อยว่าอย่าออกจากป่าไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น ต่อมาไม่นานป่าถูกบุกรุกทำลายจนเกือบไม่มีต้นไม้ ความแห้งแล้งครอบคลุมไปทั่ว หมิน้อยจึงเดินทางออกจากป่าเพื่อเข้าเมือง เดินไปเจอช้างชวนช้างไปด้วย แต่ช้างก็ไม่ไปด้วย เมื่อเข้าเมืองหมิน้อยเดินไปอย่างไม่มีจุดหมาย หมิน้อยสอดสายตามองหาอาหาร เมื่อเจอม้าลายจึงถามหาแหล่งอาหาร ม้าลายบอกว่าไม่มี ถ้าต้องการอาหารต้องทำงานก่อน หมิน้อยไม่เข้าใจว่างานคืออะไร เดินไปพบสิงโตก็ถามหาแหล่งอาหาร สิงโตสายหน้า และบอกว่าในเมืองไม่มีสิ่งที่เขต้องการ ทุกอย่างต้องซื้อด้วยเงิน และต้องทำงาน หมิน้อยคิดงุนงงไม่เข้าใจว่างานและเงินคืออะไร ด้วยความหิวทำให้ตาลายเป็นลม รู้สึกตัวอีกครั้งก็ไปอยู่ในสวนสัตว์แล้ว หมิน้อยรีบหนีออกจากสวนสัตว์อย่างรวดเร็ว ในที่สุดหมิน้อยก็เข้าใจแล้วว่าทำไมพ่อแม่จึงไม่ต้องการให้ลูกออกจากป่า หมิน้อยเดินทางกลับมาป่าที่เคยอาศัยอยู่ มันประหลาดใจมากที่ป่าไม้เขียวขจี ช้างแสดงความยินดีและต้อนรับหมิน้อย บอกกับหมิน้อยว่าป่าได้รับความคุ้มครอง สัตว์ป่าก็ได้รับความคุ้มครองไปด้วย และจะอยู่อย่างมีความสุขตลอดไป ไม่มีใครทำร้ายเราได้อีก

จากการศึกษาแก่นเรื่องในนิทานสำหรับเด็กพบว่า ส่วนใหญ่ผู้เขียนให้แนวคิดและส่งเสริมเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมจากธรรมชาติให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจในเรื่องง่าย ๆ ก่อน เป็นเรื่องธรรมชาติที่สวยงามและสัตว์ ซึ่งธรรมชาติของเด็กก็จะมี好奇心อยู่แล้ว จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น และมีความเข้าใจถึงความจำเป็นอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์นิทานสำหรับเด็ก” นี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้ภาษา กลวิธีการแต่ง แก่นเรื่อง ในนิทานสำหรับเด็ก

ในบทนี้ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้างต้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การใช้ภาษา

ผู้วิจัยพบว่า นิทานสำหรับเด็กใช้ภาษาตามเกณฑ์การวิเคราะห์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. การใช้คำ

1.1 การใช้คำประสม ผลการวิจัยพบว่าการใช้คำประสมที่ใช้เป็นคำนาม คำคุณศัพท์ คำกริยา คำกริยาวิเศษณ์ เพื่อใช้ในการเรียกชื่อสิ่งต่าง ๆ และแสดงกิริยาอาการของผู้พูดและผู้ฟัง

1.2 การใช้คำซ้อน ผลการวิจัยพบว่าการใช้คำซ้อนเพื่อความหมาย ที่มีความหมายเหมือนกัน ความหมายคล้ายกัน ความหมายทำนองเดียวกันหรือตรงข้ามกัน การใช้คำซ้อนเพื่อเสียง สร้างขึ้นจากคำที่มีความหมายเฉพาะคำต้น และจากคำที่มีความหมายเฉพาะคำท้าย ซึ่งทำให้เห็นลักษณะอาการของตัวละครและใช้สื่อความหมายได้อย่างชัดเจน

1.3 การใช้คำซ้ำ ผลการวิจัยพบว่าการใช้คำซ้ำที่ซ้ำคำนาม แสดงพหูพจน์ทำให้รู้ว่ามีคำนามมากกว่าหนึ่ง การใช้คำซ้ำที่ซ้ำคำขยายนาม แสดงพหูพจน์ หรือนั้นลักษณะของคำนามให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น การใช้คำซ้ำที่ซ้ำคำขยาย นามหรือสรรพนาม แสดงความไม่เจาะจงของเมื่อใช้ในการสื่อสาร การใช้คำซ้ำที่ซ้ำคำบุรพบท หรือคำขยายเพื่อขยายขยายบอกความเน้นเรื่องราวให้ชัดเจนขึ้น การใช้คำซ้ำที่ซ้ำคำนาม คำกริยา หรือคำขยาย ที่มีความหมายจะต่างออกไปไม่เนื่องกับ

ความหมายเดิมใช้เป็นคำขยายทำให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น การใช้คำซ้ำในประโยคเพื่อนำไปกล่าวเสริมเรื่องที่ต้องการเน้นหรือขยายให้มองเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้นกว่าการใช้คำคำเดียวในประโยค

1.4 การใช้คำทักทาย ผลการวิจัยพบว่าคำทักทายจะอยู่ในตอนต้นบทสนทนาของตัวละคร ที่ต้องการสนทนาก่อนจึงกล่าวคำทักทายก่อน อีกประการหนึ่งที่พบในบทสนทนาส่วนใหญ่ จะไม่ได้เริ่มต้นด้วยการทักทายแต่เป็นการพูดคุยเรื่องที่ต้องการสื่อสารในทันที

1.5 การใช้คำเสริม ผลการวิจัยพบว่าคำเสริมที่ผู้เขียนใช้ส่วนใหญ่เป็นคำที่อยู่ท้ายประโยค เพื่อแสดงความสนิทสนม และความเป็นกันเองระหว่างผู้สนทนา

1.6 การใช้คำร้อง ผลการวิจัยพบว่าคำร้องที่ผู้เขียนใช้เป็นคำที่แสดงความรู้สึกของผู้พูด ทำให้เห็นลักษณะอาการของตัวละครว่ามีความดีใจ ตื่นเต้น สนุกสนาน ความไม่พอใจ ฯลฯ ซึ่งผู้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.7 การใช้คำเรียก ผลการวิจัยพบว่าคำเรียกที่ผู้เขียนใช้เป็นคำที่ตัวละครใช้เรียกผู้ที่มีความสนิทสนมคุ้นเคยกัน ทำให้ทราบสถานภาพระหว่างผู้เรียก และผู้ที่ถูกเรียกว่ามีความสัมพันธ์กันในลักษณะใด

จากข้อสังเกตพบว่ามีการใช้คำประสมมาก อาจเป็นเพราะผู้เขียนใช้คำประสมเพื่อการสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวซึ่งเป็นคำง่ายเข้าใจความหมายได้ทันที

2. การใช้ประโยคตามเจตนาผู้ส่งสาร

2.1 ประโยคแจ้งให้ทราบ ผลการวิจัยพบว่าใช้ประโยคแจ้งให้ทราบมี 2 ลักษณะ คือ ประโยคบอกเล่าแบบมีเนื้อความรับรอง - มีเนื้อความปฏิเสธ เป็นการบอกเล่าให้ผู้ฟังรับรู้เรื่องราวที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อสารให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และประโยคอธิบาย เป็นการบอกเล่าที่ทำให้ผู้รับสารเข้าใจเรื่องราวอย่างชัดเจน

2.2 ประโยคถามให้ตอบ ผลการวิจัยพบว่าใช้ประโยคถามให้ตอบมี 2 ลักษณะ คือ ประโยคถามเนื้อความ ที่ต้องการทราบคำตอบเป็นเรื่องราว และถามให้ตอบรับหรือปฏิเสธ

2.3 ประโยคบอกให้ทำ ผลการวิจัยพบว่าใช้ประโยคบอกให้ทำ 4 ลักษณะ คือ ประโยคสั่ง ประโยคขอร้อง ประโยคชักชวน ประโยคเสนอแนะ ซึ่งต้องการให้ผู้ฟังปฏิบัติตามเจตนาที่ต่างกันไป

จากข้อสังเกตพบว่ามีการใช้ประโยคแจ้งให้ทราบมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประโยคบอกเล่าแบบมีเนื้อความรับรอง เพราะมีเจตนาให้ผู้ฟังรับทราบเรื่องราวที่ต้องการสื่อสาร

3. การใช้ภาพพจน์

ผู้วิจัยพบว่ามีลักษณะการใช้ภาพพจน์ คือ 5 ลักษณะคือ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อธิพจน์ สัทพจน์ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดภาพในใจและเกิดความรู้สึกคล้อยตามไปกับเนื้อเรื่อง ซึ่งภาพพจน์ที่นำมาใช้ทำให้เกิดจินตภาพและสื่อความหมายได้ชัดเจนกว่าภาษาที่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา ส่วนภาพพจน์อีก 3 ลักษณะไม่พบในการวิจัยคือ อนุนามนัย นามนัย ปฏิพจน์ ซึ่งอาจเป็นเพราะเป็นภาพพจน์ที่สื่อความหมายได้ยาก เด็กอาจจะไม่เข้าใจความหมายตามที่ผู้ส่งสารต้องการ

จากข้อสังเกตพบว่ามีการใช้ภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐานมาก อาจเป็นเพราะผู้เขียนต้องการให้เด็กเกิดความรู้สึกคล้อยตามไปกับตัวละคร จินตนาการตามเนื้อเรื่อง และเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว

กลวิธีการแต่ง

ผู้วิจัยพบว่านิทานสำหรับเด็กใช้กลวิธีการแต่งตามเกณฑ์การวิเคราะห์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. โครงเรื่องในนิทานสำหรับเด็กพบว่ามี 3 ลักษณะ ดังนี้

1.1 การเปิดเรื่อง ผลการวิจัยพบว่ามีกรเปิดเรื่องแบบบรรยาย ซึ่งพบการบรรยายจากการบรรยายฉาก และตัวละคร การเปิดเรื่องแบบพรรณนา ซึ่งเป็นการพรรณนาเกี่ยวกับบรรยากาศของฉากที่เป็นธรรมชาติ และการเปิดเรื่องแบบการสนทนา ซึ่งเป็นการสนทนาของตัวละครในเรื่องเพื่อให้เหตุการณ์ดำเนินต่อไป

1.2 การดำเนินเรื่อง ผลการวิจัยพบว่ามีกรดำเนินเรื่องแบบผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่องเอง การดำเนินเรื่องตามปฏิทิน การดำเนินเรื่องแบบให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่อง และการดำเนินเรื่องวิธีการ ตั้งคำถาม คำตอบ ซึ่งเป็นช่วงที่ทำให้ผู้อ่านได้ทราบความคลี่คลายขยายเรื่อง

1.3 การปิดเรื่อง ผลการวิจัยพบว่าผู้เขียนใช้วิธีการปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม การปิดเรื่องด้วยโศกนาฏกรรม การปิดเรื่องแบบให้ข้อคิด ด้านคุณธรรม การปิดเรื่องแบบต้นตื้น หรือหักมุมตอนจบ ซึ่งทำให้นเนื้อเรื่องคลี่คลายในตอนสุดท้าย

จากการสังเกตพบว่า มีการเปิดเรื่องแบบบรรยายฉากและตัวละครมากซึ่งทำให้อ่านเข้าใจเรื่องราวเบื้องต้นอย่างง่าย ๆ ก่อนเข้าสู่เนื้อเรื่อง ส่วนการดำเนินเรื่องพบว่ามีแบบผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่องเองมาก ซึ่งทำให้ตัวละครแต่ละตัวเป็นธรรมชาติ และการปิดเรื่องมีแบบสุขนานุกรมมาก อาจเป็นเพราะเป็นการปิดเรื่องที่เหมาะสมกับวัยเด็กเป็นวัยที่แจ่มใส ร่าเริง สนุกสนาน

ซึ่งทำให้เด็กเกิดความพอใจและมีความสุขจากการอ่าน

2. ด้านการสร้างตัวละครในนิทานสำหรับเด็ก ผลการวิจัยพบว่ามีการสร้างตัวละครแบบเนื้อจริง ที่มาจกจากความคิดฝัน จินตนาการ สนุกสนาน ทำให้จดจำและเกิดความประทับใจ ปลุกฝังสิ่งที่ดีงามจากตัวละครให้กับเด็กได้ดี แบบสมจริงที่มีตัวละครที่เป็นไปธรรมชาติ เหมือนจริงกับการดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบัน หรือมีลักษณะในบางแง่มุมของสังคม แบบอุดมคติเป็นตัวละครที่มีความดีความงาม ความถูกต้อง และความยุติธรรม และตัวละครแบบฉบับเป็นตัวละครที่มีลักษณะเหมือนเดิมตั้งแต่ต้นจนจบ

จากการสังเกตพบว่าผู้เขียนสร้างตัวละครแบบเนื้อจริงมาก ซึ่งตัวละครเป็นไปตามความคิด ความฝัน จินตนาการของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความประทับใจเรียนรู้จากการปฏิบัติตนของตัวละครและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3. ด้านการสร้างฉากในนิทานสำหรับเด็ก ผลการวิจัยพบว่ามีการสร้างฉากและบรรยากาศที่สอดคล้องกลมกลืนกับเนื้อเรื่อง การสร้างฉากและบรรยากาศที่เด็กคุ้นเคย และการสร้างฉากและบรรยากาศที่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ ซึ่งทำให้เกิดความสนใจในการอ่าน และมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

จากการสังเกตพบว่า ฉากและบรรยากาศที่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์มาก ซึ่งทำให้วัยเด็กมีความอยากรู้อยากเห็น และจดจำ ความรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับไปปรับปรุงใช้กับประสบการณ์ใหม่ในอนาคต

แก่นเรื่อง

ผู้วิจัยพบว่านิทานสำหรับเด็กใช้แก่นเรื่องตามเกณฑ์การวิเคราะห์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. ความเสียดสี พบว่าผู้เขียนต้องการให้แนวคิดเรื่องความไม่เห็นแก่ตัว หรือเห็นแก่ได้ เพื่อประโยชน์และความสุขของคนส่วนรวม
2. ความรับผิดชอบ พบว่าผู้เขียนส่งเสริมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และการปรับปรุงหน้าที่ของตนเองให้ดียิ่งขึ้น
3. ความมีเหตุผล วิจาร์ณญาณ พบว่าผู้เขียนต้องการให้เห็นตัวอย่างในเรื่องของปัญญาที่สามารถรู้หรือให้เหตุผลที่ถูกต้อง มีการไตร่ตรองก่อนจะตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งและแสดงให้เห็นถึงตัวอย่างของตัวละครที่ขาดเหตุผล การไตร่ตรองทำให้เกิดผลร้ายกับตนเองอย่างไร เด็กก็จะเลือกนำแบบอย่างที่ดีไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป

4. ความซื่อสัตย์ ยุติธรรม พบว่าเป็นเรื่องของความยุติธรรม ความไม่ลำเอียงอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน แต่ต้องมีขอบเขตและความพอดี เพื่อจะไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน
 5. ความขยัน อุตสาหะ พบว่าผู้เขียนต้องการให้เห็นถึงความพยายามทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพื่อให้เกิดความสำเร็จ มีความอดทนต่อผู้อุปสรรค และได้ผลตอบแทนที่ดีในที่สุด เด็กจะภูมิใจกับตัวละครและนำไปเป็นแบบอย่างที่ดีในอนาคตต่อไป
 6. ความเมตตากรุณา พบว่าผู้เขียนต้องการเห็นความสำคัญของเรื่องความสงสารและการช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ซึ่งทำให้ตนเองได้รับความสุขทางใจด้วย
 7. การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม พบว่าผู้เขียนสร้างเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติอย่างสมจริงให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจในเรื่องง่าย ๆ ก่อน เป็นเรื่องธรรมชาติที่สวยงามและสัตว์ซึ่งธรรมชาติของเด็กก็จะมีความสนใจอยู่แล้ว จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น มีบางแง่มุมของสังคมที่สะท้อนให้เด็กเห็นถึงผลดีของการรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ และผลเสียเมื่อทรัพยากรถูกทำลาย อีกทั้งสร้างตัวละครในเรื่องให้สื่อถึงคุณค่าของการรักษาธรรมชาติให้เห็นอย่างชัดเจน และมีความเข้าใจถึงความจำเป็นอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี
- จากข้อสังเกตพบว่ามีแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติมาก เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เด็กเกิดความรัก ห่วงแหนสิ่งที่อยู่รอบตัวและธรรมชาติ เกิดการเรียนรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

1. นิทานสำหรับเด็ก ใช้คำคำประสม คำซ้อน คำซ้ำ ซึ่งเป็นคำง่าย ๆ ที่สื่อความหมายให้เด็กเข้าใจเรื่องราว เนื้อหาของนิทานได้อย่างรวดเร็ว จากการสังเกตพบคำประสมมากในการสื่อสารเรื่องราว ซึ่งใช้คำง่าย ๆ วัยเด็กเรียนรู้และเข้าใจได้ง่าย ส่วนคำทักทาย คำเรียก คำร้อง คำเสริม เป็นคำที่ทำให้เรื่องราวในนิทานเป็นธรรมชาติ มีความรู้สึกเหมือนอยู่ในเหตุการณ์นั้นจริง ๆ คำที่ใช้เป็นคำที่นำมาสื่อสารกันในชีวิตประจำวันอยู่แล้วจึงเข้าใจได้ง่าย อีกทั้งสร้างความรู้สึกคล้อยตามเนื้อเรื่องได้เป็นอย่างดี ซึ่งลักษณะต่าง ๆ ของภาษาในนิทานล้วนแล้วมีจุดประสงค์เพื่อสื่อความหมายเกี่ยวกับเนื้อหา แนวคิดในนิทาน
2. นิทานสำหรับเด็ก ใช้ภาพพจน์ 5 ลักษณะคือ อุปมา อุปลักษณะ สัทพจน์ อธิพจน์ บุคลาธิษฐาน ซึ่งผู้เขียนในนิทานสำหรับเด็กใช้ภาพพจน์น้อย เพราะในบางครั้งเด็กอาจตีความหมายได้ยาก หรืออาจไม่เข้าใจความหมาย จึงเลือกนำภาพพจน์ที่ไม่ยากเกินไปมาใช้ในการเปรียบเทียบกับสิ่งที่เด็กรู้จักคุ้นเคย ซึ่งทำให้เด็กรับรู้เรื่องราวมีความรู้สึกจินตนาการและมองเห็นภาพตามเนื้อเรื่องจะทำให้เด็กเกิดความสนใจในการอ่านนิทาน เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้นและช่วย

พัฒนาจินตนาการของเด็กได้เป็นอย่างดี จากการสังเกตพบลักษณะเด่นในการใช้ภาพพจน์คือผู้เขียนใช้บุคลาธิษฐานมาก ซึ่งทำให้สิ่งไม่มีชีวิต ทำลักษณะกิริยาอาการเหมือนสิ่งมีชีวิต ซึ่งช่วยสร้างจินตนาการของเด็กให้คล้อยตามเนื้อเรื่อง เกิดความประทับใจตัวละครและจดจำนำไปเป็นแบบอย่าง

3. นิทานสำหรับเด็ก ใช้กลวิธีการแต่งในการนำเสนอเรื่องราวด้วยการเปิดเรื่องแบบบรรยายซึ่งส่วนใหญ่จะเขียนบรรยาย ฉาก และตัวละคร เพราะผู้เขียนต้องการให้เด็กรับรู้เรื่องราวในเบื้องต้นก่อนเกี่ยวกับสถานที่ในเหตุการณ์นั้น หรือ ลักษณะนิสัยของตัวละครก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อเรื่อง ทำให้เด็กต้องการติดตามเนื้อเรื่องต่อไปหรือเป็นการดึงดูดความสนใจของเด็กก่อนนั้นเอง ในการเปิดเรื่องอีกวิธีหนึ่งคือการเปิดเรื่องแบบพรรณนา เป็นการพรรณนาเกี่ยวกับความสวยงามของธรรมชาติ ซึ่งเด็กชอบสิ่งสวยงามและเป็นธรรมชาติอยู่แล้วจะทำให้เด็กสร้างจินตนาการขณะอ่านและมีความสุขกับสิ่งที่กำลังอ่าน จากการสังเกตพบมีการเปิดเรื่องแบบบรรยายมาก ทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องอย่างง่าย ๆ ส่วนลักษณะเด่นในการดำเนินเรื่องโดยใช้แบบผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่องเรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ ทำให้เรื่องราวดำเนินเป็นขั้นเป็นตอนและเป็นธรรมชาติ ในด้านการสร้างตัวละคร ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของตัวละครที่เป็นเด็ก อายุประมาณ 6-10 ปี ทั้งนี้เพราะผู้เขียนอาจนำเอาประสบการณ์ในวัยเด็ก หรือลักษณะนิสัยทั่วไปของวัยเด็กมาเขียน บุคลิกตัวละครจะเป็นคนที่กล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าทำ และตัวละครอีกประเภทหนึ่ง ที่ผู้เขียนนิยมนำมาเสนอเรื่องราว ในนิทานคือสัตว์ ที่เด็กรู้จักกันดี เช่น ช้าง ม้า วัว หมู นก งู สิงโต เป็นต้น ตัวละครผู้เขียนนิยมสร้างเป็นตัวละครแบบเหนือจริง อาจเป็นเพราะวัยเด็กมีความคิดฝัน มีจินตนาการ ชอบเรื่องสนุกสนาน ทำให้จดจำและเกิดความประทับใจได้ง่าย ปลุกฝังสิ่งที่ดีงามจากตัวละครให้กับเด็กได้ดี ในด้านการสร้างฉากผู้เขียนนิยมสร้างฉากและบรรยากาศที่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ เพราะผู้เขียนต้องการให้เด็กเกิดการเรียนรู้มีประสบการณ์ในเรื่องราวต่าง ๆ จากการอ่านนอกจากจะมีความรู้ในด้านการเรียนเพียงอย่างเดียว และเพื่อนำประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการดำเนินชีวิต นอกจากนั้นฉากที่เด็กรู้จักและคุ้นเคยก็จะทำให้เด็กเข้าใจเรื่องราวได้รวดเร็วขึ้นเพราะเป็นสิ่งใกล้ตัวเด็ก

4. นิทานสำหรับเด็ก นิยมใช้แก่นเรื่อง แนวคิดที่ให้เห็นความสำคัญเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการปลุกฝังให้เด็กเห็นความสำคัญและสร้างจิตสำนึกให้มีความห่วงหาพันทรัพยากรทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ ส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติป่าไม้ สัตว์ป่า แม้ในบางครั้งผู้เขียนต้องการให้แนวคิดในด้านอื่น แต่ก็ยังมีเรื่องของธรรมชาติแทรกอยู่ใน การดำเนินเรื่อง รวมทั้งฉากและตัวละครซึ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยธรรมชาติ อีกทั้งต้องการให้เด็กเห็นความสำคัญในเรื่องของความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความมีเหตุผล

ความซื่อสัตย์ ความขยัน ความมีเมตตา เพราะสิ่งเหล่านี้ช่วยปลูกฝังให้เด็กเป็นคนดี เป็นที่ยอมรับของสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

5. จากการสังเกตลักษณะเด่นของนิทานสำหรับเด็กจะเป็นเรื่องของการปลูกฝังให้เด็กเป็นคนดี อยู่ร่วมกับผู้อื่น และยอมรับจากสังคมโดยปลูกฝังจากตัวละครในเรื่องที่ทำให้เด็กประทับใจ และสร้างจินตนาการจากฉากที่สวยงามที่มีความสวยงามด้วยธรรมชาติอ่านแล้วมีความสุข โดยใช้ภาษาง่าย ๆ ในการสื่อสารเด็กเข้าใจความหมายเนื้อเรื่องได้ทันที เมื่อเด็กอ่านจบแล้วเกิดความประทับใจ ทำให้น่านิทานเรื่องนั้นกลับมาอ่านอีก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษานิทานสำหรับเด็ก และผลการวิจัยที่ได้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจ และศึกษาดังนี้

1. จากการวิจัยพบว่านิทานสำหรับเด็ก มีการใช้คำวิเศษณ์ในนิทานสำหรับเด็กเพื่อขยายคำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาอย่างละเอียดต่อไป

2. จากการวิจัยพบว่านิทานสำหรับเด็ก มีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายสำหรับเด็ก จึงควรศึกษาการใช้ภาษาในวรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทอื่น ๆ เช่น สารคดีสำหรับเด็ก หนังสืออ่านนอกเวลา

3. ควรศึกษานิทานสำหรับเด็กของนักเขียนแต่ละคน เช่น มานพ ถนอมศรี มาลา คำจันทร์ ส.พุ่มสุวรรณ เพื่อลักษณะการใช้ภาษา และ ภาพสะท้อนที่นักเขียนนำเสนออย่างชัดเจน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กำชัย ทองหล่อ. 2537. **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.

เกริก ชื่นพันธ์. ม.ป.ป. **ช่วยหนูด้วย**. กรุงเทพฯ: บริษัท เลิฟ แอนด์ ลิฟ เพรส จำกัด.

_____. 2547. **นิทานชนะการประกวด สามเรื่องสามรส 3 เรื่องดอกไม้ของขวัญ**.
กรุงเทพฯ: บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด.

กุหลาบ มัลลิกะมาส. 2525. **ความรู้ทั่วไปของวรรณคดีไทย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จรุณี เพชรมุณี. 2523. **วรรณกรรมสำหรับเด็ก**. นครศรีธรรมราช: วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช.

เจือ สตะเวทิน. 2518. **วรรณคดีวิจารณ์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุทธิสารการพิมพ์.

ชวน เพชรแก้ว. 2520. **การศึกษาวรรณคดีไทย**. กรุงเทพฯ: อักษรสัมพันธ์.

ชวน ศรสงคราม. 2531. **วรรณกรรมสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

ณรงค์ ทองปาน. 2524. **การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก**. พระนครศรีอยุธยา: วิทยาลัยครู
พระนครศรีอยุธยา.

ดวงดาว ทิมมพร. 2547. **นิทานชนะการประกวด สามเรื่องสามรส 5 เรื่องหมिन้อยเข้าเมือง**.
กรุงเทพฯ: บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด.

ดวงเดือน แจ็งสว่าง. 2542. **นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย**. สงขลา: สถาบันราชภัฏสงขลา.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2530. **การพัฒนาและส่งเสริมความเก่งของลูก**. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์
การพิมพ์.

ถวัลย์ มาศจรัส. 2538. การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: มิติใหม่.

ทัศนีย์ เข็มวงษ์. 2531. การศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดร่วมสมัยของวรรณกรรมสำหรับเด็ก ประเภทนิทานในหนังสือส่งเสริมการอ่านระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 5-6 ตามหลักสูตร ประถมศึกษาพุทธศักราช 2521. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นาสิง กิ่งรัตนวาปี. 2549. นิทานกาลครั้งหนึ่ง “มีคุณค่า”. [ออนไลน์] จาก:<http://www.2poto.com.html2/viewtopic.php2tonic=4141&forum=57&0>.

นภาลัย สุวรรณธาดา. 2537. การใช้ภาษาไทย หน่วยที่ 1-8. กรุงเทพฯ: สุขุขทัยธรรมมาธิราช.

นววรรณ พันธุ์เมธา. 2527. ไวยากรณ์. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

น้ำค้าง ระวีงทอง. 2540. การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีที่ชนะ การประกวด ในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี พ.ศ.2530-2536. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประทีป เหมือนนิล. 2523. วรรณกรรมไทยในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.

ปรางทิพย์ กัมพลาศิริ. 2545. ลีลาการใช้ภาษาในสารคดีสำหรับเด็ก. วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัยศิลปากร.

พรจันทร์ จันทวิมล และคณะ. 2540. การเขียนและจัดทำสื่อหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อแกรมมี.

พรทิพย์ วินโกมินทร์. 2542. นิทานและหุ่นสำหรับเด็กปฐมวัย. เพชรบุรี: สถาบันราชภัฏเพชรบุรี วิทยาลัยการณ.

มริยา เจียมรัตน์. 2547. นิทานชนะการประกวด สามเรื่องสามรส 1 เรื่องหมีน้อยกลับใจ.

กรุงเทพฯ ฯ: บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด.

มานพ ถนอมศรี. 2546. การเขียนหนังสือ สารคดี บันเทิงคดี สำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ:

ศิลปประภา.

_____. 2547. นิทานชนะการประกวด สามเรื่องสามรส 2 เรื่องเจ้ากบปากกว้าง.

กรุงเทพฯ ฯ: บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด.

มาลา คำจันทร์. 2547. นิทานชนะการประกวด สามเรื่องสามรส 3 เรื่องแมวน้อยตกปลา.

กรุงเทพฯ ฯ: บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ:

บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด.

เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์. 2541. ภาษาศาสตร์ภาษาไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราช

วิทยาลัย.

รศพร ชังชาติ. 2531. หนังสือสำหรับเด็ก. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาสารคาม.

ลัดดา นิลละมณี. 2520. หุ่นและละครสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

วรรณา ชัยเลิศ. 2541. การวิเคราะห์สารคดีสำหรับเด็กวัยรุ่นที่ชนะการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติระหว่างปี พ.ศ.2523-2538. วิทยานิพนธ์การศึกษา

มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรรณิ ศิริสุนทร. 2532. เอกสารประกอบการสอนวิชา บร.620 การเล่านิทาน. กรุงเทพฯ: มปท.

- วัชรภรณ์ พิมพ์ใจพงศ์. 2528. **ลักษณะของเนื้อเรื่องและตัวละครในนิทานสำหรับเด็กที่เด็กวัยก่อนเรียนชอบ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิภา กงกะนันท์. 2533. **วรรณคดีศึกษา**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิภา ตันทุลพงษ์. 2547. **นิทานชนะการประกวด สามเรื่องสามรส 5 เรื่องสัตว์ประหลาดกับแม่**. กรุงเทพฯ: บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด.
- วินัย รอดจ่าย. 2540. **การเขียนและจัดทำสื่อหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อแกรมมี.
- วิริยะ สิริสิงห. 2524. **การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. 2537. **วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิไล มาศจรัส. 2539. **เทคนิคการเขียน การเล่านิทานสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ: มิติใหม่.
- ศรีรัตน์ เจริญจันทร์. 2542. **การอ่านและการสร้างนิสัยรักการอ่าน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ศิรินทีพย์ กรรณิกา. 2547. **นิทานชนะการประกวด สามเรื่องสามรส 2 เรื่องนกกระยางขาว**. กรุงเทพฯ: บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด.
- ศึกษาธิการ กรมวิชาการ, กระทรวง. 2538. **หลักภาษาไทย เล่ม 3**. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. 2524. **คู่มือการศึกษาจริยธรรมระดับอุดมศึกษา ตอนที่ 1**. กรุงเทพฯ: กรมศาสนา.
- ส. พุ่มสุวรรณ. 2547. **นิทานชนะการประกวด สามเรื่องสามรส 1 เรื่องฟ้าจ้าย่าร้อง**. กรุงเทพฯ: บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด.

- สนอง ศิริกุลวัฒนา. 2546. **คู่มือสอบบรรจุครู-อาจารย์ วิชาเอกภาษาไทย**. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาหลักสูตร
- สมพร จารุณัฐ. 2541. **คู่มือการเขียนเรื่องบันทึงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- สมศักดิ์ ศรีมาโนช. 2523. **การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สายใจ ทองเนียม. 2542. **ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 2**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์
- สินจิรา สินธุเสน. 2547. **นิทานชนะการประกวด สามเรื่องสามรส 3 เรื่องบ้านของสินวล**. กรุงเทพฯ ฯ: บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด.
- สิริวรรณ นันทจันทุล. 2540. **ภาษาพูดกับภาษาเขียน**. กรุงเทพฯ ฯ: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุโขทัยธรรมชิราช, มหาวิทยาลัย. 2526. **การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิราช.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2525. **วรรณคดีวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุนทรี มีพร้อม. 2523. **วิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กฉบับชนะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติระหว่างปี พ.ศ.2515-พ.ศ.2519**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สุรินทร์ ช่างโชติ. ม.ป.ป. **ดอกทานตะวันกับลุงทอง**. กรุงเทพฯ: บริษัท เลิฟ แอนด์ ลิฟ เพรส จำกัด.
- _____. ม.ป.ป. **ดอกบัวไม่ยอมบาน**. กรุงเทพฯ: บริษัท เลิฟ แอนด์ ลิฟ เพรส จำกัด.

หทัย ต้นหยง, 2529. การสร้างสรรค์วรรณกรรมและหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
อักษรเจริญทัศน์.

อรอนงค์ อิงคะสุวรรณิชย์, 2535. การสร้างหนังสือเด็ก. พิษณุโลก: วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม.

อรัญญา วรชาติอุดมพงศ์. ม.ป.ป. หนูนากับยักษ์ใหญ่. กรุงเทพฯ: บริษัท เลิฟ แอนด์ ลิฟ เพรส
จำกัด.

อุปกิตศิลปสาร, พระยา, 2541. หลักภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

อำนาจ เย็นสบาย, 2547. นิทานชนะการประกวด สามเรื่องสามรส 4 เรื่องลูกโป่งสวรรค์.
กรุงเทพฯ: บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด.

_____. 2547. นิทานชนะการประกวด สามเรื่องสามรส 4 เรื่องบทเรียนของฝูงสัตว์.
กรุงเทพฯ: บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด.

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล	นางศิริวรรณ การเรียน
วัน เดือน ปี ที่เกิด	23 เมษายน 2518
สถานที่เกิด	จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) สถาบันราชภัฏ นครราชสีมา
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านมาบกราด กิ่งอำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา